

Załącznik do Uchwały nr XX/131/2016

Rady Miejskiej w Opolu Lubelskim z dnia 17 czerwca 2016 roku

AKTUALIZACJA STRATEGII ROZWOJU GMINY OPOŁE LUBELSKIE NA LATA 2016-2025

przygotowana na zlecenie Gminy Opołe Lubelskie

Gmina Opołe Lubelskie
ul. Lubelska 4
24 - 300 Opołe Lubelskie

**OPOŁE
LUBELSKIE**

Owocne inwestycje

Wykaz najczęściej używanych skrótów

EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
MIR/MRR	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (dawniej MRR)
MSP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
UP	Umowa partnerstwa
PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
SIMIK	System Informatycznego Monitoringu i Kontroli Finansowej Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RPO WL	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego
SWOT	Analiza czynników rozwojowych - mocnych i słabych stron podmiotu analizy oraz szans i zagrożeń wynikających z wpływu otoczenia.
UE	Unia Europejska
PGN	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej

SPIS TREŚCI

1. Procedura opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016-2025	4
2. Założenia strategii rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016-2025	5
3. Podstawowy potencjał społeczno-gospodarczy Gminy Opole Lubelskie – analiza ogólnych uwarunkowań rozwoju Gminy Opole Lubelskie	9
3.1. Przestrzeń i środowisko	9
3.2. Sfera społeczna	12
3.3. Rynek pracy	22
3.4. Infrastruktura techniczna	25
3.5. Infrastruktura społeczna	28
3.6. Kultura i sport	29
3.7. Ochrona zdrowia, opieka społeczna	30
3.8. Potencjał gospodarczy	31
3.9. Opis obszarów przewidzianych do rewitalizacji na terenie Miasta Opole Lubelskie	38
3.10. Podsumowanie najważniejszych silnych stron i problemów rozwojowych Gminy Opole Lubelskie na rok 2015	61
4. Wizja rozwoju (cel generalny)	74
5. Cele strategiczne i operacyjne (obszary priorytetowe strategii)	87
6. Źródła finansowania	116
7. Zgodność ze strategicznymi dokumentami	117
8. System wdrażania i monitorowania	138
9. Spis map, tabel, wykresów	147

1. Procedura opracowywania Aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016-2025

W 2015 roku przestaje obowiązywać Strategia Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2007-2015. W związku z tym Burmistrz Gminy wystąpił z inicjatywą aktualizacji strategii w celu dostosowania jej do nowych uwarunkowań wewnętrznych (gminnych) oraz zewnętrznych (otoczenie powiatowe, wojewódzkie i krajowe). Perspektywa unijna 2014-2020 stwarza zupełnie nowe możliwości rozwoju dla gmin województwa lubelskiego. Dotyczy to przede wszystkim znacznie większych możliwości dla inwestycji w ochronę środowiska (w tym OZE, ograniczenie emisji CO₂), innowacje oraz infrastrukturę techniczną i społeczną. Inicjatorem i koordynatorem działań mających na celu opracowanie Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2015-2025 były władze samorządowe Gminy Opole Lubelskie. Opracowanie Aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2015-2025 zakładało m.in. spotkania Zespołu Horyzontalnego oraz konsultantów z mieszkańcami gminy oraz przedstawicielami środowisk społecznych i gospodarczych. Zapewnienie odpowiedniej komunikacji pomiędzy podmiotami włączonymi w przygotowanie Strategii oraz aktywna ich partycypacja w pracach nad strategią były możliwe dzięki powołaniu wspomnianego Zespołu Horyzontalnego oraz zaangażowaniu Burmistrza Gminy Opole Lubelskie i pracowników Urzędu Miejskiego.

Zarządzeniem Nr 25/2015 Burmistrza Opola Lubelskiego z dnia 01 kwietnia 2015r. powołany został zespół horyzontalny do spraw strategii rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016 – 2025. Praca nad strategią podzielona została na trzy etapy: **etap przygotowania, etap diagnozowania i etap projektowania**. Na każdym etapie Urząd Miejski, Zespół Horyzontalny oraz konsultanci współpracowali z osobami zainteresowanymi włączeniem odnośnych, własnych projektów do strategii. Urząd Miejski wraz z konsultantami odpowiedzialny był za zarządzanie procesem planowania, którego efektem stało się ostatecznie opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2015-2025. W trakcie etapu diagnozowania przeprowadzona została analiza faktograficzna oraz jakościowa aktualnej sytuacji demograficznej, społecznej i gospodarczej w gminie.

W trakcie etapu projektowania strategii, na który złożyły się prace warsztatowe Zespołu Horyzontalnego, konsultantów, dokonano analizy problemów, celów operacyjnych i strategicznych i w końcu projektów i zadań związanych z dalszym rozwojem gminy.

2. Założenia strategii rozwoju Gminy Opołe Lubelskie na lata 2015-2025

1. Partnerstwo strategii rozwoju

Przygotowanie strategii rozwoju zaplanowano z udziałem partnerów społecznych. Do jej opracowania zostały zaproszone wszystkie zainteresowane strony – „Partnerzy Strategii”. Proces przygotowania strategii rozwoju charakteryzuje się „elastycznością” doboru i uczestnictwa partnerów społecznych w pracach nad tworzeniem strategii rozwoju - w zależności od potrzeb właściwych poszczególnym etapom prac. Postępy prac nad strategią rozwoju były na bieżąco monitorowane przez członków Zespołu, którzy uczestniczyli we wspólnych spotkaniach roboczych organizowanych przez Urząd Miejski w Opolu Lubelskim. Na każdym etapie prac nad strategią rozwoju członkowie Zespołu mogli zgłaszać własne uwagi i opinie na temat kierunku prowadzonych prac. Zgłaszane uwagi i wnioski były dyskutowane podczas posiedzeń Zespołu w siedzibie Urzędu Miejskiego w kwietniu i maju oraz wrześniu i październiku 2015 r.

2. Cele strategii rozwoju Gminy Opołe Lubelskie na lata 2016-2025

- Opracowanie dokumentu, który będzie służył władzom Gminy oraz partnerom społecznym do realizacji zamierzeń w ramach wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych.
- Uzyskanie akceptacji społecznej dla wykazanych w strategii zamierzeń.
- Umożliwienie aplikacji o środki zewnętrzne – w tym głównie z programów Unii Europejskiej.

3. Zakres strategii

Strategia ma na celu wybór strategicznych i operacyjnych kierunków działań (celów strategicznych i operacyjnych) oraz wskazanie konkretnych zadań/projektów służących realizacji przyjętej długookresowej wizji rozwoju Gminy. Oznacza to, że do programu wpisane będą zadania realizowane nie tylko przez gminę - Gmina Opołe Lubelskie, ale i przez inne uczestniczące w programie podmioty (w tym reprezentowane przez partnerów strategii). Dla wyraźnej identyfikacji celów projektów, a później pomiaru osiągniętych rezultatów zakłada się stosowanie wskaźników jak dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 oraz innych programów operacyjnych.

4. Zasady finansowania strategii:

W części realizacyjnej „Strategii...” zakłada się przyjęcie zadań, co do których będzie możliwe określenie sposobu finansowania, a w przypadku założeń współfinansowania

zewnątrznego (najczęściej na zasadzie refinansowania kosztów) - zapewnienie wkładu własnego i płynności finansowej. Dotyczy to projektów wnioskowanych przez jednostki budżetowe, partnerów instytucjonalnych i prywatnych. Wszystkie planowane koszty projektów proponowanych do przyjęcia w dokumencie proponuje się wyrażać w formie wartości brutto. Zakłada się wysokość dofinansowania środkami z UE maksymalnie do 80% wartości kosztów kwalifikowanych (w zależności od programu operacyjnego).

5. Otwartość strategii rozwoju:

Przyjęto otwartą formułę przygotowywanej strategii rozwoju tj. z możliwością korekt różnych jej elementów w trakcie realizacji. Wynika to z prawdopodobnej konieczności dokonywania częstej aktualizacji „Strategii...” już po jej przyjęciu ze względu na względnie długi okres programowania i przewidywaną zmienność uwarunkowań na poziomie krajowym, regionalnym a nawet lokalnym.

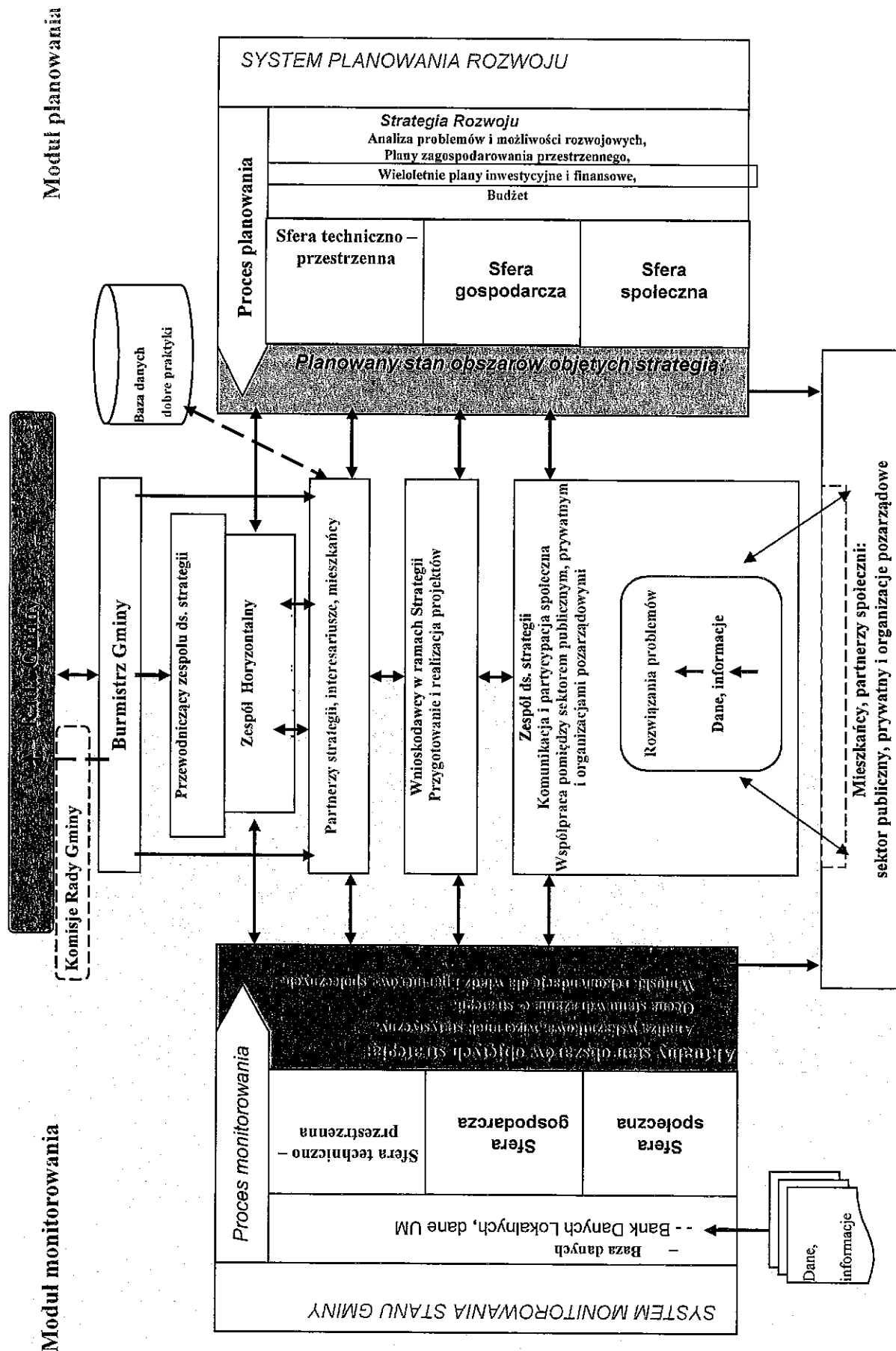

Działania i zadania przy opracowaniu i wdrażaniu Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie

Etapy przygotowania i realizacji Strategii	PROPOZYCJE DZIAŁAŃ WOBEC PRZEDSTAWICIELI PARTNERÓW SPOŁECZNYCH: – sektor biznesu – sektor publiczny – pozostali mieszkańcy	ROLA WŁADZ GMINY		ZADANIA URZĘDU MIEJSKIEGO		SPÓSÓB ODDZIAŁYWANIA NA OTOCZENIE
		BURMISTRZ GMINY	RADA MIEJSKA	Odpowiedzialni za komunikację społeczną	Pozostali urzędnicy	
- Diagnostowanie stanu GMINY, identyfikowanie problemów. - Opracowywane raporty o stanie gminy.	- Dostęp do informacji diagnostycznych o stanie GMINY w formie pisemnych raportów i danych prezentowanych na stronie WWW. - Udział w warsztatach diagnostycznych. - Udział w zebraniach Zespołu Horyzontalnego. - Wyrażanie opinii poprzez ankiety.	- Wyznaczanie komórek i osób odpowiedzialnych za komunikację społeczną i działania PR. - Wyznaczanie celów w zakresie komunikacji społecznej i działań PR. - Ustalanie zakresu, form i harmonogramu działań komunikacji społecznej i działań PR. - Przygotowywanie projektów uchwał w sprawach zakresu, trybu i terminów opracowywania programu. - Przyjmowanie i weryfikowanie projektów programu.	- Podejmowanie uchwał w sprawach zakresu, trybu i terminów opracowywania Strategii. - Akceptowanie raportów. - Uchwalanie Strategii.	- Prowadzenie bazy danych o partnerach społecznych i realizowanych z ich udziałem działań w ramach Strategii. - Utrzymywanie i aktualizowanie strony WWW. - Utrzymywanie kontaktu drogą internetową z mieszkańcami. - Przygotowywanie harmonogramów bieżących działań w zakresie komunikacji społecznej. - Realizacja działań zgodnie z harmonogramem. - Zapewnianie warunków technicznych i lokalowych do spotkań. - Opracowywanie wyników spotkań i konsultacji. - Przygotowywanie materiałów dla mediów. - Przygotowywanie i udostępnianie prezentacji multimedialnych. - Organizowanie wizyt studialnych. - Inicjowanie wspólnych przedsięwzięć pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi. - Organizowanie konkursów dla organizacji pozarządowych na realizację programów społecznych zgodnych ze strategią.	- Współpraca przy opracowywaniu harmonogramów bieżących działań w zakresie komunikacji. - Współpraca merytoryczna przy realizacji bieżących działań w zakresie komunikacji zgodnie z zakresem swojej odpowiedzialności. - Przygotowywanie informacji i artykułów specjalistycznych oraz prezentacji multimedialnych zgodnie z zakresem swojej odpowiedzialności.	- Udostępnianie informacji o stanie GMINY i jego walorach w ofercie na stronie www. - Publikacje w prasie lokalnej i ogólnopolskiej. - Prezentacja GMINY i jej oferty w zewnętrznych bazach danych i portalach internetowych.
- Planowanie celów, rezultatów i działań Strategii. - Aktualizowane Strategii i WPI	- Dostęp do informacji o planach i koncepcjach władz GMINY. - Udział w konsultowaniu i opiniowaniu projektów przygotowywanych przez władze GMINY prezentowanych na stronie www. - Udział w warsztatach planistycznych. - Udział w zebraniach Forum Partnerów Strategii (opcjonalnie).					
- Przygotowanie projektów i zadań do realizacji. - Opracowane projekty. - Aplikacje o zewnętrzne źródła - finansowania, np. UE 2014-2020, PR UE, programy krajowe.	- Udział w pracach zespołów projektowych i zadaniowych.					
- Realizacja projektów i zadań. - Zrealizowane zadania i osiągnięte wskaźniki.	- Udział w realizacji projektów i zadań.					
- Monitorowanie realizacji Strategii. - Baza danych z danymi zasilającymi, raporty z danymi o osiągniętych wskaźnikach, wnioski i rekomendacje do dalszych działań.	- Dostęp na stronie www do raportów i wniosków z możliwością zgłoszenia (w standaryzowanej formie) swoich ocen i opinii. Publikacje w mediach Biuletyn. - Spotkania z mieszkańcami.					

System planowania i wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016 - 2025

3. Podstawowy potencjał społeczno-gospodarczy Gminy Opole Lubelskie – analiza ogólnych uwarunkowań rozwoju Gminy Opole Lubelskie

Celem niniejszego rozdziału jest próba uchwycenia najważniejszych problemów rozwoju Gminy Opole Lubelskie na podstawie analizy danych dotyczących wybranych aspektów sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Opole Lubelskie. Rozdział ten nie ma charakteru holistycznego i dotyczy wybranych dziedzin życia gminy. Zamiarem autorów nie było szczegółowe opisanie stanu gminy, lecz ukazanie kluczowych aspektów (trendów) demograficznych, infrastrukturalnych i gospodarczych, które mają wpływ na kształtowanie polityki władz gminy.

3.1. Przestrzeń i środowisko

Umiejscowienie gminy w województwie i kraju

Gmina Opole Lubelskie zlokalizowana jest w zachodniej części województwa lubelskiego. Gmina jest siedzibą powiatu opolskiego i położona jest w Kotlinie Chodelskiej, w dorzeczu rzeki Chodelki, 52 km na południowy zachód od Lublina, 37 km od Puław. **W 2015 roku gmina uzyskała połączenie komunikacyjne z województwem mazowieckim dzięki wybudowaniu nowej przeprawy mostowej.** Południowy teren gminy leży w obszarze Wrzelowieckiego Parku Krajobrazowego, a wschodni wchodzi w skład Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Gmina Opole Lubelskie leży w zasięgu Opolskiego Rejonu Rekreacyjnego III kategorii atrakcyjności turystycznej i w bezpośrednim sąsiedztwie środkowego przełomu Wisły - obszar II kategorii atrakcyjności turystycznej.

Mapa 1: Podział administracyjny – powiat opolski

Źródło: www.gminy.pl

Opis zasobów naturalnych

Na terenie gminy zachowały się dość duże obszary mało przekształcone i cenne ze względów zarówno przyrodniczych jak i krajobrazowych. Zostały one objęte ochroną prawną. Obszary chronione zajmują 72,4% powierzchni gminy. Są to: *Wrzelowiecki Park Krajobrazowy* zajmuje południowo-wschodnią część gminy i stanowi 17,3% jej powierzchni (3250 ha), otulina 27,6% powierzchni gminy (5200 ha). **Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu** zajmuje północno-wschodnią część gminy, co stanowi 24,3% jej powierzchni (4570 ha). Obszary prawnie chronione zajmują aż 72,4% powierzchni gminy. O walorach przyrodniczych gminy Opole Lubelskie decyduje w znacznym stopniu występowanie dużych powierzchni leśnych, łąk oraz stawów i cieków wodnych, które dzięki małym przekształceniom sprzyjają występowaniu wielu rzadkich i chronionych gatunków fauny i flory. System obszarów chronionych uzupełniają formy indywidualnej ochrony przyrody: użytek ekologiczny w Emilcinie oraz liczne pomniki przyrody.

Wrzelowiecki Park Krajobrazowy położony jest w zachodniej części Wyżyny Lubelskiej. Obejmuje fragmenty doliny Wisły środkowej oraz północno-zachodnie krańce Wzniesień Urzędowskich. Pod względem administracyjnym zajmuje tereny należące do gmin: Opole Lubelskie i Józefów. Utworzony został w 1990 roku na powierzchni 4998 ha. Obejmuje około 40% powierzchni leśnej, 0,08% siedlisk łąkowych, 49,32% gruntów ornych, 8,07% sadów i plantacji oraz 0,82% wód. Posiada bardzo urozmaiconą rzeźbę terenu: stromą krawędź doliny Wisły, liczne wąwozy lessowe, suche doliny, zagłębienia bezodpływowe o charakterze krasowym lub sufozyjnym. Dodatkowymi elementami rzeźby są rozległe pola wydumowe oraz równiny. Główne wąwozy mają po kilkadziesiąt metrów długości, do 25 m. głębokości i tworzą silne rozgałęzione systemy dolinne.

Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje malowniczą dolinę rzeki Chodelki z fragmentami lasów olszowych oraz łęgowych. Tereny leśne zajmują 29,9% powierzchni. Łączna ich powierzchnia wynosi 23339 ha. Zbiorowiska leśne reprezentowane są przede wszystkim przez bory świeże i bory mieszane. Rozległe łąki doliny Chodelki pokrywają zespoły mezotorficznych łąk. Do najatrakcyjniejszych krajobrazowo terenów należy dolina Chodelki z rozległymi kompleksami stawów w Woli Rudzkiej. Chodelski Obszar łączy ze sobą ciąg obszarów chronionych wzdłuż prawego brzegu Małopolskiego Przełomu Wisły. Stanowi ogniwo spajające strefy osłony Wrzelowieckiego i Kazimierskiego Park Krajobrazowy. Na całym obszarze Chodelskiego OCK występują następujące główne typy zbiorowisk roślinnych: lasów, łąk i upraw rolnych z sadami owocowymi.

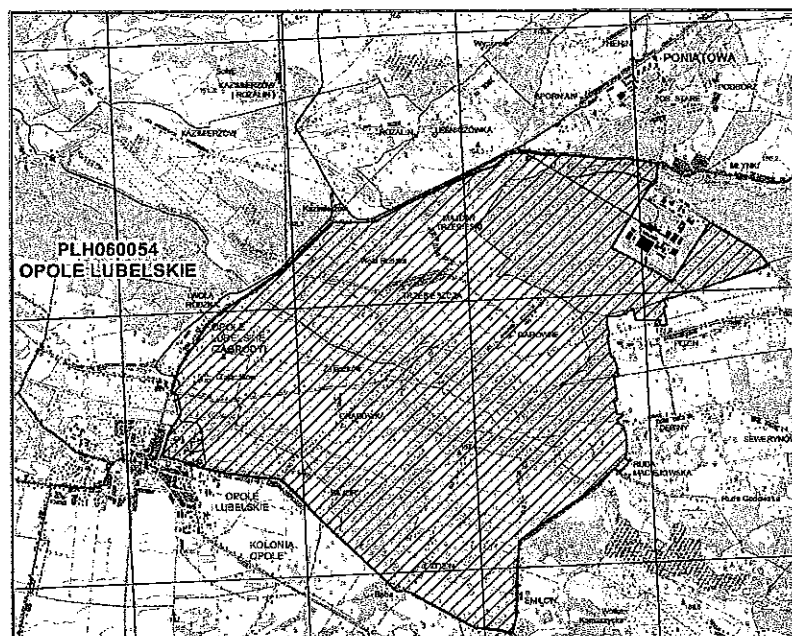
Na terenie Gminy Opole Lubelskie, miasta Opole Lubelskie znajduje się obszar Natura 2000 PLH060054 Opole Lubelskie, siedlisko nietoperzy.

Obszar Natura 2000 – Opole Lubelskie PLH 060054, zajmuje powierzchnię 2724,43 ha. Zgodnie z kryteriami wyboru schronień nietoperzy do ochrony w ramach polskiej części sieci Natura 2000, obiekt uzyskał 14 punktów, co daje podstawy do włączenia go do sieci Natura 2000. W ostoi znajduje się kolonia rozrodcza gatunku nietoperzy – Nocek Duży – z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Druga co do wielkości kolonia rozrodcza gatunku w regionie. Ze względu na miejsce, ochronę można połączyć z edukacją. Obszar obejmuje również tereny żerowisk poza miastem.

Kolonia nocka dużego znajduje się w budynku Liceum Ogólnokształcącego

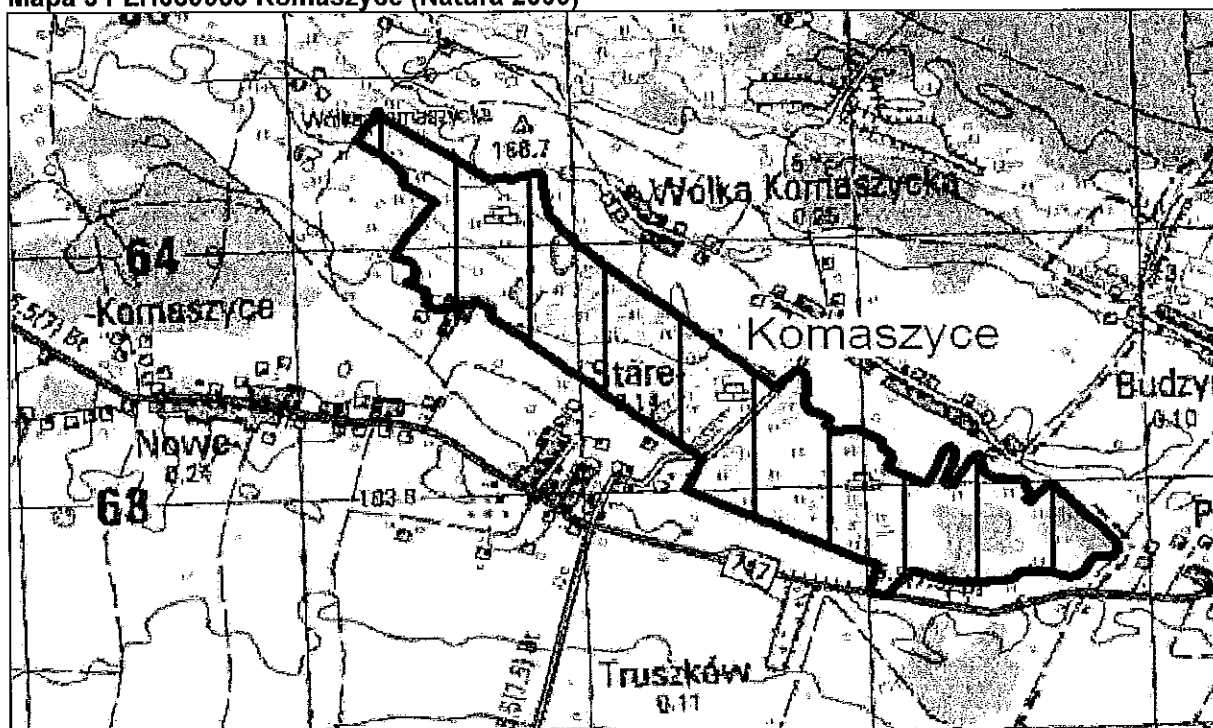
Nocki duże najczęściej żerują w lasach, parkach jak i również na świeżo wykoszonych łąkach, gdzie polują głównie na ćmy i chrząszcze z rodziny biegaczowatej. Ich żerowiska oddalone są od kryjówek w promieniu kilku kilometrów, najczęściej dwóch.

Mapa 2 PLH060054 Opole Lubelskie (Natura 2000)

Źródło: <http://natura2000.mos.gov.pl>

Mapa 3 PLH060063 Komaszycy (Natura 2000)

Źródło: <http://natura2000.mos.gov.pl>

Ponadto na terenie gminy zlokalizowany jest specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 Komarzyce PLH060063, chroniący zmiennowilgotne łąki trzęślicowe a także gatunki takie jak: kumak nizinny, modraszek telejus i lipiennik Loesela wraz z ich siedliskami. Głównym celem ochrony jest zachowanie siedlisk lipiennika Loesela, gatunku z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to bardzo liczna populacja licząca około 400 okazów (największa na terenie województwa lubelskiego i jedna z większych w Polsce). Dużym zagrożeniem dla stanowisk lipiennika Loesela jest obniżanie poziomu wody (melioracje odwadniające), brak koszenia, a także budowa nowych sadzawek i stawów.

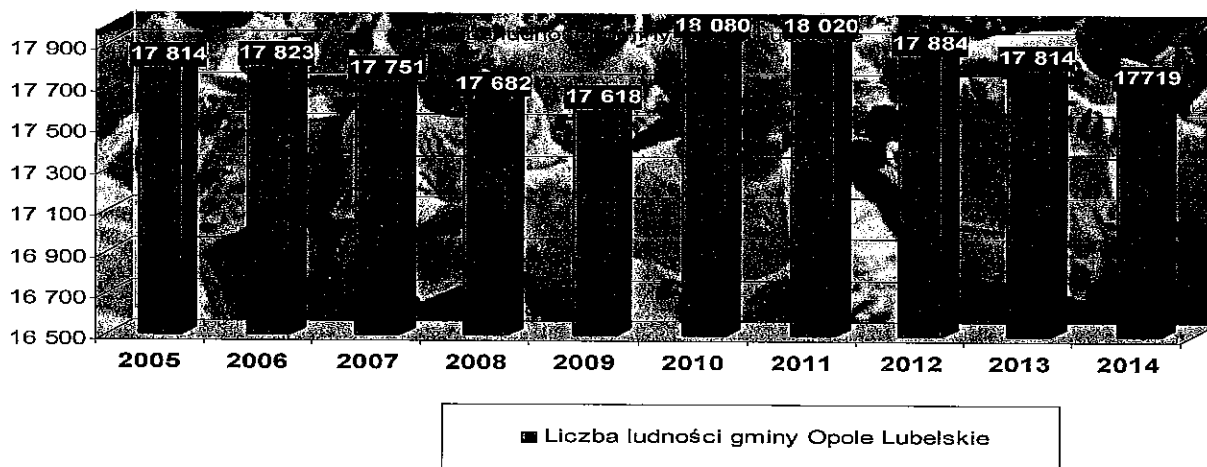
POWIERZCHNIA chronionego obszaru wynosi 127,8 (ha).

Tereny gminy Opole Lubelskie i gmin sąsiadujących tworzą jedno z największych w kraju zagłębi rolniczo-sadowniczych; specyficzny dla tego regionu jest wysoki udział produkcji owoców jagodowych: porzeczek, truskawek oraz nowoczesnych odmian malin; jabłek; ekologiczne uprawy owoców dają doskonałe walory smakowe.

3.2. Sfera społeczna

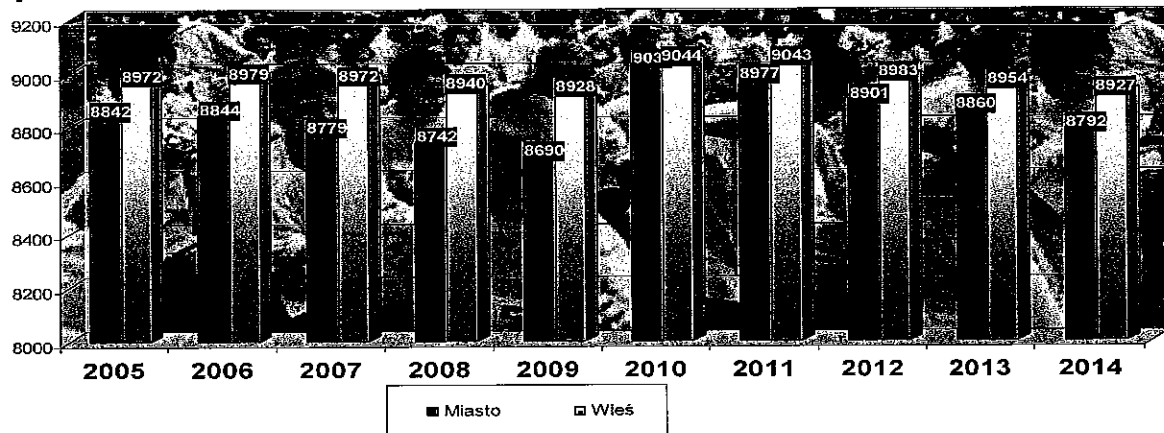
Według danych GUS na dzień 31 grudnia 2014 roku Gminę Opole Lubelskie zamieszkiwało 17.719 osób.

Wykres 1: Liczba mieszkańców Gminy Opole Lubelskie w latach 2005-2013

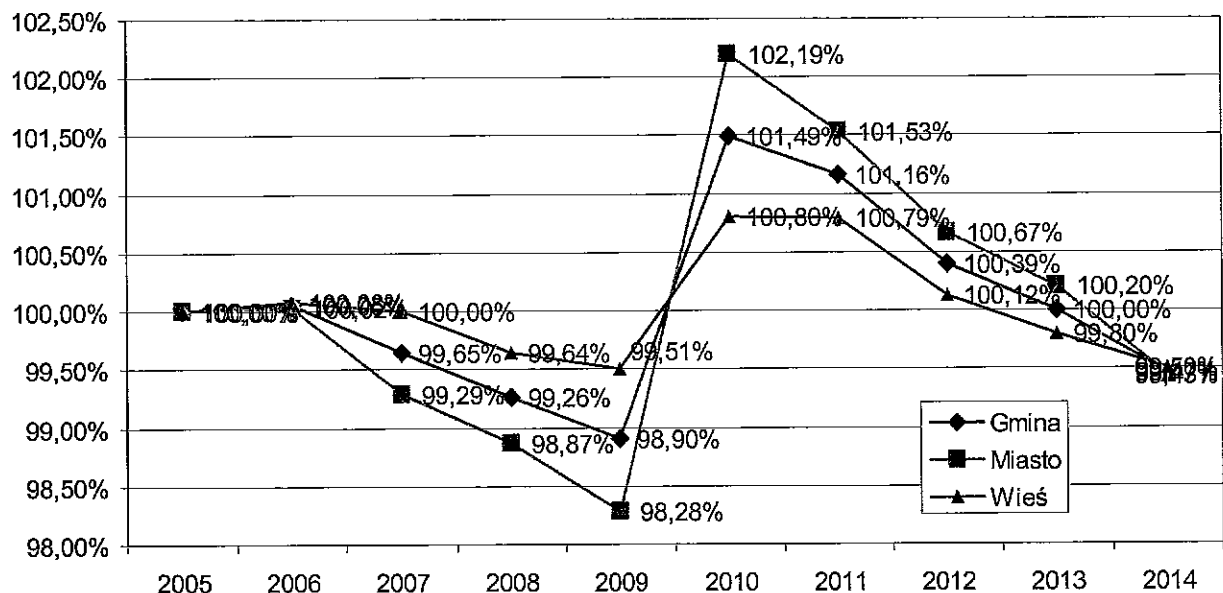
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba mieszkańców Gminy Opole Lubelskie w latach 2005-2009 systematycznie spadała. W każdym kolejnym roku liczba mieszkańców była niższa niż w roku poprzednim. **W latach 2005-2013 odczuwalne jest zahamowanie tego negatywnego trendu - liczba mieszkańców utrzymuje się na podobnym poziomie niespełna 18 tys. mieszkańców.** Należy podkreślić, że w tym względzie **gmina stanowi wyjątek wśród pozostałych gmin woj. lubelskiego**, gdzie notuje się w większości przypadków regularny spadek liczby mieszkańców. W podziale na miasto i obszar wiejski liczba mieszkańców przedstawiała się w latach następująco:

Wykres 2: Liczba mieszkańców w mieście i na wsi w latach 2005-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W roku 2014 (stan na 31.12.2014) liczba mieszkańców miasta i wsi była niemal identyczna. W roku 2005 liczba mieszkańców miasta była wyższa niż wsi.. Na poniższym wykresie przedstawiono procentowy udział liczby mieszkańców w latach 2005-2013 w odniesieniu do liczby mieszkańców z roku 2005:

Wykres 3: Procentowy udział liczby mieszkańców w latach 2005-2014 w odniesieniu do liczby mieszkańców z roku 2005.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

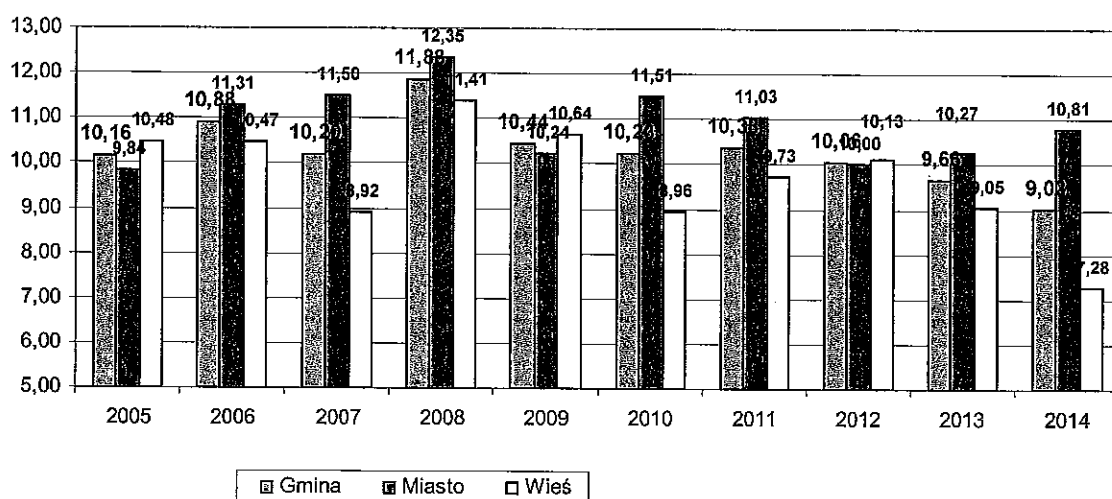
Powyższe dane wskazują na stabilny trend demograficzny w jakim znalazła się cała Gmina Opole Lubelskie. Liczba mieszkańców miasta i wsi pozostaje w ostatnich latach na podobnym poziomie. Jest to zjawisko neutralne z punktu widzenia rozwoju obszaru gminy, jednakże w odniesieniu do średniej dla gmin woj. lubelskiego jest to sytuacja niespotykana (ponad 95% gmin notuje spadek

liczby mieszkańców w stosunku do 2005 r.) i świadcząca o względnie rosnącej atrakcyjności osiedleńczej gminy.

Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w roku 2014 jest niższy od analogicznych danych z lat 2005 i 2006. W 2013 r. w całej gminie odnotowano 9,66 urodzeń żywych na 1000 mieszkańców. Co ciekawe biorąc pod uwagę podział na obszar wiejski i miasto zauważalna jest zmiana trendu na wsi, gdzie wskaźnik urodzeń żywych w 2006 r. (11,31) jest najwyższy w całym badanym okresie i zdecydowanie wyższy niż w mieście (9,05).

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina	10,16	10,88	10,20	11,88	10,44	10,23	10,38	10,06	9,66	9,03
Miasto	9,84	11,31	11,50	12,35	10,24	11,51	11,03	10,00	10,27	10,81
Wieś	10,48	10,47	8,92	11,41	10,64	8,96	9,73	10,13	9,05	7,28

Wykres 4: Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców Gminy Opole Lubelskie w latach 2005-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Uwaga metodyczna:

Analogicznie do Strategii Rozwoju Miasta i Gminy 2008-2015 w dalszej części opracowania zastosowano metodę porównania danych regionalnych. W pierwszej grupie Gmina Opole Lubelskie porównywana jest do podobnych ośrodków administracyjnych o zbliżonym potencjale społeczno-gospodarczym (Annopol, Kraśnik, Janów Lubelski, Łuków, Krasnostaw, Włodawa, średnia dla powiatu opolskiego) oraz do Puław i średniej dla całego województwa lubelskiego. Badanie w grupie porównawczej największych ośrodków wykonano w okresie 2005-2013.

Na tle innych ważnych ośrodków zachodniej części województwa lubelskiego Opole Lubelskie nie odbiega od średniej pod względem liczby urodzeń żywych przypadających na 1000 mieszkańców, co ilustruje poniższy wykres. Co więcej w roku 2013 Gmina Opole Lubelskie, obok Łukowa, posiada najwyższy wskaźnik w prezentowanej grupie (Annopol, Kraśnik, Opole Lubelskie, Janów Lubelski, Łuków,

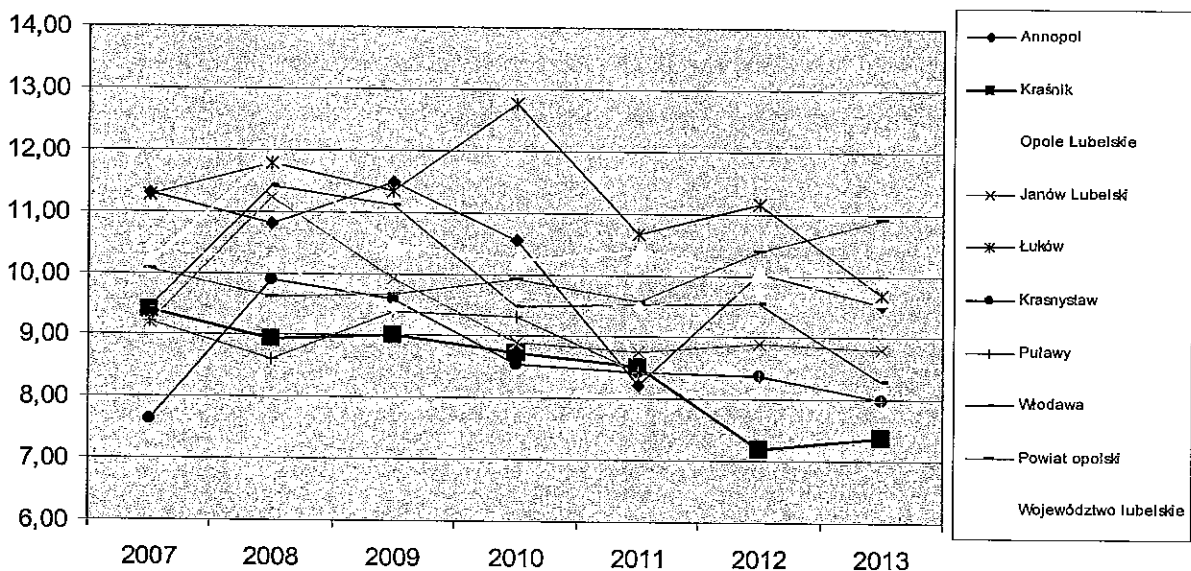
Krasnystaw, Puławy, Włodawa). Na tle średniej powiatu opolskiego (średnia 8,79 urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w 2013 r.) oraz średniej dla ogółu gmin województwa lubelskiego (średnia 9,86 urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w 2013 r.) Opole Lubelskie wypada zdecydowanie pozytywnie.

Tabela 1 Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w wybranych gminach w latach 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Annopol	11,30	10,81	11,48	10,55	8,21	10,04	9,52
Kraśnik	9,40	8,95	9,00	8,73	8,53	7,19	7,38
Opole Lubelskie	10,20	11,88	10,44	10,23	10,38	10,06	9,66
Janów Lubelski	9,19	11,23	9,93	8,90	8,75	8,88	8,79
Łuków	11,28	11,80	11,33	12,76	10,66	11,16	9,69
Krasnystaw	7,62	9,89	9,58	8,54	8,43	8,37	7,98
Puławy	9,21	8,62	9,39	9,31	8,43	8,35	7,98
Włodawa	9,45	11,41	11,10	9,48	9,51	9,55	8,28
Powiat opolski	9,19	11,23	9,93	8,90	8,75	8,88	8,79
Województwo lubelskie	10,43	10,16	9,44	9,67	9,48	9,76	9,86

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

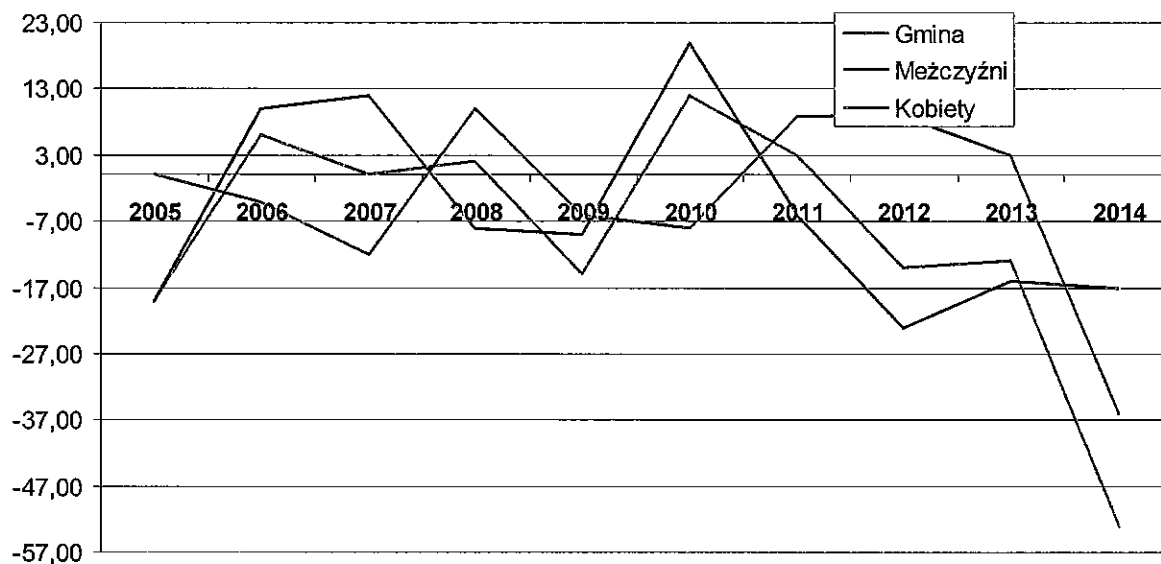
Wykres 5 Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w wybranych gminach w latach 2007-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W porównaniu regionalnym Gmina Opole Lubelskie w roku 2013 charakteryzuje się dość wysokim poziomem przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 10000 mieszkańców w badanych jednostkach samorządu terytorialnego. Lepszy wskaźnik przyrostu naturalnego charakteryzuje tylko Łuków i Janów Lubelski (które charakteryzowały się najwyższym poziomem tego wskaźnika też w roku 2007, jednak ich względna przewaga nad Opolem Lubelskim znacząco zmalała w ostatnich 8 latach).

Wykres 6 Przyrost naturalny w Gminie Opole Lubelskie w latach 2005-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

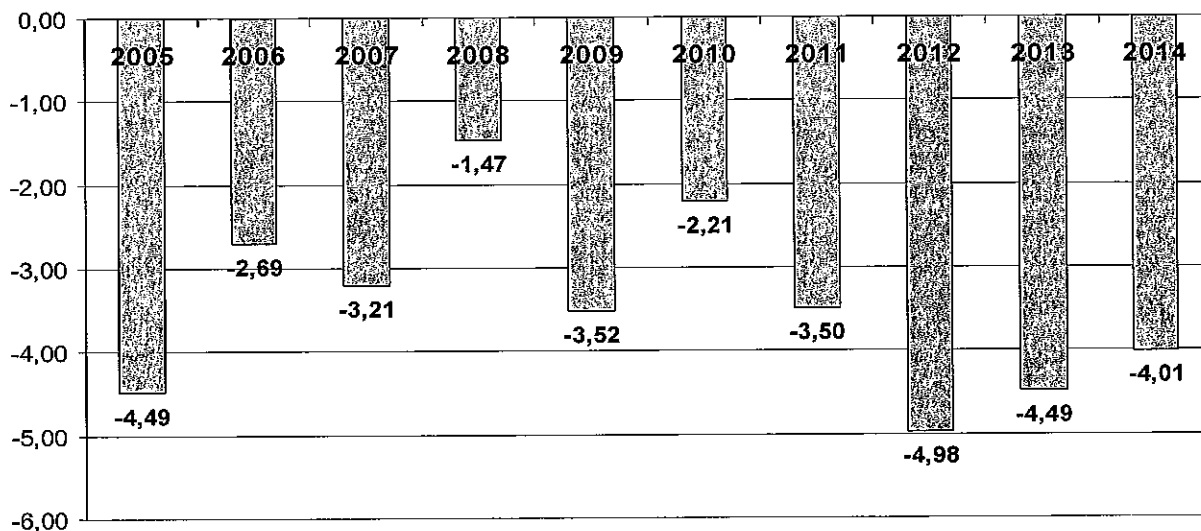
Tabela 2: Przyrost naturalny w wybranych jednostkach przypadający na 10000 mieszkańców w latach 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Annapol	-18,29	-5,41	-9,75	-27,20	-40,49	-28,68	-11,07
Kraśnik	-0,84	2,81	3,67	1,92	-5,52	-16,09	-25,15
Opole Lubelskie	0,00	1,13	-8,51	6,64	1,66	-7,83	-7,30
Janów Lubelski	4,97	31,02	-3,10	-11,58	-4,90	4,90	0,61
Łuków	27,87	41,73	40,41	51,76	41,01	32,76	14,31
Krasnostaw	-26,45	-3,11	0,00	-6,10	1,52	-7,15	-14,33
Puławy	11,14	2,04	1,64	-0,20	-13,25	-16,18	-19,96
Włodawa	7,38	31,12	11,10	7,24	10,89	5,83	-10,26
Powiat opolski	-8,22	-22,20	-29,17	-19,21	-33,23	-14,14	-12,78
Województwo lubelskie	-0,53	-1,71	-8,63	-7,03	-9,13	-8,40	-5,42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Opole Lubelskie wciąż charakteryzuje się niekorzystnym saldem migracji. W roku 2005 na 1000 mieszkańców średnio biorąc z całej Gminy wyjechały ponad 4 osoby (tak samo jak w roku 2013). **Pomimo, że saldo migracji kształtuje się na wciąż niekorzystnym poziomie to należy podkreślić, iż w przekroju ostatnich lat wskaźnik ten nie pogorszył się w stosunku do okresu 2000-2007, co wskazuje na zahamowanie tempa "odpływu" ludności z gminy.**

Wykres 7: Saldo migracji na 1000 mieszkańców w Gminie Opole Lubelskie w latach 2005-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod tym względem Gmina Opole Lubelskie prezentuje się dobrze na tle podobnych ośrodków administracyjnych Lubelszczyzny (razem z Puławami).

Tabela 3: Porównanie salda migracji na 1000 mieszkańców w wybranych gminach w latach 2007-2013

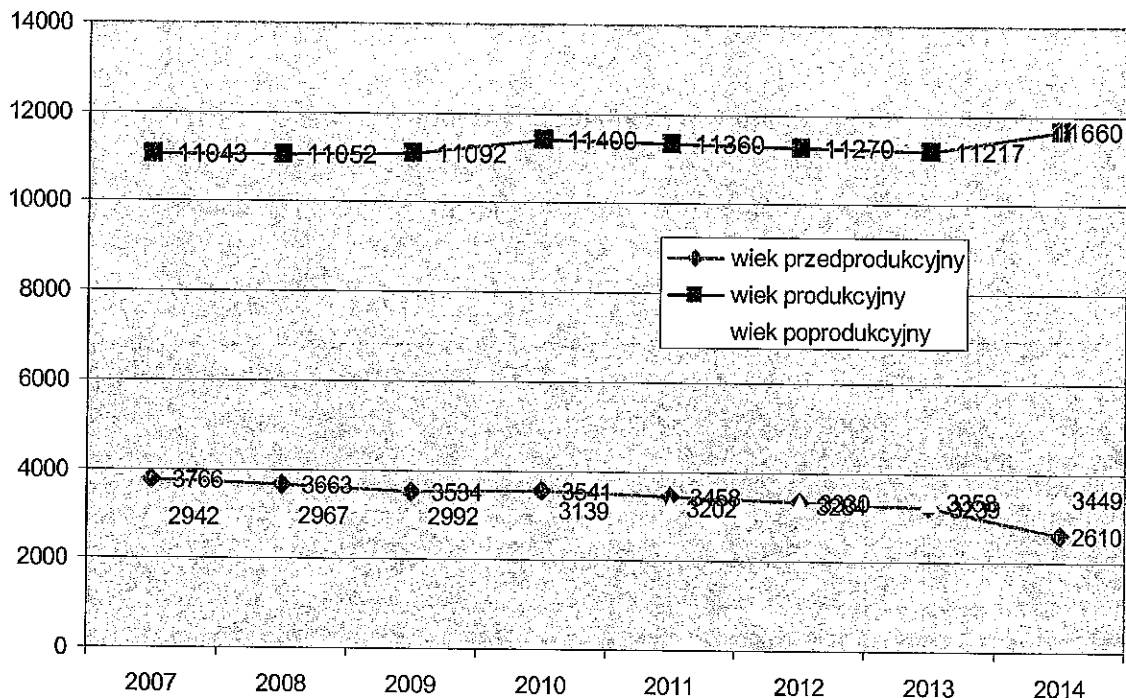
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Annopol	-3,44	-5,62	-1,52	-0,44	-1,86	-3,31	-3,87
Kraśnik	-4,62	-4,01	-7,17	-4,80	-5,38	-5,19	-5,70
Opole Lubelskie	-3,21	-1,47	-3,52	-2,21	-3,50	-4,98	-4,49
Janów Lubelski	0,06	-3,29	-2,67	-3,72	-3,98	-4,90	-5,04
Łuków	-6,85	-6,44	-4,44	-7,23	-8,52	-6,94	-5,30
Krasnystaw	-2,49	-1,55	-1,45	-2,64	1,22	-4,59	-5,37
Puławy	-8,34	-6,21	-4,07	-6,37	-3,92	-3,17	-6,40
Włodawa	-11,44	-7,26	-8,37	-8,40	-4,36	-3,79	-5,06
Powiat opolski	-3,03	-3,15	-4,11	-3,33	-2,92	-3,89	-3,71
Województwo lubelskie	-1,34	-1,65	-1,74	-2,08	-2,08	-2,24	-2,37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W badanej grupie jednostek jedynie Janów Lubelski może poszczycić się korzystniejszym saldem migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w roku 2013 (-0,43). Podobnie jednak jak w przypadku przyrostu naturalnego gmina ta charakteryzowała się najlepszym poziomem tego wskaźnika już w roku 2007, jednak i w tym zakresie jej "przewaga" uległa znacznemu zmniejszeniu.

Poniższe dane prezentują potencjał Gminy Opole Lubelskie pod względem struktury ekonomicznych grup wieku mieszkańców w latach 2007-2014.

Wykres 8: Ludność Gminy Opole Lubelskie wg ekonomicznych grup wieku w latach 2007-2014

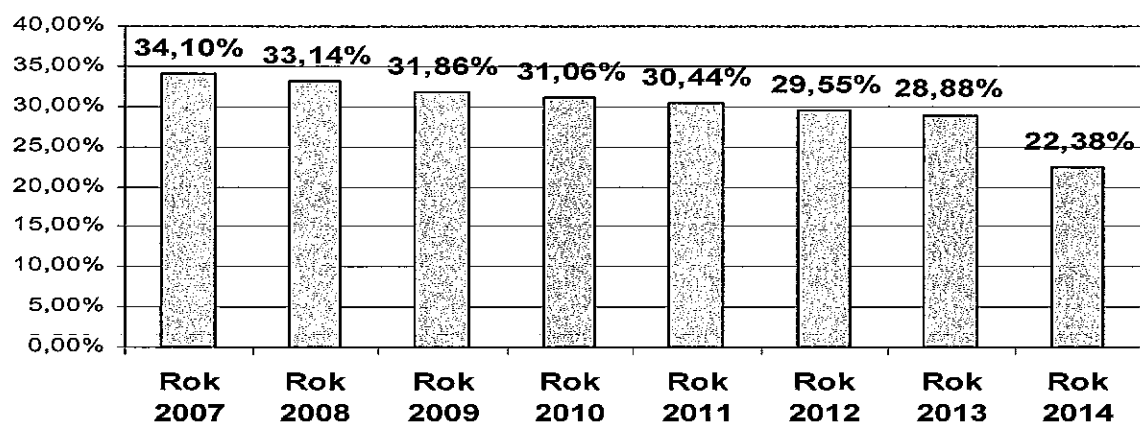
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższy wykres pokazuje ogólnie negatywną tendencję demograficzną w gminie. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym maleje w latach 2007-2014, zaś liczba osób w wieku poprodukcyjnym rośnie. Liczba ludności w wieku produkcyjnym nieznacznie maleje. Jak pokazują poniższe dane udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie osób w wieku produkcyjnym systematycznie spada w latach 2007-2013, co jest zjawiskiem niekorzystnym w okresie długoterminowym.

Tabela 4: Ludność w wieku przedprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2007 – 2014)

Miara Demograficznej Młodości Opola Lubelskiego							
2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
33,8%	32,8%	32,1%	30,9%	30,2%	29,2%	29,8%	22,8%

Wykres 9: Ludność w wieku przedprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2007 – 2014)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

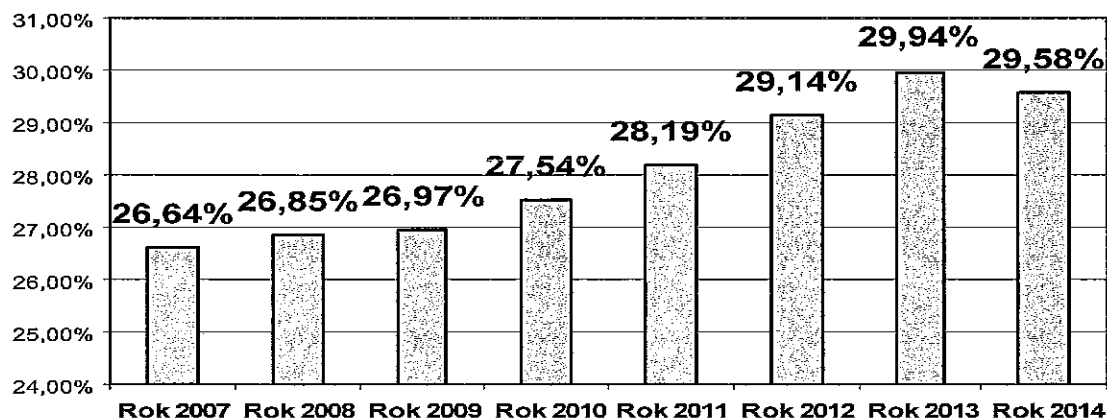
Odsetek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (miara demograficznej starości) rośnie w latach 2007 – 2014. Bezwzględna liczba osób w wieku poprodukcyjnym rośnie w badanym okresie, a przyrost ten nie jest niwelowany przyrostem liczby osób w wieku produkcyjnym. Można stwierdzić, że w latach 2007-2014 ludność Gminy Opole Lubelskie postarzała się, co w skali całego kraju i województwa jest zjawiskiem normalnym w badanym okresie.

Tabela 5: Ludność w wieku poprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2007-2014)

Miara Demograficznej Starości Opola Lubelskiego							
Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Opole Lubelskie	26,85%	26,97%	27,54%	28,19%	29,14%	29,94%	29,58%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 10: Ludność w wieku poprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2007-2013)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniżej przedstawiono wskaźnik perspektywiczności populacji dla Gminy Opole Lubelskie w okresie 2007-2014 r.

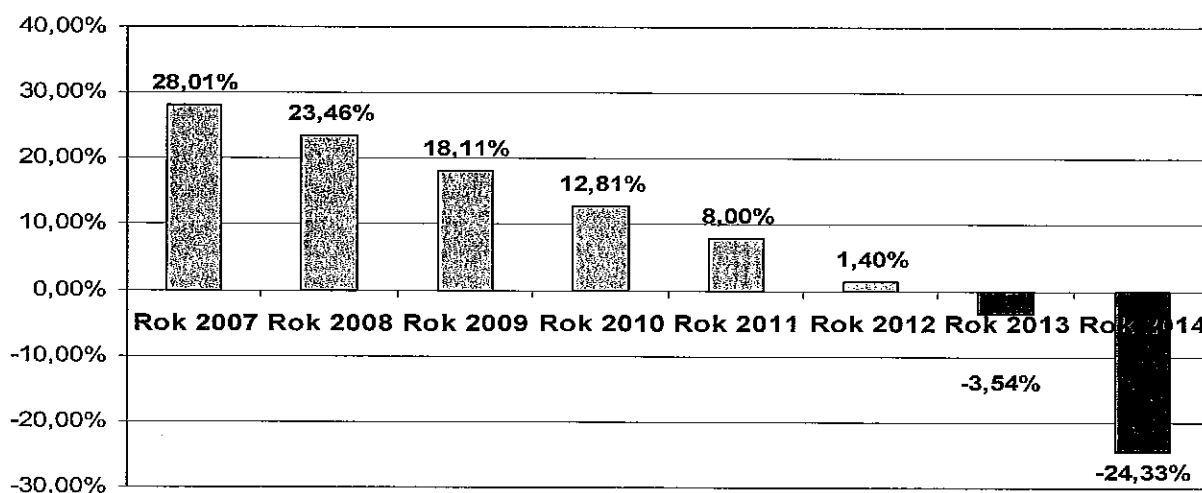
Tabela 6: Wskaźnik perspektywiczności populacji Opola Lubelskiego (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2007-2013)

Wskaźnik perspektywiczności populacji Opola Lubelskiego							
lata	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gmina Opole Lubelskie	23,46%	18,11%	12,81%	8,00%	1,40%	-3,54%	-24,33%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik perspektywiczności populacji (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2007-2013) systematycznie spada w latach 2007-2013 osiągając wartości ujemne w 2013 roku. **Jest to zjawisko niekorzystne, gdyż pokazuje jak bardzo starzeje się populacja Opola Lubelskiego i w jakim kierunku w przyszłości zmierzać będzie wielkość populacji gminy.** Spadek tego wskaźnika jest dość gwałtowny i wydaje się, że obserwowane obecnie duże załamanie może pogłębić negatywną sytuację demograficzną w perspektywie do roku 2030. Spadek wskaźnika perspektywiczności populacji obrazuje poniższy wykres.

Wykres 11: Wskaźnik perspektywiczności populacji Opola Lubelskiego (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2007-2013)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

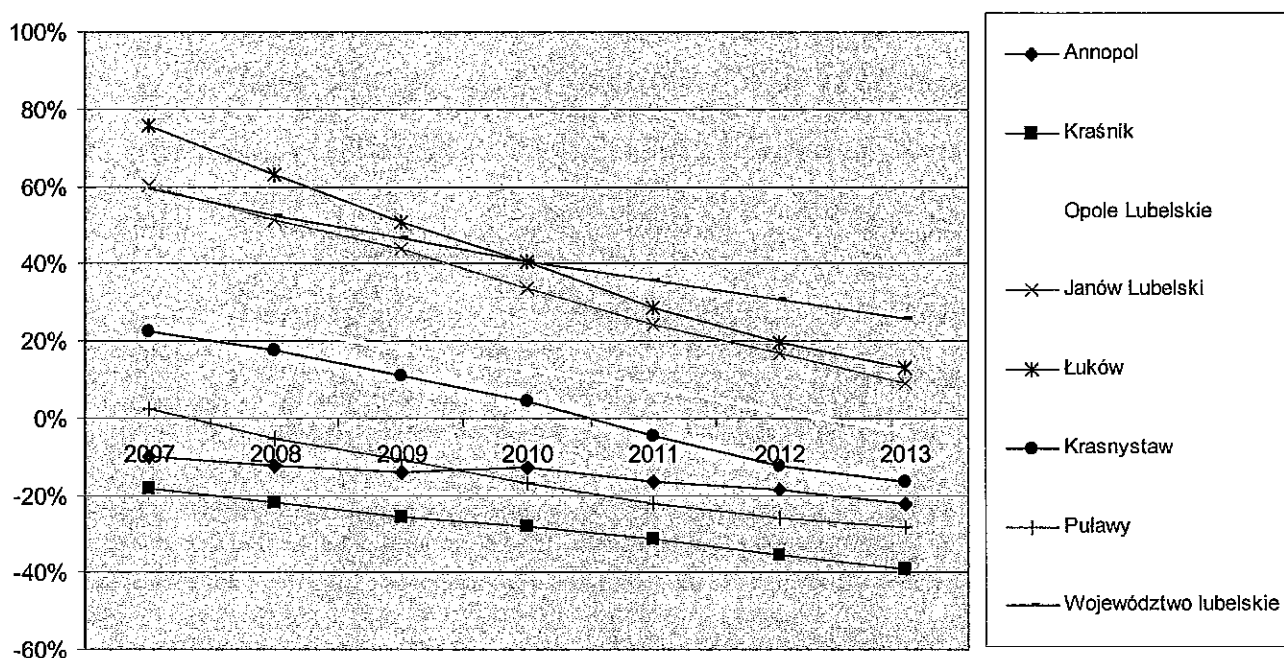
Na tle innych ośrodków w regionie, pomimo niekorzystnego trendu, Opole Lubelskie wypada zdecydowanie dobrze (najlepszy poziom wskaźnika perspektywiczności populacji w roku 2013 charakteryzuje Łuków i Janów Lubelski), co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 7: Wskaźnik perspektywiczności populacji wybranych gmin (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2007-2013)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Annopol	-9,93%	-12,33%	-14,16%	-12,72%	-16,47%	-18,68%	-22,32%
Kraśnik	-18,10%	-21,88%	-25,57%	-27,81%	-31,12%	-35,45%	-39,14%
Opole Lubelskie	28,01%	23,46%	18,11%	12,81%	8,00%	1,40%	-3,54%
Janów Lubelski	60,14%	51,36%	43,66%	33,73%	24,18%	16,76%	8,93%
Łuków	75,94%	63,01%	50,80%	40,67%	28,53%	19,62%	13,05%
Krasnystaw	22,57%	17,53%	11,08%	4,27%	-4,77%	-12,47%	-16,65%
Puławy	2,42%	-5,58%	-10,93%	-17,02%	-22,11%	-26,07%	-28,56%
Województwo	59,34%	52,57%	46,55%	40,71%	35,51%	30,78%	25,75%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 12: Wskaźnik perspektywiczności populacji wybranych jednostek (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2007-2013)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Łuków, podobnie jak w roku 2007, jest wyraźnym liderem pod względem poziomu wskaźników perspektywiczności w badanej grupie jednostek. **Ogólnie na tle całego województwa lubelskiego Opole Lubelskie nieznacznie pozytywnie odróżnia się pod względem struktury demograficznej. Zauważalne jest jednak, że w skali całego województwa prognozowana struktura demograficzna jest coraz bardziej niekorzystna. Szacuje się, że do roku 2030 średnio w województwie osób w wieku poprodukcyjnym będzie ponad dwukrotnie więcej niż osób w wieku produkcyjnym. Na tym**

tle względne zahamowanie tempa „starzenia się” społeczeństwa Gminy Opole Lubelskie można uznać za **pozytywne**. Tym niemniej, podobnie jak we wszystkich gminach Lubelszczyzny, jednym z główny priorytetów władz lokalnych powinno być stymulowanie poprawy sytuacji demograficznej, w tym budowanie programów zachęt dla osób młodych i planujących założenie rodzin.

3.3. Rynek pracy

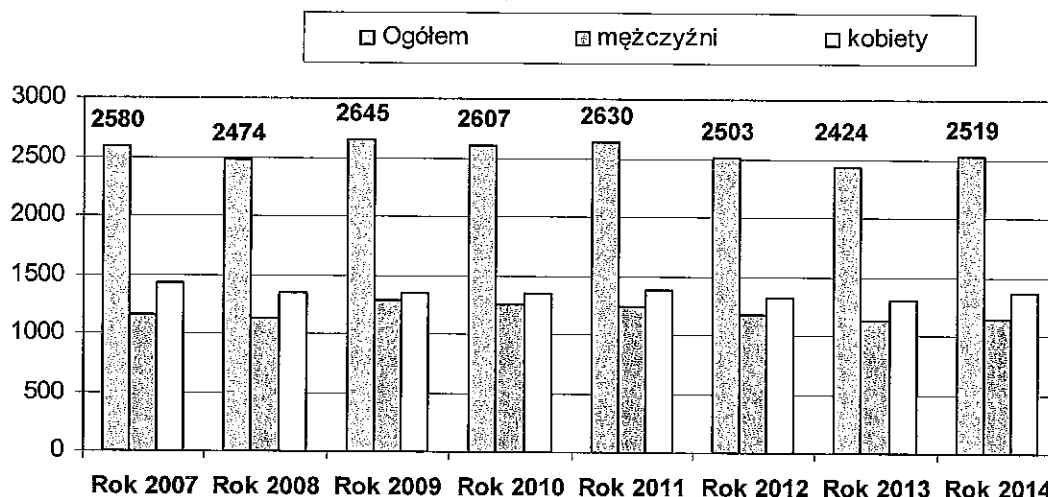
Struktura gospodarki gminy nie zmieniła się znacząco w porównaniu z rokiem 2007 - rynek pracy w Opolu Lubelskim zdominowany jest przez osoby pracujące w małych i średnich firmach zlokalizowanych na obszarze miasta.

Tabela 8: Pracujący ogółem w Gminie Opole Lubelskie w latach 2005-2014

Jednostka miary:		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
PRACUJĄCY WEDŁUG INNEGO PODZIAŁU NIŻ PKD									
ogółem	osoba	2580	2474	2645	2607	2630	2503	2424	2519
mężczyźni	osoba	1158	1130	1288	1260	1244	1180	1125	1148
kobiety	osoba	1422	1344	1357	1347	1386	1323	1299	1371
Pracujący w przedsiębiorstwach									
ogółem	osoba	145	140	150	144	146	140	136	:

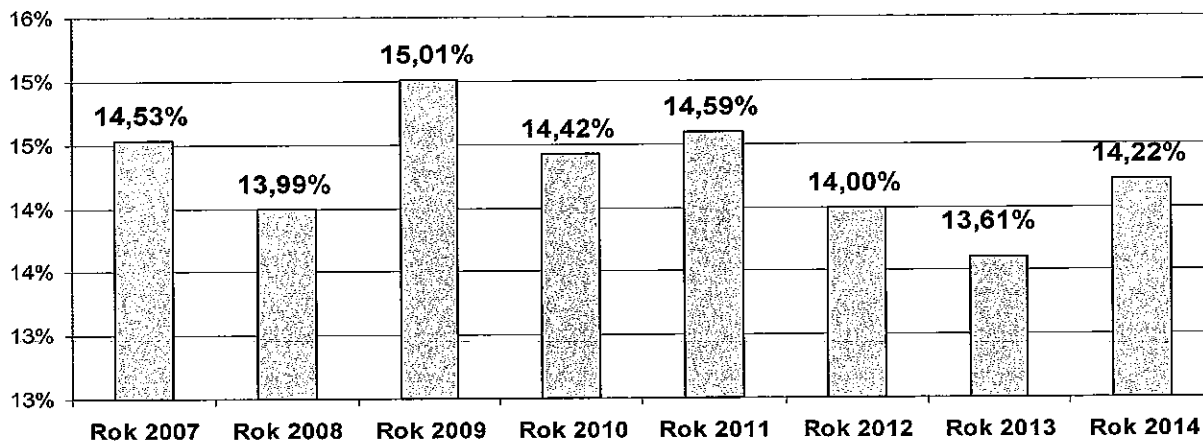
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 13: Pracujący ogółem w Gminie Opole Lubelskie w latach 2007-2014

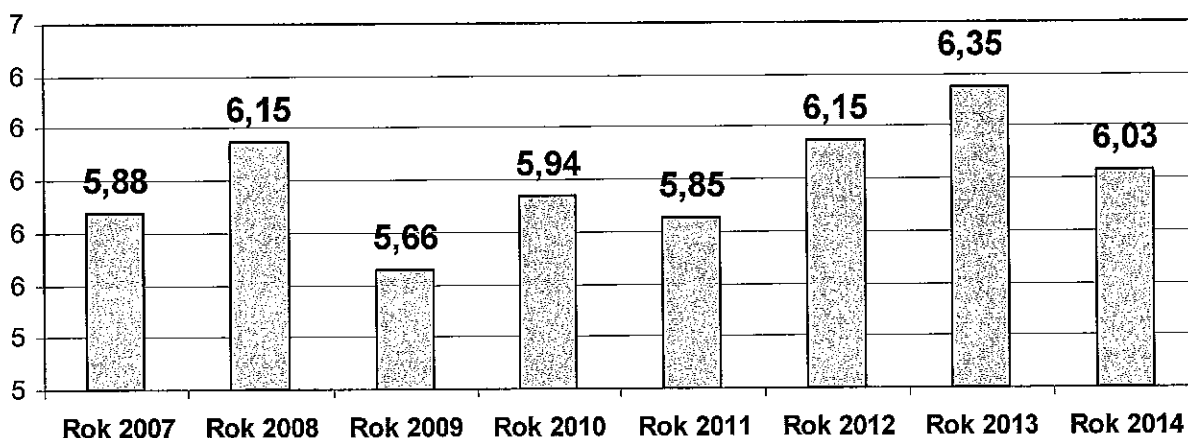
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba pracujących w gminie w latach 2007 – 2014 utrzymuje się na stałym poziomie, co na tle średniej wojewódzkiej (spadek o 8% w stosunku do 2007 r.) jest zjawiskiem **pozytywnym**. W latach 2007-2014 liczba pracujących ogółem stabilizuje się na poziomie ok. 2.500 osób czyli ok. 14% mieszkańców gminy.

Tabela 9: Pracujący ogółem w latach 2005-2014 jako odsetek ludności Gminy Opole Lubelskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odsetek pracujących w liczbie mieszkańców gminy ogółem w latach 2007 – 2014 utrzymuje się na stałym poziomie 14-15%.

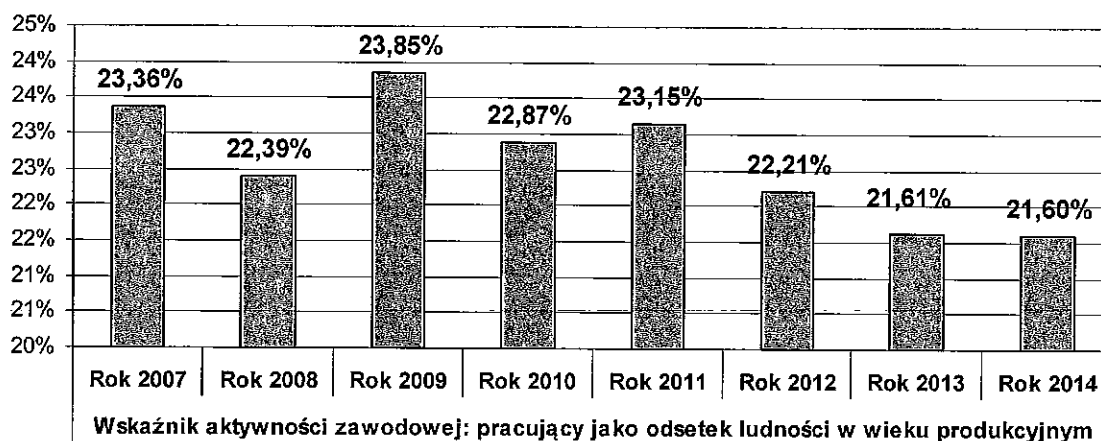
Wykres 14: Liczba osób niepracujących na utrzymaniu jednego pracującego: w Gminie Opole Lubelskie w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższy wykres pokazuje, że wielkość wskaźnika liczby osób niepracujących na utrzymaniu 1 pracującego utrzymuje się na stałym poziomie (ponad 6 osób w roku 2013) w latach 2007-2013. Poniżej porównano przedmiotowy wskaźnik w Opolu Lubelskim na tle innych ośrodków w regionie.

Jak widać z danych zamieszczonych na wykresie poniżej Opole Lubelskie jest w grupie średnio aktywnych zawodowo ośrodków w regionie lubelskim. W 2014 roku udział liczby osób pracujących w liczbie osób w wieku produkcyjnym osiągnął poziom 21,6%, czyli niewiele poniżej średniej dla województwa lubelskiego (24,9%).

Tabela 10: Wskaźnik aktywności zawodowej: pracujący jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (dane za lata 2007-2014)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Opole Lubelskie, z uwagi na charakter gospodarki gminy, wciąż odbiega względem aktywności zawodowej na tle najważniejszych ośrodków administracyjnych regionu lubelskiego. Przeciętny wskaźnik w Opolu jest jednak, podobnie jak w 2007 r., bezpośrednio związany ze względnie niskim odsetkiem pracujących w gminie.

Bezrobocie w Opolu Lubelskim nie ma charakteru strukturalnego. W roku 2014 zarejestrowano 1026 bezrobotnych mieszkańców. **Liczba bezrobotnych w gminie systematycznie maleje w ostatnich kilkunastu latach.**

Tabela 11: Bezrobocie w latach 2007 - 2014

BEZROBOCIE REJESTROWANE		Jednostka miary	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	osoba	1677	1402	1205	1165	1168	1243	1208	1026	
mężczyźni	osoba	850	683	602	576	585	636	633	532	
kobiety	osoba	827	719	603	589	583	607	575	494	

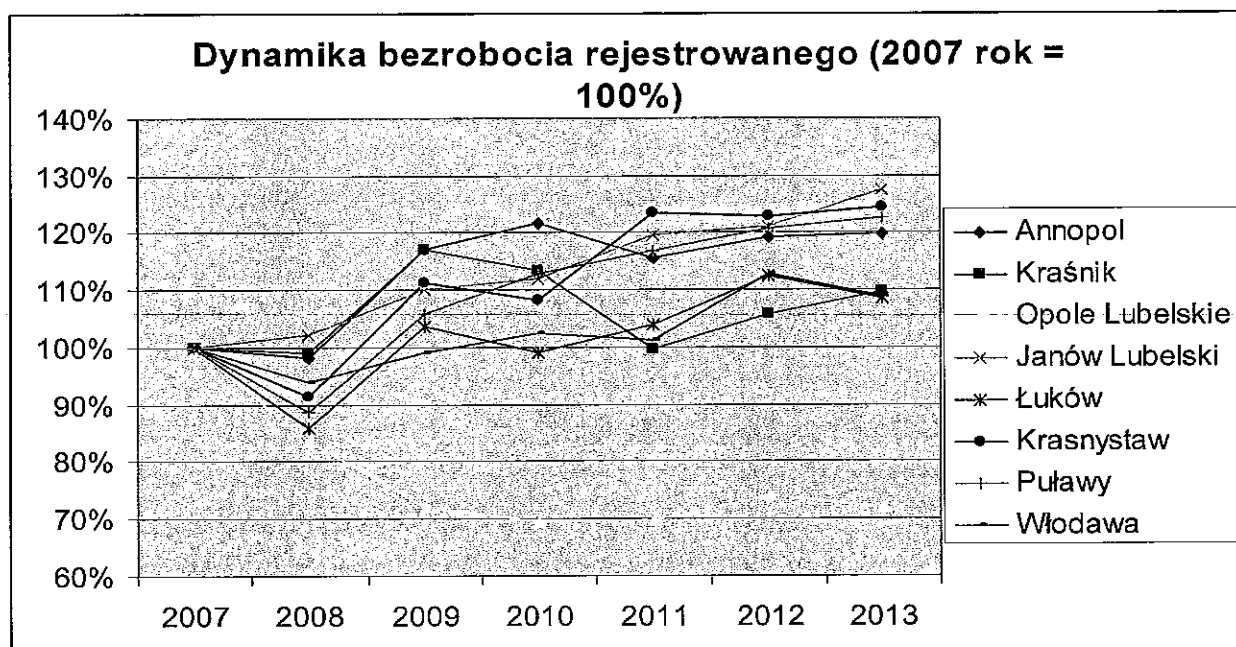
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie znajduje się prawie tyle samo kobiet i mężczyzn. Poniżej przedstawiono dane w zakresie bezrobocia na tle innych gmin woj. lubelskiego.

	Bezrobocie rejestrowane						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Annapol	692	680	811	842	800	826	830
Kraśnik	2249	2225	2633	2 550	2 243	2 378	2 468
Opole Lubelskie	1677	1402	1205	1 165	1 168	1 243	1 208
Janów Lubelski	1186	1213	1307	1 329	1 417	1 437	1 512
Łuków	1535	1321	1592	1 520	1 595	1 728	1 666
Krasnostaw	1148	1050	1278	1 243	1 418	1 410	1 427
Puławy	1861	1648	1967	2 097	2 174	2 245	2 279
Włodawa	1156	1085	1146	1 186	1 169	1 303	1 257
Powiat opolski	-	-	-	7 384	6 783	6 500	6 344
Województwo lubelskie	159 717	178 980	178 879	174 529	164 752	156 832	141 763

Należy zwrócić uwagę, że pomimo ogólnie niekorzystnej struktury gospodarczej gminy, Opole Lubelskie jako jedyna gmina w regionie odnotowała trwały i znaczący spadek wskaźnika bezrobocia rejestrowanego w całym badanym okresie. Potwierdzeniem tego jest poniższe

zestawienia, w którym przedstawiono dynamikę bezrobocia rejestrowane w układzie roku 2007 jako roku bazowego.

3.4. Infrastruktura techniczna

Sieć drogowa

Ważniejsze szlaki komunikacyjne gminy:

- droga wojewódzka nr 832 Pustelnia – Poniatowa
- droga wojewódzka nr 747 Kamień – Opole Lubelskie – Lublin (nowe połączenie mostowe łączące województwo lubelskie i mazowieckie w m. Kamień).
- droga wojewódzka nr 824 Puławy - Opole Lubelskie - Annopol

Sieć wodociągowa

Stopień zwodociągowania Gminy Opole Lubelskie jest dobry jednak wciąż niewystarczający i wymaga znacznego rozbudowania sieci. Inwestycje wodociągowe mają charakter kapitałochłonny i długoterminowy co powinno mieć odzwierciedlenie w dokumentach strategicznego planowania gminy.

Długość czynnej sieci wodociągowej w Opolu Lubelskim systematycznie wzrastała w latach 2007 – 2012. W 2014 roku 8.448 osób zamieszkałych w Opolu Lubelskim (miasto) korzystało z sieci wodociągowej, co oznacza iż ponad 90% mieszkańców obszaru miasta było podłączonych do czynnej sieci rozdzielczej. Podobna sytuacja występuje na obszarze wiejskim, z tym że procent ludności korzystającej z sieci wodociągowej wynosi ponad 75. Średnio w gminie z sieci wodociągowej w roku 2014 korzystało 88% mieszkańców. Można oczekiwać dalszego wzrostu odsetka korzystających, z uwagi na aktywną politykę inwestycyjną ostatnich lat oraz możliwość dalszego pozyskania środków z kasy Unii Europejskiej w okresie 2014-2020.

Tabela 12: Sieć wodociągowa w Gminie Opole Lubelskie w latach 2005-2014

URZĄDZENIA SIECIOWE	Jednostka miary	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wodociągi											
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	151,7	151,7	152,2	152,4	153,2	155,1	156,9	156,9	156,9	156,9
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	148,6	148,6	149,2	149,4	150,2	152,1	153,9	153,9	153,9	153,9
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy, eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	148,6	148,6	149,2	149,4	150,2	152,1	153,9	153,9	153,9	153,9
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	3173	3192	3202	3231	3269	3310	3318	3358	3381	3413
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dm3	444,4	489,8	450,5	472,2	455,0	472,3	473,6	448,4	502,4	502,7
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	8452	8455	8417	8384	8335	8669	8612	8545	8510	8448
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	15389	15418	15375	15326	15287	15730	15676	15572	15519	16352
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m3	24,8	27,5	25,3	26,6	25,8	26,1	26,3	24,9	28,2	28,3
zużycie wody w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca	m3	30,5	33,5	31,5	32,9	32,0	33,4	33,6	33,3	37,9	37,9
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m3	19,3	21,6	19,3	20,5	19,7	18,8	19,0	16,6	18,6	18,8

Źródło: Na podstawie danych GUS

Na terenie gminy Opole Lubelskie funkcjonuje 10 ujęć wód w następujących miejscowościach: Ruda Maciejowska, Góry Opolskie, Wandalin, Pusznio Skokowskie, Trzebieszka, Elżbieta, Skoków, Góry Kluczkowickie, Opole Lubelskie (ul. Przemysłowa i ul. Józefowska), w tym jedno nieczynne w Cwiężtalce. Zarządzanie ujęciami przekazane jest Zakładowi Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Opolu Lub.

Tabela 13: Procent ludności gminy Opole Lubelskie korzystającej z sieci wod-kan w latach 2005-2014

	Jednostka miary	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności											
ogółem											
wodociąg	%	86,4	86,5	86,6	86,7	86,8	87,0	87,0	87,1	87,1	92,3
kanalizacja	%	38,8	38,8	39,6	39,6	39,5	40,0	39,9	40,0	40,1	40,1
gaz	%	47,1	47,6	47,6	47,5	48,3	48,8	48,7	49,0	49,6	49,5

Źródło: Na podstawie danych GUS

Aglomeracja Opole Lubelskie

Na terenie miasta Opole Lubelskie został utworzony obszar aglomeracji. Obszar obejmuje miejscowości: Opole Lubelskie, Wola Rudzka i Niezdów. W granicach aglomeracji z istniejącej sieci kanalizacyjnej o długości 58,9 km korzysta 8276 mieszkańców. Ścieki oczyszczane są w mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków o średniej przepustowości 2878 m³/d, zlokalizowanej w miejscowości Opole Lubelskie, bezpośrednio odprowadzającej ścieki oczyszczone do Jankówki. Do sieci podłączone są również zakłady przemysłowe.

Na terenie aglomeracji planowana jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej o długości ok. 12 km, w tym kanalizacja grawitacyjna ok. 8 km i kanalizacja tłoczna ok. 4 km co umożliwi pozostałym mieszkańcom tego obszaru w liczbie – 877 osób na odprowadzanie ścieków w sposób zorganizowany.

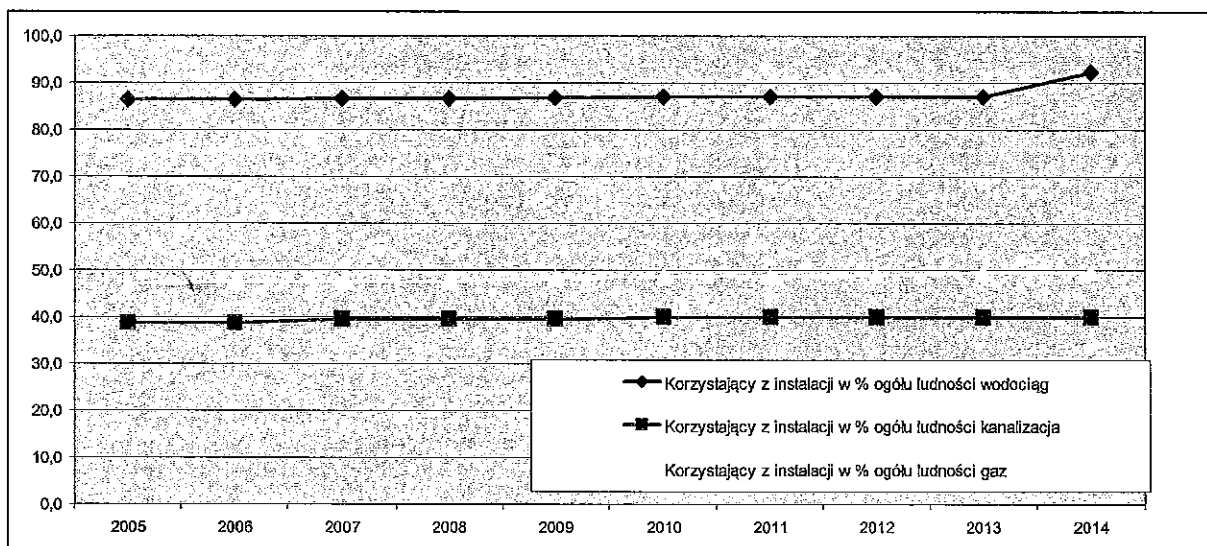
Po wykonaniu rozbudowy wszyscy mieszkańcy aglomeracji.

Tabela 14: Sieć kanalizacji w Opolu Lubelskim w latach 2007-2014

	Jednostka miary	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
URZĄDZENIA SIECIOWE											
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	22,7	23,5	25,9	25,9	25,9	25,9	25,7	25,7	25,7	25,7
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	19,7	20,5	23,3	23,3	23,5	23,5	23,3	23,3	23,3	23,3
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	19,7	20,5	23,3	23,3	23,5	23,5	23,3	23,3	23,3	23,3
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	704	706	908	915	916	916	906	927	939	949
ścieki odprowadzone	dm ³	502,3	525,8	511,2	520,5	553,7	546	535	536	492,0	657,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	6479	6482	6596	6573	6535	6795	6752	6725	6715	6680
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	6913	6916	7030	7005	6966	7232	7189	7159	7148	7112

Źródło: Na podstawie danych GUS

Wciąż bardzo niski odsetek ludności korzysta z sieci kanalizacyjnej na obszarze wiejskim. W roku 2014, podobnie jak w poprzednich 10 latach, odsetek ludności korzystającej z kanalizacji na wsi wyniósł zaledwie ok. 5%. Znacznie lepsza sytuacja występuje w mieście, w którym odsetek ludności korzystającej z kanalizacji wynosi ok. 75%.

Tabela 15: Procent ludności gminy Opole Lubelskie korzystającej z sieci kanalizacyjnej w latach 2002-2013

Źródło: Na podstawie danych GUS

Charakterystyka pozostałych elementów zagospodarowania infrastrukturalnego

Sieć gazowa

Liczba wsi korzystających z sieci gazociągowej - 8, tj. 180 gospodarstw.

Ludność korzystająca z sieci /w odsetkach/

miasto – 98

wieś - 13,8

Ogrzewanie

Na terenie gminy występują głównie kotłownie lokalne opalane paliwem stałym. Na terenie miasta

przeważają kotłownie opalane gazem ziemnym. Następuje systematyczna modernizacja kotłowni opalanych paliwem stałym na gazowe w największych zakładach pracy, budynkach wielorodzinnych, instytucjach i szkołach.

Składowisko odpadów

Teren składowiska przeznaczonego do rekultywacji położony jest na gruntach miejscowości Ożarów II w środkowo – zachodniej części gminy Opole Lubelskie. Gmina Opole Lubelskie obecnie jest obowiązana do dostarczania odpadów komunalnych do naszej regionalnej instalacji tj. Zakład Zagospodarowania Odpadów Komunalnych w Bełżycach. Składowisko odpadów w Ożarowie będzie poddane rekultywacji. Na składowisku odpadów zlokalizowany jest jedynie punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych PSZOK.

Mieszkalnictwo

Podstawowym problemem Opola Lubelskiego, podobnie jak w roku 2007, jest brak mieszkań. Dane statystyczne wskazują, że począwszy od 1996 roku liczba mieszkań wzrosła o niewiele ponad 400. Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę wyniosła 25 m².

Z ogólnej liczby 3 tys. mieszkań w gminie 238 stanowi własność komunalną. Pozostałe są administrowane przez wspólnoty oraz spółdzielnie mieszkaniowe.

Tabela 16: Przeciętna powierzchnia użytkowa w 2014 roku.

1 mieszkania	m2	69,1
na 1 osobę	m2	25,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Opole Lubelskie

3.5. Infrastruktura społeczna

Infrastruktura edukacyjna

Samorząd miasta i gminy Opole Lubelskie jest organem prowadzącym dla 7 placówek oświatowych. Są to: Żłobek i Przedszkole Miejskie w Opolu Lubelskim oraz 6 placówek szkolnictwa podstawowego w mieście i gminie. W Opolu Lubelskim funkcjonują dwa Zespoły Szkół Nr 1 i Nr 2 w skład których wchodzi szkoła podstawowa i gimnazjum. Na terenie gminy znajduje się pozostałe cztery placówki szkolne gminne i dwie stowarzyszeniowe - Zespół Szkół w Kluczkowicach ze szkołą podstawową i gimnazjum oraz szkoły podstawowe w: Pusznie, Skokowie i Wandalinie. W Niezdowie i Komaszycach sprawnie funkcjonują szkoły stowarzyszeniowe. Wielkość szkół jest zróżnicowana. Największe placówki pod względem ilości uczniów i wielkości bazy znajdują się w Opolu (Zespół Szkół Nr 1 jest największym obiektem oświatowym w gminie). Sporą szkołą jak na warunki wiejskie jest Zespół Szkół w Kluczkowicach. Do średnich można zaliczyć szkoły podstawowe w: Pusznie, Skokowie, Komaszycach, Wandalinie i Niezdowie.

Dobre warunki kształcenia sprawiają, że z roku na rok podnosi się poziom wykształcenia mieszkańców. Działający na terenie miasta Zespół Szkół im. St. Konarskiego kształci młodzież w kierunkach zawodowych. Absolwenci posiadają dyplomy uprawniające do wykonywania zawodu np.: piekarza,

kucharza, cukiernika, obsługi hotelarskiej i turystycznej, technologa żywienia, zaś odbyte praktyki zawodowe, również poza granicami kraju sprawiają, że stanowią poważny potencjał ludzki.

3.6. Kultura i sport

Opole Lubelskie było przez wieki nie tylko ośrodkiem rzemiosła i handlu, ale również wysokiej kultury. Słupccy, a po nich Tarłowie i Lubomirscy, w okazałym opolskim pałacu stworzyli wspaniałą galerię malarstwa i rozszerzali wielką bibliotekę – pałac opolski był w XVIII wieku jednym z dwóch, obok Puław, najważniejszych domów magnackich w Lubelskiem. Tarłowie i Lubomirscy dbali również o oświatę. W 1761 roku, sprowadzony tu przez Jana Tarła zakon pijarów otworzył pierwszą w Rzeczypospolitej szkołę rzemieślniczą, opartą na nowoczesnych zasadach nauczania.

Opis zasobów kulturowych

- ❖ Pałac w Niezdowie
- ❖ Pałac Lubomirskich w Opolu Lubelskim
- ❖ Pałac Kleniewskich w Kluczkowicach
- ❖ Kościół i dawny klasztor Pijarów
- ❖ Dawny spichlerz ul. Lubelska 30
- ❖ Dawny ratusz ul. Nowy Rynek 26
- ❖ Dawny zajazd ul. Stary Rynek 17

Na terenie miasta działa Opolskie Centrum Kultury (w budynku dawnego kina), które organizuje szereg rozmaitych imprez i wydarzeń kulturalnych nie tylko dla mieszkańców gminy. Ponadto na terenie gminy znajdują się świetlice wiejskie w miejscowościach: Rozalin, Trzebiesza, Elżbieta, Wólka Komaszyska, Wrzelowiec, Niezdów, Ludwików oraz Muzeum Multimedialne zlokalizowane w Opolu Lub. przy ul. Strażackiej

W gminie od lat organizowana jest znana w całym regionie impreza - **Manufaktura Smaku** (dawny Jarmark Opolski). Jest cykliczną imprezą plenerową odbywającą się na przełomie czerwca i lipca. Wydarzenie to ma charakter promocyjno-kulturalny, kultywujący wielowiekowe tradycje handlowe, rzemieślnicze oraz owocowe Opola Lubelskiego. Głównymi punktami programu są wystawy produktów rękodzielniczych wykonanych przez rzemieślników. Ponadto uczestnicy mogą wziąć udział w loteriach fantowych, degustacji lokalnych potraw i podziwiać występy sceniczne zespołów i kapel ludowych. Na zakończenie imprezy występuje gwiazda wieczoru – popularny zespół muzyczny.

Co roku w sierpniu odbywa się również festiwal Chonabibe. Podczas dwudniowej imprezy nie brakuje dobrej muzyki, sportów ekstremalnych, warsztatów i prezentacji miejskich pasji.

W gminie, na terenie OCK, organizowany jest coroczny festiwal kina niezależnego Filmoffo, podczas którego emitowane są film młodych reżyserów z kraju i z zagranicy. To największa i najważniejsza tego typu impreza w województwie lubelskim, prezentująca kino niezależne i muzykę alternatywną.

Opole Lubelskie posiada bogatą i rozwiniętą bazę sportową. W ostatnim czasie, na terenie miasta powstał nowoczesny kompleks boisk Orlik 2012 (boisko do koszykówki i siatkówki z nawierzchnią poliuretanową;

boisko do piłki nożnej ze sztuczną trawą), czterotorowa bieżnia, wielofunkcyjne boisko z nawierzchnią poliuretanową. Przy ul. Szkolnej funkcjonuje otwarta strefa rekreacji wyposażona w plac zabaw, skatepark, boisko wielofunkcyjne o nawierzchni poliuretanowej, boisko do piłki nożnej z bieżnią. Na terenach wiejskich powstały strefy rekreacji w miejscowościach: Kluczkowice, Wandalin, Skoków i Zosin. Strefa w Kluczkowicach poza rekreacyjnym, ma charakter edukacyjny. Miejsce wyposażone jest w boisko, siłownię zewnętrzną, ławki na zajęcia zielonej szkoły oraz kącik edukacyjny o OZE. Zewnętrzna siłownia wraz ze strefą rekreacji: placem zabaw i boiskiem została urządzona również na terenie parki miejskiego w Opolu Lub.

W sezonie letnim dogodnym miejscem wypoczynku wraz z możliwością wypożyczenia sprzętu pływającego jest kąpielisko w Opolu Lubelskim przy ul. Rybackiej oraz Staw Młyński w Kluczkowicach.

Charakterystyka gminnego potencjału sportowego:

- ❖ Liczne boiska i sale sportowe, skatepark.
- ❖ Miejski Klub Sportowy „Opolanin”; Młodzieżowy Klub Sportowy; Szkolny Klub Sportowy „Olimp”; Uczniowski Klub Sportowy „Dubler”; Klub Sportowy „Opolanki”; Ludowy Klub Sportowy „Sokół”;
- ❖ Uczniowski Klub Sportowy Wandalin Szkoła Podstawowa w Wandalinie; Ludowy Klub Sportowy „Czarni Puszn”; Ludowy Zespół Sportowy Pogoń Trzebiesz; Gminny Klub Sportowy Elżbieta; Ludowy Klub Sportowy „UFO” Emilcin; Ludowy Zespół Sportowy „Orzeł”; Ludowy Klub Sportowy „MAKPOL”
- ❖ Formacja eM Studio Opole Lubelskie została drugim vice-mistrzem Polski
- ❖ Zespołu Tańca Ludowego przy Zespole Szkół Zawodowych

3.7. Ochrona zdrowia, opieka społeczna

Na terenie gminy znajdują się następujące placówki opieki zdrowotnej:

- Vita-Med. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Józefa Piłsudskiego 13
- Powiatowe Centrum Zdrowia w Opolu Lubelskim Sp. z o.o. – szpital miejski
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDYK s.c. Halina Koprowiak, Zenon Miroński, Marzanna Wójtowicz, Zbigniew Zwoliński), Fabryczna 26
- Przychodnia specjalistyczna SPZOZ. Przemysłowa 4A
- Przychodnia okulistyczna NZOZ, Józefowska 10
- Medyk. NZOZ, Fabryczna 26
- NzoZ "vivamed" Lek.med. Robert Plechawski ul Ogrodowa 9
- Centrum Medyczne Beata Zugaj ul. Strażacka 2
- przychodnia podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) uruchomiona w budynku szpitala.
- Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, Szkolna 5

Powiatowe Centrum Zdrowia działa w formie spółki utworzonej przez Powiat opolski. Szpital ma siedzibę w Opolu Lubelskim, jednak główne oddziały przeniesiono do Poniatowej. Mieszkańcy borykają się z problemami dostępu do opieki specjalistycznej.

3.8. Potencjał gospodarczy

Podmioty gospodarcze

Według danych statystycznych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny, w dniu 31 grudnia 2014 r. w całej gminie zarejestrowanych były 1334 podmioty gospodarki narodowej. Zdecydowaną większość tych podmiotów stanowią jednostki prywatne – 95%. 1038 podmioty stanowią zakłady osób fizycznych. Wśród pozostałych 50 podmiotów to spółki handlowe, 6 spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Na terenie gminy działa 47 stowarzyszeń i organizacji społecznych, 2 fundacje i 8 spółdzielni. Głównymi gałęziami gospodarki okolic Opola Lubelskiego są wyspecjalizowana uprawa i przetwórstwo owoców. W mieście działają cenione przedsiębiorstwa branży spożywczej, m.in.: Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska, wytwórnia cukierków Geomax zakład przetwórstwa owoców Appol czy zakład przetwórstwa owoców Kabbako. Na terenie gminy Opole Lubelskie oprócz od lat prowadzonych upraw malin i innych owoców miękkich oraz sadownictwa pojawiają się winnice, których produkty spotykają się z uznaniem na konwentach winiarskich.

Tabela 17: Podmioty gospodarki narodowej w gminie Opole Lubelskie w latach 2005-2014

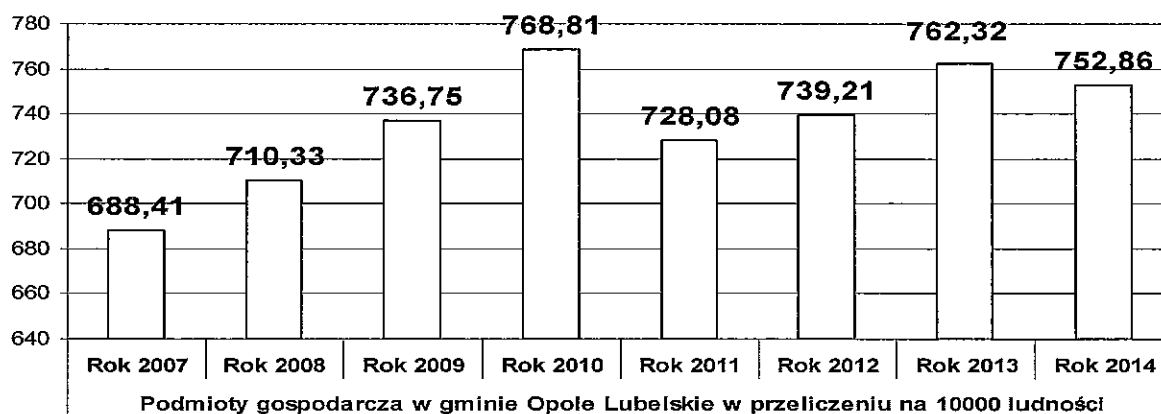
Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON	Jednostka miary	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej ogółem	-	1222	1256	1298	1390	1312	1322	1358	1334
sektor publiczny - ogółem	-	64	62	64	66	67	67	67	66
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	-	44	45	47	48	49	49	49	48
sektor publiczny - przedsiębiorstwa państwowe	-	1	1	1	1	1	1	1	1
sektor publiczny - spółki handlowe	-	0	0	0	0	0	0	1	1
sektor prywatny - ogółem	-	1158	1194	1234	1324	1245	1255	1291	1268
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	-	950	980	1018	1101	1018	1011	1038	1010
sektor prywatny - spółki handlowe	-	40	41	39	39	41	46	50	51
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	-	6	5	5	5	5	5	6	6
sektor prywatny - spółdzielnie	-	8	7	7	7	7	8	8	8
sektor prywatny - fundacje	-	2	4	4	4	3	3	2	3
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	-	33	34	36	37	38	43	47	47

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 18: Podmioty gospodarcze ogółem w Opolu Lubelskim i wybranych ośrodkach w latach 2007-2013

	Podmioty gospodarcze ogółem						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Annopol	377	372	364	386	372	400	418
Kraśnik	2 832	2 817	2 903	3 038	3 009	3 104	3 093
Opole Lubelskie	1 222	1 256	1 298	1 390	1 312	1 322	1 358
Janów Lubelski	1 837	1 868	1 738	1 821	1 730	1 741	1 736
Łuków	3 322	3 409	3 419	3 618	3 509	3 517	3 540
Krasnostaw	1 538	1 533	1 581	1 638	1 566	1 610	1 662
Puławy	5 180	5 147	5 055	5 164	4 965	5 004	4 986
Włodawa	1 248	1 258	1 277	1 321	1 316	1 347	1 359
Powiat opolski	2 894	3 115	3 359	3 495	3 214	3 231	3 264
Województwo lubelskie	134 003	142 691	149 411	154 849	149 478	149 019	150 579

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

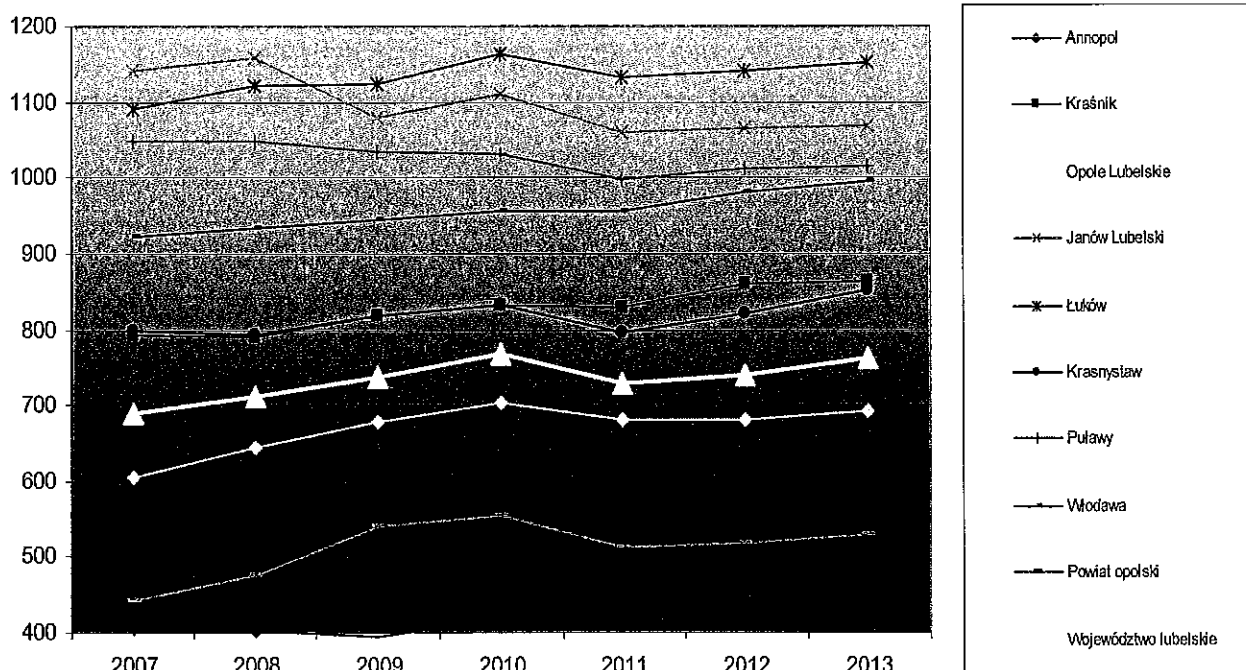
Jednym z podstawowych wskaźników ilustrujących stan lokalnej gospodarki jest poziom aktywizacji gospodarczej liczony jako ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Wyraża on skłonność danej populacji do podejmowania działalności gospodarczej, jak również zaufanie do sytuacji na rynku.

Warto odnotować, że od 2015 roku funkcjonuje w gminie internetowe **Centrum Obsługi Inwestora - "Owocne inwestycje"** (powstałe przy dofinansowaniu UE w ramach RPOWL 2007-2013 oraz została uruchomiona strona [www: http://owocneinwestycje.pl/](http://owocneinwestycje.pl/)). Jest to portal przeznaczony dla przedsiębiorców. W jednym miejscu skupia on szereg istotnych informacji oraz oferty mające przyczynić się do powstania nowych inwestycji czy działań proprzedsiębiorczych. Każdy przedsiębiorca na etapie poszukiwań nowych partnerów biznesowych ma dostęp do bazy aktualnych ofert. Udostępniono także platformę e-learningową oraz poradnik przedsiębiorcy. Bez wątpienia owocne inwestycje będą miały istotny wpływ na dalszy rozwój prowadzonej działalności, ale i sukcesy.

Tabela 19: Podmioty gospodarcze przypadające na 10000 mieszkańców w Opolu Lubelskim i innych wybranych gminach w latach 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Annopol	405,68	402,25	394,24	419,98	407,14	441,21	462,59
Kraśnik	792,59	790,36	819,36	833,68	830,62	861,31	864,26
Opole Lubelskie	688,41	710,33	736,75	768,81	728,08	739,21	762,32
Janów Lubelski	1140,29	1158,88	1078,30	1109,76	1059,01	1066,40	1066,86
Łuków	1089,29	1120,09	1123,30	1163,04	1133,00	1140,88	1150,96
Krasnystaw	797,51	793,52	819,13	833,04	795,33	821,93	850,61
Puławy	1048,88	1048,44	1033,78	1031,69	997,13	1011,81	1015,48
Włodawa	921,31	931,99	945,37	956,35	955,84	981,85	996,12
Powiat opolski	440,79	477,00	541,36	554,74	513,39	519,09	528,13
Województwo lubelskie	604,79	645,19	677,36	703,97	681,55	681,43	691,02

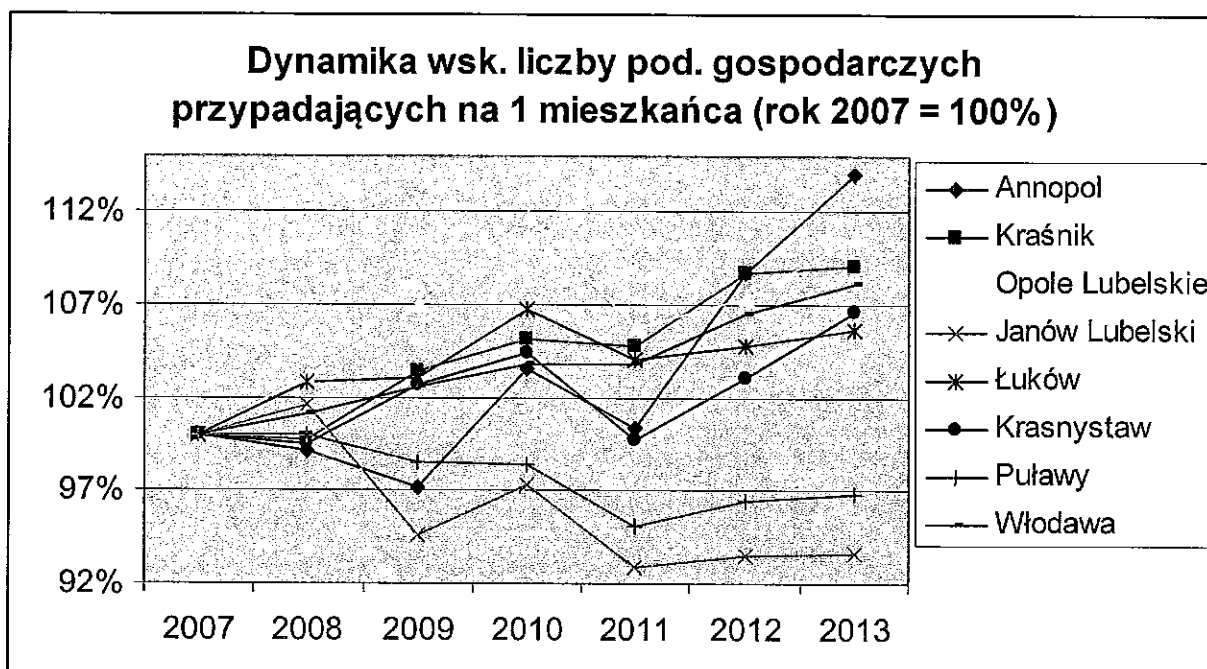
Wykres 15: Podmioty gospodarcze przypadające na 10000 mieszkańców w Opolu Lubelskim i innych miastach w latach 2007-2013

Powyższe dane stawiają Opole Lubelskie w gronie gmin o średniej aktywności gospodarczej mieszkańców. Liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 10000 mieszkańców plasuje gminę nieznacznie powyżej średniej wojewódzkiej w roku 2013. Spowodowane jest to wieloma czynnikami strukturalnymi wśród których wymienić należy przede wszystkim kulturę i historię gospodarczą gminy, charakter i strukturę zagospodarowania przestrzennego i gospodarczego gminy oraz brak większych zakładów produkcyjnych mogących stymulować rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

Należy jednak zwrócić uwagę, iż w okresie realizacji „Strategii” gminę Opole Lubelskie charakteryzuje bardzo wysoka dynamika wzrostu wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1 mieszkańca. W badanej grupie gmin tylko gmina Annopol w roku 2013 w stosunku do roku 2007 charakteryzowała się wyższą wartością tego wskaźnika. Świadczy to o względnie wysokiej aktywności gminy w dziedzinie poprawy warunków dla rozwoju biznesu oraz szybciej rosnącej, na tle innych jednostek, atrakcyjności inwestycyjnej. Sytuacją tą ilustrują poniższe zestawienia.

Dynamika wsk. liczby pod. gospodarczych przypadających na 1 mieszkańca (rok 2007 = 100%)							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Annopol	100%	99%	97%	104%	100%	109%	114%
Kraśnik	100%	100%	103%	105%	105%	109%	109%
Opole Lubelskie	100%	103%	107%	112%	106%	107%	111%
Janów Lubelski	100%	102%	95%	97%	93%	94%	94%
Łuków	100%	103%	103%	107%	104%	105%	106%
Krasnostaw	100%	99%	103%	104%	100%	103%	107%
Puławy	100%	100%	99%	98%	95%	96%	97%
Włodawa	100%	101%	103%	104%	104%	107%	108%

Organizacje pozarządowe

Na terenie gminy Opole Lubelskie w roku 2014 działa następująca liczba organizacji pozarządowych:

- 1 – w formie towarzystwa;
- 12 – w formie stowarzyszeń i fundacji; (w 2014 roku zarejestrowało się nowa Fundacja Profilaktyki i wspierania rozwoju człowieka „Tu i Teraz” w Opolu Lubelskim – prezesem jest Pani Jolanta Jędrasik)
- 15 – w formie ochotniczych straży pożarnych;
- 10 – w formie klubów sportowych;

W ostatnich latach znacznie wzrosło zaangażowanie organizacji w rozwiązywanie problemów społecznych i gospodarczych gminy. Samorząd lokalny prowadzi intensywną współpracę ze Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania „Owocowy Szlak”, Stowarzyszeniem Wspierania Aktywności Twórczej SWAT, Stowarzyszeniem na rzecz Rozwoju Wsi Skoków oraz Stowarzyszeniem „Nasza Historia”. Współorganizował z ww. organizacjami spotkania, szkolenia, warsztaty, wystawy, mające na celu m.in.: podniesienie aktywności społecznej, promocję przedsiębiorczości czy zmniejszenie marginalizacji społecznej. Rozwinęło swoją działalność Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Skoków, które rozpoczęło swoją działalność w roku 2012 poprzez organizację licznych spotkań okolicznościowych czy warsztatów dla dzieci i młodzieży oraz Stowarzyszenia „Nasza Historia” które powstało w 2013 roku. „Nasza Historia” była organizatorem biwaku historycznego, pokazów wojskowych jak również uczestniczyła w uroczystościach patriotycznych. Na podkreślenie zasługuje współpraca ze stowarzyszeniem „Jutrzenka” w zakresie pomocy organizacyjnej usług doradczych dla rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu oraz aktywna działalność świetlicy działającej przy klubie poprzez organizację zajęć plastycznych, teatralnych dla dzieci i młodzieży jak również spotkań okolicznościowych. Gmina jest również zaangażowana w tworzenie nieformalnych grup działających na obszarach wiejskich do współuczestnictwa w organizowanych przedsięwzięciach o charakterze kulturalnym i sportowym na terenie gminy Opole

Lubelskie. Dzięki podjętym działaniom skierowanym na aktywizację środowisk lokalnych na obszarze gminy nastąpił dalszy rozwój wspólnot lokalnych. Obecnie aktywnie działają grupy w Elżbiecie, Skokowie, Wrzelowcu, Kluczkowicach, Cwiężtalce i Zosinie. Ważną rolę odgrywa wspieranie grup nieformalnych działających na terenie gminy. Pod wpływem stałej współpracy i zachęcaniu do podejmowania inicjatyw grupy te przekształcają się w organizacje formalne, których członkowie świadomie działają w wybranym statutowo obszarze przestrzeni publicznej. Pobudzano aktywności środowisk lokalnych i organizacji pozarządowych w opracowywaniu programów Gminy Opole Lubelskie i ich wdrażaniu. Angażowanie członków organizacji do współudziału i współorganizacji zadań i spotkań z mieszkańcami, popularyzacja idei współzrządzenia np. akcja ekologiczna „Włącz się” i organizacja debat obywatelskich.

Gmina jest również członkiem różnych przedsięwzięć o charakterze partnerskim z organizacjami pozarządowymi. Na uwagę zasługują:

- projekt partnerski ze Stowarzyszeniem Inicjatyw Samorządowych w Lublinie - „Mam prawo” dofinansowany ze środków EFS nagrodzony jako najlepszy projekt w całej Polsce.
- projekt partnerski pn. „Włącz się” realizowany z Instytutu na rzecz Ekorozwoju, oraz Fundacja Pole Dialogu. Projekt nastawiony był na przeprowadzenie konsultacji oraz debat obywatelskich w zakresie OZE, ekologii i poszanowania energii.
- projekt partnerski z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej w Lubartowie, współpraca ukierunkowana była na wsparcie organizacji pozarządowych zainteresowanych tworzeniem spółdzielni socjalnych.

Rolnictwo

Główne działy produkcji rolnej:

- a) produkcja sadownicza
- b) produkcja owoców miękkich
- c) ziemniaki
- d) żyto
- e) pszenica
- f) trzoda chlewna
- g) bydło
- h) hodowla ryb słodkowodnych – ok. 300 ton rocznie.

Turystyka i promocja gminy

Gmina Opole Lubelskie zlokalizowana jest na obszarach mało przekształconych i cennych zarówno pod względem przyrodniczym, jak i krajobrazowym. Obszary te w znacznej mierze zostały objęte ochroną prawną i stanowią je: Wrzelowiecki Park Krajobrazowy 17,3% powierzchni gminy, otulina WPK 27,6% oraz Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu w północno-wschodniej części gminy zajmujący 24,3% jej powierzchni. Tereny chronione tworzą atrakcyjne krajobrazowo kompleksy, urozmaicone i unikalne pod względem florystycznym i faunistycznym. Wąwozy lessowe, bory sosnowo dębowe, stroma krawędź Wisły, dolina Chodelki czy pola wydymowe to jedynie fragment bogatej rzeźby terenu. Wrzelowiecki Park Krajobrazowy zaliczony jest do II kategorii atrakcyjności turystycznej. Tereny stwarzają możliwość do

rozwoju turystyki pieszej, rowerowej i kajakowej oraz wędkarstwa za sprawą dodatkowej atrakcji w postaci licznych stawów i hodowli nie spotykanych tutaj gatunków: pstrąga i jesiotra. Wzdłuż terenu gminy rozciąga się trasa kolejki wąskotorowej łączącej z gminą Opole Lubelskie z gminami nadwiślańskimi i miejscowościami wypoczynkowymi, tj. Nałęczowem. Wysokie walory krajobrazowe połączone z wyjątkowo dogodną lokalizacją gminy (50 km od Lublina) sprawiają, że teren ten służy rozwojowi działalności turystyczno-rekreacyjnej i wszelkich usług gastronomiczno-wypoczynkowych.

Okolice Opola Lubelskiego to wspaniałe tereny na wypoczynek i rozwój turystyki – jako gałęzi wspomagającej rozwój gospodarczy gminy. Czysta przyroda, lasy, woda, sieć dobrze utrzymanych tras rowerowych i dydaktycznych, rzadkie gatunki roślin i zwierząt oraz piękne zabytki zatopione w krajobrazie – to oferta turystyczna Opola Lubelskiego. Tym, co z pewnością wyróżnia Opole Lubelskie na tle wielu podobnych miasteczek w całej Polsce, jest bogata historia sięgająca XV wieku oraz tradycje rzemieślnicze i kupieckie wynikające z przywileju nadanego przez władcę dotyczącego, odbywania targów i jarmarków w mieście. Tak jak przed laty, tak i dziś Opole Lubelskie jest znakomitym miejscem dla inwestycji i rozwoju przedsiębiorczości.

Lokalizacja gminy w sąsiedztwie miejscowości Nałęczów i Kazimierz n/Wisłą, wytyczone szlaki rowerowe na terenie powiatu opolskiego, przebieg trasy kolejki wąskotorowej oraz nagłośnione przez Fundację Nautilus miejsca lądowania UFO w Emilcinie sprawiają, iż korzystne dla gminy jest pozyskanie inwestorów z zakresu turystyki i hotelarstwa. Gmina nawiązała kontakty gospodarcze z przedsiębiorstwami z Węgier, Ukrainy i Belgii. W 2004 r. podpisano porozumienie o współpracy regionalnej pomiędzy gminą Opole Lub. a Międzygórskim Związkiem Rozwoju Lokalnego w Satoraliauhely (Węgry). Cykliczne wizyty studyjne władz samorządowych i lokalnych przedsiębiorców w miastach partnerskich zaowocowały wspólnymi przedsięwzięciami z zakresu promocji przedsiębiorczości w regionach. Gospodarka, integracja europejska, kultura, nauka, sport, ochrona środowiska, współpraca organizacji społecznych, młodzieży - to główne płaszczyzny współdziałania miast. Kulturowane podczas Jarmarku Opolskiego (obecnie Manufaktury Smaków) rzemieślniczo-handlowe tradycje Opola Lub. stanowią okazję do spotkań rzemieślników, przedsiębiorców, ludzi kultury, turystów oraz mieszkańców Lubelszczyzny. Święto sprzyja wymianie myśli i współpracy na polu krajowym i międzynarodowym. Gmina może poszczycić się zachowaniem rzadko spotykanych już rzemiosł: plecionkarstwa z rogoziny (wsie Trzebiesz i Darowne), hafciarstwa, plastyki obrzędowej i kowalstwa artystycznego. Integracji ludności gminy sprzyja rozwój zamięłowania do tańca i śpiewu - na terenie gminy działają zespoły ludowe: Niezdowianki, Wrzelowiacy, Kalina oraz chór żeński Cantata, a także orkiestra dęta OSP, młodzieżowa orkiestra dęta działająca przy OCK, zespoły zrzeszone w OCK i placówkach oświatowych - oraz aktywność w placówkach OSP, LZS, kole łowieckim "Bekas" i wędkarskim "Sezan".

TURYSTYCZNE OBIEKTY NOCLEGOWE		[Jednostka miary]	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem										
obiekty ogółem VII	ob.		1	1	1	1	2	3	1	2
obiekty całoroczne VII	ob.		1	1	1	1	2	3	1	2
miejsca noclegowe ogółem VII	msc.		41	54	54	54	64	107	43	92
miejsca noclegowe całoroczne VII	msc.		41	54	54	54	64	107	43	92
korzystający z noclegów ogółem I-XII	osoba		1161	270	679	458	2136	4060	2709	3174
korzystający z noclegów turystów zagranicznych I-XII	osoba		0	0	0	0	0	33	17	139
wynajęte pokoje ogółem I-XII w obiektach hotelowych	-		984	767	1608	416	0	2621	3839	2731
wynajęte pokoje turystom zagranicznym I-XII w obiektach hotelowych	-		0	0	0	0	0	77	90	218
udzielone noclegi ogółem I-XII	-		2178	1458	2551	882	2452	5407	6330	4552
udzielone noclegi turystom zagranicznym I-XII	-		0	0	0	0	0	132	134	372

Na ofertę noclegową i gastronomiczną gminy Opole Lubelskie składają się: karczmy, zajazdy, piwiarnie, bary, pizzerie pokoje gościnne, domki kempingowe, ośrodek wypoczynkowy, pensjonat i gospodarstwa agroturystyczne, który z roku na rok przybywa. Dokładny wykaz bazy noclegowej i gastronomicznej dostępny jest na stronie internetowej gminy opolelubelskie.pl.

W okresie 2007-2014 prawie trzykrotnie wzrosła liczba udzielonych noclegów. Liczba korzystających z noclegów wzrosła przeszło 2,5 krotnie. Świadczy to o dynamicznie rosnącej atrakcyjności turystycznej gminy w ostatnich 7 latach.

Gmina Opole Lubelskie od kilku lat uczestniczy w działalności LGD "Owocowy szlak". W ramach LGD zrealizowano wiele projektów promujących walory turystyczne gminy. Obecnie trwają przygotowania do absorpcji środków w ramach perspektywy 2014-2020 oraz prace związane z opracowaniem nowej Lokalnej Strategii Rozwoju (szczegóły: www.lgdowocowyszlak.pl).

Wymiernym rezultatem promowania i angażowania działalności organizacji pozarządowych w zakresie rozwiązywania problemów na terenie gminy jest zakres i forma współpracy ze Stowarzyszeniem LGD „Owocowy Szlak”. Współorganizowanie przez samorząd gminy Opole Lubelskie szkoleń, seminariów, przedsięwzięć angażujących mieszkańców wspólnie z LGD ma na celu zaktywizowanie mieszkańców gminy do podejmowania aktywności przedsiębiorczej, szczególnie tej, związanej z usługami okołoroľniczymi, ukierunkowanymi na rozwój turystyki na obszarach wiejskich. Dla osiągnięcia długotrwałych efektów gospodarczych czy społecznych potrzeba kilku lat, bowiem działania takie powinny procesowo podchodzić do przekształcenia postaw, zmniejszenia marginalizacji społecznej.

Gmina Opole Lubelskie w 2014 roku opracowała **Strategię Rozwoju Marki Gminy Opole Lubelskie na lata 2015-2020 z perspektywą do 2030** - jako element marketingu gospodarczego województwa lubelskiego. Opracowano markę Opola Lubelskiego - Owocne Inwestycje. Gmina Opole Lubelskie – promując się marką „OWOCNE INWESTYCJE” powinna w latach 2015-2020 stać się regionalnym centrum promującym gospodarkę wykorzystującą owoce jako produkt nie tylko spożywczy, ale przede wszystkim źródło zdrowia, zdrowego trybu życia, naturalnego lekarstwa, elementu zdobniczego w tekstyliach czy ceramice, impulsu do nowych i innowacyjnych działań dla przedsiębiorców, farmaceutów, sportowców, naukowców i świata kultury. W najbliższych latach Opole Lubelskie powinno spełniać rolę lokalnego ośrodka promującego aktywność społeczności lokalnej oraz aktywne jej zaangażowanie w zmiany prowadzące do powstania zrównoważonego rozwoju funkcji społecznych i gospodarczych gminy.

Opole Lubelskie jako OWOCNE INWESTYCJE będzie pozycjonowało się w segmencie marek praktycznych, rozpoznawalnych, wpisujących się w Strategię Promocji Województwa Lubelskiego „Smakuj Życie”, w Strategię Rozwoju Województwa Lubelskiego poprzez wykorzystanie walorów związanych ze zdrowiem i urodą oraz szereg innych dyrektyw strategicznych dla tego obszaru.

Corocznie Urząd Miejski przygotowuje specjalne raporty o stanie gminy, w których prezentowane są podstawowe dane ze wszystkich sfer jej działalności (<http://opolelubelskie.pl/Publikacje/Raport>). Ponadto na terenie gminy prężnie działa lokalny miesięcznik Opolanin, który stanowi doskonałe źródło informacji nt. wszystkich najważniejszych wydarzeń lokalnych.

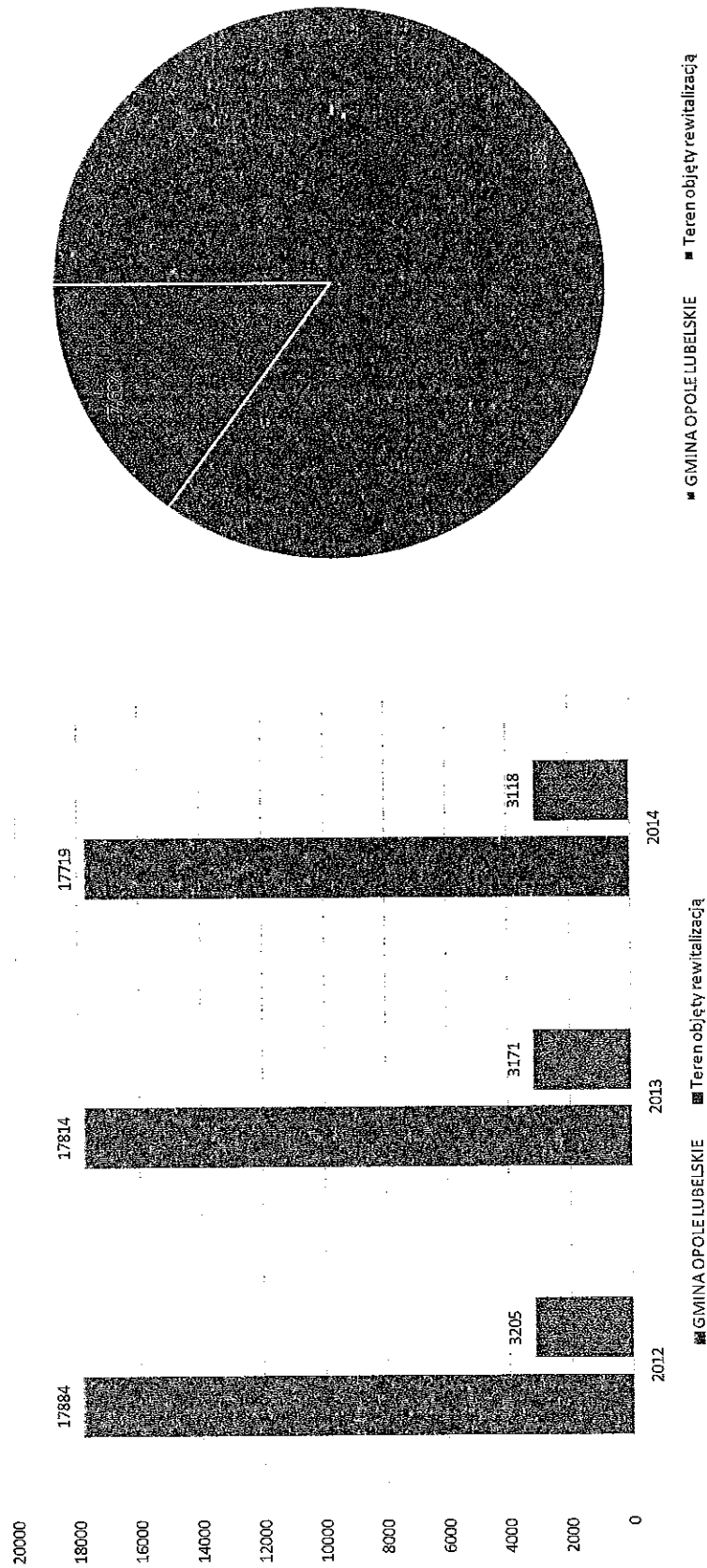
3.9. Opis obszarów przewidzianych do rewitalizacji na terenie Miasta Opole Lubelskie

27 października 2015 r. Prezydent RP podpisał Ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Za obszary zdegradowane ustawa przyjmuje obszary, na których występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, takich jak bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji oraz dodatkowo negatywne zjawiska gospodarcze (np. słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw), środowiskowe (np. przekroczenie standardów jakości środowiska), przestrzenno-funkcjonalne (np. brak dostępu do podstawowych usług albo ich niska jakość) lub techniczne (np. degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych). Jako obszar rewitalizacji określono całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju gminy, przygotowywana lub prowadzona jest rewitalizacja. Ustawa ogranicza zasięg obszaru rewitalizacji przesądzając, że nie może on obejmować łącznie terenów większych niż 20 proc. powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30 proc. mieszkańców gminy, przy czym może być podzielony na podobszary. Dla obszaru rewitalizacji opracowuje się gminny program rewitalizacji (GPR), który jest podstawą do stosowania na obszarze rewitalizacji specjalnych rozwiązań ustawowych – Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR) oraz miejscowego planu rewitalizacji.

Poniżej zaprezentowano wyniki diagnozy obszaru miasta przeznaczonego do rewitalizacji przy wykorzystaniu instrumentów pomocowych dostępnych w ramach perspektywy 2014-2020. Diagnoza dotyczy obszaru centrum miasta Opola Lubelskiego.

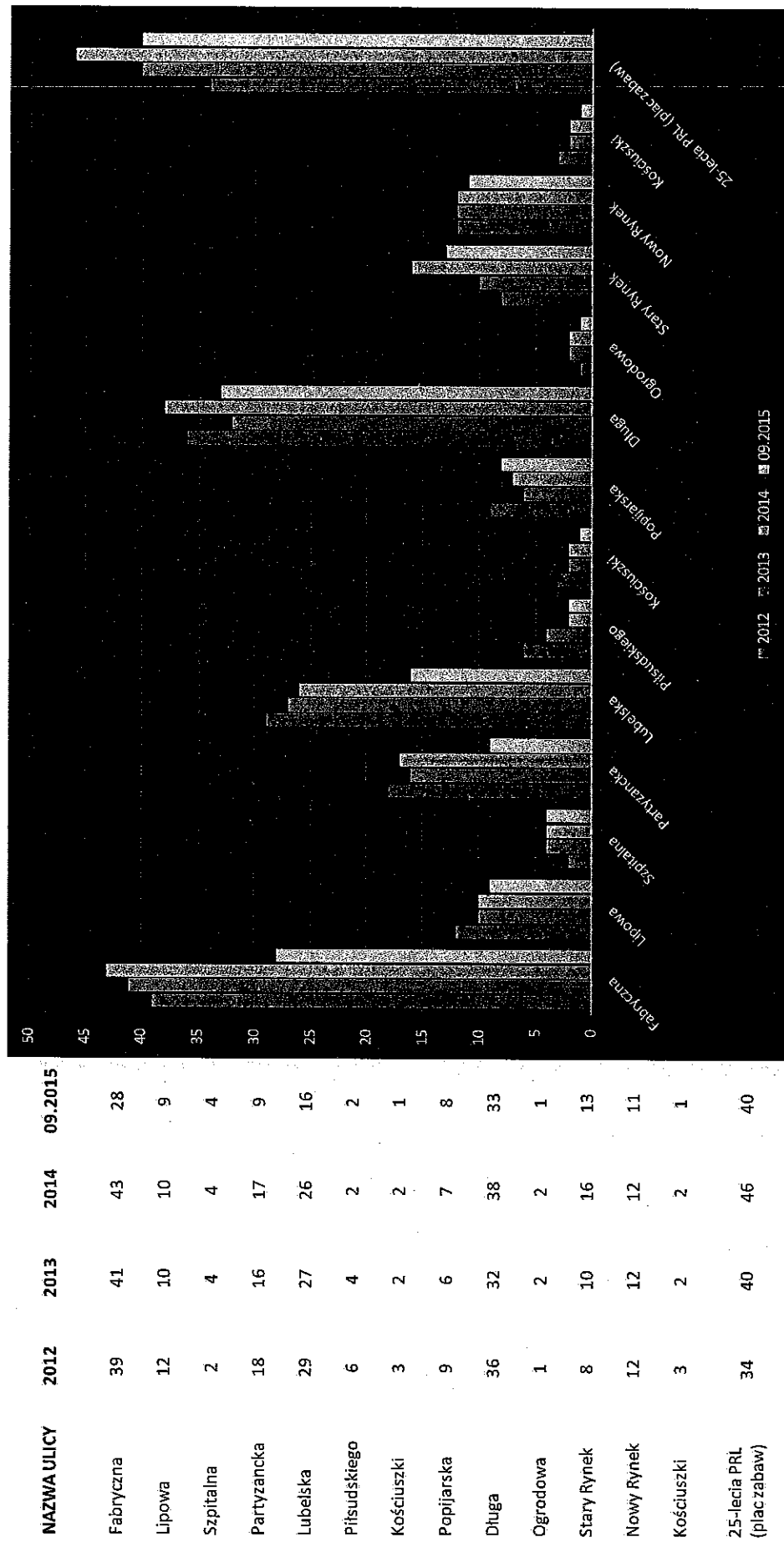
Pełna diagnoza obszaru rewitalizacji, wraz z uzasadnieniem jego delimitacji, zostanie określona w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Opole Lubelskie.

LICZBA OSÓB ZAMELDOWANYCH W GMINIE OPOŁA LUBELSKIE W STOSUNKU DO OBSZARU OBJĘTEGO REWITALIZACJĄ

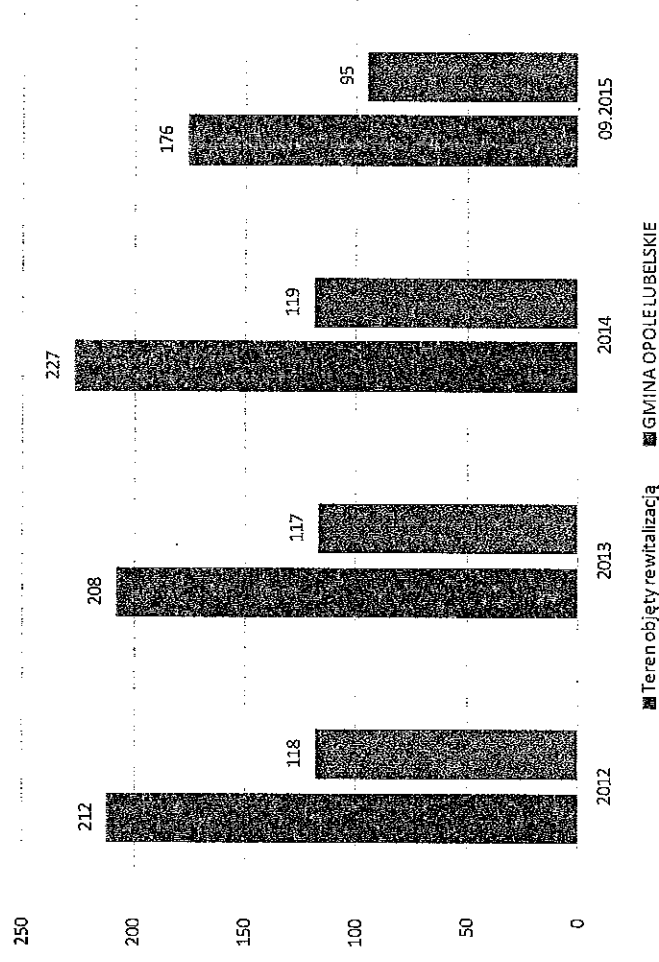

LICZBA PRZYZNANYCH DODATKÓW MIESZKANIOWYCH

LICZBA PRYZYGNANYCH DODATKÓW MIESZKANIOWYCH

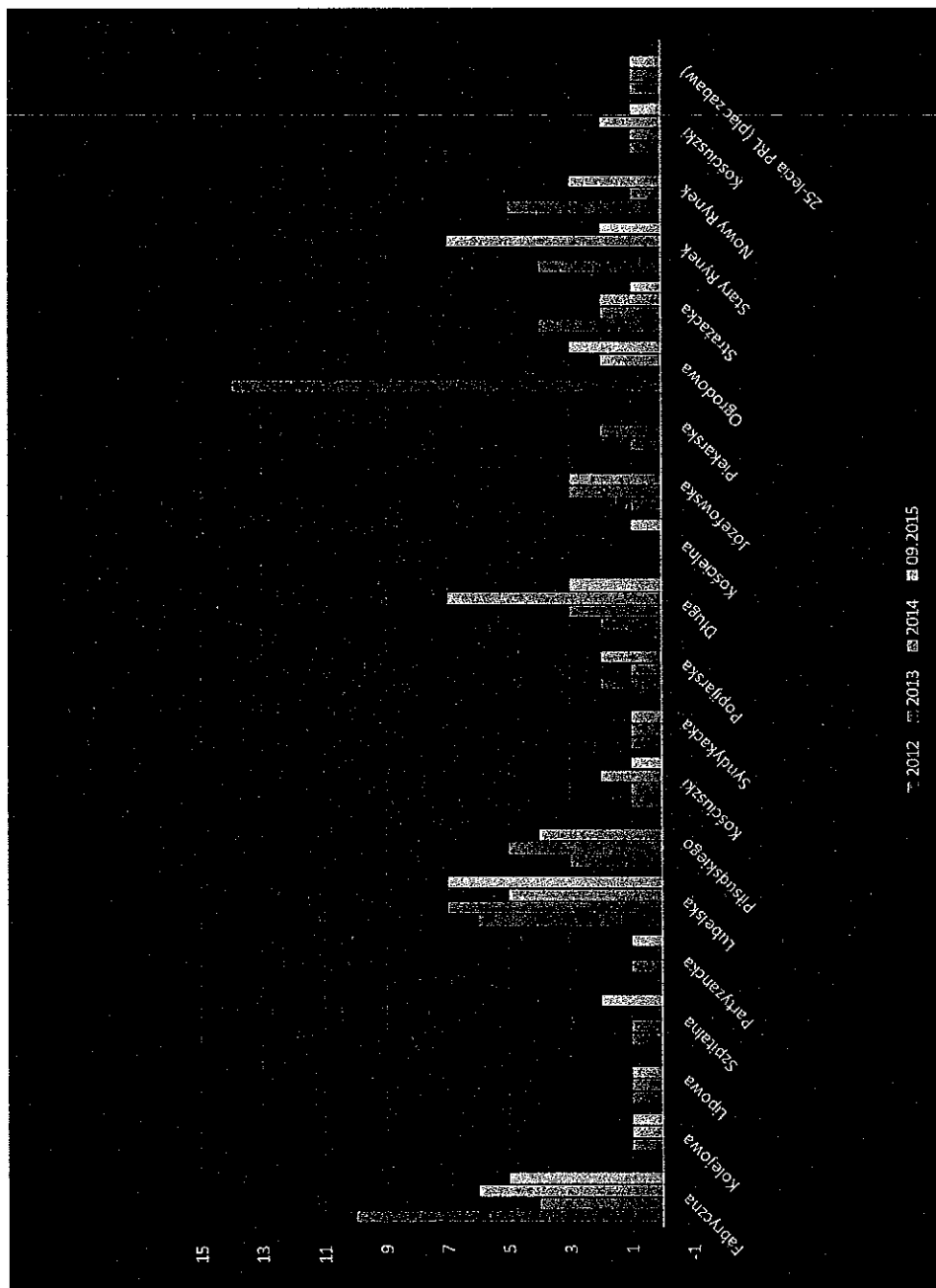

- Główną przyczyną tak dużej liczby przyznanych dodatków mieszkaniowych jest niski poziom dochodów mieszkańców terenu objętego rewitalizacją oraz ich ubóstwo (gł. mieszkańców budynków komunalnych).
- Prawie dwukrotnie wyższa liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na obszarze objętym rewitalizacją świadczy o trafnym doborze obszaru do rewitalizacji.
- Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych nie ulega znacznej zmianie w perspektywie kilkuletniej co oznacza, że warunki życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego nie ulegają żadnej poprawie.

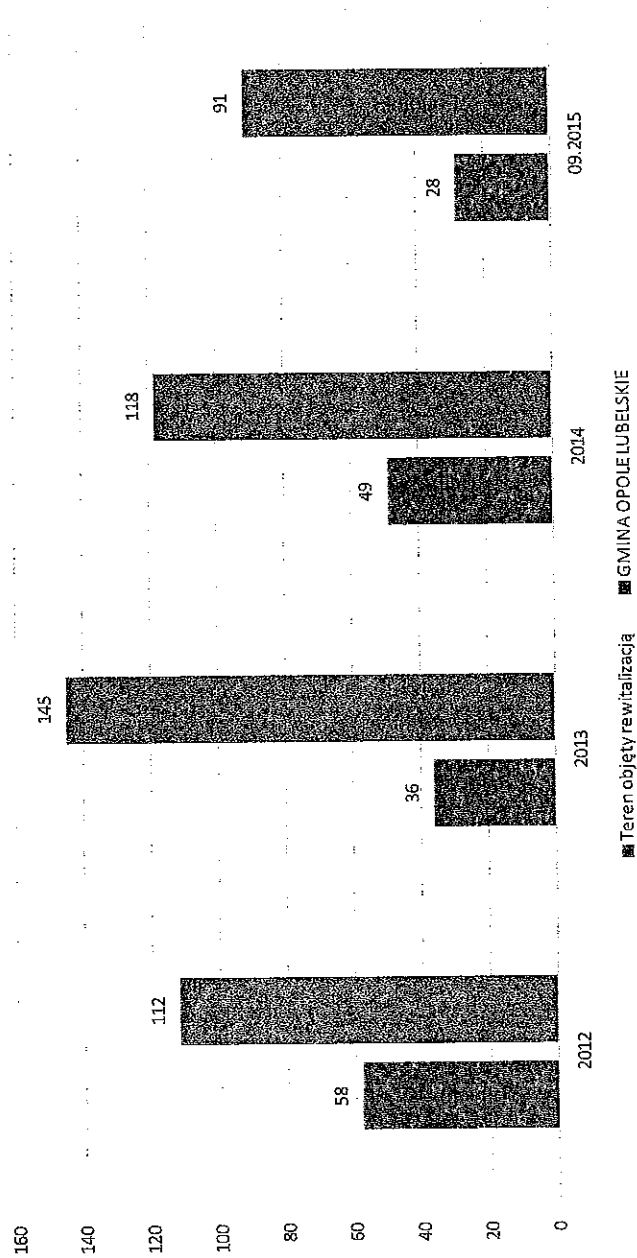

LICZBA ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

NAZWA ULICY	2012	2013	2014	09.2015
Fabryczna	10	4	6	5
Kolejowa	0	1	1	1
Lipowa	1	1	1	0
Szpitalna	1	1	0	2
Partyzancka	0	1	0	1
Lubelska	6	7	5	7
Piłsudskiego	3	5	4	0
Kościuszki	1	1	2	1
Syndykacka	1	1	1	0
Popijarska	2	1	2	0
Długa	2	3	7	3
Kościelna	0	0	0	1
Józefowska	1	3	3	0
Piekarska	1	2	0	0
Ogrodowa	14	0	2	3
Strażacka	4	2	2	1
Stary Rynek	4	0	7	2
Nowy Rynek	5	1	3	0
Kościuszki	1	1	2	1
25-lecia PRL (plac zabaw)	1	1	1	0

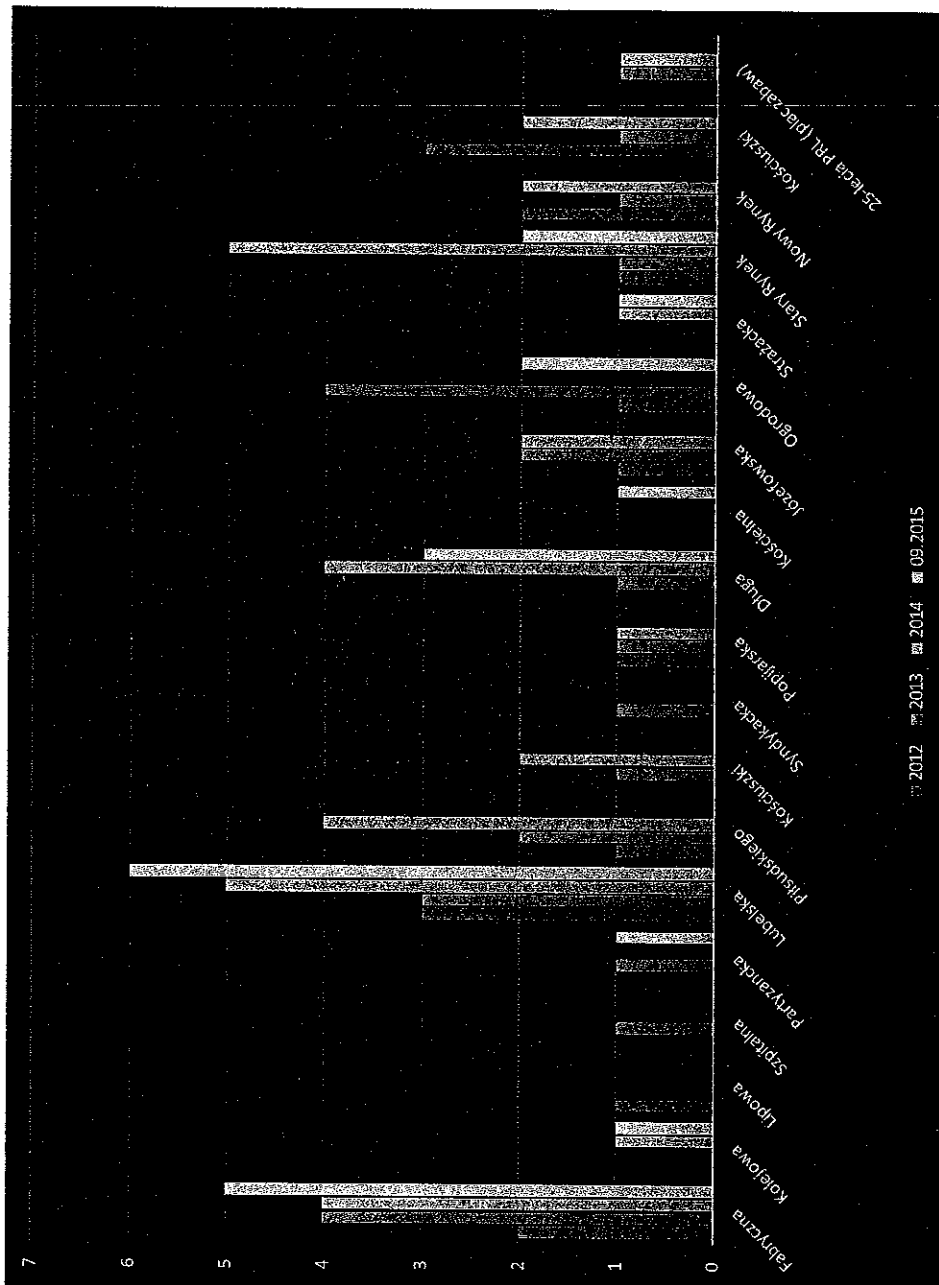
LICZBA ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

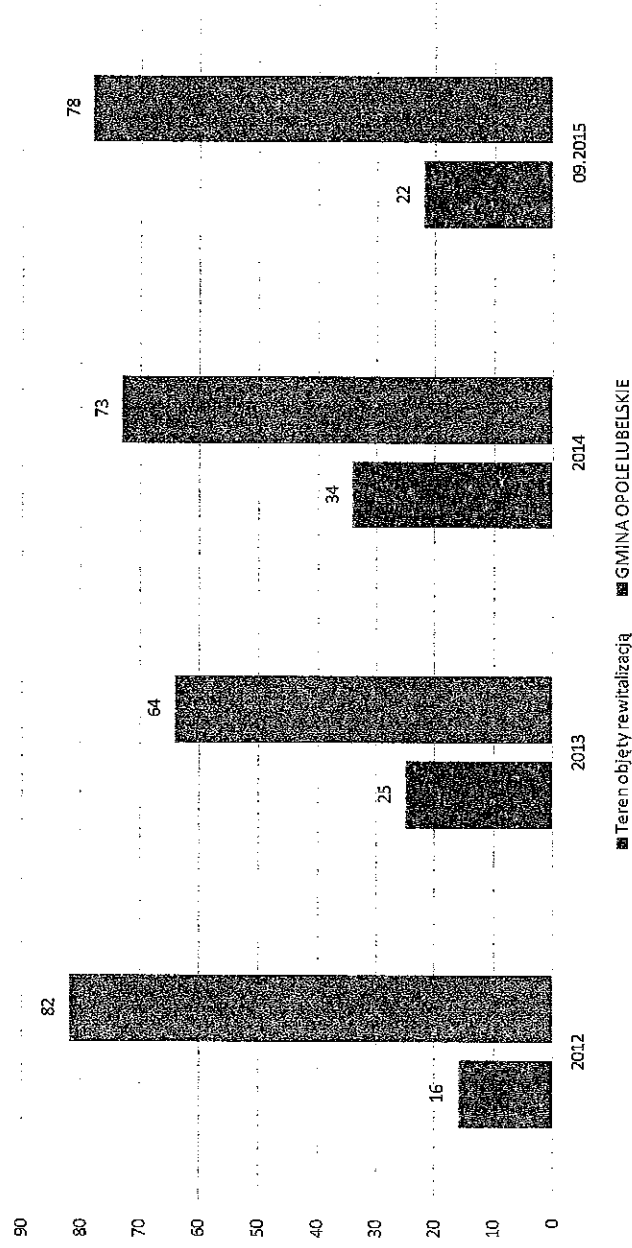
- Zarejestrowane podmioty gospodarcze na obszarze objętym rewitalizacją stanowią ponad 30% wszystkich podmiotów w całej gminie.
- Przeważają podmioty drobne, jednoosobowe o charakterze rodzinnym. Te jednak generują niskie dochody.
- Pomimo dużej ilości podmiotów prowadzących działalność gospodarczą bezrobocie w tym obszarze utrzymuje się na wysokim poziomie.

LICZBA ZAREJESTROWANYCH AKTYWNYCH PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

NAZWA ULICY	2012	2013	2014	09.2015
Fabryczna	2	4	4	5
Kolejowa	0	0	1	1
Lipowa	1	0	0	0
Szpitalna	0	1	0	0
Partyzancka	0	1	0	1
Lubelska	3	3	5	6
Piłsudskiego	1	2	4	0
Kościuszki	0	1	2	0
Syndykacka	0	1	0	0
Popijarska	1	1	1	0
Długa	0	1	4	3
Kościelna	0	0	0	1
Józefowska	1	2	2	0
Ogrodowa	1	4	0	2
Strażacka	0	0	1	1
Stary Rynek	1	1	5	2
Nowy Rynek	2	1	2	0
Kościuszki	3	1	2	0
25-lecia PRL (plac zabaw)	0	1	1	0

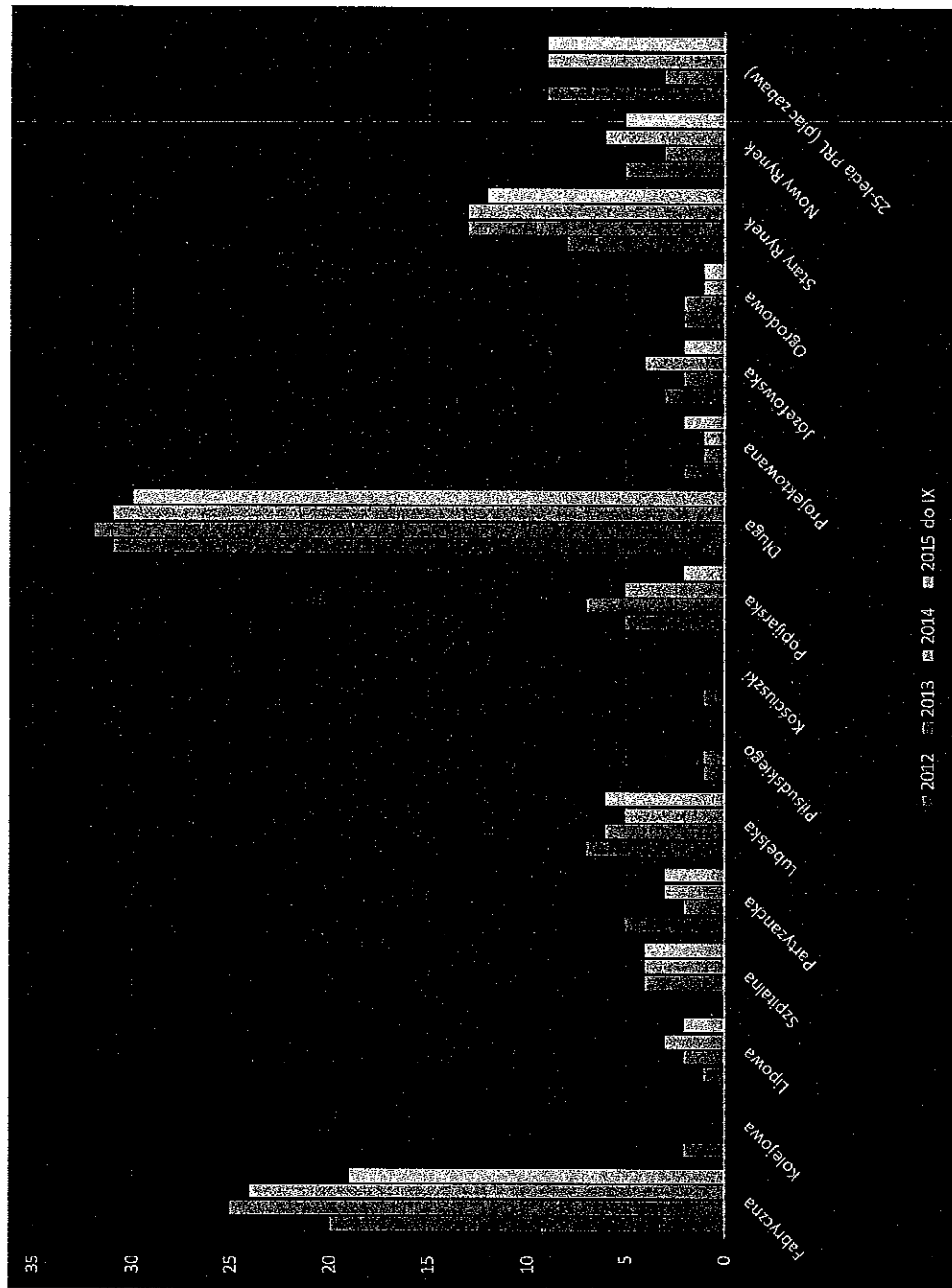
LICZBA ZAREJESTROWANYCH AKTYWNYCH PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

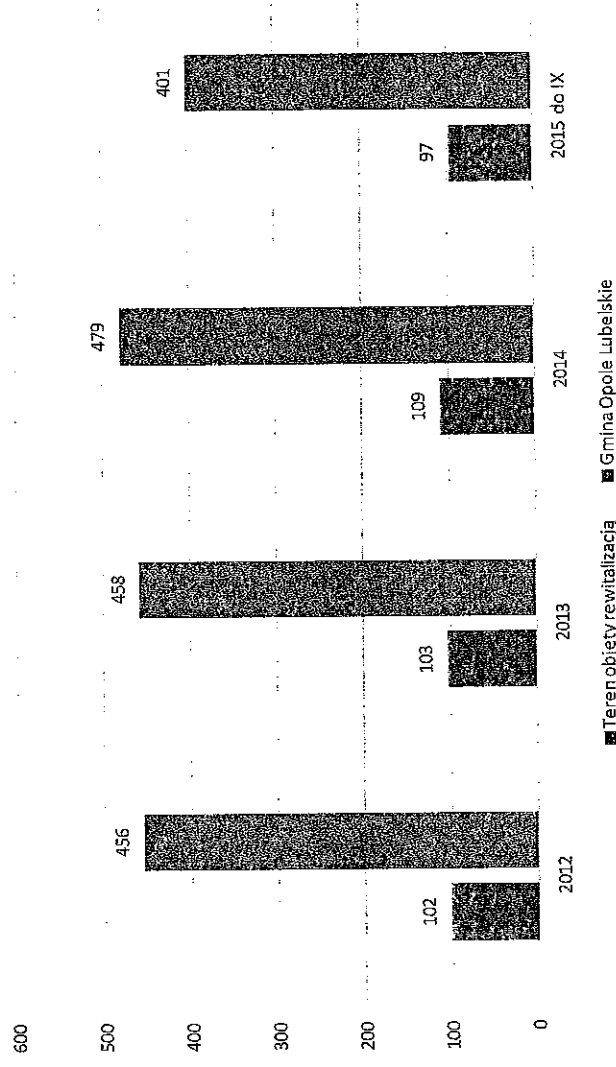
- Na obszarze objętym rewitalizacją występuje wysoki poziom aktywności gospodarczej mierzony liczbą zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Jest on ponad dwukrotnie wyższy niż poziom aktywności gospodarczej dla całej Gminy.
- Oznacza to, że omawiany obszar pod względem kryterium poziomu aktywności gospodarczej nie może zostać wskazany jako obszar do rewitalizacji.

LICZBA ZASIŁKÓW (OSOBY)

LICZBA ZASIŁKÓW (OSOBY)					
NAZWA ULICY	2012	2013	2014	2015	do IX
Fabryczna	20	25	24	19	
Kolejowa	2	0	0	0	
Lipowa	1	2	3	2	
Szpitalna	0	4	4	4	
Partyzancka	5	2	3	3	
Lubelska	7	6	5	6	
Piłsudskiego	1	1	0	0	
Kościuszki	1	0	0	0	
Popijarska	5	7	5	2	
Długa	31	32	31	30	
Projektowana	2	1	1	2	
Józefowska	3	2	4	2	
Ogrodowa	2	2	1	1	
Stary Rynek	8	13	13	12	
Nowy Rynek	5	3	6	5	
25-lecia PRL (plac zabaw)	9	3	9	9	

LICZBA ZASIŁKÓW (OSOBY)

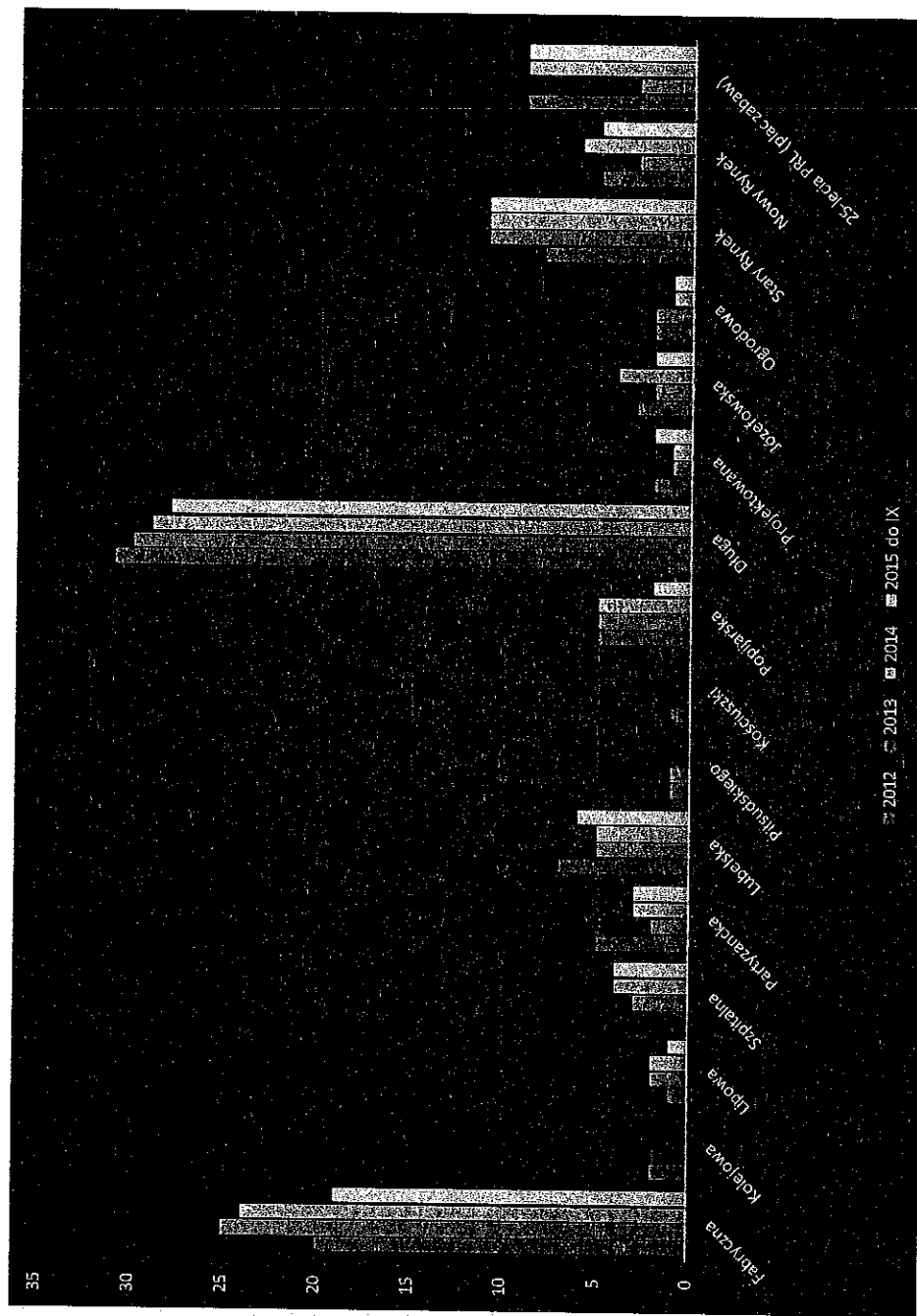
- Na obszarze objętym rewitalizacją w latach 2012 - 2015 około 100 osób pobierało różnego rodzaju zasiłki co stanowiło to rocznie ponad 22% osób pobierających zasiłki z całego obszaru Gminy.
- Wskaźnik ubóstwa dla obszaru objętego rewitalizacją w 2014 r. wyniósł ponad 34% i jest wyższy niż wskaźnik ubóstwa dla całej gminy (ponad 27%).
- Czynniki, które doprowadziły do ubóstwa na tym obszarze: niskie wykształcenie i niska aktywność zawodowa, duża liczba osób na utrzymaniu, wysokie bezrobocie, dziedziczenie ubóstwa, wysoki stopień bierności zawodowej kobiet

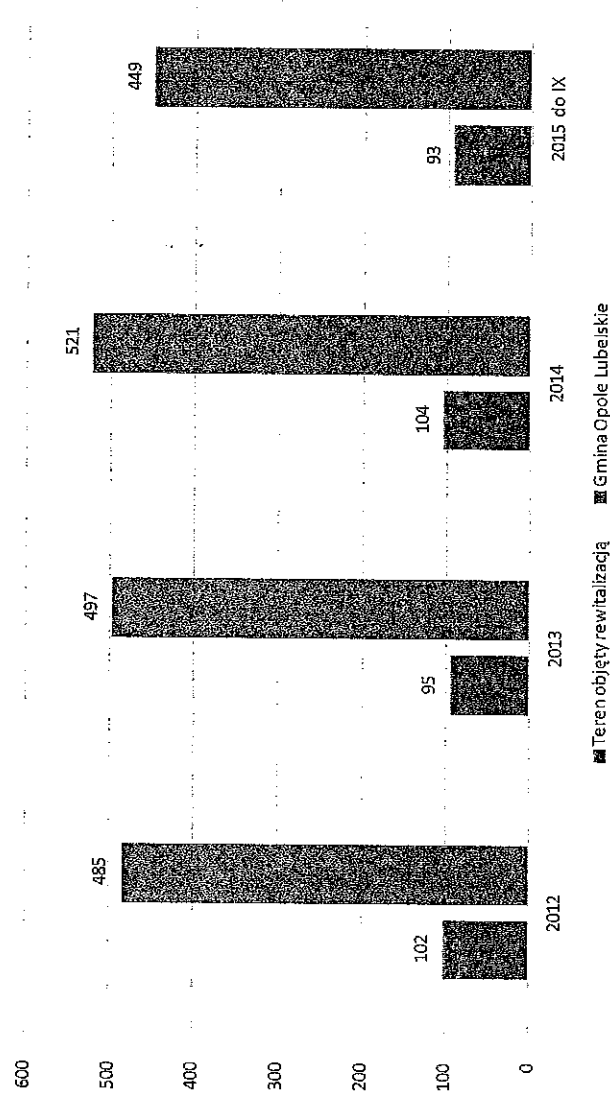
LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH Z OPS

LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH Z OPS

NAZWA ULICY	2012	2013	2014	2015 do IX
Fabryczna	20	25	24	19
Kolejowa	2	0	0	0
Lipowa	1	2	2	1
Szpitalna	0	3	4	4
Partyzancka	5	2	3	3
Lubelska	7	5	5	6
Piłsudskiego	1	1	0	0
Kościuszki	1	0	0	0
Popijarska	5	5	5	2
Długa	31	30	29	28
Projektowana	2	1	1	2
Józefowska	3	2	4	2
Ogrodowa	2	2	1	1
Stary Rynek	8	11	11	11
Nowy Rynek	5	3	6	5
25-lecia PRL (plac zabaw)	9	3	9	9

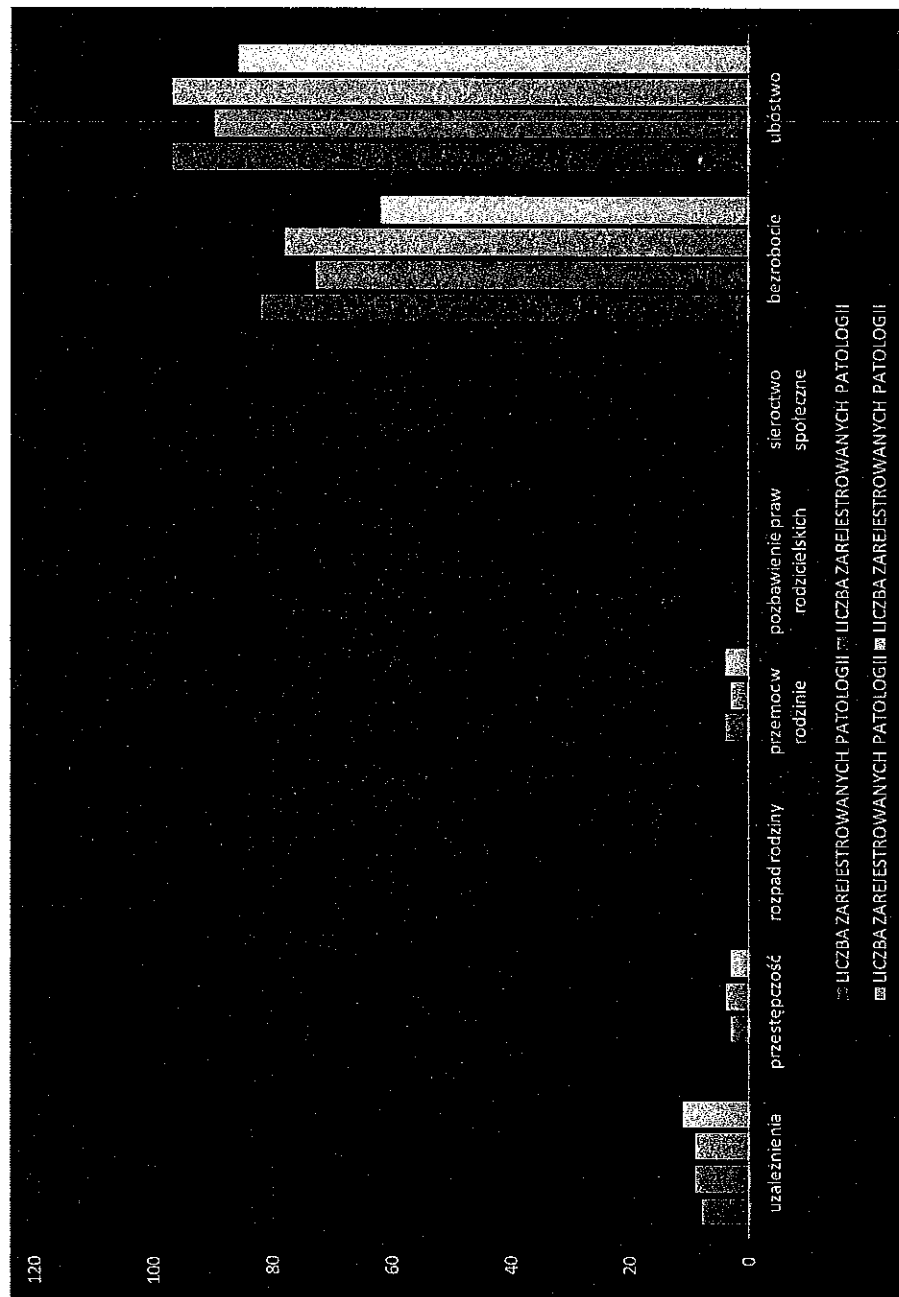
LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH Z OPS

- Na obszarze objętym rewitalizacją w latach 2012 - 2015 około 100 gospodarstw domowych korzystało z pomocy społecznej co stanowiło to rocznie około 20% osób korzystających z pomocy społecznej z całego obszaru Gminy.
- Powyższe dane wskazują na wyrównany poziom świadczeniobiorców pomocy społecznej w latach 2012-2015.

LICZBA ZAREJESTROWANYCH PATOLOGII NA OBSZARZE OBJĘTYM REWITALIZACJĄ

LICZBA ZAREJESTROWANYCH PATOLOGII					2012	2013	2014	2015 do IX
uzależnienia					8	9	9	11
przestępczość					0	3	4	3
rozpad rodziny					0	0	0	0
przemoc w rodzinie					0	4	3	4
pozbawienie praw rodzicielskich					0	0	0	0
sieroctwo społeczne					0	0	0	0
bezrobocie					82	73	78	62
ubóstwo					97	90	97	86

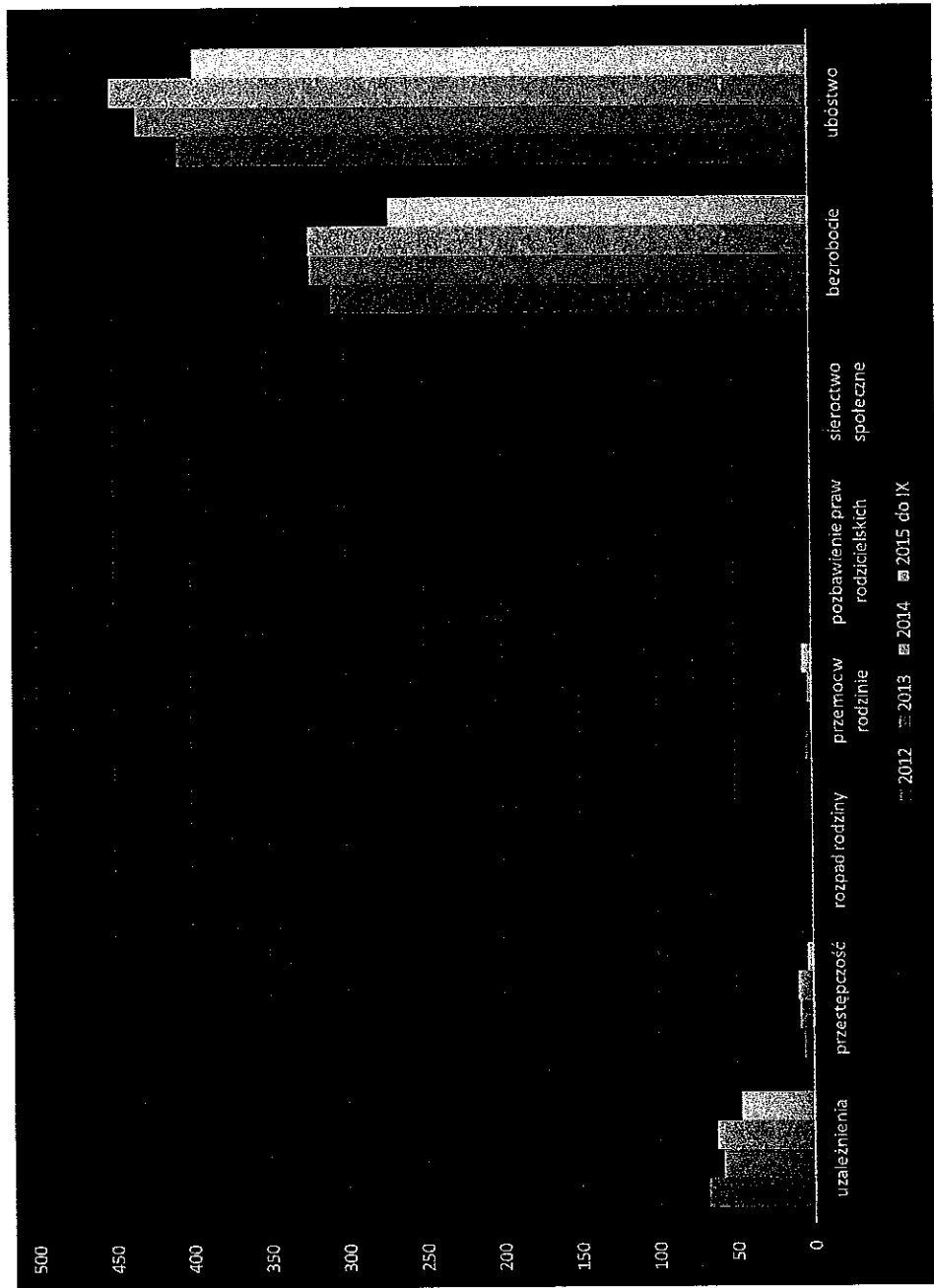

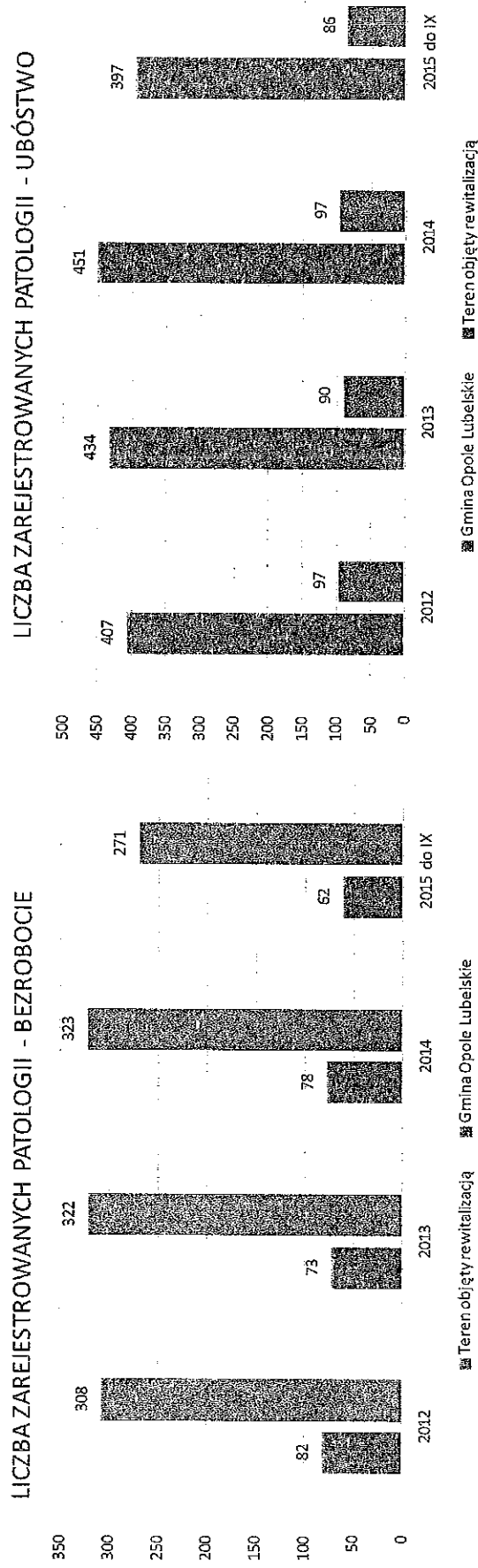
LICZBA ZAREJESTROWANYCH PATOLOGII NA OBSZARZE GMINY

LICZBA ZAREJESTROWANYCH PATOLOGII

	2012	2013	2014	2015 do IX
uzależnienia	68	59	63	47
przestępczość	7	9	10	4
rozpad rodziny	0	0	0	0
przemoc w rodzinie	4	2	3	7
pozbawienie praw rodzicielskich	0	0	0	0
sieroctwo społeczne	0	0	0	0
bezrobocie	308	322	323	271
ubóstwo	407	434	451	397

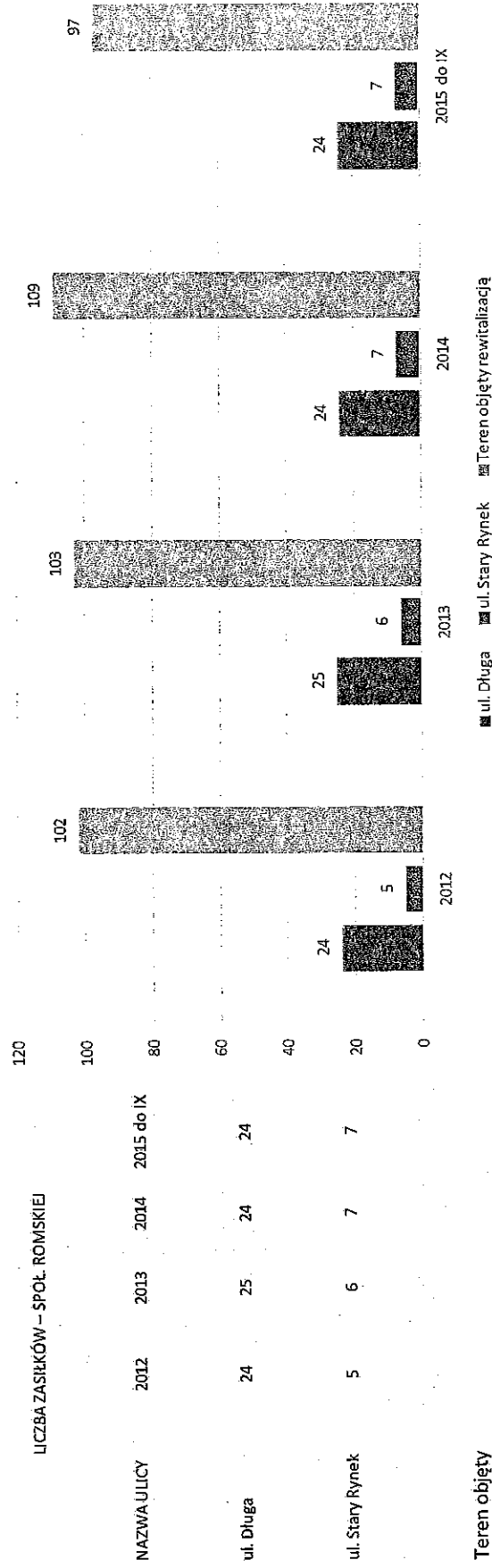

LICZBA ZAREJESTROWANYCH PATOLOGII NA OBSZARZE GMINY

Najczęstszymi przyczynami korzystania z pomocy społecznej są: ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, długotrwała choroba oraz alkoholizm.

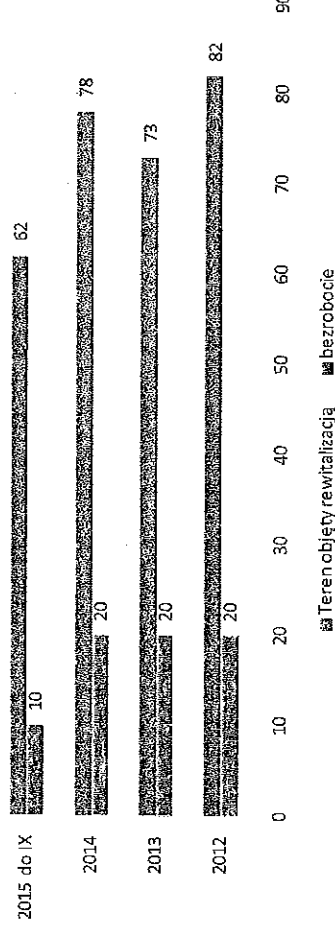
LICZBA ZASIŁKÓW – SPOŁ. ROMSKIEJ

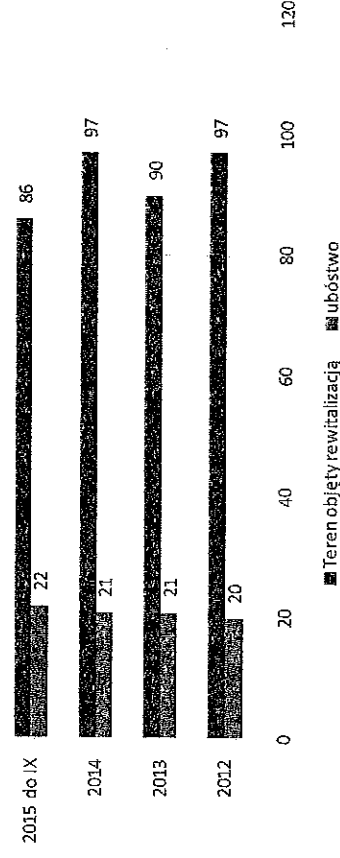
- Na obszarze objętym rewitalizacją występują jedynie nieliczne grupy imigrantów, mniejszości narodowych oraz etnicznych, czy uchodźców – są to głównie osoby narodowości romskiej.
- Osoby te stanowią obecnie integralną część społeczności miasta i nie powodują negatywnych zjawisk społecznych.
- Ponad 30% ogólnej liczby osób pobierających zasiłki na omawianym obszarze stanowią Romowie.
- Działania rewitalizacyjne winny obejmować zwiększenie efektywności udzielanego wsparcia grupom zagrożonym wykluczeniem społecznym, w tym rodzinom romskim.

LICZBA ZAREJESTROWANYCH PATOLOGII – SPOŁ. ROMSKIEJ

LICZBA ZAREJESTROWANYCH PATOLOGII – BEZROBOCIE
SPOŁ. ROMSKA

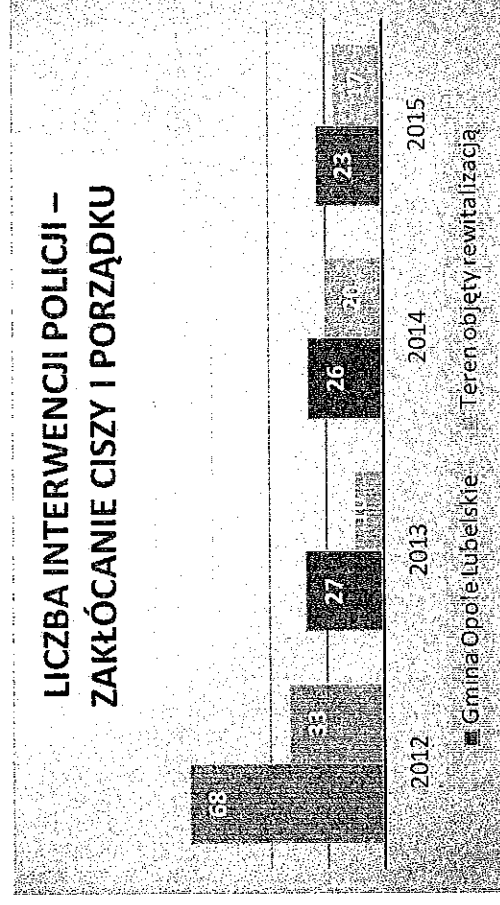
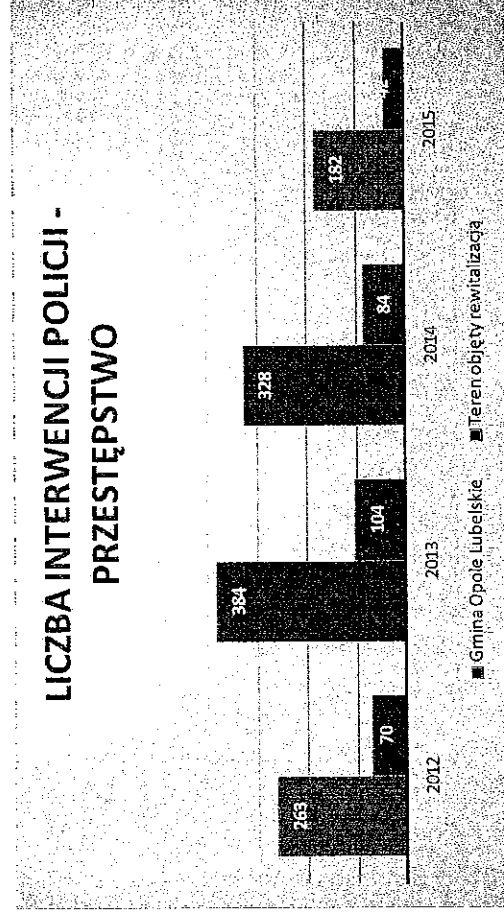

LICZBA ZAREJESTROWANYCH PATOLOGII – UBÓSTWO
SPOŁ. ROMSKA

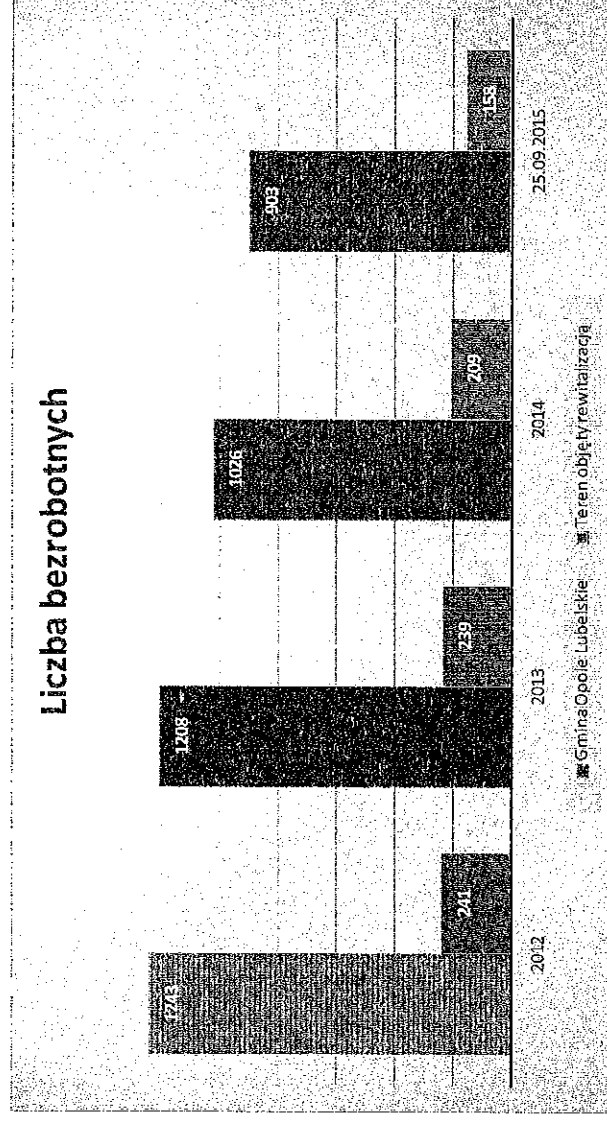
- Obszar objęty rewitalizacją cechuje się obecnością społeczności romskiej, która nie jest w pełni zintegrowana z mieszkańcami miasta.
- W tej grupie społecznej występuje również wysoki poziom bezrobocia i ubóstwa, wiele osób korzysta z zasiłków pomocy społecznej.
- Problemy związane z obecnością mniejszości: niepełna integracja społeczności romskiej, stosunkowo trudne warunki materialne oraz specyficzny tryb życia (m.in. niewypełnianie obowiązku szkolnego przez niektóre dzieci romskie, niski poziom znajomości języka polskiego) są powodem wielu nieporozumień i napięć pomiędzy mieszkańcami gminy a członkami mniejszości.

LICZBA INTERWENCJI POLICJI

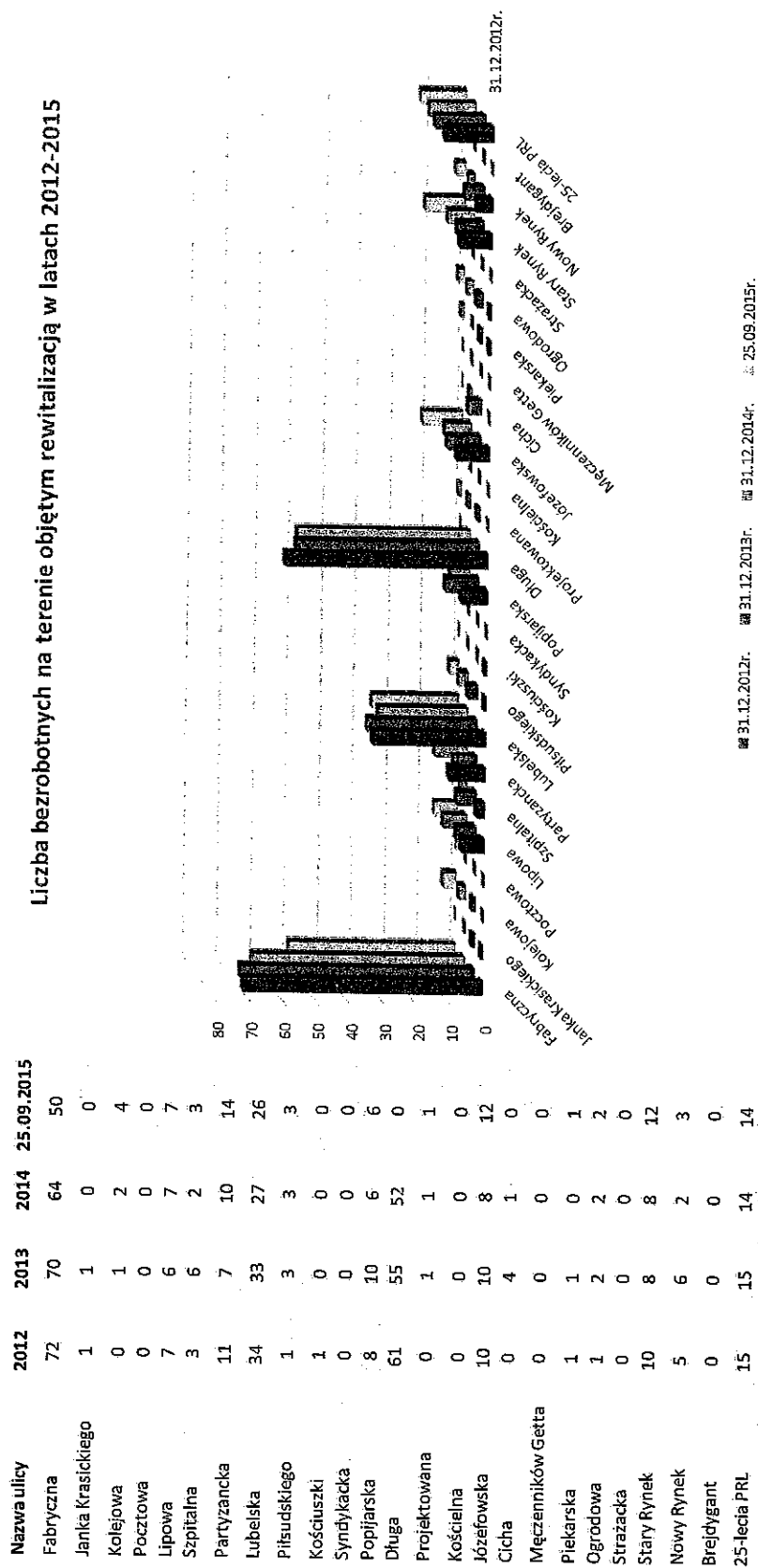
- Większość interwencji Policji w zakresie zakłócania ciszy i porządku jest dokonywana na terenie omawianego obszaru. W stosunku do całej Gminy w ostatnich dwóch latach stanowi to ponad 70% ogólnej liczby interwencji.
- Liczba popełnionych przestępstw na terenie objętym rewitalizacją oscyluje w granicach około 25% w stosunku do ogólnej liczby przestępstw w całej gminie.
- Wybór obszaru do rewitalizacji zdeterminowały więc potrzeby wynikające z konieczności tworzenia stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości w zagrożonych obszarach.

BEZROBOCIE

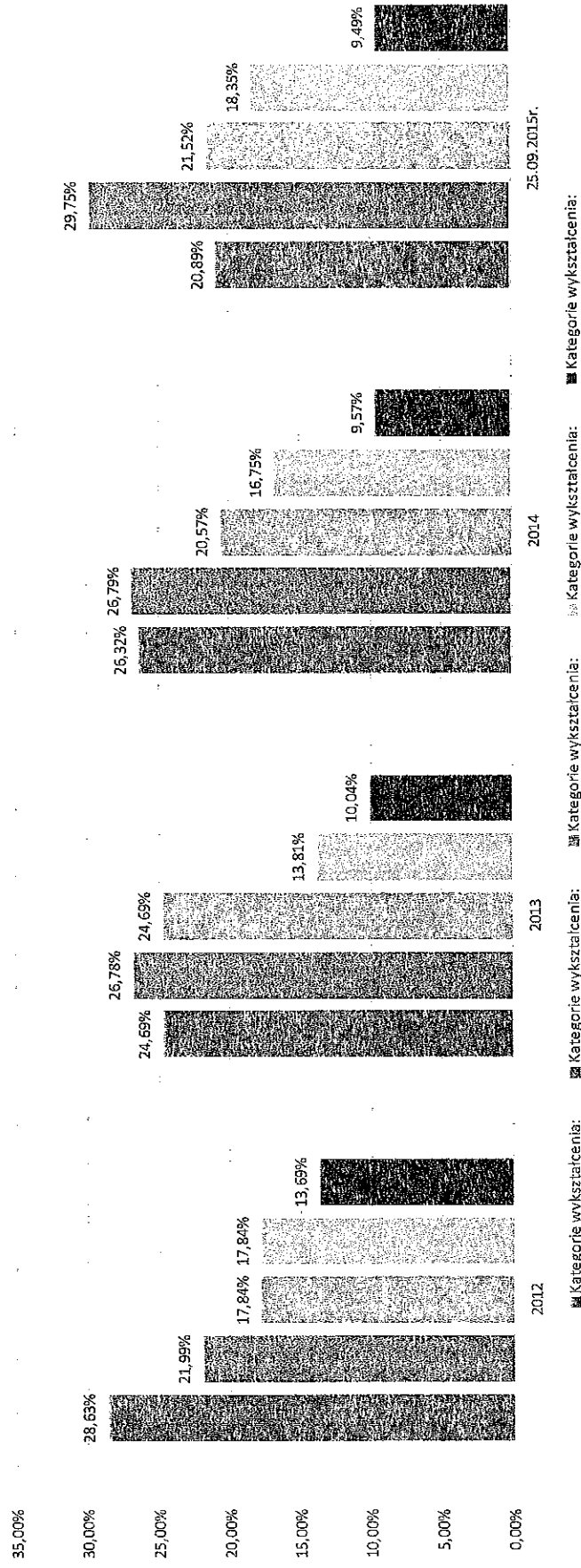

- Liczba bezrobotnych w 2014 r. na omawianym obszarze stanowiła ponad 20% wszystkich osób bezrobotnych w Gminie.
- Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2014 r. na omawianym obszarze wynosiła 6,7 i była wyższa od liczby bezrobotnych liczonych dla całej gminy (5,8).
- Celem podjętych działań w tym zakresie winno być wzmocnienie działań zapobiegających bezrobociu, szczególnie bezrobociu długotrwałemu, poprzez zwiększenie umiejętności skutecznego poszukiwania pracy wśród mieszkańców obszaru kryzysowego.

LICZBA BEZROBOTNYCH NA TERENIE OBJĘTYM REWITALIZACJĄ W LATACH 2012-2015

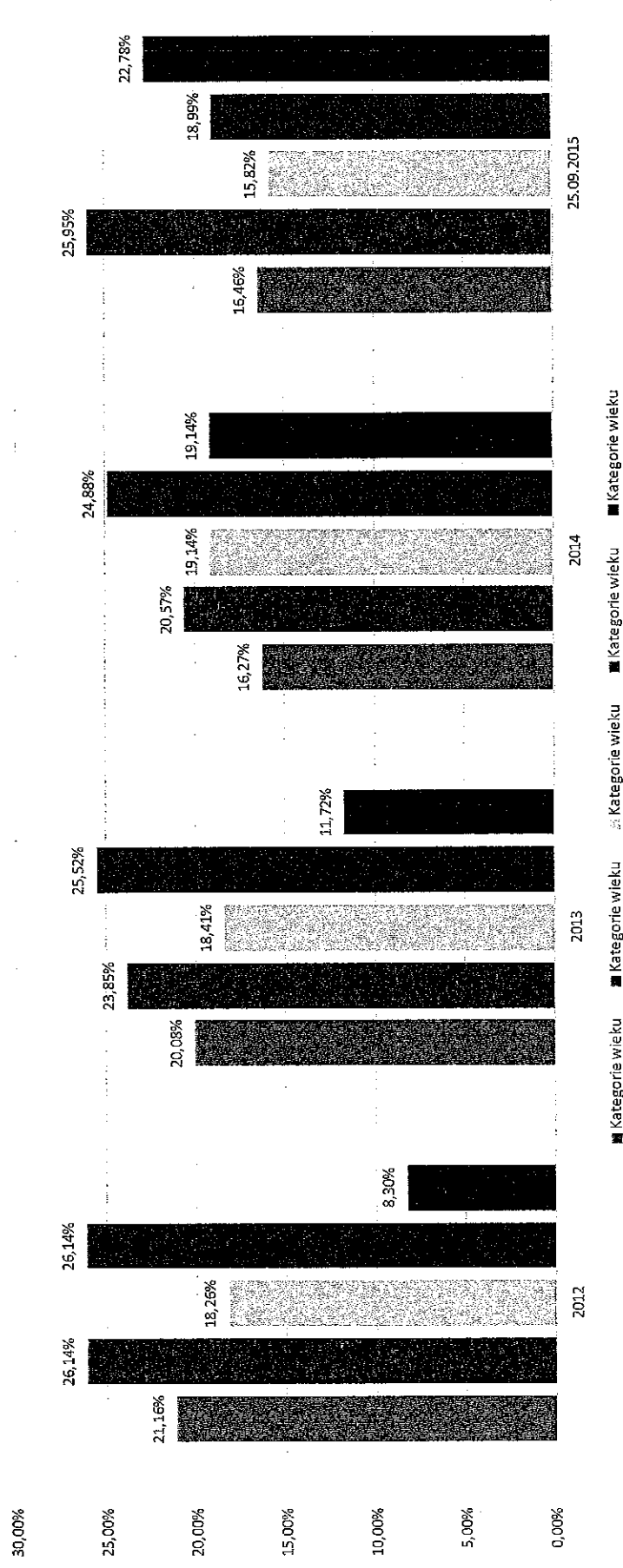

Bezrobotni na terenie objętym rewitalizacją wg wykształcenia

- Analizując liczbę bezrobotnych według kryterium wykształcenia, najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym.
- Analizując strukturę bezrobocia według wykształcenia, widać, że im wyższe wykształcenie, tym liczba bezrobotnych spada.

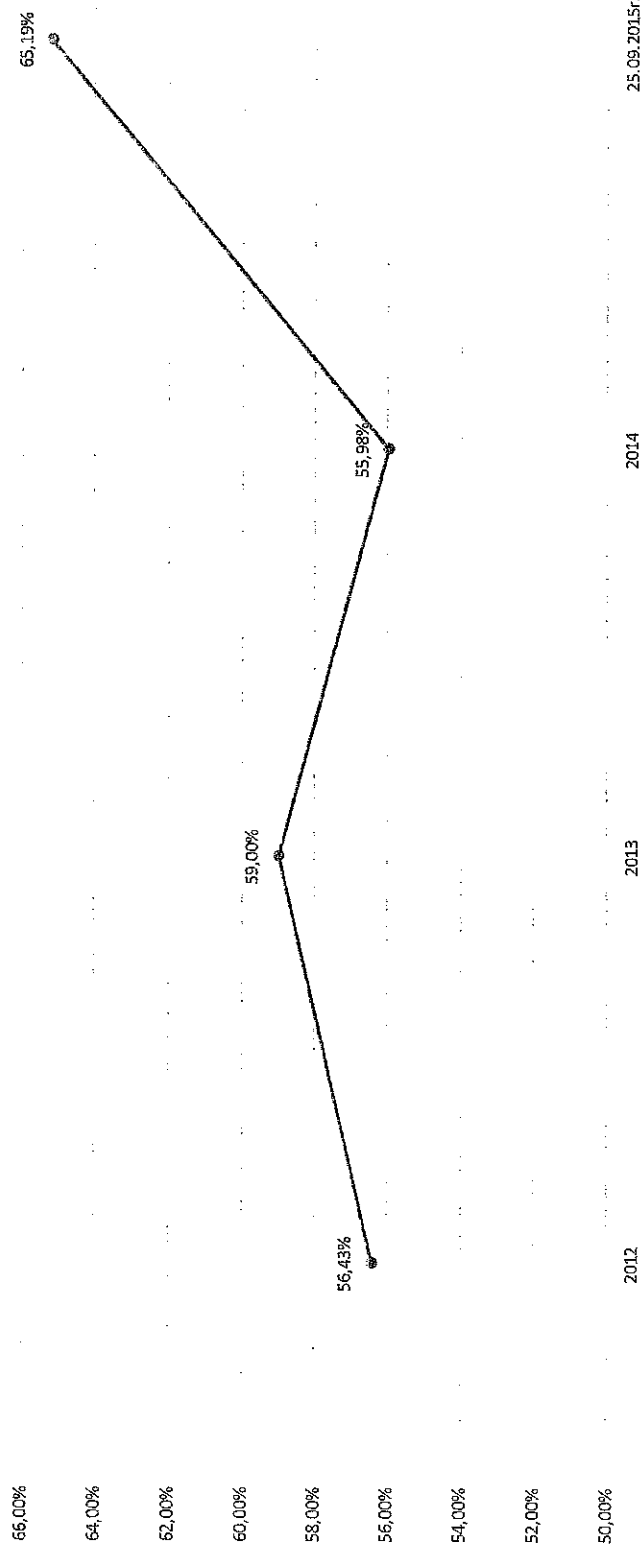
Bezrobotni na terenie objętym rewitalizacją wg wieku

- Na obszarze objętym rewitalizacją niepokojącym zjawiskiem jest wzrost odsetka liczby osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 r. ż.
- W ciągu ostatnich dwóch lat ponad dwukrotnie wzrosła liczba osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 r. ż.

Liczba długotrwale bezrobotnych na terenie objętym rewitalizacją w latach 2012-2015

Poziom długotrwały bezrobocie w ogólnej liczbie bezrobotnych na terenie objętym rewitalizacją

- Problem bezrobocia jest pogłębiany przez wysoki udział bezrobotnych, którzy pozostają bez zatrudnienia ponad 24 miesiące.

3.10. Podsumowanie najważniejszych silnych stron i problemów rozwojowych Gminy Opole Lubelskie na rok 2015 - analiza SWOT

Tabela 20: Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju - silne i słabe strony Gminy Opole Lubelskie¹

SILNE STRONY Gminy Opole Lubelskie (czynniki stymulujące i wspierające jej dalszy rozwój społeczno-gospodarczy)	SŁABE STRONY Gminy Opole Lubelskie (czynniki ograniczające i hamujące jej dalszy rozwój społeczno-gospodarczy)
• Dostęp do ok. 1 mln rynku zbytu Lublina i aglomeracji lubelskiej; • Bliskość lubelskiego rynku pracy; • Rozwój miasta Lublina, w tym budowa lotniska wpłynie na poprawę życia mieszkańców oraz rozwój przedsiębiorczości w regionie • Dostęp do lubelskiego rynku towarów i usług rynkowych i nierynkowych; • Bliskość ew. powiązań kooperacyjnych z aglomeracją lubelską dla lokalnych przedsiębiorców; • Atrakcyjne, bo graniczące z Kazimierzem Dolnym i Nałęczowem, położenie dla potencjalnych inwestorów branży turystycznej; • Bliskość Lublina – miasta wojewódzkiego i centrum gospodarczego regionu • Stosunkowo niewielka (ok. 170 km) odległość od stolicy Polski - Warszawy • Dobra zewnętrzna dostępność komunikacyjna drogowa i kolejowa – zwłaszcza z Lublinem (przebudowana droga wojewódzka nr 747) • Nowe połączenie komunikacyjne z województwem mazowieckim, za pośrednictwem DW 747 oraz nowego mostu na Wiśle w miejscowości Kamień • Bliskość i dostępność mało przekształconych	1. Położenie, przestrzeń, środowisko • Przemieszanie funkcji mieszkaniowej z różnymi formami działalności gospodarczej obniżające standard życia. • Niskie walory gminnego krajobrazu kulturowego wynikające z nadmiaru reklam i niejednorodnej, zazwyczaj niespójnej architektury budynków. • Położenie na peryferiach województwa lubelskiego • Konkurencja dla lokalnych firm ze strony lubelskiego rynku pracy, handlu i usług; • Zagrożenie tożsamości społeczności lokalnej i lokalnych powiązań społecznych wobec szybkiego odpływu mieszkańców • Możliwość niekontrolowanego, szybkiego napływu i rozprzestrzeniania się różnego rodzaju zagrożeń (patologie społeczne, uzależnienia, przestępczość itp.) • Sieć drogowa niedostosowana jakościowo i ilościowo do współczesnego natężenia ruchu; • Zbyt mało efektywne i zróżnicowane formy powiązań komunikacyjnych z Lublinem i Puławami; • Duża odległość od ważnych dróg krajowych • Zasadnicze utrudnienia w ruchu wewnątrzmijskim; • Rozbijanie struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta • Negatywny wpływ na warunki życia (hałas, spaliny, zagrożenie wypadkami drogowymi itp.) • Nieuporządkowane przestrzenie publiczne w mieście oraz niska estetyka niektórych stref zabudowy miasta – zwłaszcza w centrum Opola • Dotychczasowy brak realizacji kompleksowego programu rewitalizacji stref koncentracji starej zabudowy, w tym części objętej opieką konserwatorską - nierozwiązany problem „rewitalizacji” układu architektonicznego w strefie ochrony konserwatorskiej oraz starej i zabytkowej zabudowy miasta – szczególnie będącej własnością prywatną • konieczność rewitalizacji centrum miasta poprzez m.in: • <i>odnowienie kamienic</i>;

¹ Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju wynikają z zasobów, zjawisk, zdarzeń, mechanizmów i procesów tkwiących w gminie. Tworzą one zestaw silnych i słabych stron gminy.

przestrzeni otwartych ze względu na położenie oraz skalę wielkości miasta; • Walory środowiskowe obszarów wiejskich gminy – czystość i brak ewidentnych miejsc degradacji środowiska naturalnego. • Na terenie gminy znajduje się Wzrzelowiecki Park Krajobrazowy oraz Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu (Dolina Rzeki Chodelki). • Bliskość lasów i przestrzeni otwartych wynikających z położenia oraz brak dużych uciążliwych dla środowiska naturalnego i ludzkiego zakładów przemysłowych; • Względnie niski poziom przemysłowych i (okresowo) energetycznych zanieczyszczeń powietrza. • Dogodne warunki fizjograficzne dla wszelkiego rodzaju działalności gospodarczej, budowlanej, dostępność terenów. • Małe różnice poziomów, stabilne podłoże. • Potencjalna dostępność terenów uzbrojonych. • Układ urbanistyczny i obiekty zabytkowe tworzące tożsamość kulturową miasta – potencjalnie atrakcyjnie dla mieszkańców oraz turystów odwiedzających Opole Lubelskie. • Działania w ramach programów określonych w dokumentach zagospodarowania przestrzennego oraz gospodarki odpadami.	• <i>termomodernizację obiektów;</i> • <i>zagospodarowanie terenów zielonych i zatrudnienie miejskiego architekta krajobrazu;</i> • <i>rozbudowę infrastruktury technicznej (np. kanalizacją deszczową);</i> • <i>wdrożenie programu wsparcia dla usług w centrum miasta;</i> • <i>ujednolicenie szyldów, reklam, banerów i oznakowania miasta;</i> • <i>rewitalizację małego targu.</i> • Brak wypracowanych form inspiracji i wsparcia (w tym materialnego) inicjatyw odnowy obiektów starej, prywatnej zabudowy, głównie mieszkaniowej; • Dotychczasowy brak realizacji kompleksowego programu rewitalizacji stref koncentracji starej zabudowy, w tym części objętej opieką konserwatorską • Przemieszczenie funkcjonalne różnych typów zabudowy w mieście; • Nieuporządkowane, niedostatecznie rozwinięte i zagospodarowane przestrzenie publiczne miasta; • Niedostatecznie uregulowane zasady utrzymania ładu i porządku na terenie posesji prywatnych, zwłaszcza we fragmentach przylegających do przestrzeni publicznych w Opolu; • Dominująca ilościowo rozproszona niska zabudowa: budynki 1-2 mieszkaniowe (jest w nich większość mieszkań); • Wciąż niezrealizowana koncepcja jednolitego centrum miasta z wyłączeniem ruchu kołowego • Zagrożenie brakiem identyfikacji z miejscem zamieszkania, • Ograniczenie popytu na towary i usługi realizowanego lokalnie • Obszar objęty ograniczeniami użytkowania i przekształceń –; • Dekapitalizacja części starej zabudowy • Istotne braki w zakresie infrastruktury uniemożliwiającej wykorzystanie walorów lokalnego środowiska przyrodniczego (ścieżki rowerowe, trasy spacerowo-rekreacyjne , również infrastruktura wod-kan itp); • Problem nieszczelnego szamb przydomowych, zwłaszcza na obszarze wiejskim gminy • Okresowo wzrastające zagrożenie „niską emisją spalin” w sezonach grzewczych na obszarze miasta; • strefowo intensywne komunikacyjne zanieczyszczenia powietrza w mieście • Duży odsetek gleb specjalistycznych i gleb słabych o niskich klasach bonitacyjnych
2. Stan układu komunikacji	
• Niska intensywność ruchu drogowego na ciągach ulic z dominacją zabudowy jedno- i dwurodzinnej; • Zmodernizowana droga Nr 747 wraz z mostem i z obwodnicą miasta Opola Lubelskiego stanowiącą nową i wygodną oś komunikacyjną gminy z Lublinem oraz województwem mazowieckim oraz w kierunku Kielc;	• Zbyt małe szerokości pasów drogowych co w wielu przypadkach uniemożliwia poszerzenie jezdni. • bardzo duże natężenie ruchu drogowego na terenie miasta – konieczność budowy mini-obwodnicy (połączenie ul. Fabrycznej z ul. Rybacką i Lubelską); • Niezaspokajająca potrzeb mieszkańców komunikacja, brak rozwoju niskoemisyjnej komunikacji zbiorowej. • Zbyt słaba sieć dróg lokalnych - konieczność budowy alternatywnych połączeń lokalnych i ponadlokalnych w celu odciążenia istniejących dróg. • Konieczność wydzielenia terenów na organizację przestrzeni publicznej, w tym m.in. drogi rowerowe.

- Wybudowany nowy most na Wiśle na wysokości m. Kamień, łączący Lublin z woj. mazowieckim oraz pośrednio z Kielcami w województwie świętokrzyskim; - Dobra i różnicowana oferta usług firm przewozowych na trasie Opole-Lublin i Opole-Puławy;	- duży odsetek dróg nieutwardzonych, zwłaszcza na obszarach wiejskich gminy. - brak dróg rowerowych - turystycznych i komunikacyjnych - niewydolność obecnej infrastruktury drogowej, zły stan wielu dróg gminnych, duży odsetek dróg o nawierzchni nieutwardzonej - Sieć drogowa niedostosowana jakościowo i ilościowo do współczesnego natężenia ruchu; - Zły stan bezpieczeństwa na drogach położonych na terenie gminy, w szczególności na nieutwardzonych drogach gminnych, których stan zależy w bardzo dużym stopniu od zjawisk pogodowych. brak urządzeń bezpieczeństwa ruchu na większości dróg gminnych (sygnalizacja świetlna, chodniki, progi zwalniające, brak separacji ruchu pieszego, rowerowego i kołowego), duży odsetek dróg nieutwardzonych - Zły stan lub wyraźne braki w ciągach ruchu pieszego; - Braki w zakresie sieci ulic łączących rozwijające się części miasta i gminy; - Brak lub zły stan kluczowych obiektów drogowych (obiekty mostowe, zatoki autobusowe, wiaty przystankowe i inne obiekty drogowe); - Brak koordynacji na poziomie współpracy gmina-powiat-województwo w zakresie utrzymania dróg na terenie gminy; - Brak parkingów w obszarze miejskim Opola;
3. Potencjał demograficzno-społeczny	
- Dość wysoki wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w latach 2008-2014, zwłaszcza w porównaniu z innymi ośrodkami Lubelszczyzny, wysoki poziom dzietności; - Stabilna liczba osób w wieku produkcyjnym, względnie wysoki napływ migracyjny osób w wieku produkcyjnym; - Pomimo niekorzystnego trendu spadkowego względnie stabilny poziom liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (korzystna sytuacja w porównaniu z innymi gminami województwa); - Korzystne zmiany w strukturze wykształcenia i zawodowej, zwiększona podaż zasobów pracy o wysokich i różnicowanych kwalifikacjach; - Duży potencjał ilościowy osób w wieku 45-64 lat; - Wysoka aktywność władz samorządowych Opola Lubelskiego i innych instytucji w rozwiązywaniu problemów społecznych;	- Emigracja ludności w wieku produkcyjnym poza granice gminy. - Nasilające się zjawisko „drenażu mózgów” z obszaru gminy. - Utrwalenie niekorzystnych obecnie zjawisk demograficznych wskutek ucieczki młodych osób, zakładających rodziny poza Opolem. - Istotny „ubytek” dochodów budżetu gminy z tytułu emigracji osób, które uiszczają podatki na obszarze innych jednostek. - Brak wymeldowywania się z gminy ludności podejmującej pracę i mieszkającej poza Opolem - Realizacja popytu konsumpcyjnego poza miejscem zamieszkania w przypadku dominacji funkcji mieszkaniowych. - Bardzo niskie i wciąż spadające wskaźniki perspektywiczności populacji miasta i gminy. - Niski i spadający poziom przyrostu naturalnego. - Starzenie się społeczeństwa miasta i gminy w tempie znacznie przewyższającym przyrost ludności w wieku 0-15 - Utrzymywanie się enklaw bezrobocia długotrwalego oraz „dziedziczenia” bezrobocia i marginalizacji społecznej, zwłaszcza na terenach osiedli mieszkaniowych w mieście; - Względnie niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych – niedostosowany do potrzeb gminnego rynku pracy charakteryzującego się podwyższonym zapotrzebowaniem na specjalistów z zawodów technicznych

• Malejąca choć wciąż wysoka stopa bezrobocia; • Poprawa poziomu wykształcenia i dostosowania kwalifikacji bezrobotnych do potrzeb rynku pracy; • Coraz lepiej wyspecjalizowana kadra pracowników w zakresie pomocy i świadczeń dla bezrobotnych • Dobra polityka informacyjna Urzędu Miejskiego i OPS w zakresie wsparcia dla osób bezrobotnych • Koordynacja i współpraca międzyinstytucjonalna (samorząd, administracja rządowa, organizacje kościelne, pozarządowe itp.); • Wsparcie samorządu dla wolontariatu i organizacji zajmujących się dziećmi, młodzieżą i rodzinami; • Aktywne poszukiwanie pozabudżetowych źródeł środków finansowych, w okresie 2007-2015 gmina pozyskała znaczne środki finansowe na aktywizację społeczną mieszkańców i przeciwdziałanie bezrobociu; • Bardzo aktywna i wszechstronna realizacja przez gminę programów typu Leader i programów aktywizacji społecznej obszarów wiejskich; • Wzrost świadomości mieszkańców terenów wiejskich w zakresie samoorganizacji i zaspokajania własnych potrzeb społecznych; - dzięki systemowym działaniom samorządu gminnego i jego jednostek (w tym OCK oraz OPS); • Względnie wysoki potencjał ludzki – wykształceni i przedsiębiorczy mieszkańcy, duża liczba nowych mieszkańców osiedlających się w gminie i pracujących w aglomeracji lubelskiej lub w Puławach, • Wysoka aktywność sportowo-rekreacyjna mieszkańców - m. in. dzięki dynamicznemu rozwojowi infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w latach 2007-2015; • wysoka atrakcyjność osiedleńcza gminy - cisza i spokój, wysokie walory środowiskowe; • Stabilność źródeł finansowania działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywaniu problemów uzależnień; • Aktywna działalność instytucji pozarządowych oraz	• Dość duża zmienność sytuacji na lokalnym rynku pracy (zawody techniczne vs. wykształcenie ogólne); • Wciąż duże niedopasowanie struktury wykształcenia bezrobotnych do potrzeb rynku pracy - zbyt małe umiejętności w zakresie zawodów technicznych, co jest pośrednim efektem braku programu staży i praktyk • Słabość organizacji pozarządowych działających w sferze pomocy w wyjściu z bezrobocia; • Niedostatek funduszy na wsparcie grup zagrożonych marginalizacją • Niedostatek zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi • Niedostatek alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży w szczególności inicjatyw środowisk lokalnych; • Duża mobilność osób z grupy zmarginalizowanej społecznie i ekonomicznie – trudności w określeniu skali i lokalizacji zjawiska; • Brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, profilaktyki oraz standaryzacji usług i odpowiedniej infrastruktury; • Polaryzacja warunków bytowych ludności; • Szybkie i trwałe zwiększanie się bezwzględnej liczby osób w wieku poprodukcyjnym wymagających wsparcia przy względnie niekorzystnej sytuacji materialnej i osłabieniu więzi rodzinnych osób starszych (migracja zarobkowa młodych – brak opieki dla starszych); • Brak określonych form i standardów usług wspierających tę grupę mieszkańców; • Niedostatek środków technicznych poprawiających standard/komfort życia osób starszych; • Brak świetlic dziennego pobytu dla osób starszych • Problem kadr w służbach wsparcia społecznego/usługach opiekuńczych • Niedostateczne wsparcie materialne i organizacyjne inicjatyw mieszkańców w zakresie wypoczynku, rekreacji, inicjatyw kulturalnych, oświatowych, samopomocowych, sąsiedzkich, utrzymania ładu i bezpieczeństwa publicznego;
---	--

kościelnych; • Dostosowanie oferty wsparcia do potrzeb osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością; • Wysoka aktywność jednostek pomocy społecznej; • Wzrost liczby i różnorodności organizacji udzielających wsparcia; • Wszechstronna i dostosowana do potrzeb działalności ośrodka pomocy społecznej, wyspecjalizowana kadra miejskich pracowników pomocy społecznej, w tym w zakresie pracy socjalnej z rodziną, dobra informacja na poziomie Urzędu Miejskiego w zakresie pomocy społecznej. • Sprawne funkcjonowanie systemu wolontariatu.	
• Trwały wzrost liczby przedsiębiorstw produkcyjnych, hurtowni i zakładów usługowych, tworzących bazę ekonomiczną gminy. • Funkcjonowanie Centrum Obsługi Inwestora - "Owocne inwestycje" • Bardzo dobrze rozwinięty sektor lokalnej przedsiębiorczości w sektorze rolno-spożywczym i przetwórczym • Dość duży udział podmiotów działających w sferze usług rynkowych w tym w handlu i naprawach, przy istotnym udziale firm ze sfery przemysłowej i budowlanej • Duża przedsiębiorczość mieszkańców gminy • Oddanie do użytku dużego zakładu penitencjarnego • Względnie zróżnicowany branżowo profil bazy ekonomicznej gminy • Duża liczba firm w sektorze owocowo-warzywnym • Bardzo dobre warunki naturalne do uprawy owoców miękkich i warzyw • Tradycyjne rozwoju przemysłu owocowo-warzywnego w	4. Potencjał gospodarczy, rynek pracy • Brak atrakcyjnej oferty inwestycyjnej gminy. • Obiekty działalności gospodarczej docelowo mogą być wyłącznie niewielkim uzupełnieniem podstawowej funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej ekstensywnej z racji na położenie w otulinie Kampinoskiego Parku Narodowego. • Konieczność utworzenia inkubatora przedsiębiorczości dla osób zakładających działalność gospodarczą oraz osób już prowadzących działalność, konieczność tworzenie punktów doradztwa gospodarczego i zawodowego; • Konieczność utworzenia strefy ekonomicznej i inwestycyjnej; • niewystarczające wsparcie sektora spożywczego ze strony usług towarzyszących – np. logistycznych, magazynowych czy też opakowaniowych; • Brak oferty praktyk zawodowych przy firmach zlokalizowanych na terenie gminy. • Brak formalnej reprezentacji przedsiębiorców z terenu gminy. • Wynikający ze specyfiki branżowej, lokalizacji poza obszarem metropolitalnym Lublina oraz wielkości firm w gminie brak znaczącego udziału podmiotów ze sfery B+R i niski poziom innowacyjności firm; • Duże uzależnienie gospodarki gminy od bazy surowcowej (owoce, warzywa) • Zbyt mało firm z otoczenia biznesu • Brak specjalizacji o randze regionalnej, lokalnych więzi kooperacyjnych i wzajemnego wsparcia lokalnych firm („klastry”, „grona” „lokalne systemy produkcyjne przetwórstwa owocowo-warzywnego” itp.) • Zbyt małe zainteresowanie inwestorów zewnętrznymi gminą • Brak organizacji zrzeczającej przedsiębiorców

gminie • Dość niskie uzależnienie lokalnych przedsiębiorców od wahań rynku owocowo-warzywnego – silna dywersyfikacja działalności gospodarczej, duże rozdrobnienie działalności	• Niewystarczająca informacja i doradztwo dla przedsiębiorców w zakresie finansowania i wdrażania nowych technologii • konieczność tworzenia inkubatorów kuchennych – małe manufaktury; • Niewystarczająca informacja na terenach wiejskich w zakresie promocji agroturystyki • Niewystarczająca efektywność rynku owocowo-warzywnego w gminie, nie odpowiadająca wysokiemu i ponadprzeciętnemu potencjałowi surowcowemu • Niewydolny system dróg lokalnych utrudniający wewnątrzgminny transport towarowy • Brak regulacji na poziomie planu zagospodarowania przestrzennego dla rozwoju przemysłu przetwórczego i okolorolnego • Konieczność rozwoju upraw tych warzyw, które są jak najmniej zależne od specjalistycznych warunków glebowych występujących w gminie (np. ogórki, pomidory, pieczarki, kwiaty cięte) • Brak giełdy owocowo-warzywniej (towarowej) w Opolu • Rozdrobnione i nienowoczesne rolnictwo oraz brak rynków zbytu poza obszarem powiatu • Zaniedbane urządzenia melioracyjne • Zbyt mała liczba chłodni • Niepewność co do przyczyn spadku bezrobocia i trwałości tego procesu (wyjazdy zarobkowe zagranicę, trwały wzrost gospodarczy, krótkotrwały efekt wzrostu jako kompensacja wejścia w struktury UE itp.); • Konieczność modernizacji i restrukturyzacji (innowacyjność i konkurencyjność) lokalnej bazy gospodarczej dla zachowania trwałego rozwoju; • Konieczność stałej modernizacji systemu oświaty i wychowania oraz szkoleń zawodowych w celu rozwoju zasobów ludzkich (restrukturyzacja i podnoszenie poziomu kwalifikacji) • Konieczność wprowadzenia systemu praktyk i staży zawodowych
5. Stan infrastruktury i gospodarki komunalnej • Aktywna polityka inwestycyjna i finansowa władz gminy. • Dobre funkcjonująca i nowoczesna oczyszczalnia która zabezpiecza odbiór i oczyszczanie ścieków z terenu całej aglomeracji. • Wzorowo funkcjonujący system gospodarki odpadami, zapewniający terminowy i skuteczny odbiór wszystkich rodzajów odpadów, co ważne bez konieczności ponoszenia dodatkowych dopłat z budżetu gminy. ponadto na terenie gminy sprawnie funkcjonuje gpszok działający 6 dni w tygodniu. • bardzo dobre wyposażenie miasta i gminy w sieć	• Funkcjonowanie indywidualnych kanalizacji (szamb) w posesjach oraz indywidualnych ujęć wody. • Zdarzające się, trudne do wykrycia nieszczerne szamba. • Niski stopień wyposażenia obszarów wiejskich w infrastrukturę wodociągowo-kanalizacyjną. Jedną z barier rozwoju infrastruktury na terenach wiejskich jest niekorzystny dla ich dynamicznego rozwoju stan zagospodarowania przestrzennego tych obszarów - wąskie pasy drogowe, częste przypadki drugiej linii zabudowy, do której brak jest technicznych możliwości podłączenia. mimo małej powierzchni gminy dość duże rozdrobnienie sieci osadniczej. • Duży odsetek mieszkańców, którzy nie chcą podłączyć się do systemu kanalizacji sanitarnej. • Wciąż duży udział lokalnych, małowydajnych o zróżnicowanej jakości i „nieperspektywicznych” źródeł zaopatrzenia w wodę lokalnych systemów wodociągowych; • Możliwe trudności z zaopatrywaniem w wodę potencjalnych dużych odbiorców – zakładów przemysłowych;

wodociągowa; • dobre wyposażenie terenu miasta w sieć kanalizacji (ponad 90% mieszkańców korzysta z sieci kanalizacji), bardzo wysoki przyrost długości sieci kanalizacji na obszarze miasta w okresie 2007-2015; • znaczne rezerwy technologiczne w zakresie oczyszczania ścieków w istniejącej oczyszczalni wynoszące ok. 60%; • Względnie wysoki poziom obsługi ludności przez oczyszczalnię ścieków; • Nowoczesna oczyszczalnia ścieków mechaniczno-biologiczna w Opolu Lub. o przepustowości 5040 m³/d, która obsługuje zarówno mieszkańców jak i duże zakłady przemysłowe; • Niewielki poziom „niskiej emisji” gazów i pyłów z instalacji grzewczych poza sezonem grzewczym (98% ludności w mieszkaniach z instalacją gazową); • Istniejące realne możliwości gazyfikacji pozostałych obszarów wiejskich oraz drugostronnego zasilenia miasta w gaz, co zwiększy bezpieczeństwo energetyczne miasta Opole Lubelskie; • Bardzo wysoki stopień dostępności instalacji gazowych w mieszkaniach, bardzo dobrze rozwinięta sieć gazowa; • Na terenie miasta przeważają kotłownie opalane gazem ziemnym co jest korzystniejsze dla środowiska; • systematyczna modernizacja miejskich kotłowni opalanych paliwem stałym na gazowe w największych zakładach pracy, budynkach wielorodzinnych, instytucjach i szkołach; • Wysoki stopień upowszechnienia c.o. w mieszkaniach w na terenie miasta; • Rozwiązany problem zasilania w energię elektryczną; • Pełne pokrycie obszaru miasta siecią telefonii przewodowej i bezprzewodowej; • nowoczesna centrala międzymiastową z możliwością jej rozbudowy, centrala jest w zasięgu głównych sieci telefonii komórkowych, w pełni zaspokojone potrzeby w	• Duże opóźnienia rozwoju sieci kanalizacyjnej względem instalacji wodociągowych • Ogólnie liczna grupa mieszkań i ludności bez dostępu do sieci kanalizacyjnej (ok. 50% ludności: 2014r.- BDRGUS) – zagrożenia dla środowiska; • Teren gminy nie jest uzbrojony w system kanalizacji deszczowej, tylko sporadycznie zlokalizowane są urządzenia służące odprowadzaniu wód opadowych. w ostatnich latach wskutek dynamicznej zabudowy miasta zaburzona została równowaga w systemie przyrodniczym miasta i gminy, zmienił się również charakter zlewni. budując drogi, osiedla czy parkingi następuje uszczelnienie powierzchni, co ogranicza infiltrację wody deszczowej do gruntu, a w przypadku ponadnormatywnych opadów często zdarza się, że zarówno urządzenia służące odprowadzaniu wody, jak i powierzchnia biologicznie czynna nie są w stanie na czas odprowadzić nadmiaru wody, która w efekcie zalewa posesje i drogi. • Konieczność rozbudowy sieci energetycznej. • Niski poziom gazyfikacji na terenach wiejskich gminy • Dyskomfort mieszkaniowy: masowe występowanie indywidualnych instalacji grzewczych i lokalnych kotłowni • Zagrożenie silnym zanieczyszczeniem powietrza z tytułu „niskiej emisji” w sezonie grzewczym; • Wyższe zużycie nośników energii; • Intensywna zabudowa pól bez uprzedniego scalenia i powtórnego podziału oraz bez uprzedniej realizacji infrastruktury i dróg, prowadzi do powstawania ułomnych struktur osadnictwa, gdzie następuje kumulacja różnego rodzaju konfliktów: przestrzennych, komunikacyjnych, infrastrukturalnych, społecznych. • Słaby poziom rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej, co jest spowodowane nie tylko poprzez trudności techniczne i terenowe, lecz często również przez sprzeciw mieszkańców (co dotyczy np. budowy nowych przełączników sygnałowych). Problemy z rozwojem sieci światłowodowej spowodowane często zbyt wąskimi pasami drogowymi oraz chaosem organizacyjnym przy planowaniu i realizacji procesu inwestycyjnego (np. występuje jeden operator, który musi porozumieć się z kilkoma różnymi podnajemcami infrastruktury - kanałów technicznych). brak powszechnego dostępu do szerokopasmowego Internetu. • Wciąż zbyt niski standard usług komunikacji zbiorowej (drogowej i szynowej): częstotliwość kursowania, bezpieczeństwo podróżowania, czas podróży;
---	--

zakresie telefonii przewodowej, oraz bezprzewodowej starej i nowej generacji, postępująca informatyzacja gminy.	
6. Dostępność nieruchomości (gruntów) na cele rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości	
• Sukcesywne uchwalanie przez Radę Miejską zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. • Rezerwy terenowe pod rozwój mieszkalnictwa, działalności gospodarczej i rekreacji. • Zasób komunalnych gruntów na cele publiczne. • Zasób komunalnych gruntów pod inwestycje w zakresie usług, handlu i produkcji.	• Skromny zasób gruntów komunalnych na cele mieszkaniowe. • Brak mieszkań socjalnych. • Brak wsparcia dla młodych rodzin (np. pomoc prawna i psychologiczna itp). • Konieczność kontynuowania regulacji stanów prawnych gruntów - duże rozdrobnienie własności gruntów - brak pełnej regulacji prawnej własności - konieczność ciągłego poszerzania obszarów scaleniowych. • brak oferty praktyk zawodowych przy firmach zlokalizowanych na terenie gminy.
7. Stan i funkcjonowanie infrastruktury społecznej i administracyjnej	
• Systematycznie modernizowane i remontowane obiekty oświaty i wychowania – kontekst współczesnych standardów i oczekiwań (w latach 2007-2015 wiele inwestycji zrealizowano przy udziale środków UE); • Bardzo dobre wyposażenie szkół w sprzęt informatyczny oraz sportowy. • Bardzo aktywna realizacja projektów inwestycyjnych (termomodernizacje) z funduszy pozabudżetowych, w tym UE oraz środków WFOŚiGW i NFOŚiGW; • Zaawansowany proces modernizacji bazy materialnej systemu oświaty i wychowania; • Dobra dostępność do sieci szkół na obszarze miasta i wsi, mocno rozbudowa sieć placówek oświatowych (9 placówek na terenie gminy);; • Ograniczenie konieczności dowozów dzieci do szkół z terenów wiejskich; • Podnoszenie poziomu kwalifikacji kadr oświaty i wychowania w kontekście dostępności programów podnoszących kwalifikacje, w tym współfinansowanych z UE • Zorganizowany dowóz uczniów do szkół. • Wspieranie przez władze gminy rozwoju działalności	• Brak odpowiednio zagospodarowanych terenów rekreacyjnych. • Brak domu samotnej matki. • Brak domu dziennego pobytu dla seniorów. • Konieczność termomodernizacji budynków przeznaczonych pod działalność społeczno-kulturalną; • Konieczne remonty i modernizacje części istniejącej bazy materialnej oświaty i wychowania; • Konieczność kontynuowania programu remontów i modernizacji istniejących obiektów - dostosowanie standardu świadczonych usług edukacyjno-wychowawczych do wymogów współczesności; • Wciąż zbyt słabo wyposażona infrastruktura sportowo-rekreacyjna w obiektach szkolnych; • Braki w komputeryzacji szkół na obszarze wiejskim; • Problem z niewystarczającym rozwojem infrastruktury służącej rekreacji (w tym również pod kątem rozwoju turystyki weekendowej i biznesowej), zbyt mała liczba małych obiektów hotelowych o odpowiednim standardzie, • Potrzeba poprawy promocji działań organizacji pozarządowych. • Konieczność kontynuowania programu remontów i modernizacji istniejących obiektów - dostosowanie standardu świadczonych usług edukacyjno-wychowawczych do wymogów współczesności • Wciąż zbyt słabo wyposażona infrastruktura sportowo-rekreacyjna w obiektach szkolnych • Braki w komputeryzacji szkół na obszarze wiejskim • Niewystarczająca dostępność do usług specjalistycznych na terenie Opola – konieczność wyjazdów do Lublina • Trudności w dostępie do ZOZ-ów w zakresie badań podstawowych • Enklawy substandardowych warunków mieszkaniowych, zjawiska polaryzacji warunków mieszkaniowych ludności

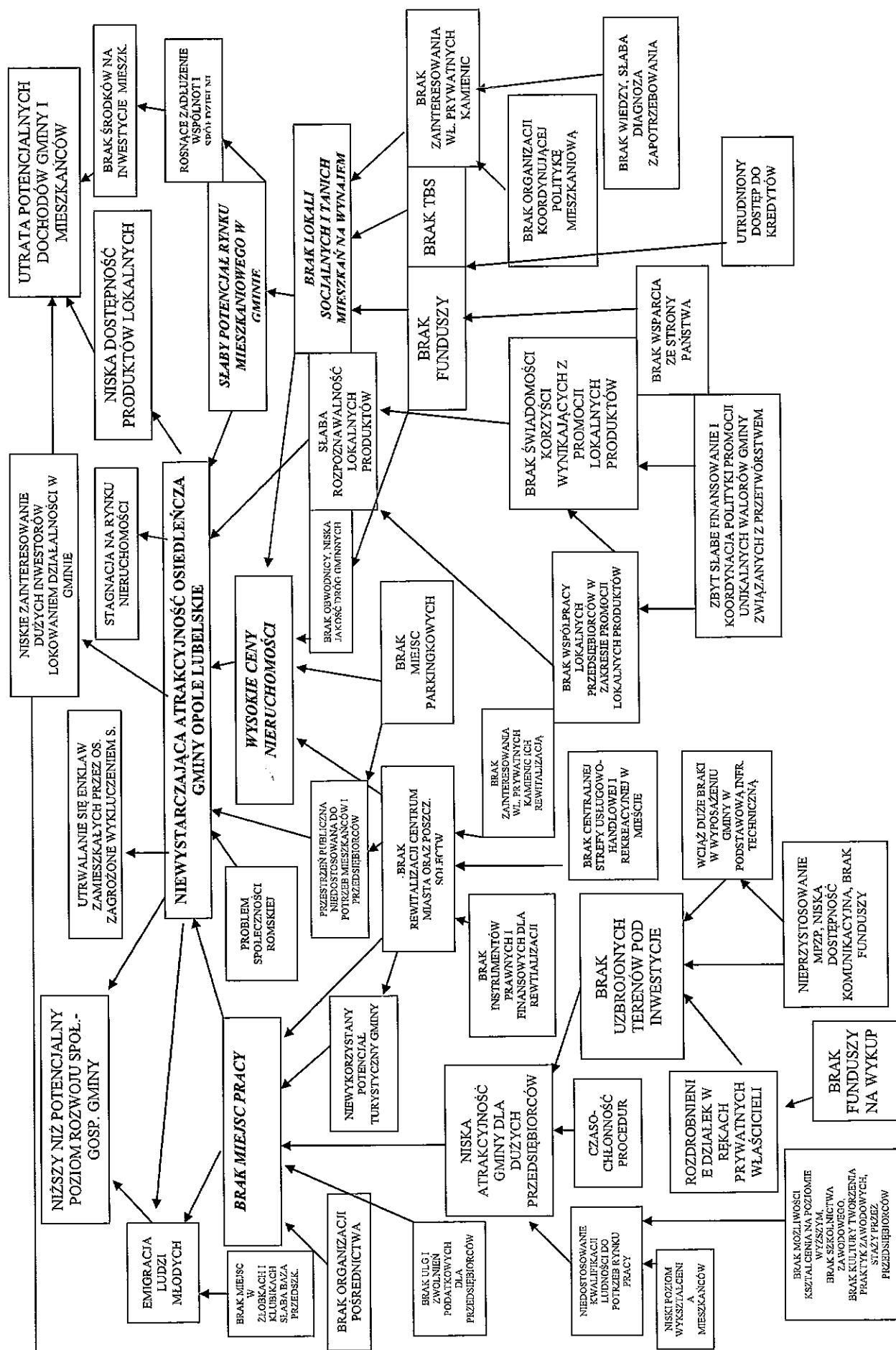
• sportowo-rekreacyjnej w szkołach i sekcjach sportowych. • Bardzo dobre systemowe wsparcie organizacji pozarządowych, bardzo dobra koordynacja współpracy na linii Urząd Miejski - organizacje pozarządowe. • Dobrze rozbudowana i wszechstronna oferta sportowo-rekreacyjna dla dzieci i młodzieży (duża liczba placów zabaw, bardzo szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w publicznych i prywatnych placówkach • Atrakcyjna oferta sportowa i kulturalna dla mieszkańców - organizowane są liczne imprezy dla mieszkańców: rajdy rowerowe, pikniki, • Stosunkowo niewielka odległość od (Lublin) wyspecjalizowanych placówek służby zdrowia świadczących usługi w pełnym zakresie; • Dostępność lokalnych podstawowych refinansowanych usług medycznych oraz bogata oferta podstawowych usług o charakterze komercyjnym.	• Znaczący udział mieszkań małych, niefunkcjonalnych • Dominacja mało intensywnej zabudowy mieszkaniowej – wyższe jednostkowe koszty obsługi sieciami infrastruktury komunalnej; • Pogarszająca się struktura wieku zasobów, • Znaczący udział mieszkań w budynkach ok. 30-letnich • Enklawy braku wyposażenia w instalacje • Braki dostępnych sieci miejskich w mieszkaniach • Konieczność podjęcia inwestycji w zakresie likwidacji komunalnych substandardów mieszkaniowych; • Inwestycje na rzecz rozwiązywania problemów mieszkaniowych najsłabszych ekonomicznie grup mieszkańców; • Konieczność budowy tanich mieszkań dla ludzi młodych w celu powstrzymania masowej emigracji
8. System oświaty i wychowania	
• Ogólny stan systemu oświatowego miasta i gminy jest co najmniej dobry. • Wysoki poziom wykształcenia i przygotowania zawodowego nauczycieli. • Pomimo ograniczonych środków budżetowych bardzo aktywna polityka inwestycyjna gminy w sferze oświaty • Ogólnie dobry poziom wyposażenia jednostek publicznych w sprzęt komputerowy. występujące braki dotyczą przeważnie konieczności zakupu sprzętu i oprogramowania specjalistycznego, nowoczesnego sprzętu komputerowego wspomagającego proces edukacji i wychowania w szkołach i przedszkolach.	• Dość zróżnicowany charakter poszczególnych placówek oświatowych co powoduje trudności w stworzeniu jednolitego systemu zarządzania nimi. • Duża liczba placówek oświatowych, często niewielkich i posiadających słabe warunki lokalowe - generuje zwiększone koszty ich utrzymania - potrzeba racjonalizacji sieci szkół. • Problem w zabezpieczeniu odpowiedniej liczby miejsc przedszkolnych. • Brak systemowego podejścia do zarządzania kosztami systemu oświaty i wychowania, w tym m.in: brak analizy kosztów jednostkowych w poszczególnych placówkach oświatowych, brak systemu budżetowania zadaniowego, brak wdrożonego modelu prognozowania kosztów i przychodów oświaty).
9. Turystyka	
• Wysokie walory turystyczno krajoznawcze i	• Brak spójnej oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej skierowanej do turystów weekendowych i

• przyrodnicze. • Potencjał związany z działaniem LOT Szlak Wąwozów Lessowych. • Mnogość miejsc do uprawiania turystyki, na terenie gminy są wyznaczone i oznakowane szlaki rowerowe, istnieje baza do rozwoju agroturystyki, np. miejscowość Góry Opolskie, Góra Owczarnia, Jankowa, Pomorze; • duża liczba wydarzeń i imprez promujących historię i kulturę gminy - np. rozpoznawalna w całym regionie impreza np. "Manufaktura smaku" (d. jarmark opolski), podczas której promowani są nie tylko lokalni artyści, ale również twórcy ludowi, małe gospodarstwa agroturystyczne, wytwórcy produktów ekologicznych, koła gospodyń wiejskich itp; • Bliskie sąsiedztwo terenów atrakcyjnych turystycznie rozpoznawalnych w całym kraju - Kazimierz Dolny, Nałęczów. • Długoletnie tradycje hodowli ryb i wędkarstwa; • Coraz lepsze oznakowanie turystyczne gminy; • Dobra promocja miasta i gminy w mediach; • Mnogość informatorów o gminie; • Możliwość wykorzystania kolei wąskotorowej dla celów turystycznych i gospodarczych.	• biznesowych. • Zbyt mała sieć dróg rowerowych, brak infrastruktury okotourystycznej. brak infrastruktury bike and ride i park and ride, • Brak rozwiniętej bazy konferencyjno-hotelowej oraz rekreacyjno-wypoczynkowej do obsługi popytu na tego typu usługi generowanego zwłaszcza w Lublinie (predyspozycje kosztów, odległości, dostępności komunikacyjnej, środowiskowe-lasy), taka baza rozwija się w Kazimierzu i Puławach; • Słaby rozwój agroturystyki • Brak wystarczającej wiedzy wśród rolników na temat rozwoju działalności pozarolniczej, turystycznej. Niska świadomość ekologiczna mieszkańców np. panuje dość powszechne przekonanie, że wywóz szamba wozem asenizacyjnym jest tańszy niż systemem kanalizacyjnym. wciąż występuje problem opalania pieców śmieciami w wielu domach, itp. • Brak wykorzystania potencjału fotowoltaiki i ogólnie odnawialnych źródeł energii (OZE).
• Względnie wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców, wysokie bezpieczeństwo dzieci w rejonie szkół,	10. Bezpieczeństwo publiczne • Narastanie zjawisk o charakterze przestępczym (chuligaństwo, kradzieże). • Brak kontroli drogowych. • Problemy związane z niewystarczającym poczuciem bezpieczeństwa.
• Stosunkowo wysokie dochody własne, świadczące o znacznej samodzielności finansowej gminy. • Wysoki udział wydatków inwestycyjnych w budżecie gminy.	11. Gospodarka finansowa gminy • Stosunkowo niskie dochody budżetowe z subwencji oświatowej – w stosunku do istniejących i wzrastających corocznie kosztów funkcjonowania szkół.

- Aktywna polityka w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania, pozwalająca realizować rozszerzony w stosunku do własnego potencjału finansowego zakres zadań inwestycyjnych.
- Szybko rosnący potencjał finansowy gminy (wzrost względnych i bezwzględnych rozmiarów dochodów i wydatków budżetowych);
- Bardzo duży wzrost udziału dochodów ze źródeł pozabudżetowych w latach 2007-2015, w tym duży przyrost środków UE;
- Porównawczo dość wysoki poziom dochodów i wydatków per capita niż w innych gminach regionu lubelskiego oraz średniej dla województwa lubelskiego
- Dynamiczny, bezwzględnie i względnie, przyrost wydatków inwestycyjnych
- Stabilna prognoza sytuacji finansowej gminy na lata 2008-2015
- Aktywna polityka pozyskiwania środków pozabudżetowych władz gminy – skokowy i trwały wzrost udziału inwestycji finansowanych ze źródeł UE i innych
- Skuteczne wdrożenie nowoczesnych form zarządzania publicznego w Urzędzie Miejskim i placówkach gminnych - wykorzystujących elementy Nowego Zarządzania Publicznego i Public Governance.

Poniżej zaprezentowano drzewo problemów - jako efekt pracy zespołu horyzontalnego ds. strategii. Drzewo w sposób funkcjonalny i przyczynowo-skutkowy obrazuje najważniejsze problemy gminy:

4. Wizja rozwoju (cel generalny)

Zarządzanie strategiczne polega na podejmowaniu decyzji w sprawie przyszłych kierunków działania oraz na implementacji tych decyzji. W zarządzaniu strategicznym można wyróżnić dwie główne fazy: planowania strategicznego oraz implementacji strategii.

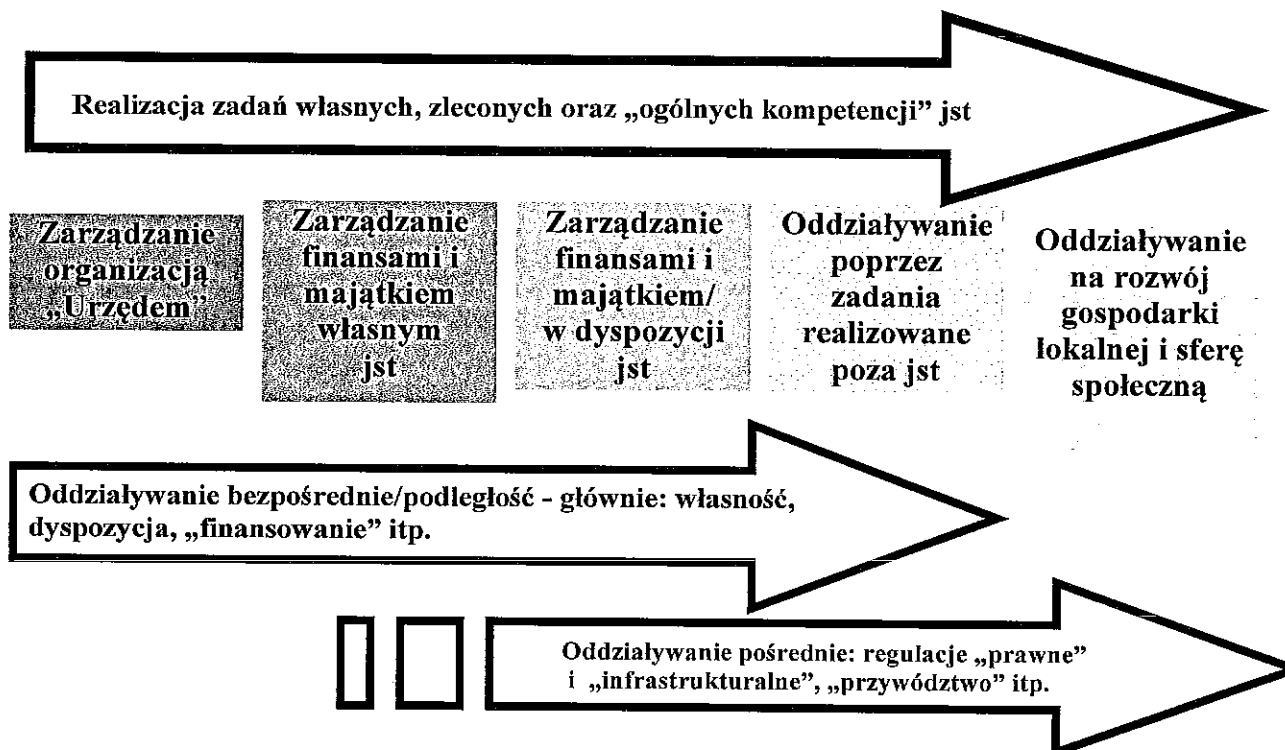
Planowanie strategiczne obejmuje następujące etapy:

- Definiowanie filozofii (wizji) i misji organizacji;
- Ustalanie długo- i krótkoterminowych celów, odpowiednio do przyjętej misji;
- Wybór strategii, na podstawie określonych kryteriów efektywności, stosownie do założonych celów organizacji.

Z kolei implementacja strategii obejmuje:

- Utrzymanie lub wprowadzenie niezbędnych funkcji/działań organizacji, aby przyjęta strategia została skutecznie zrealizowana
- Monitoring efektywności wdrażania poszczególnych etapów strategii.

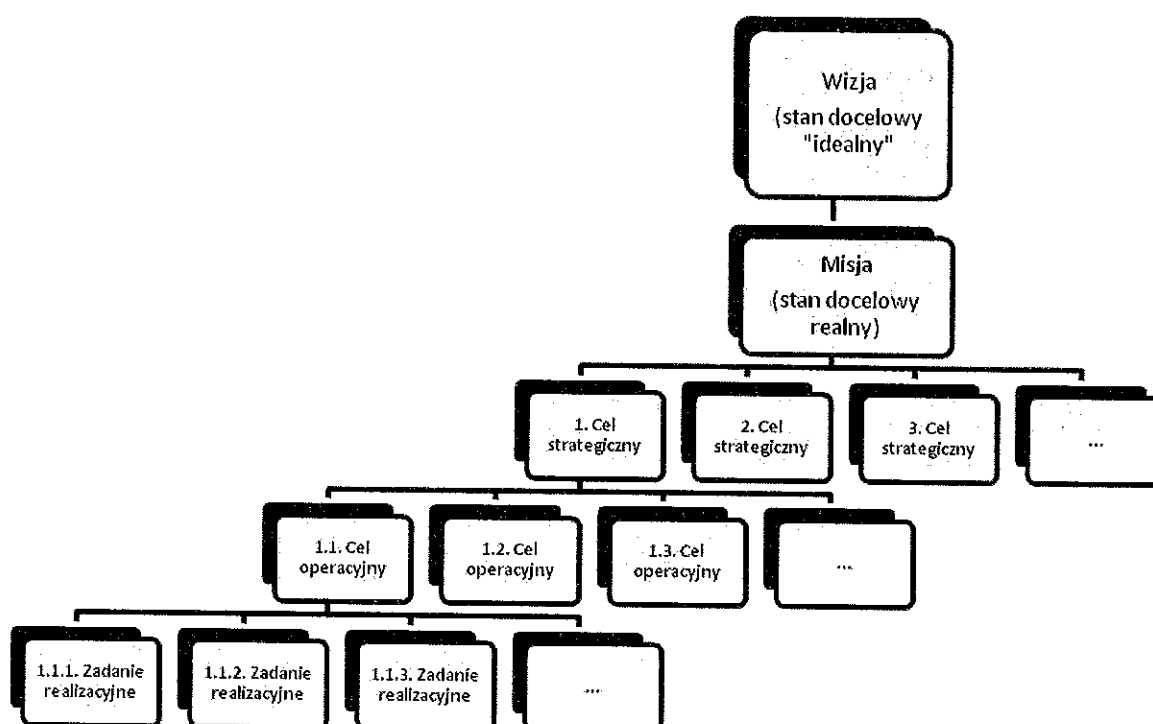
POŁA ODDZIAŁYWANIA /PRZEDMIOT/ STRATEGII ROZWOJU LOKALNEGO

Poniżej zaprezentowany został ramowy układ logiczny strategii rozwoju Gminy Opole Lubelskie, uwzględniający hierarchię poszczególnych celów i wizji.

- Wizja rozwoju gminy;
- Misja rozwoju gminy;
- Główne cele strategiczne/priorytetowe/priorytety rozwoju;
- Częstkowe/szczegółowe/operacyjne cele rozwoju oraz zadania realizacyjne.

Źródło: Opracowanie własne

**Docelowa wizja (*stan docelowy idealny*) rozwoju Gminy Opole
Lubelskie:**

**„GMINA OPOLE LUBELSKIE
MIEJSCEM PRZYJAZNYM DLA MIESZKANCÓW, Z
USŁUGAMI PUBLICZNYMI ZAPŁAWNIAJĄCYMI WYSOKI
KOMFORT ŻYCIA MIESZKANCÓW I WSPIERAJĄCYMI
ROZWOJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI”**

**Docelowa misja (*stan docelowy realny*) rozwoju Gminy Opole
Lubelskie do roku 2025:**

**GMINA ATRAKCYJNA ZARÓWNO DLA MŁODYCH, JAK I DLA
SENIORÓW, ZACHECAJĄCA MŁODYCH LUDZI DO ZAKŁADANIA
RODZINY NA JEJ TERENIE**

**GMINA POSIADAJĄCA ZREWITALIZOWANE CENTRUM MIASTA
ORAZ UPORZĄDKOWANĄ PRZESTRZEŃ PUBLICZNĄ W
POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTWACH**

**GMINA SILNA KONKURENCYJNA POZYCJA NOWOCZESNEGO
SEKTORA ROLNO-SPOŻYWCZEGO, OPARTEGO NA POTENCJALE
MAŁYCH I ŚREDNICH PRODUCENTÓW I PRZETWÓRCÓW,
STAWIAJĄCA NA ROZWOJ MSP I TWORZĄCA DOGODNE WARUNKI
DLA LOKALIZACJI DUŻYCH INWESTORÓW**

❖

GMINA OPOŁA LUBELSKIE TO CENTRUM ZDROWEGO STYLU ŻYCIA, ŹRÓDŁO WITALNOŚCI I RELAKSU, MIEJSCE PEŁNE ENERGII, KTÓRE WSPIERA ROZWOJ EDUKACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SZCZEGÓLNIE W BRANŻY OWOCOWO-WARZYWNEJ I BRANŻACH POKREWNYCH

❖

GMINA DOBRZE SKOMUNIKOWANA Z OTOCZENIEM

❖

GMINA SILNA OFERTA I JAKOŚCIĄ LOKALNYCH WYTWÓRCÓW ORAZ GMINA ROZPOZNAWALNA NA ZEWNĄTRZ DZIĘKI ICH SIŁE

❖

GMINA, W KTÓREJ KSZTAŁCENIĄ SĄ PRZYSZLI PRACOWNICY LOKALNYCH FIRM, Z SILNĄ OFERTĄ KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO I ZAWODOWEGO

❖

GMINA Z KOMPLEKSOWĄ I ATRAKCYJNĄ OFERTĄ TURYSTYCZNĄ DLA OSÓB W KAŻDYM WIEKU

❖

GMINA NISKIEMISYJNA

❖

GMINA, W KTÓREJ ROZWIĄZANE NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

W toku prac nad "Strategią" wytypowano 5 Priorytetowych Kierunków Działań do realizacji w perspektywie do 2025 r.:

▪ **PRIORYTETOWY KIERUNEK 1: WZMOCNIENIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ I PRZESTRZENNO-GOSPODARCZEJ W RAMACH SUBREGIONU ZACHODNIEJ LUBELSZCZYZNY (LUBLIN, PUŁAWY, ANNOPOL) ORAZ POŁUDNIOWEGO MAZOWSZA (DZIĘKI NOWEJ PRZEPRAWIE MOSTOWEJ)**

Krajowa Polityka Rozwoju Regionalnego na lata 2010-2020 stawia zupełnie nowe wyzwania w zakresie kształtowania polityki rozwoju poszczególnych regionów. Gmina Opole Lubelskie z uwagi na swoje położenie w rejonie zachodniej Lubelszczyzny stanowi naturalny łącznik pomiędzy regionem lubelskim, południowym Mazowszem oraz wschodnią częścią województwa świętokrzyskiego. Po otwarciu nowej przeprawy mostowej teren gminy stanie się, począwszy od roku 2016, szczególnie atrakcyjny zarówno dla inwestorów prywatnych pragnących realizować inwestycje branży produkcyjno-logistycznej, jak również dla mieszkańców aglomeracji lubelskiej, którzy osiedlając się na terenie gminy Opole Lubelskie uzyskają potencjalnie bardzo dobry dojazd do pracy w Lublinie i okolicach. Dodatkowym atutem gminy jest możliwość integracji w układzie duopolu Puławy - Opole Lubelskie. Puławy, dzięki obecności zakładów przemysłu azotowego, stanowią wciąż jeden z najdynamiczniej rozwijających się ośrodków przemysłowych w regionie i w całym kraju. W zakresie zewnętrznych powiązań funkcjonalnych gminy z jej otoczeniem subregionalnym i regionalnym niezbędne jest prowadzenie działań służących dalszej integracji obszaru gminy w wymiarach:

- **komunikacyjnym** - rozwój różnorodnych form transportu w kierunku Lublina, Puław, gmin południowego Mazowsza i w dalszym planie Staszowa, Kielc, budowa systemu komunikacyjnych dróg rowerowych doprowadzających ruch do najważniejszych węzłów przesiadkowych, budowa parkingów typu Park and Ride, wyznaczanie nowych linii autobusowych;
- **społecznym** - wykorzystanie potencjału społecznego aglomeracji lubelskiej i puławskiej, w tym: współpraca z instytucjami miejskimi Lublina i Puław oraz z organizacjami społecznymi w obszarze kultury, sportu, rekreacji, korzystanie z doświadczeń Lublina, Puław i innych gmin, budowa wspólnej (komplementarnej) oferty sportowej i kulturalnej,

wykorzystanie platform cyfrowych do wspólnego zarządzania usługami społecznymi (np. e-zdrowie, e-kultura, e-rekreacja).

- **gospodarczym** - budowa zintegrowanego systemu informacji, budowa systemu kojarzenia podmiotów gospodarczych w ramach całego subregionu Zachodniej Lubelszczyzny, skuteczne wykorzystanie przez gminne przedsiębiorstwa potencjału badawczo-rozwojowego i innowacyjnego Lublina i Puław, wykorzystanie międzynarodowego potencjału aglomeracji lubelskiej z budowie gminnej oferty terenów inwestycyjnych, wykorzystanie dogodnego połączenia drogi wojewódzkiej w kierunku Lublina i południowego Mazowsza w kształtowaniu atrakcyjności inwestycyjnej gminy.
- **turystycznym** - wykorzystanie potencjału środowiskowego gminy dla rozwoju turystyki weekendowej dla mieszkańców całej aglomeracji lubelskiej, Puław, zintegrowana promocja turystyczna gminy w ramach całego województwa lubelskiego oraz docelowo świętokrzyskiego i mazowieckiego (skuteczne dojście z ofertą turystyczną), promowanie gminy w ramach systemu informacji turystycznej Lublina, Warszawy i Kielc.

Ponadto Gmina powinna wykorzystywać potencjał związany z jej przynależnością do obszarów funkcjonalnych poprzez:

- realizację zintegrowanych inwestycji na obszarze Przełomu Wisły (docelowo: **Geoparku Małopolskiego Przełomu Wisły**), sprzyjających rozwojowi gospodarczemu i ochronie zasobów przyrodniczych, kulturowych oraz edukacyjnych gmin **Powiśla Województwa Lubelskiego**.
- realizację działań rozwijających turystykę w myśl „Strategii funkcjonalno-przestrzennej rozwoju turystyki Krainy **Lessowych Wąwozów na Obszarze Funkcjonalnym Powiśle**”.
- realizację zadań dedykowanych gminie w ramach „Lokalne Strategii Rozwoju na lata 2009-2015 – Lokalna Grupa Działania „**Owocowy Szlak**”.
- projektowaną współpracę w ramach „Lubelskiego Okręgu Owocowo – Warzywnego” (gminy powiatów: Puławy, Opole Lubelskie, Kraśnik, Janów Lubelski).

▪ **PRIORYTETOWY KIERUNEK 2: ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY WYSOKIEGO**
POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO, PEŁNEGO DOSTĘPU DO WYSOKIEJ
JAKOŚCI USŁUG OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH ORAZ USŁUG OCHRONY
ZDROWIA.

Dzięki działaniom samorządu gminnego wszystkie placówki oświatowe powinny być w pełni przystosowane do potrzeb uczniów. W najbliższych latach gmina powinna kontynuować prace modernizacyjne w placówkach oświatowych oraz prowadzić zakup i instalację wyposażenia cyfrowego i wyposażenia służącego wspomaganie procesu edukacyjnego. Szczególnie istotną kwestią jest kontynuacja i rozszerzenie działań ukierunkowanych na rozwój umiejętności dzieci, w tym również dzieci szczególnie uzdolnionych. Ponadto rozszerzeniu powinna ulec oferta zajęć pozalekcyjnych, która powinna zostać w pełni dostosowana do oczekiwań dzieci i młodzieży.

Dzięki programowym działaniom samorządu gminnego wszyscy mieszkańcy gminy powinni mieć zapewniony dostateczny dostęp do wysokiej jakości podstawowych usług opieki zdrowotnej oraz dostęp do najważniejszych usług specjalistycznych. W najbliższych latach gmina powinna wdrożyć odpowiednie działania ukierunkowane na zapewnienie dostępu do odpowiedniej liczby zakontraktowanych specjalistów w najważniejszych dziedzinach opieki zdrowotnej. Działania w zakresie ochrony zdrowia powinny również skupić się na wyposażeniu ośrodków zdrowia w najnowocześniejsze e-usługi, dzięki którym pacjenci będą mogli korzystać z zasobów informatycznych jednostki za pomocą komputera i urządzeń przenośnych, zaś większość e-usług będzie wdrożona na poziomie transakcji (4 poziom).

▪ **PRIORYTETOWY KIERUNEK 3: PRZEJŚCIE NA GOSPODARKE NISKOEMISYJNĄ**
ORAZ DALSZA LIKWIDACJA WCIAŻ ISTNIEJĄCEJ LUKI INFRASTRUKTURALNEJ, W
TYM GŁÓWNIE W ZAKRESIE WYPOSAŻENIA W SIEĆ KANALIZACYJNĄ.

Nowy okres programowania UE 2014-2020 stwarza ogromne możliwości dla wsparcia działań zmierzających do redukcji emisji CO₂. W perspektywie do 2025 r. gmina powinna wyposażyć wszystkie obiekty publiczne w urządzenia wykorzystujące Odnawialne Źródła Energii oraz zakończyć proces ich termomodernizacji (w tym wymiany starych źródeł ciepła). Ponadto działania gminy powinny skupić się również na inwestycjach prośrodowiskowych w ramach

budynków prywatnych (mieszkalnych i produkcyjno-usługowych). W celu skutecznego wykorzystania środków finansowych na ten cel należy:

- prowadzić wszechstronną politykę informacyjną o możliwościach i uwarunkowaniach pozyskania dotacji na ocieplenie budynków prywatnych i instalację urządzeń do wykorzystania OZE;
- uruchomić w Urzędzie Miejskim stały punkt informacji o OZE i programach wsparcia - pod warunkiem dofinansowania kosztów jego działania ze środków UE/WFOŚiGW;
- zorganizować w miarę potrzeb i możliwości jeden lub kilka wspólnych projektów polegających na instalacji urządzeń OZE w budynkach indywidualnych (gmina jako lider i organizator).

Najważniejsze kierunki wsparcia w wykorzystaniu OZE w Gminie Opole Lubelskie do 2025 r.:

- **termomodernizacja budynków publicznych** wraz z wymianą przestarzałych elementów systemów grzewczych)
- wymiana **oświetlenia gminnego** na energooszczędne
- rozwój **farm fotowoltaicznych** i produkcja energii elektrycznej na własny użytek (dotyczy istniejących i nowych obiektów oraz organizacji farm fotowoltaicznych - np. na terenie Ożarowa przy udziale środków prywatnych oraz w rejonie obwodnicy Opola i na obszarach przyległych do nowej trasy drogi wojewódzkiej w kierunku przeprawy mostowej)

Grupa perspektywicznych i średniookresowych operacyjnych celów infrastrukturalnych i celów przestrzennych obejmuje:

- zapewnienie europejskich standardów w zaopatrzeniu mieszkańców w wodę i odprowadzania ścieków (głównie na terenach wiejskich), poprzez ostateczną likwidację opóźnień w stosunku do rozwoju zabudowy, w budowie wodociągów i kanalizacji;
- dalsza budowa kanalizacji deszczowej, szczególnie na terenie miasta Opole Lubelskie w rejonach gęstej zabudowy;
- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego gminy poprzez współpracę z zarządcami sieci w zakresie projektowania, modernizacji i budowy sieci zaopatrzenia w energię elektryczną i gaz;
- docelowe oświetlenie wszystkich gminnych dróg publicznych i pozostałych przestrzeni publicznych;
- umieszczenie większości napowietrznych linii energetycznych w ziemi (głównie na terenie miasta Opole Lubelskie, w tym w rejonie ul. Lubelskiej oraz w ramach planowanej strefy rewitalizacji w centrum miasta);
- wspieranie przedsięwzięć zapewniających wszystkim mieszkańcom i przedsiębiorcom dostęp do sieci teleinformatycznej (Internetu szerokopasmowego);

- kształtowanie systemu przestrzeni ogólnodostępnych odpowiadających skali gminy utrwalających więzi i poczucie bezpieczeństwa społeczności lokalnej oraz wspomagających orientację przestrzenną, takich jak:
 - parki oraz tereny zielenie urządzonej kreowane w oparciu o obszary cenne przyrodniczo oraz ich sąsiedztwo,
 - lokalne centra usługowe zlokalizowane i pomocnicze centra usługowe,
 - podstawowe obiekty opieki zdrowotnej i opieki społecznej (przychodnia zdrowia, domy pomocy społecznej),
 - podstawowe placówki oświatowe (przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja),
 - obiekty sportowe,
 - obiekty bezpieczeństwa publicznego (posterunek policji, straż pożarna, monitoring ulic),
 - podstawowe urządzenia wypoczynkowe na i w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych (place zabaw dla dzieci, place treningowe dla dorosłych, skwery i ścieżki spacerowe),
 - ogólnodostępne zespoły parkingowe i zatoki uliczne dla samochodów osobowych, system dróg pieszych i rowerowych, strefy osiedlowe, spowalnianie ruchu;
- **rewitalizację historycznego centrum miasta Opole Lubelskie;**
- **utrzymanie i wzmacnianie charakteru obecnej zabudowy gminy** - zabudowa jednorodzinna powinna być dalej promowana jako dominująca w całej gminie, bez nowych realizacji zabudowy wielorodzinnej (poza wyznaczonymi obszarami na terenie Opola Lubelskiego);
- **utrzymanie ustalonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy** wiodących kierunków rozwojowych gminy tj. kierunków:
 - m i e s z k a n i o w y, jednorodzinny,
 - u s ł u g o w y, z rozwojem centrów usługowych /obszarów przestrzeni publicznych/, koncentracji zabudowy wielofunkcyjnej mieszkaniowo-usługowej, preferowaniem rozwoju usług dla ludności, rolnictwa oraz zakładów nieuciążliwych i niewodochłonnych,
 - r e k r e a c y j n y, w skali lokalnej i ponadlokalnej, z utworzeniem ośrodków rekreacyjno - sportowych na terenie gminy, organizacja szlaków turystyki rowerowej,
 - r o l n i c z y, z dążeniem do restrukturyzacji rolnictwa.
- **rozbudowa systemu ośrodków obsługi mieszkańców:**
 - budowa i kompleksowa rewitalizacja miejskiego centrum administracyjno-usługowego w Opolu Lubelskim (na podstawie opracowanego programu rewitalizacji),
 - ośrodki podstawowe zlokalizowane w pozostałych wsiach.

Organizacja przestrzenna tych ośrodków powinna uzyskać formę centrum usługowego o atrakcyjnym wyglądzie i programie z przestrzeniami publicznymi /place, skwery, parki itp./.

Usługi wyższego stopnia są i pozostaną w siedzibie gminy i powiatu - Opolu Lubelskim;

- budowę obiektów użyteczności publicznej w formie identyfikatorów przestrzeni, a w uzasadnionych terenowo przypadkach, jako dominant krajobrazowych - na terenie miasta Opole Lubelskie (w połączeniu z projektami realizowanymi w strefach rewitalizowanych);
- przeznaczenie części terenów otwartych pod funkcje sportowo-rekreacyjne, uporządkowanie oraz zagospodarowania okolicy turystyczne i rekreacyjne terenu doliny Chodelki (turystyczne zagospodarowanie doliny rzeki Chodelki w celu organizacji rekreacyjnych spływów kajakowych), ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb sportu i rekreacji mieszkańców gminy oraz turystyki weekendowej mieszkańców aglomeracji lubelskiej i mieszkańców Puław.
- dalszy rozwój jakościowy i przestrzenny obiektów instytucji kultury, lokalnych redakcji, (zespołów sportowych, klubów, parafii i innych inicjatyw mieszkańców);
- dalszą modernizację i rozbudowę istniejącej bazy szkolno-przedszkolnej oraz budowę infrastruktury towarzyszącej (z uwzględnieniem potrzeb zidentyfikowanych na podstawie prowadzonych prognoz demograficznych);
- rozwój lokalnych centrów sołectkich (centrów wsi) jako ogólnodostępnych przestrzeni z usługami podstawowymi, służących wypoczynkowi i integracji mieszkańców;
- tworzenie warunków do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wspólnoty w zakresie:
 - mieszkań komunalnych i lokali socjalnych o minimalnym standardzie oraz puli mieszkań rotacyjnych;
 - zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na działkach różnej wielkości w zależności od położenia zabudowy względem form ochrony przyrody;
 - zapewnienie bezpieczeństwa na terenach mieszkaniowych poprzez sukcesywną realizację oświetlenia i monitoringu;
 - wzbogacenie istniejących osiedli mieszkaniowych w zielen publiczną, urządzone skwery i parki, place zabaw dla dzieci.

Pomimo aktywnej polityki inwestycyjnej gminy w latach 2007-2015 poziom skanalizowania gminy wciąż daleko odbiega od średniej w województwie lubelskim. Problem ten stanowi uciążliwość nie tylko dla mieszkańców, lecz również dla obecnych i potencjalnych podmiotów gospodarczych. W perspektywie do 2025 gmina powinna być skanalizowana w 70%. Ponadto do 2025 roku gmina powinna rozwiązać większość problemów wynikających z istotnych braków systemu melioracji. Gmina powinna korzystać z wszelkich dostępnych środków pomocowych, w tym: Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego 2014-2020, środków w ramach

instrumentów WFOŚiGW oraz w miarę możliwości (po spełnieniu kryterium koncentracji sieci) z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. W celu przyspieszenia rozbudowy systemu wod-kan gmina powinna również rozważyć model inwestycji w formule Partnerstwa Publiczno-Prywatnego w ramach tzw. projektów hybrydowych, które mogą uzyskać dofinansowanie UE.

▪ **PRIORYTETOWY KIERUNEK 4: SKUTECZNE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY, W TYM WZMOCNIENIE PROCESÓW INNOWACYJNYCH I WSPÓŁPRACY NA LINII SAMORZĄD-PRZEDSIĘBIORCY.**

Nowa polityka UE do roku 2020 uruchamia szereg rozmaitych możliwości wsparcia badawczo-rozwojowego i innowacyjnego przedsiębiorstw z terenu gminy. W celu skutecznego wykorzystania środków finansowych UE gmina powinna:

- stworzyć **stałą platformę współpracy** z przedsiębiorcami - organizacja cyklicznych spotkań z przedsiębiorcami, ocena i analiza ich potrzeb rozwojowych, budowa wspólnej strategii w zakresie pozyskania zewnętrznych środków finansowych;
- **wykorzystać zupełnie nowy potencjał inwestycyjny związany z uruchomieniem nowego połączenia mostowego z województwem mazowieckim oraz obwodnicą Opola Lubelskiego (rozwój terenów inwestycyjnych, budowa farm fotowoltaicznych itp.)**
- prowadzić **wszechstronną politykę informacyjną** dotyczącą możliwości pozyskania środków na badania, rozwój i innowacje - w tym organizacja okresowych spotkań informacyjnych/seminariów/szkoleń;
- aktywnie włączyć się w budowę **aglomeracyjnego systemu informacji gospodarczej i inwestycyjnej** w ramach subregionu Zachodniej Lubelszczyzny;
- propagować ideę wykorzystania **Odnawialnych Źródeł Energii (OZE)** wśród gminnych przedsiębiorców - możliwość pozyskania znacznych środków finansowych z RPOWL 2014-2020 oraz WFOŚiGW.
- uruchomić i stymulować **współpracę na linii przedsiębiorcy gminni - środowiska naukowe** (przy wykorzystaniu potencjału badawczo-rozwojowego uczelni lubelskich).
- wesprzeć tworzenie **Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB)** na terenie gminy.
- utrzymać **równowagę i zdolności rynku pracy** do tworzenia nowych miejsc pracy, w tym:
 - 1) wspierać rozwój przedsiębiorczości oraz wykorzystać predyspozycję środowiska przyrodniczego, istniejącej bazy materialnej i wykwalifikowanej kadry do rozwoju nieuciążliwych usług lokalnych i ponadlokalnych, w tym w szczególności sektora MSP

(mikroprzedsiębiorstw, oraz małych i średnich przedsiębiorstw) oraz przedsiębiorców z sektora przetwórstwa owocowego;

- 2) stosować preferencje dla firm o technologiach ekologicznych i niskiej terenochłonności oraz z branż: inteligentnych specjalizacji (bezpieczna żywność, inteligentne systemy zarządzania, nowoczesne usługi dla biznesu itp.);
- 3) wspierać gospodarstwa rolne wykazujące predyspozycje do przekształcenia w gospodarstwa agroturystyczne lub ekologiczne.

▪ **PRIORYTETOWY KIERUNEK 5: SKUTECZNE WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU TURYSTYCZNEGO I ŚRODOWISKOWEGO GMINY W CHODELSKIEGO OBSZARU CHRONIONEGO KRAJOBRAZU ORAZ CZWOROKĄTU TURYSTYCZNEGO PUŁAWY – KAZIMIERZ DOLNY – OPOLE LUBELSKIE – NAŁĘCZÓW.**

Potencjał turystyczno-rekreacyjny gminy związany z walorami rezerwatów przyrody, doliny Wisły i doliny Chodelki oraz kompleksów leśnych nie jest w pełni wykorzystany. Obecna oferta turystyczna w gminie (pomimo aktywnych działań Urzędu Miejskiego, LGD i organizacji społecznych) wciąż jest rozproszona, działania są nieskoordynowane i prowadzone na ogół z inicjatywy prywatnej bez wszechstronnego udziału i koordynacji samorządu gminnego. W celu skuteczniejszego wykorzystania potencjału turystycznego gminy w perspektywie najbliższych 10 lat należy:

- kontynuować i rozszerzać (głównie w oparciu o media elektroniczne) obecnie podejmowane działania związane z promocją **marki turystycznej** Gminy Opole Lubelskie - w oparciu o walory środowiskowe, kulturowe i dziedzictwo historyczne gminy;
- stworzyć odpowiednie **infrastrukturalne warunki** dla rozwoju turystyki jednodniowej i weekendowej - w tym budowa systemu ścieżek rowerowych, atrakcyjne oznakowanie szlaków turystycznych, wsparcie dla budowy zaplecza hotelarskiego i gastronomicznego;
- stworzyć jednolity **system informacji turystycznej** gminy łatwo dostępny dla mieszkańców aglomeracji lubelskiej, turystów krajowych i zagranicznych;
- **promować ofertę** turystyczną gminy w ramach całego województwa lubelskiego oraz czworokąta turystycznego Puławy – Kazimierz Dolny – Opole Lubelskie – Nałęczów, w tym na platformach cyfrowych i przy wykorzystaniu portali społecznościowych (np. Facebook, Twitter);

- nawiązać współpracę z lubelskimi, warszawskimi i kieleckimi organizacjami turystycznymi w celu włączenia oferty gminnej do warszawskiego systemu miejskiego (organizacja wycieczek turystycznych po gminie, organizacja „ gier miejskich”).

▪ **PRIORYTETOWY KIERUNEK 6: WSPARCIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY.**

Pomimo dość dobrze funkcjonującej bazy infrastruktury społecznej w poszczególnych sołectwach wciąż odczuwalna jest anonimowość społeczna, zbyt mała liczba inicjatyw lokalnych, niemożność wspólnego rozwiązywania prostych problemów. W wielu osiedlach tworzą się nawet swoiste "zamknięte enklawy" tworzone przez nowych mieszkańców pragnących zachować pełną anonimowość wśród lokalnej społeczności. W celu rozwiązania powyższego problemu postuluje się następujące działania ze strony Urzędu Miejskiego:

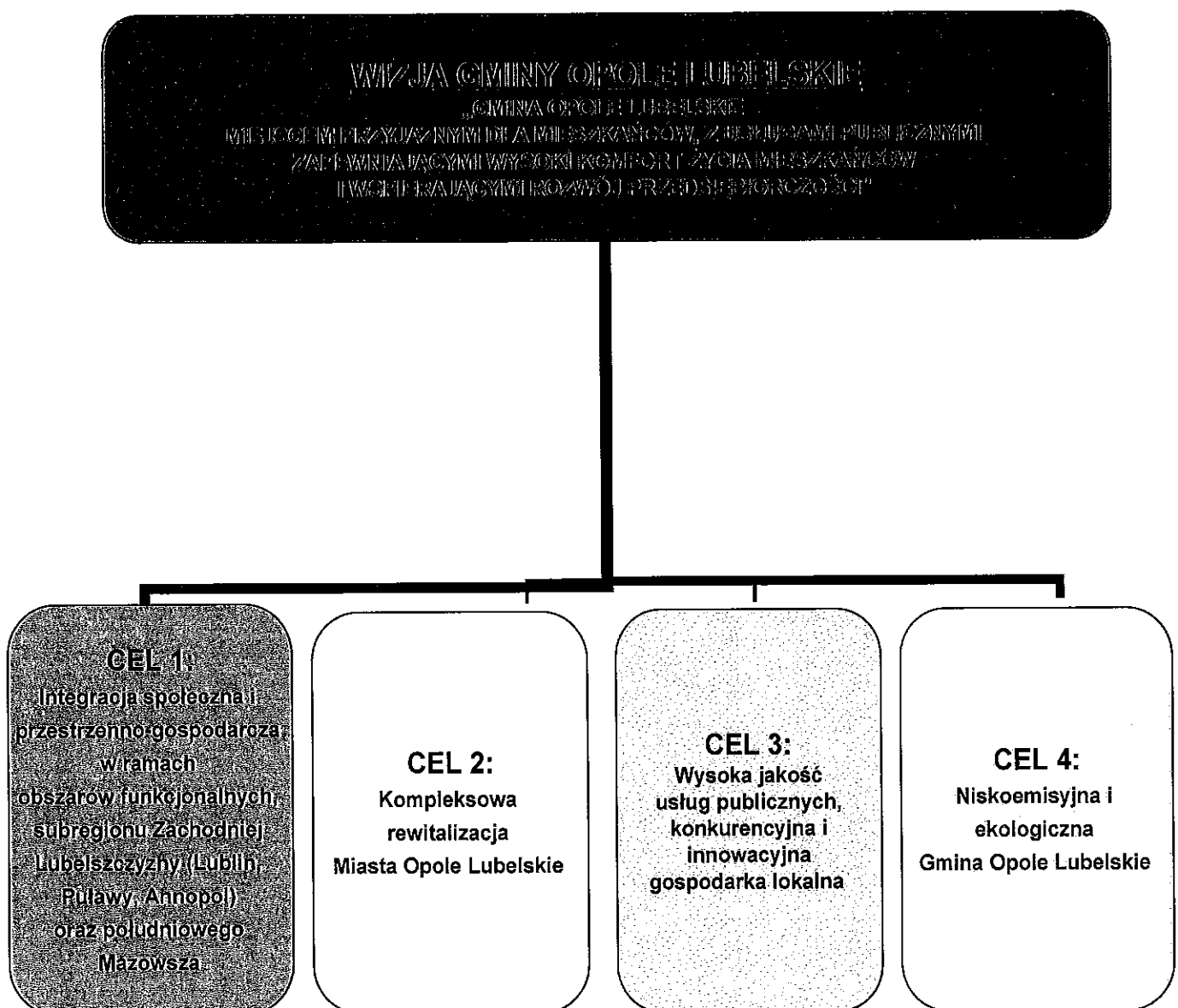
- wsparcie inicjatyw oddolnych mieszkańców - w tym udostępnianie miejsc do wspólnej integracji;
- tworzenie centrów społeczno-kulturalnych w ramach sołectw - miejsc spotkań mieszkańców i organizacji imprez plenerowych;
- dalsze tworzenie świetlic wiejskich - jako miejsc do integracji i aktywności społecznej;
- wsparcie techniczne i finansowe małych - osiedlowych i sołeckich - imprez sportowych i kulturalnych;
- dalsze wykorzystanie funduszy UE, w tym PROW, na integrację mieszkańców;
- dalszy rozwój działalności Lokalnej Grupy Działania Owocowy Szlak oraz Lokalnej Organizacji Turystycznej - w tym głównie realizacja małych projektów prospołecznych na potrzeby poszczególnych sołectw oraz projektów z zakresu infrastruktury społecznej (Odnowa wsi).

Powyższe **Priorytetowe Kierunki** działania powinny stanowić najważniejsze wyzwania dla gminy w perspektywie najbliższych 10 lat, do 2025 r. Działania z nich wynikające znalazły odzwierciedlenie w **celach strategicznych i operacyjnych** Strategii, które zostały zaprezentowane w kolejnym rozdziale.

5. Cele strategiczne i operacyjne (obszary priorytetowe strategii)

Na potrzeby realizacji „Strategii” opracowano 5 celów strategicznych i odpowiadające im cele operacyjne. Celom Operacyjnym przypisano szczegółowe Programy Operacyjne, w ramach których zaprogramowano konkretne zadania realizacyjne. Dla zachowania przejrzystości układu celów „Strategii” oddzielono układ logiczny celów strategicznych i operacyjnych od konkretnych zadań realizacyjnych. Poniżej przedstawiono ramowy schemat celów strategicznych w odniesieniu do wypracowanej wizji rozwoju Gminy Opole Lubelskie:

Wykres 16: Wizja i cele strategiczne

Źródło: Opracowanie własne

CELE ROZWOJU GMINY OPOLE LUBELSKIE DO 2025 R.

❖ CEL STRATEGICZNY 1: INTEGRACJA SPOŁECZNA I PRZESTRZENNO-GOSPODARCZA W RAMACH OBSZARÓW FUNKcjONALNYCH, SUBREGIONU ZACHODNIEJ LUBELSZCZYZNY (LUBLIN, PUŁAWY, ANNOPOL) ORAZ POŁUDNIOWEGO MAZOWSZA (DZIĘKI NOWEJ PRZEPRAWIE MOSTOWEJ)

▪ Cel operacyjny 1.1 Integracja przestrzenna i społeczna gminy z jej otoczeniem zewnętrznym

Przykładowe działania:

- rozwój różnorodnych form transportu w kierunku Lublina, Puław, gmin południowego Mazowsza i w dalszym planie Staszowa, Kielc, budowa systemu komunikacyjnych dróg rowerowych doprowadzających ruch do najważniejszych węzłów przesiadkowych, budowa parkingów typu Park and Ride, wyznaczanie nowych linii autobusowych;
- aktywna współpraca gminy w ramach obszaru funkcjonalnego Powiśle oraz OSI "Nowoczesna wieś"
- wykorzystanie potencjału społecznego aglomeracji lubelskiej i puławskiej, w tym: współpraca z instytucjami miejskimi Lublina i Puław oraz z organizacjami społecznymi w obszarze kultury, sportu, rekreacji, korzystanie z doświadczeń Lublina, Puław i innych gmin, budowa wspólnej (komplementarnej) oferty sportowej i kulturalnej, wykorzystanie platform cyfrowych do wspólnego zarządzania usługami społecznymi (np. e-zdrowie, e-kultura, e-rekreacja).
- budowa zintegrowanego systemu informacji, budowa systemu kojarzenia podmiotów gospodarczych w ramach całego subregionu Zachodniej Lubelszczyzny, skuteczne wykorzystanie przez gminne przedsiębiorstwa potencjału badawczo-rozwojowego i innowacyjnego Lublina i Puław, wykorzystanie międzynarodowego potencjału aglomeracji lubelskiej z budowie gminnej oferty terenów inwestycyjnych, wykorzystanie dogodnego połączenia drogi wojewódzkiej w kierunku Lublina i południowego Mazowsza w kształtowaniu atrakcyjności inwestycyjnej gminy.
- wykorzystanie potencjału środowiskowego gminy dla rozwoju turystyki weekendowej dla mieszkańców całej aglomeracji lubelskiej, Puław, zintegrowana promocja turystyczna gminy w ramach całego województwa lubelskiego oraz docelowo świętokrzyskiego i mazowieckiego (skuteczne dojsie z oferta turystyczna), promowanie gminy w ramach systemu informacji turystycznej Lublina, Warszawy i Kielc.

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- średni czas dojazdu w minutach do Puław, Lublina
- liczba projektów partnerskich,
- długość wybudowanych dróg rowerowych o charakterze komunikacyjnych (km/rok)
- długość wybudowanych dróg rowerowych o charakterze turystycznym (km/rok)

▪ Cel operacyjny 1.2. Wykorzystanie potencjału związanego z Integracją gminy w ramach obszarów funkcjonalnych

Przykładowe działania:

- realizacja zintegrowanych inwestycji na obszarze Przełomu Wisły (docelowo: Geoparku Małopolskiego Przełomu Wisły), sprzyjających rozwojowi gospodarczemu i ochronie zasobów przyrodniczych, kulturowych oraz edukacyjnych gmin Powiśla Województwa Lubelskiego.
- realizacja działań rozwijających turystykę w myśl „Strategii funkcjonalno-przestrzennej rozwoju turystyki Krainy Lessowych Wąwozów na Obszarze Funkcjonalnym Powiśle”.
- aktywna współpraca gminy w ramach obszaru funkcjonalnego Powiśle oraz OSI "Nowoczesna wieś"
- realizacja zadań dedykowanych gminie w ramach „Lokalne Strategii Rozwoju na lata 2009-2015 – Lokalna Grupa Działania „Owocowy Szlak”.
- współpraca w ramach „Lubelskiego Okręgu Owocowo – Warzywnego” (gminy powiatów: Puławy, Opole Lubelskie, Kraśnik, Janów Lubelski).

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- liczba wspólnych projektów społecznych i gospodarczych (szt/rok)
- liczba wspólnych projektów społecznych i gospodarczych realizowanych w partnerstwie z gminami i organizacjami z obszarów funkcjonalnych (szt/rok)
- liczba beneficjentów ostatecznych z terenu gminy uczestniczących w projektach partnerskich
- liczba umów partnerskich zawartych pomiędzy gminą i instytucjami/organizacjami z terenu gminy zawarta z podmiotami publicznymi i prywatnymi (szt/rok)
- liczba platform cyfrowych utworzonych w celu integracji gminnej oferty usług publicznych z ofertą gmin i organizacji na obszarach funkcjonalnych (szt/rok)
- liczba przedsiębiorców gminnych objętych wsparciem w ramach współpracy (szt/rok)

▪ Cel operacyjny 1.3 Promocja gminy zintegrowana w układzie funkcjonalnym w bezpośrednim i dalszym otoczeniu (region, kraj)**Przykładowe działania:**

- opracowanie i wdrożenie projektu kompleksowej promocji Gminy w ramach obszarów funkcjonalnych,
- integracja oferty gospodarczej i inwestycyjnej gminy z systemem promocji gospodarczej województwa i obszarów funkcjonalnych, wypracowanie stałego modelu współpracy z potencjalnymi partnerami gospodarczymi gminy, uruchomienie stałego stanowiska promocji oferty gospodarczej i turystycznej gminy w lubelskim Urzędzie Marszałkowskim),
- aktywny udział Gminy Opole Lubelskie we wspólnych projektach skierowanych do mieszkańców obszarów funkcjonalnych, w tym głównie dzieci i młodzieży oraz seniorów),
- integracja systemu informacji gminy z aplikacjami wspólnymi dla gmin z obszarów funkcjonalnych,
- wykorzystanie ogromnego potencjału społecznego zachodniej Lubelszczyzny, w tym: współpraca z instytucjami z Lublina, Puław oraz z organizacjami społecznymi w obszarze kultury, sportu, rekreacji, korzystanie z doświadczeń Lublina Puław i innych gmin, budowa wspólnej (komplementarnej) oferty sportowej i kulturalnej, wykorzystanie platform cyfrowych do wspólnego zarządzania usługami społecznymi (np. e-zdrowie, e-kultura, e-rekreacja),
- budowa zintegrowanego systemu informacji gospodarczej (w ramach obszarów funkcjonalnych), budowa systemu kojarzenia podmiotów gospodarczych w ramach obszarów funkcjonalnych, skuteczne wykorzystanie przez gminne przedsiębiorstwa potencjału badawczo-rozwojowego i innowacyjnego Lublina i Puław, wykorzystanie międzynarodowego potencjału aglomeracji z budowie gminnej oferty terenów inwestycyjnych,

- umiejętne wykorzystanie potencjału środowiskowego gminy dla rozwoju turystyki weekendowej dla mieszkańców całego województwa, zintegrowana promocja turystyczna gminy w ramach obszarów funkcjonalnych (skuteczne dojście z ofertą turystyczną), promowanie gminy w ramach systemu informacji turystycznej województwa lubelskiego,
 - udział w kongresach, targach, konferencjach i innych wydarzeniach podczas, których możliwe jest zaprezentowanie oferty społecznej, turystycznej i gospodarczej gminy,
 - promocja walorów gminy w mediach społecznościowych, prasie specjalistycznej, w sieciach klastrowych itp.,
 - wprowadzenie elementów zarządzania marketingowego, marketing terytorialny.
- Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:
- liczba artykułów/cytowań/udostępnień informacji dotyczących gminy, jej walorach i wydarzeń odbywających się w niej
 - liczba promowanych wydarzeń gminnych w sieci promocji obszarów funkcjonalnych (szt/rok)
 - poziom rozpoznawalności atutów gminy (wyniki badań ankietowych)

❖ CEL STRATEGICZNY 2: KOMPLEKSOWA REWITALIZACJA MIASTA OPOLE LUBELSKIE

- **Cel operacyjny 2.1 Opracowanie, wdrożenie i skuteczne monitorowanie Programu Rewitalizacji Gminy Opole Lubelskie**

Przykładowe działania:

- skuteczna realizacja pilotażowego programu dofinansowanego ze środków PO Pomoc Techniczna 2014-2020 w ramach projektu MiIR
- diagnoza stanu istniejącego terenu miasta, analiza wskaźnikowa obszarów potencjalnie zdegradowanych i zagrożonych degradacją
- Opracowanie i wdrożenie programu rewitalizacji miasta Opole Lubelskie.

W szczególności program rewitalizacji powinien zawierać co najmniej:

- szczegółową analizę społeczno-gospodarczą całej gminy (obszary wiejskie + miasto) pod kątem identyfikacji najważniejszych obszarów problemowych
- zasady i formę delimitacji obszaru rewitalizacji na terenie miasta
- szczegółowe określenie obszaru rewitalizacji (ściśłego obszaru rewitalizacji) wraz z uzasadnieniem jego wyboru, szczegółową analizą społeczno-gospodarczą występujących w nim problemów oraz identyfikację grup mieszkańców zagrożonych wykluczeniem
- określenie celów krótko i długookresowych programu rewitalizacji w wybranym obszarze (obszarach) na terenie miasta
- określenie i identyfikację priorytetowych działań/projektów zaplanowanych do realizacji w perspektywie programu rewitalizacji, zawierającą przyjęte kryteria wyboru przedsięwzięć i ich hierarchizację pod kątem efektywności działań rewitalizacyjnych. Ponadto zidentyfikowane działania powinny charakteryzować się wysokim poziomem zintegrowania w układzie: przestrzennym (powinny łączyć funkcjonalnie różne fragmenty obszaru rewitalizacji i pozostałych części miasta), finansowym (różne formy i źródła finansowania), partnerskim (udział wszystkich możliwych interesariuszy na danym

- obszarze), społecznym (powinny w większości dotyczyć działań społecznych, projekty infrastrukturalne powinny je jedynie uzupełniać) i gospodarczym (powinny zakładać udział lokalnych przedsiębiorców i odpowiadać na ich problemy)
- określenie optymalnego montażu finansowego zaplanowanych działań, uwzględniającego w większości środki pozabudżetowe, w tym: środki prywatne, środki dotacyjne, środki pochodzące z PPP, umarzalne kredyty i pożyczki
 - określenie efektywnego społecznie systemu wdrażania i monitorowania efektów programu rewitalizacji, zawierającego szczegółowy wykaz osób/instytucji/organizacji pozarządowych/przedsiębiorców i ich zrzeszeń biorących udział w procesie rewitalizacji
 - określenie wymaganych zmian w innych dokumentach prawa miejscowego (w tym MPZP, studium uwarunkowań) wynikających z konieczności sprawnej realizacji programu rewitalizacji na wybranym obszarze (obszarach) miasta
 - określenie i wdrożenie efektywnego procesu konsultacji społecznych dotyczących programu rewitalizacji.

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- liczba partnerów społecznych, gospodarczych i pozarządowych włączonych w proces opracowania i wdrażania programu rewitalizacji
- liczba projektów społecznych realizowanych na obszarze rewitalizacji
- liczba projektów infrastrukturalnych realizowanych na obszarze rewitalizacji
- liczba mieszkańców i przedsiębiorców objętych wsparciem w ramach programu rewitalizacji

▪ Cel operacyjny 2.2 Uporządkowanie infrastruktury technicznej terenu miasta, w tym obszarów rewitalizowanych (historyczne centrum)

Przykładowe działania:

- Opole Lubelskie - do odkrycia, do zasmakowania - kompleksowa rewitalizacja historycznego centrum miasta Opole Lubelskie
- Kompleksowy remont i budowa głównych dróg w Opolu Lubelskim
- Poprawa dostępności komunikacyjnej zewnętrznej miasta
- Realizacja alternatywnych w stosunku do ul. Lubelskiej rozwiązań komunikacyjnych łączących teren gminy z otoczeniem.
- remonty i modernizacje dróg miejskich,
- budowa nowych dróg miejskich na obszarach zdegradowanych,
- gruntowna modernizacja ciągów pieszych, ścieżek rowerowych, parkingów,
- budowa nowych ścieżek rowerowych,
- budowa urządzeń bezpieczeństwa ruchu na najważniejszych drogach gminnych,
- poprawa stanu zieleni miejskiej, w tym parków miejskich;
- ograniczanie uciążliwości wynikających z nadmiernego ruchu drogowego oraz lokalnych komunalno-bytowych zanieczyszczeń powietrza w mieście.
- rewaloryzacja budynków komunalnych oraz budynków stanowiących własność prywatną - w obrębie obszarów rewitalizacji

- Utworzenie terenów inwestycyjnych w Opolu Lubelskim

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- Liczba/długość obiektów infrastruktury technicznej realizowanych w strefie rewitalizacji (np. długość dróg, chodników, powierzchnia odnowionych budynków itp.)
- Powierzchnia terenów objętych rewitalizacją

▪ **Cel operacyjny 2.3.: Funkcjonalna, uporządkowana i estetyczna przestrzeń publiczna w mieście, Dostępna i funkcjonalna infrastruktura obiektów administracji samorządowej**

Przykładowe działania:

- tworzenie funkcjonalnego, zrewitalizowanego historycznego miejskiego centrum administracyjno-usługowego w Opolu Lubelskim oferującego możliwość aktywnego i wszechstronnego spędzania wolnego czasu. Centrum powinno być wyposażone nie tylko w funkcje administracyjne (ew. bankowe, ubezpieczeniowe), lecz przede wszystkim w funkcje handlowe (np. małe lokalne sklepiki oferujące atrakcyjny asortyment, produkty regionalne, ekologiczne itp.), rekreacyjne (np. siłownia plenerowa, punkty fitness itp.), kulturalne, gastronomiczne z możliwością usytuowania tzw. ogródków letnich,
- uporządkowanie przestrzeni publicznej oraz dalsza poprawa stanu tkanki architektoniczno-urbanistycznej centrum miasta,
- wzmocnienie funkcji centrum miasta – koncentracja obiektów: usług, gastronomii, kultury, wypoczynku-rekreacji, administracji,
- dalsze porządkowanie istniejącej zabudowy centrum miasta – elementy stref funkcjonalno-przestrzennych,
- dbałość o czystość miasta.

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- powierzchnia zrewitalizowanego centrum miasta
- wyniki badań ankietowych wśród mieszkańców - oceniające jakość, dostępność i funkcjonalność przestrzeni publicznej miasta oraz jego historycznego centrum

▪ **Cel operacyjny 2.4: Rewitalizacja "tkanki społecznej" miasta, w tym głównie grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym**

Przykładowe działania:

- Określenie docelowego programu działań skierowanego do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, uwzględniającego ich potrzeby i możliwości, włączającego rozmaitych interesariuszy miasta: organizacje pozarządowe, przedsiębiorców, instytucje kultury
- Trwałe ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego grup zagrożonych patologiami i bezrobociem

- Utworzenie usług społecznych dla osób wykluczonych wraz z zastosowaniem technologii energooszczędnych
- System mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych w tym z tytułu wieku i sytuacji rodzinnej
- Budowa domu dziennej opieki
- Centrum Kryzysowe-utworzenie ośrodka interwencji kryzysowej,
- poradnictwo psychologiczne; bezpłatne obdukcje lekarskie, schronisko dla ofiar przemocy, mieszkanie kryzysowe, hostel dla dzieci, placówka wsparcia dziennego dla dzieci i rodzin, poradnia rodzinna/
- Trwale ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego grup zagrożonych patologiami i bezrobociem:
- opracowanie i realizacja gminnego programu aktywizacji zawodowej, skierowanego do określonych grup docelowych wymagających szczególnego wsparcia: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym oraz osób niepełnosprawnych,
- rozwój instrumentów ukierunkowanych na wczesną identyfikację indywidualnych potrzeb osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz planowanie rozwoju zawodowego (w tym m.in. zainicjowanie zastosowania Indywidualnych Planów Działania)
- ułatwianie wejścia na gminny rynek pracy osobom z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, niepozostającym w zatrudnieniu, poprzez objęcie ich różnorodnymi formami wsparcia oraz programami aktywizacji zawodowej (obejmującymi m.in. pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe, staże, szkolenia, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy oraz subsydiowanie zatrudnienia),
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wśród osób z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, niepozostających w zatrudnieniu, m.in. poprzez udzielenie wsparcia doradczo-szkoleniowego dla osób zakładających działalność gospodarczą oraz przyznawanie środków przeznaczonych na rozwój przedsiębiorczości, w tym w formie spółdzielczej,
- zachęcanie pracodawców (w tym w szczególności małych i średnich przedsiębiorców) do zatrudniania osób z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, nie pozostających w zatrudnieniu, m.in. poprzez tworzenie systemu szkoleń dostosowanego ściśle do potrzeb pracodawców oraz upowszechnianie trójstronnych umów szkoleniowych,
- wsparcie i promocję wolontariatu jako formy integracji osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- poprawa dostępu do informacji o usługach świadczonych przez instytucje rynku pracy i Urząd Miejski, skierowanych do osób bezrobotnych i poszukujących pracy,
- wsparcie tworzenia i działalności podmiotów aktywizujących osoby zagrożone wykluczeniem społecznym;
- tworzenie, wdrażanie i promocja idei godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz mobilności geograficznej i zawodowej,
- wsparcie instytucji i organizacji działających na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- liczba osób wymagających szczególnego wsparcia: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób przebywających w zakładach poprawczych, członków społeczności romskiej w gminie oraz osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy i objętych wsparciem zawodowym (os/rok)
- liczba osób z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, które zakładają działalność gospodarczą (os/rok)
- liczba miejsc pracy stworzonych przez pracodawców dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (szt/rok)
- liczba osób zagrożonych wykluczeniem objętych systemem staży i wolontariatu (os/rok)

- liczba osób bezrobotnych (os/rok)
- liczba wdrożonych instrumentów ukierunkowanych na wczesną identyfikację indywidualnych potrzeb osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz planowanie rozwoju zawodowego (szt/rok)
- liczba utworzonych i wspartych podmiotów aktywizujących osoby zagrożone wykluczeniem społecznym

❖ **CEL STRATEGICZNY 3: WYSOKA JAKOŚĆ USŁUG PUBLICZNYCH, KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA LOKALNA**

- **Cel operacyjny 3.1: Infrastruktura techniczna dopasowana do potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców, w tym w szczególności: infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna, drogowa, odwodnieniowa, energetyczna.**

Przykładowe działania:

- Kompleksowy remont i budowa głównych dróg w Gminie Opole Lubelskie
- **Skuteczne wykorzystanie zupełnie nowego potencjału inwestycyjnego gminy** związane z uruchomieniem nowego połączenia mostowego z **województwem mazowieckim oraz obwodnicą Opola Lubelskiego** (rozwój terenów inwestycyjnych, budowa farm fotowoltaicznych itp.)
- Poprawa dostępności komunikacyjnej zewnętrznej
- Budowa kanalizacji sanitarnej oraz remont i wymiana sieci istniejącej systemu kanalizacji sanitarnej
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Opole Lubelskie
- Modernizacja oczyszczalni ścieków
- Opracowanie i wdrożenie koncepcji odwodnienia gminy
- Rozbudowa systemu odwodnienia Gminy Opole Lubelskie
- Budowa rozdzielczej kanalizacji deszczowej
- Kompleksowa budowa sieci wodociągowej
- Budowa tzw. "spinek" w ciągach magistrali wodociągowej
- Rozbudowa i modernizacja ujęć wody
- termomodernizacja wszystkich obiektów publicznych w gminie,
- wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne (np. typu LED),
- Wymiana pieców grzewczych w gospodarstwach domowych
- Kontrola procesów spalania – punkty monitoringu stanu zanieczyszczenia powietrza i stały program informacyjny
- Budowa ujęć geotermalnych, wykorzystanie energii ciepłej z ziemi i powietrza

- Modernizacja i wykonanie chodników oraz ścieżek rowerowych wzdłuż głównych ulic gminy – w szczególności połączenia do szkół, obiektów publicznych/Gmina
- Budowa systemu komunikacyjnych dróg rowerowych
- Budowa systemu turystycznych dróg rowerowych na terenie gminy, tworzącego spójną sieć łączącą czworokąt turystyczny: Kazimierz Dolny, Puławy, Opole Lubelskie, Nałęczów
- Poprawa systemu komunikacji gminnej, budowa nowych przystanków komunikacji gminnej
- Budowa systemu bezpiecznych przejść dla pieszych (m.in. wysepki)
- Kompleksowa instalacja urządzeń bezpieczeństwa ruchu na drogach gminnych, powiatowych i wojewódzkich.

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- % skanalizowania gminy (%)
- % zwodociągowania gminy (%)
- ilość ścieków odprowadzanych w dalszą
- długość czynnej sieci elektroenergetycznej, gazowej i telefonicznej w gminie (km)
- liczba użytkowników sieci telefonii komórkowej
- liczba energooszczędnych punktów świetlnych (szt/rok)
- liczba wypadków drogowych z udziałem pieszych
- % awaryjności sieci elektroenergetycznej
- długość zmodernizowanych i wybudowanych dróg gminnych (km/rok)
- udział dróg o nawierzchni twardej (twardej ulepszonej) w długości dróg ogółem
- nakłady na utrzymanie dróg (zł/rok)
- liczba nowych miejsc parkingowych (szt/rok)
- długość nowych ścieżek rowerowych (km)
- długość zmodernizowanych chodników (km/rok)

- **Cel operacyjny 3.2: Baza sportowo-rekreacyjna dostosowana do wysokich wymagań mieszkańców, zapewniająca wysokiej jakości różnorodne usługi dla każdej grupy wiekowej mieszkańców.**

Przykładowe działania:

- Dalsza budowa małych obiektów sportowo-rekreacyjnych w poszczególnych sołectwach
- Budowa systemu ścieżek rowerowych o charakterze turystyczno-rekreacyjnym (przy wykorzystaniu potencjału przyrodniczego gminy)
- Tworzenie centrów miejscowości - miejsc spotkań i wypoczynku mieszkańców
- Zagospodarowanie rekreacyjne Doliny Chodelki

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- powierzchnia nowych obiektów sportu i rekreacji (m2/rok)
- liczba uczniów przypadająca na 1 salę gimnastyczną w roku
- liczba dzieci i młodzieży korzystająca z obiektów gminnej infrastruktury sportowej

▪ **Cel operacyjny 3.3: Dobrze rozwinięta i nowoczesna baza dla rozwoju działalności kulturalnej**

Przykładowe działania:

- rozwój obecnej oferty kulturalnej we wszystkich sołectwach, nie tylko wokół OCK,
- rozbudowa, remont i modernizacja gminnych obiektów kultury (np. świetlic),
- rozwój instytucji realizujących cele kulturalne, w tym biblioteki,
- poprawa wyposażenia instytucji kultury,
- promocja działań związanych z kulturą,
- dalsza aktywna organizacja imprez kulturalnych o charakterze ogólnogminnym,
- lepsza współpraca gminy na szczeblu krajowym i międzynarodowym w zakresie organizacji kultury,
- opracowanie i wdrożenie gminnej strategii usług kulturalnych (uwzględniające rolę OCK).

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- powierzchnia zmodernizowanych obiektów kultury (m2/rok)
- liczba nowych imprez i projektów kulturalnych w gminie (szt/rok)
- księgozbiór bibliotek na 1000 ludności
- wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach

▪ **Cel operacyjny 3.4: Nowoczesna i odpowiadająca oczekiwaniom mieszkańców baza techniczna systemu oświaty i wychowania, ochrony zdrowia oraz pomocy społecznej**

Przykładowe działania:

- rozbudowa, modernizacja i remonty bazy oświaty i wychowania oraz budowy infrastruktury sportowej wokół szkół (bieżnie) oraz instalacji urządzeń służących pozyskaniu OZE,
- tworzenie ogólnodostępnych świetlic środowiskowych dla dzieci i młodzieży,
- wsparcie dla procesów adaptacji pomieszczeń i budynków na cele wychowawcze i ogólnospołeczne,
- Kompleksowe wyposażenie sal lekcyjnych w sprzęt multimedialny, komputery wraz z dostępem do Internetu.
- Wymiana wyposażenia dydaktyczno-educacyjnego, w tym cyfryzacja
- Instalacja urządzeń służących wykorzystaniu OZE na obiektach infrastruktury społecznej
- ciągła komputeryzacja i informatyzacja szkół gminnych,

- Innowacyjny program kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
- Dalsza racjonalizacja wydatków oświatowych
- skuteczne monitorowanie poziomu edukacji.
- program zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i specjalistycznych dla uczniów z problemami w nauce oraz uczniów niepełnosprawnych wraz z programami o charakterze prewencyjnym
- budowa i wdrożenie elektronicznych systemów dostępu do informacji oświatowej
- budowa dziennego domu opieki dla osób starszych,
- wszechstronne i aktywne działanie OPS, w tym przy udziale środków UE.
- wsparcie rozwoju usług specjalistycznych w istniejących zakładach opieki zdrowotnej
- Poprawa dostępu do świadczeń zdrowotnych – lepszy dostęp do lekarzy specjalistów
- Działania zmierzające do zwiększenia konkurencji pomiędzy istniejącymi prywatnymi ZOZ na terenie gminy.

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- liczba uczniów przypadających na 1 oddział szkolny
- liczba dzieci i młodzieży korzystająca z nowoutworzonych ogólnodostępnych świetlic (os./rok)
- powierzchnia zaadaptowanych budynków/pomieszczeń na cele wychowawcze, świetlicowe
- liczba uczniów przypadająca na 1 komputer w szkołach gminnych (os./komputer)
- liczba osób korzystająca z dziennego domu opieki
- liczba osób korzystająca z różnych form wsparcia MOPS
- liczba programów pomocy stypendialnej dla uczniów szczególnie uzdolnionych (zwłaszcza w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych) którzy pochodzą z rodzin najuboższych (szt/rok)
- liczba projektów współpracy szkół i placówek oświatowych w gminie, które prowadzą kształcenie zawodowe, z przedsiębiorcami i instytucjami rynku pracy (szt/rok)
- liczba absolwentów kierunków technicznych (os./rok)
- średnia punktacja z testów szóstoklasistów
- średnia punktacja z testów gimnazjalnych
- liczba zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez szkoły oraz % uczniów korzystających z tych zajęć z liczbie uczniów ogółem
- udział uczniów uczestniczących w konkursach i olimpiadach przedmiotowych w liczbie uczniów ogółem

▪ Cel operacyjny 3.5: Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego w gminie

Przykładowe działania:

- Budowa systemu gminnego monitoringu (na terenie miasta)
- Tworzenie wspólnych programów zwalczania przestępczości. Urząd Miejski/ Policja

- Poprawa bezpieczeństwa i organizacji ruchu drogowego;
- Poprawa bezpieczeństwa w zakresie zagrożenia przestępstwami

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- spadek liczby rannych i zabitych w wypadkach drogowych (os/rok)
- spadek liczby przestępstw i wykroczeń (szt/rok)
- zwiększona wykrywalność przestępstw (%/rok)
- liczba pożarów

■ Cel operacyjny 3.6: Uregulowana i odpowiadająca potrzebom mieszkańców sytuacja mieszkaniowa

Przykładowe działania:

- Wymiana eternitowych pokryć dachów
- Utworzenie gminnego zasobu mieszkań socjalnych
- tworzenie zasobu lokali komunalnych (budowa, zakup mieszkań, wynajem),
- promowanie różnorodnych form budownictwa mieszkaniowego,
- pozyskanie środków UE na modernizację i remonty zasobów mieszkaniowych,
- realizacja przy współfinansowaniu UE projektów w zakresie budownictwa mieszkaniowego pod warunkiem spełnienia wymogów określonych w art. 7 (2) Rozporządzenia Rady (WE) nr 1080/2006.

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- liczba oddanych mieszkań, w tym mieszkań socjalnych (szt/rok)
- powierzchnia zaadaptowanych budynków na cele mieszkaniowe (m2/rok)
- powierzchnia odnowionych zasobów mieszkaniowych (m2/rok)
- udział mieszkań wyposażonych w niezbędną infrastrukturę sanitarno-ciepłowniczą z liczbie mieszkań ogółem (wodociąg, gaz, CO, kanalizacja)
- średnia p.u. mieszkań przypadająca na 1 mieszkańca
- wartość środków UE pozyskanych na modernizację i remonty zasobów mieszkaniowych (zł/rok)

■ Cel operacyjny 3.7: Kompleksowa informatyzacja gminnych placówek publicznych, rozwój sieci światłowodowej

Przykładowe działania:

- Budowa sieci bezprzewodowego dostępu do internetu/Gmina
- Budowa sieci światłowodowej przy wykorzystaniu środków UE

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- liczba mieszkańców korzystających z Internetu (os/rok)

- liczba projektów szkoleniowych z zakresu edukacji informatycznej
 - długość wybudowanej sieci światłowodowej
 - udział gospodarstw domowych wyposażonych w komputery osobiste z dostępem do Internetu
 - **Cel operacyjny 3.8: Gmina w pełni przygotowana do absorpcji środków potencjalnych inwestorów prywatnych – m.in. dzięki uzbrojeniu potencjalnie atrakcyjnych terenów na inwestycje usługowo-produkcyjne (nie uciążliwe dla środowiska), wprowadzeniu korzystnych dla inwestorów zapisów poszczególnych MPZP, skuteczną promocję waleorów gospodarczych gminy, poprawę warunków na rynku pracy**
- Przykładowe działania:
- Zmiany organizacyjne pracy administracji samorządowej – kompleksowa, zintegrowana obsługa podmiotów gospodarczych/ inwestorów – biuro obsługi inwestorów
 - Przygotowanie i wdrożenie dokumentów planowania przestrzennego dostosowanych do potrzeb inwestorów.
 - Przygotowanie i promocja oferty inwestycyjnej gminy wokół obwodnicy Opola Lubelskiego oraz wokół terenów funkcjonalnie powiązanych z nową trasą drogi wojewódzkiej w kierunku Lublina i województwa mazowieckiego.
 - Przygotowanie i upowszechnienie oferty inwestycyjnej gminy, w tym terenów pod inwestycje mieszkaniowe oraz produkcyjno-usługowe
 - Ścisła współpraca Urzędu Miejskiego z lokalnymi przedsiębiorcami, pomoc w utworzeniu gminnego cechu/zrzeszenia przedsiębiorców, utworzenie stałej rady konsultacyjnej przy Burmistrzu gminy rozpatrującej problemy gminnej przedsiębiorczości.
 - Organizacja cyklicznych spotkań, targów, prezentacji oferty firm działających w gminie
 - Stworzenie „Wirtualnego biura” jako instytucji przyciągającej innowacyjne przedsiębiorstwa sektora MSP oraz zachęcającej do przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Opole Lubelskie.
 - uzbrajanie terenów przeznaczonych pod inwestycje produkcyjne i usługowe, w tym projekty infrastrukturalne dotyczące kompleksowego zagospodarowania terenów inwestycyjnych typu „greenfield” i „brownfield”,
 - poprawa dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych,
 - włączenie banków w system wsparcia młodych osób rozpoczynających życie zawodowe,
 - zabezpieczenie atrakcyjnych terenów pod inwestycje w planie zagospodarowania przestrzennego,
 - wprowadzenie systemu ulg podatkowych dla inwestorów,
 - stworzenie warunków do powołania i działalności organizacji zrzeszającej przedsiębiorców z terenu gminy w celu wspólnych działań lobbujących, szkoleń, wymiany doświadczeń kojarzenia ofert gospodarczych, reprezentowania środowiska na zewnątrz,
 - promocja potencjału gospodarczego gminy,
 - dostosowanie profilu kształcenia dla potrzeb potencjalnych inwestorów,
 - zmniejszenie czasochłonności procedur,
 - zwiększenie możliwości inwestycyjnych gminy poprzez racjonalizację wydatków publicznych.
 - dalszy szybki wzrost konkurencyjności gospodarczej gminy:
 - ułatwianie startu absolwentom szkół
 - podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców,
 - poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem infrastruktury usługowej i okototurystycznej,

- poprawa podstawowych usług komunalnych obejmujących elementy infrastruktury technicznej, warunkujących rozwój społeczno-gospodarczy,
 - skuteczne przygotowanie i realizacja Planów Odnowy Miejscowości na obszarze gminy,
 - promocja i szkolenia w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Obszarów Wiejskich
 - kontynuacja i rozszerzanie zakresu programu Leader oraz tworzenia Lokalnych Grup Działania (LGD)
 - Budowa stałej platformy współpracy gminy z przedsiębiorcami
 - Inicjowanie współpracy ze środowiskiem naukowym
- Gminny rynek pracy dostosowany do potrzeb lokalnej i regionalnej gospodarki:
- Program szkoleń dla mieszkańców i przedsiębiorców - dostosowanie umiejętności do potrzeb rynku pracy/Gmina/ ułatwianie wejścia na rynek pracy młodym osobom niepozostającym w zatrudnieniu (15-24 lata), poprzez objęcie ich różnorodnymi formami wsparcia oraz programami aktywizacji zawodowej,
 - wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wśród młodzieży, m.in. poprzez udzielenie wsparcia doradczo-szkoleniowego dla osób zakładających działalność gospodarczą,
 - tworzenie zachęt dla pracodawców (w tym w szczególności małych i średnich przedsiębiorców) do zatrudniania młodych osób niepozostających w zatrudnieniu,
 - wspieranie wolontariatu jako etapu przejściowego prowadzącego do podjęcia zatrudnienia oraz umożliwiającego zdobycie doświadczeń zawodowych,
 - Utworzenie Centrum Aktywizacji Zawodowej
 - Program wsparcia aktywności zawodowej i rozwijanie lokalnego rynku pracy
 - Program aktywizacji osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, osób po 50 roku życia oraz długotrwale bezrobotnych
 - Program wsparcia osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą (samozatrudnienie)

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- liczba nowych inwestorów lokujących kapitał w gminie (szt/rok)
- powierzchnia terenów inwestycyjnych (m2)
- powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych (m2)
- wartość zainwestowanego kapitału (zł/rok)
- przyrost wpływów z tytułu podatków od osób prawnych i opłat lokalnych (środki transportowe itp.) (zł/rok)
- stopa bezrobocia
- udział zatrudnionych w sektorze przemysłowym w liczbie zatrudnionych ogółem
- udział zatrudnionych w sektorze usług rynkowych w liczbie zatrudnionych ogółem
- udział zatrudnionych w sektorze usług nierynkowych w liczbie zatrudnionych ogółem
- wpływy z podatku CIT w przeliczeniu na mieszkańca
- liczba zatrudnionych absolwentów kierunków technicznych (os./rok)
- stopa bezrobocia
- udział zatrudnionych w sektorze przemysłowym w liczbie zatrudnionych ogółem
- udział zatrudnionych w sektorze usług rynkowych w liczbie zatrudnionych ogółem
- udział zatrudnionych w sektorze usług nierynkowych w liczbie zatrudnionych ogółem
- liczba staży, praktyk zawodowych, szkoleń oraz subsydiowanych form zatrudnienia dla absolwentów szkół (szt/rok)

- liczba firm założona przez osoby poniżej 30 roku życia (szt/rok)
- liczba młodych osób zatrudniona w firmach na zasadzie wolontariatu (os/rok)

▪ **Cel operacyjny 3.9: Sprawny i konkurencyjny sektor rolno-spożywczy, wysoka konkurencyjność i innowacyjność gminnych MSP w przestrzeni wojewódzkiej. Wsparcie rozwoju inteligentnej specjalizacji regionu - biogospodarki.**

Przykładowe działania:

- szeroka promocja walorów sektora rolno-spożywczego gminy w kraju i zagranicą
- wspieranie i organizowanie grup producenckich na wsi.
- stymulowanie rozwoju usług okolorolniczych.
- stymulowanie tworzenia wstępnie uznanych grup producentów rolnych, zgodnie z art. 4 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1943/2003 oraz art.1 lit. b rozporządzenia Komisji (WE) nr 2113/2004, realizowanej w oparciu o zatwierdzony plan dochodzenia do uznania.
- stymulowanie tworzenia funduszy operacyjnych przez organizacje producentów owoców i warzyw dofinansowanych w ramach rozporządzenia Komisji (WE) nr 1433/2003.
- szersze korzystanie z usług doradczych przez rolników i przetwórców
- zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej
- poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw w sektorze przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, uwarunkowana wzrostem wartości dodanej, jakości produkcji, obniżeniem kosztów oraz rozwojem nowych produktów, procesów i technologii produkcji
- pogłębienie wiedzy konsumentów o mechanizmach jakości żywności;
- wsparcie grup producentów skupiających podmioty aktywnie uczestniczące w systemach jakości żywności;
- inicjowanie powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych oraz tradycyjnych sektorach gospodarki;
- tworzenie funduszy typu start-up na rozpoczęcie działalności innowacyjnej
- poprawa jakości usług związanych z rejestracją działalności gospodarczej i funkcjonowaniem przedsiębiorstw w gminie
- przywracanie rangi unikalnej tradycji rzemieślniczej Opola
- organizowanie szkoleń dla MSP z zakresu finansowania nowych technologii i innowacji
- wsparcie dla przedsiębiorców w obszarze diagnozowania potrzeb szkoleniowych pracowników
- promowanie kultury inwestowania w szkolenia pracowników, zwłaszcza w MŚP i w odniesieniu do niskow kwalifikowanych i starszych pracowników
- upowszechnianie planowania strategicznego, realizacji strategii innowacyjnych i nowoczesnych metod zarządzania przedsiębiorstwem
- różnicowanie działalności rolniczej w kierunku podejmowania lub rozwijania przez rolników, domowników i małżonków rolników, działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem
- tworzenie przedsiębiorstw rodzinnych

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- liczba przedsiębiorstw w sektorze prywatnym
- podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10000 ludności
- wartość środków pozyskanych na rozwój innowacji w gminnych przedsiębiorstwach
- wartość funduszy typu start-up na rozpoczęcie działalności innowacyjnej (zł/rok)

- liczba szkoleń prowadzonych dla MSP (szt./rok)
- liczba projektów MSP (z)realizowanych w ramach PO Wiedza Edukacja Rozwój (szt/rok)
- liczba przedsiębiorstw rodzinnych

- **Cel operacyjny 3.10: Efektywne i skuteczne zarządzanie publiczne w gminie wykorzystujące elementy nurtu New Public Management (NPM) oraz Public Governance (tzw. współzrządzenie) – racjonalizacja i dostosowanie gminnej polityki finansowej i inwestycyjnej do prognozowanych możliwości rozwoju gminy.**

Przykładowe działania:

- Poprawa warunków lokalowych Urzędu Miejskiego
- Cyfryzacja Urzędu Miejskiego i placówek publicznych
- usprawnienie procesu stanowienia prawa miejscowego oraz aktów administracyjnych,
- modernizacja zarządzania finansowego: stopniowe wdrożenie systemu wieloletniego planowania budżetowego w ujęciu zadaniowym, zgodnie z planami na poziomie centralnym,
- doskonalenie metodologii i umiejętności w zakresie przygotowywania wieloletniego planowania budżetowego oraz planowania strategicznego,
- opracowanie i wdrożenie systemu ewaluacji zadań publicznych gminy opartego na wskaźnikach,
- wdrażanie usprawnień zarządczych w Urzędzie Miejskim, w tym w zakresie zarządzania jakością, jak również w wybranych aspektach funkcjonowania organizacji, np. komunikacja wewnętrzna, zarządzanie ryzykiem,
- podnoszenie kwalifikacji kadr Urzędu Miejskiego i jednostek podległych
- opracowanie standardów kompetencyjnych dla pracowników Urzędu Miejskiego i jednostek podległych,
- obniżenie kosztów funkcjonowania administracji publicznej
- opracowanie i wdrożenie programów racjonalizacji wydatków bieżących w wybranych obszarach działań gminy.
- organizowanie szkoleń przybliżających problematykę integracji europejskiej dla poszczególnych środowisk,
- wsparcie i rozwój instytucji doradczych w zakresie dotacji UE dla przedsiębiorców,
- zwiększenie udziału partnerów społecznych Gminy w realizacji projektów finansowanych z UE,
- promocja i informacja w zakresie możliwości pozyskania środków na zakup i instalację urządzeń służących pozyskaniu OZE.

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- wartość inwestycji gminnych przypadająca na 1 mieszkańca (zł/os)
- wartość pozyskanych przez gminę środków pozabudżetowych (zł/rok)
- wartość kredytów, pożyczek i obligacji we wpływach budżetowych (zł/rok)
- liczba zadań własnych gminy objętych systemem ewaluacji (szt/rok)
- liczba projektów gminnych dofinansowanych ze źródeł pozabudżetowych (szt/rok)
- udział wydatków bieżących jednostek budżetowych na wynagrodzenia i zakup materiałów w wydatkach budżetu
- wysokość dochodów i wydatków budżetu gminy przypadająca na 1 mieszkańca
- liczba certyfikatów i wyróżnień
- liczba pracowników administracji uczestniczących w szkoleniach
- liczba porozumień pomiędzy gminą i innymi jst w kraju i zagranicą

- liczba opracowanych i wdrażanych planów racjonalizacji wydatków bieżących
- liczba wdrożonych usprawnień zarządczych w Urzędzie Miejskim
- wartość pozyskanych dotacji UE (zł/rok)
- liczba podpisanych umów o dofinansowanie (szt/rok)

■ Cel operacyjny 3.11 Zaangażowani i aktywni społecznie mieszkańcy i organizacje pozarządowe

Przykładowe działania:

- aktywizacja społeczności lokalnych wokół działań skierowanych na osiągnięcie wspólnych celów – budowa więzi społeczności lokalnej,
 - inspirowanie i wspieranie inicjatyw obywatelskich, grup mieszkańców i różnych docelowych grup społecznych,
 - wsparcie działalności nowoutworzonych oraz już istniejących centrów w zakresie pomocy doradczo-szkoleniowej dla organizacji pozarządowych,
 - tworzenie i wspieranie porozumień (sieci) partnerów społecznych i organizacji pozarządowych,
 - tworzenie i wdrażanie programów ukierunkowanych na rozwój dialogu społecznego,
 - inicjowanie i wspieranie przez gminę wszelkich inicjatyw społecznych zmierzających do poprawy warunków życia mieszkańców gminy,
 - promocja dobrych praktyk oraz przygotowanie i realizacja kampanii informacyjnych w zakresie współpracy Urzędu Miejskiego i jednostek podległych z partnerami społecznymi i organizacjami pozarządowymi,
 - upowszechnianie współpracy w zakresie uzgadniania polityki publicznej pomiędzy Urzędem Miejskim i partnerami społecznymi i organizacjami pozarządowymi,
 - wypracowanie i upowszechnianie standardów działania trzeciego sektora, zapewniających wysoką jakość realizacji zadań publicznych oraz uzgadniania polityk publicznych we współpracy z Urzędem Miejskim i jego jednostkami podległymi,
 - usprawnienie funkcjonowania organizacji partnerów społecznych Gminy, m.in. poprzez tworzenie programów rozwoju organizacji, poprawę efektywności procesów zarządczych i komunikacyjnych, tworzenie i wdrażanie programów podnoszących kwalifikacje eksperckie,
 - monitorowanie i ewaluacja współpracy pomiędzy Urzędem Miejskim i instytucjami dialogu społecznego i obywatelskiego,
 - wzmocnienie kompetencji kadr Urzędu Miejskiego i jednostek podległych z zakresu współpracy z partnerami społecznymi i organizacjami pozarządowymi w gminie.
 - aktywizacja i integracja dzieci i młodzieży szkolnej wokół zajęć pozalekcyjnych, zabaw i imprez,
 - dalsza realizacja programu rozwoju bazy rekreacji i wypoczynku dla dzieci i młodzieży
 - aktywizacja i integracja dzieci i młodzieży szkolnej wokół zajęć pozalekcyjnych, zabaw, konkursów i imprez,
 - realizacja projektów „miękkich” dla dzieci i młodzieży, w tym współfinansowanych z UE,
- Aktywni i zaangażowani społecznie seniorzy:
- Osoby starsze aktywne i przydatne społeczeństwu gminy
 - objęcie osób w wieku 50–67 lat niepozostających w zatrudnieniu różnorodnymi formami wsparcia oraz programami aktywizacji zawodowej (obejmującymi m.in. pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe, staże, szkolenia, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy oraz subsydiowanie zatrudnienia),
 - rozwój instrumentów ukierunkowanych na podnoszenie oraz aktualizację kompetencji i kwalifikacji zawodowych osób w wieku 50–67 lat i starszych, które nie pozostają w zatrudnieniu, zgodnie z potrzebami rynku pracy (m.in. znajomość języków obcych, umiejętność obsługi komputera i urządzeń biurowych),
 - wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wśród osób w wieku 50–67 lat,
 - promocja mobilności przestrzennej i zawodowej osób w wieku 50–67 lat, niepozostających w zatrudnieniu,

- wsparcie uniwersytetu 3 wieku.

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- liczba mieszkańców uczestniczących w projektach integracji społecznej (os./rok)
- liczba nowych projektów z zakresu aktywizacji społecznej mieszkańców (szt/rok)
- liczba mieszkańców uczestniczących w cyklicznych projektach/wydarzeniach związanych z integracją społeczną (os./rok)
- liczba organizacji pozarządowych włączonych w procesy integracji społecznej (szt/rok)
- liczba dzieci/młodzieży uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych, zabaw itp.
- liczba inicjatyw społecznych zmierzających do poprawy warunków życia mieszkańców (szt/rok)
- liczba nowych organizacji pozarządowych (szt/rok)
- liczba projektów społecznych realizowanych przez organizacje pozarządowe (szt/rok)
- liczba uczestników projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe (os./rok)
- liczba dobrych praktyk oraz przygotowanych kampanii informacyjnych w zakresie współpracy Urzędu Miejskiego i jednostek podległych z partnerami społecznymi i organizacjami pozarządowymi (szt/rok)
- wyniki raportów monitoringowych i ewaluacyjnych dotyczące współpracy Urzędem Miejskim i instytucji dialogu społecznego i obywatelskiego
- liczba dzieci uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych (os./rok)
- liczba projektów „miękkich” realizowanych dla dzieci i młodzieży, w tym współfinansowanych z UE (szt/rok)
- liczba osób w wieku powyżej 50 lat uczestniczących w projektach aktywizacji społecznej, szkoleniach (os./rok)

❖ CEL STRATEGICZNY 4: NISKOemisyjna i ekologiczna gmina Opoleskie

- Cel operacyjny 4.1: Powszechne, racjonalne i dostosowane do potrzeb wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) w obiektach publicznych i prywatnych, w tym produkcja energii w skojarzeniu.

Przykładowe działania:

Kompleksowa instalacja urządzeń służących wykorzystaniu Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) w budynkach gminnych i prywatnych (przy wykorzystaniu środków UE, WFOŚiGW), w tym:

- instalacja urządzeń fotowoltaicznych
- instalacja kolektorów słonecznych
- energia w skojarzeniu/kogeneracja
- pompy ciepła
- instalacja urządzeń do wykorzystania energii wiatru i inne
- opracowanie i aktualizacja kompleksowego audytu energetycznego gminy (bilans pozyskanej i zużytej energii)
- efektywne wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) w obiektach publicznych i prywatnych, w tym produkcja energii w skojarzeniu, w tym:

- wyposażenie wszystkich obiektów publicznych w gminie w urządzenia służące pozyskaniu OZE,
- skuteczne pozyskiwanie środków na zakup i instalację urządzeń służących pozyskaniu OZE, w tym: kolektorów słonecznych, pomp ciepła, fotowoltaiki itp,
- skuteczne wdrożenie i realizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy (opracowany w 2015 r.)
- promocja idei wykorzystania OZE wśród mieszkańców, zmiana świadomości ekologicznej mieszkańców,
- ścisła współpraca z gminami sąsiednimi i LGD "Owocowy Szlak" w zakresie działań promocyjnych i szkoleniowych dotyczących edukacji ekologicznej i promocji OZE,
- Kampanie promocyjne gospodarki niskoemisyjnej
- Szkolenia w zakresie gospodarki niskoemisyjnej
- Zielone zamówienia publiczne
- uruchomienie w Urzędzie Miejskim stałego biura/punktu informacyjnego dla mieszkańców i przedsiębiorców dotyczącego OZE, polityki ekologicznej i możliwości pozyskania środków na inwestycje prośrodowiskowe.
- Ścisła współpraca gminami sąsiednimi w zakresie działań promocyjnych i szkoleniowych dotyczących edukacji ekologicznej i promocji OZE.
- Szeroka promocja idei wykorzystania OZE wśród mieszkańców, stopniowa zmiana świadomości ekologicznej mieszkańców.
- Kampanie promocyjne gospodarki niskoemisyjnej
- Szkolenia w zakresie gospodarki niskoemisyjnej
- uruchomienie w Urzędzie Miejskim stałego biura/punktu informacyjnego dla mieszkańców i przedsiębiorców dotyczącego OZE, polityki ekologicznej i możliwości pozyskania środków na inwestycje prośrodowiskowe.

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- moc zainstalowana energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w obiektach publicznych (KW/rok)
- moc zainstalowana energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w obiektach prywatnych (KW/rok)
- ilość zaoszczędzonej energii pierwotnej w wyniku instalacji urządzeń służących pozyskaniu OZE (GJ/rok)
- liczba obiektów publicznych korzystających z OZE (szt/rok)
- liczba obiektów prywatnych korzystających z OZE (szt/rok)
- wartość środków pozabudżetowych pozyskanych na OZE (pln/rok)
- liczba osób biorących udział w szkoleniach o OZE

- **Cel operacyjny 4.2: Zapewnienie odpowiedniej ochrony cennych przyrodniczo terenów wokół istniejących rezerwatów przyrody i Doliny Chodelki (Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu) poprzez działania służące bezwzględnej ochronie terenów cennych przyrodniczo, regulację stosunków wodnych**

Przykładowe działania:

- Opracowanie i wdrożenie kompleksowego programu rewitalizacji obszarów dolin rzecznych i obszarów rezerwatów przyrody
- Dostosowanie MPZP do potrzeb ochrony cennych przyrodniczo terenów Doliny Chodelki
- Utworzenie centrum edukacji i rekreacji przyrodniczej – Natura 2000 oraz Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu

- Rekultywacja i zagospodarowanie składowiska odpadów.
- Monitoring nielegalnych miejsc składowania odpadów (miejsc do tego nieprzeznaczonych) tzw. „dzikich wysypisk”;
- Kontrola i uszczelnianie systemu gospodarowania odpadami;
- Prowadzenie w szerokim zakresie promocji i edukacji prawidłowego postępowania z odpadami;
- Akcje dyscyplinujące-kontrolne w sprawie niewłaściwego postępowania z odpadami.

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- powierzchnia zrewitalizowanych terenów zieleni i parków na terenie gminy (m2/rok)
- % odpadów objętych systemem segregacji (%)
- ilość odpadów komunalnych
- powierzchnia składowania odpadów
- liczba dzikich wysypisk odpadów
- ilość odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów ogółem
- ilość odpadów poddanych utylizacji w ilości odpadów ogółem
- liczba nowych lokalnych oczyszczalni ścieków na terenie wsi (szt)
- zmniejszenie ładunku BTZ5 i NNH4 w ściekach gminnych (kg/rok)
- liczba mieszkańców przeszkolonych w zakresie edukacji i świadomości ekologicznej (os./rok)

▪ **Cel operacyjny 4.3: Gmina atrakcyjna dla potrzeb turystyki mieszkańców trzech województw (lubelskie, mazowieckie, świętokrzyskie), w tym głównie turystyki weekendowej, baza infrastrukturalna turystyki przystosowana do potrzeb rynku**

Przykładowe działania:

- Określenie docelowych perspektyw rozwojowych wielkości gminy – chłonności terenów w kontekście zachowania walorów środowiska przyrodniczego
- Kompleksowe zagospodarowanie okolicy turystyczne przestrzeni publicznej gminy (drogi rowerowe, oznakowanie, wydzielone strefy rekreacji i wypoczynku, infrastruktura techniczna wokół Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu odpowiednia dla obsługi ruchu turystycznego.)
- Promocja walorów turystycznych gminy w jej otoczeniu funkcjonalnym (przy wykorzystaniu LGD, organizacji turystycznej)
- Stworzenie odpowiednich infrastrukturalnych warunków dla rozwoju turystyki jednodniowej i weekendowej - w tym budowa systemu ścieżek rowerowych, atrakcyjne oznakowanie szlaków turystycznych,
- wsparcie dla budowy zaplecza hotelarskiego i gastronomicznego;
- stworzenie jednolitego systemu informacji turystycznej gminy łatwo dostępnego dla mieszkańców aglomeracji, turystów krajowych i zagranicznych;
- budowa/odbudowa małej infrastruktury turystycznej, w szczególności miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras rowerowych,
- odnowa obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego, wzbogacających atrakcyjność gminy,
- powstanie infrastruktury wzbogacającej ofertę turystyki aktywnej i specjalistycznej, a w szczególności infrastruktury gwarantującej wzrost zatrudnienia i dochodów społeczności lokalnej,
- stworzenie spójnej ogólnogminnej oferty turystycznej, generującej pozytywny wizerunek gminy na rynku turystycznym (turystyka aktywna, turystyka przyrodnicza, turystyka kulturalna),

- wzmocnienie systemu promowania produktów turystycznych poza granicą gminy zwiększających zainteresowanie podmiotów gospodarczych inwestycjami w infrastrukturę turystyczną,
 - organizacja i rozszerzanie zakresu imprez i wydarzeń kulturalnych związanych z dziedzictwem, historią i tradycjami,
 - rozszerzenie elektronicznej bazy informacji turystycznej oraz stron WWW promujących gminę,
 - aktualizacja i tworzenie folderów i innych publikacji informacyjnych na temat gminy.
 - Skuteczne wykorzystanie potencjału środowiskowego gminy
 - Organizacja wydarzeń/imprez/spotkań poświęconych unikalnym walorom środowiska przyrodniczego gminy (np. organizacja jarmarków runa leśnego, mini targowisk z owocami leśnymi, konkursy i imprezy dla dzieci i młodzieży.
 - Inwestycje służące utrzymaniu i kultywowaniu tradycyjnych zawodów i rzemiosła w Opolu Lubelskim oraz inwestycje służące wspieraniu twórczości lokalnej lub ludowej
 - Ochrona cennych przyrodniczo obszarów gminy (w szczególności lasy), poprawa stanu środowiska mieszkalnego
 - Dalsza zmiana wizerunku (fizjonomii) gminy: estetyka, czystość.
 - Dalsza wysoka dbałość Urzędu Miejskiego o stan zieleni i środowiska
 - Ograniczanie uciążliwości wynikających z nadmiernego ruchu drogowego oraz lokalnych komunalno-bytowych zanieczyszczeń powietrza.
 - Ochrona cennych przyrodniczo obszarów gminy
 - Wykorzystanie unikalnych walorów środowiskowych gminy
 - Rozwój ogólnogminnych terenów zieleni, wypoczynku i rekreacji
- Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:
- liczba nowych obiektów na użytek turysty (szt)
 - długość zagospodarowanych tras turystycznych (km/rok)
 - liczba nowych ofert dotyczących turystyki w gminie (szt/rok)
 - liczba dostępnych miejsc noclegowych (szt/rok)
 - liczba nowych materiałów promocyjnych na temat gminy (szt)
 - liczba miejsc noclegowych w agroturystyce (szt/rok)
 - liczba nowych miejsc pracy w agroturystyce (szt/rok)
 - liczba imprez i wydarzeń kulturalnych związanych z dziedzictwem, historią i tradycjami gminy (szt)

- **Cel operacyjny 4.4: Kompleksowa termomodernizacja wszystkich obiektów publicznych w gminie połączona z dywersyfikacją źródeł zaopatrzenia w ciepło (pozyskanie energii wiatru, ziemi, słońca).**

Przykładowe działania:

- Głęboka termomodernizacja gminnych obiektów publicznych.
- Wymiana źródeł ciepła z konwencjonalnych na OZE w budynkach mieszkalnych na terenie Opola Lubelskiego.
- Produkcja energii elektrycznej w instalacjach prosumenckich
- Wykonanie instalacji OZE na ujęciach wody na terenie Gminy Opole Lubelskie.

-
- Instalacja OZE w budynkach użyteczności publicznej na terenie Gminy Opole Lubelskie
 - Termomodernizacja świetlic wiejskich wraz z elementami wyposażenia.
 - Skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych na termomodernizację obiektów publicznych, w tym zakup i instalację urządzeń służących pozyskaniu OZE, w tym: kolektorów słonecznych, pomp ciepła, fotowoltaiki itp.
 - Kompleksowa wymiana i modernizacja gminnego systemu oświetlenia drogowego (instalacja punktów świetlnych w technologii LED) - "Rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie miasta Opole Lubelskie z wykorzystaniem energooszczędnych technologii".
 - Skuteczne wdrożenie i realizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy
 - ograniczenie emisji dwutlenku węgla w skali gminy o 20% w perspektywie do roku 2020 (w stosunku do roku bazowego określonego w PGN)

Przykładowe wskaźniki weryfikacji celu:

- Liczba obiektów publicznych objętych inwestycjami
- Ilość zaoszczędzonej energii pierwotnej w wyniku instalacji urządzeń służących pozyskaniu OZE (GJ/rok)
- wartość środków pozyskanych na inwestycje, w tym OZE
- Liczba obiektów publicznych i prywatnych objętych inwestycjami
- Ilość zaoszczędzonej energii pierwotnej w wyniku instalacji urządzeń służących pozyskaniu OZE (GJ/rok)
- liczba wymienionych punktów świetlnych

NADWAŻNIŁ JESZCZE MIERZĄCE WYZWANIA STÓJĄCE PRZED GMINĄ OPOLE LUBELSKIE W PERSPEKTYWIE DO 2025 ROKU

- ⇒ Do 2025 roku Gmina Opole Lubelskie powinna stać się regionalnym centrum promującym gospodarkę wykorzystującą owoce jako produkt nie tylko spożywczy, ale przede wszystkim źródło zdrowia, zdrowego trybu życia, naturalnego lekarstwa, elementu zdobniczego w tekstyliach czy ceramice, impulsu do nowych i innowacyjnych działań dla przedsiębiorców, farmaceutów, sportowców, naukowców i świata kultury (**Marka Owocne Inwestycje**).
Gmina Opole Lubelskie jako **OWOCNE INWESTYCJE** to docelowo (2020-2022):
 - Integralna marka w portfelu marki Lubelskiego Okręgu Owocowo-Warzywnego,
 - Centrum zdrowego stylu życia,
 - Źródło witalności i relaksu,
 - Miejsce pełne energii, które wspiera rozwój edukacji i przedsiębiorczości.
 - Regionalny ośrodek kultury.
- ⇒ W 2025 roku Gmina Opole Lubelskie powinna być w **100% zwodociągowana i 80% skanalizowana** (na obszarach, w których jest to technicznie możliwe, max. 10% mieszkańców będzie korzystać ze szczelnych osadników). Istniejące i rozbudowane stacje uzdatniania wody powinny zabezpieczać potrzeby całej gminnej sieci wodociągowej.
- ⇒ Do 2025 roku wszystkie najważniejsze drogi gminne **powinny posiadać nawierzchnię utwardzoną** i być w co najmniej dobrym stanie technicznym. W pierwszej kolejności utwardzone winny być drogi uzupełniającego układu drogowego (główne drogi osiedlowe) na terenach o największej urbanizacji, po uprzedniej realizacji infrastruktury technicznej.
- ⇒ Do 2025 roku powinno być zaawansowane tworzenie czytelnego **układu podstawowego** (komunikacyjnego) dostosowanego do potrzeb dalszej urbanizacji Gminy.
- ⇒ W ramach realizacji **długofalowego programu działań w zakresie rozwoju komunikacji** do 2025 roku wszelkie działania winny zostać skierowane na:
 - rozwój infrastruktury dojazdowej do terenów potencjalnie atrakcyjnych dla inwestorów prywatnych.
 - przebudowę nawierzchni gruntowych (destruktowych) na asfaltowe wraz z realizacją chodników oraz ścieżek rowerowych (alternatywnie ciągów pieszo – rowerowych) we wszystkich sołectwach,
- ⇒ Do 2025 powinien zostać wdrożony **program rewitalizacji** Opola Lubelskiego. Program ten w szczególności powinien być dokumentem:

- w pełni odpowiadającym wymogom formalnym i merytorycznym jakie powinny spełniać programy rewitalizacji w okresie unijnym 2014-2020, uprawniający gminę Opole Lubelskie i wszystkich jej interesariuszy z terenu miasta, do skutecznej aplikacji o środki unijne na zidentyfikowane w programie działania i projekty,
- umożliwiającym skuteczną realizację działań nawet w przypadku braku możliwości pozyskania środków dotacyjnych UE czy też z innych źródeł.
- akceptowalnym społecznie i przyjętym w drodze uchwały przez Radę Gminy.

⇒ Do 2025 roku, w wyniku wdrożenia założeń i projektów wynikających z opracowanego w 2016 r. programu rewitalizacji, powstanie **zrewitalizowane, funkcjonalne i otwarte dla mieszkańców centrum Opola** (w rejonie historycznego centrum Opola Lubelskiego) oferujące możliwość aktywnego i wszechstronnego spędzania wolnego czasu. Centrum powinno być wyposażone nie tylko w funkcje administracyjne (ew. bankowe, ubezpieczeniowe), lecz przede wszystkim w funkcje handlowe (np. małe lokalne sklepiki oferujące atrakcyjny asortyment, produkty regionalne, eko-żywność itp.), rekreacyjne (np. siłownia plenerowa, punkty fitness itp.), kulturalne, gastronomiczne z możliwością usytuowania tzw. ogródków letnich. Centrum powinno być również miejscem koncentracji siedzib miejskich organizacji pozarządowych i miejscem spotkań mieszkańców. Powinno być również miejscem organizacji cyklicznych jarmarków, targów i innych niewielkich imprez/wydarzeń atrakcyjnych dla mieszkańców i nieuciążliwych dla otoczenia i środowiska. Obecna tkanka urbanistyczna miasta, w sposób chaotyczny ciążąca w kierunku ul. Lubelskiej, **nie stwarza jakichkolwiek warunków do integracji i sprzyja trwałemu rozpadowi więzi społecznych.**

Skutkiem tego jest:

- bardzo niska identyfikacja mieszkańców z miastem i jego problemami
- brak tzw. „identyfikatorów przestrzeni” na terenie miasta Opole Lubelskie
- trwałe rozpad relacji sąsiedzkich
- brak zainteresowania młodzieży spędzaniem czasu w mieście
- brak oddolnych działań integracyjnych
- brak oferty organizacji non-profit

Co powoduje w długim okresie:

- spadek atrakcyjności osiedleńczej miasta
- spadek bazy ekonomicznej miasta – niższe wpływy z PIT/CIT, brak środków na rewitalizację centrum Opola
- zagrożenie patologiami społecznymi

- przedsiębiorcy nie są zainteresowani rozwojem miasta

Stworzenie centrum administracyjno-usługowego jako centralnego funkcjonalnego obszaru miasta będzie pierwszym etapem przywrócenia tożsamości Opola Lubelskiego jako jednolitej przestrzeni społecznej i przyczyni się do budowy zupełnie nowej jakości przestrzeni publicznej sprzyjającej integracji anonimowych mieszkańców (typowego średniej wielkości miasta w otoczeniu dużej aglomeracji) i zwiększeniu ich udziału (partycypacji) w kształtowaniu potencjału społecznego i gospodarczego Opola Lubelskiego.

Utworzenie zrewitalizowanego centrum (połączonego funkcjonalnie z istniejącą ofertą społeczno-kulturalną OCK) przywróci miasto mieszkańcom poprzez:

- stworzenie miejsca spotkań, integracji i rekreacji,
- wyzwolenie aktywności grup społecznych zagrożonych wykluczeniem – organizacja stałego programu warsztatów tematycznych dla wszystkich grup wiekowych, w tym niepełnosprawnych
- stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu dla całych rodzin 7 dni w tygodniu
- stworzenie stałej platformy współpracy na linii samorząd-przedsiębiorcy-organizacje non-profit przy wykorzystaniu infrastruktury centrum
- skoncentrowanie i uporządkowanie strefy handlowo-usługowej wokół centrum
- integrację działań w ramach centrum miasta z Opolskim Centrum Kultury
- utworzenie przestrzeni (agory) w formie centralnego placu miejskiego, gdzie organizowane będą spotkania, małe imprezy miejskie, zebrania mieszkańców, małe festyny, pokazy, gry i zabawy dla dzieci i młodzieży, jarmarki tematyczne, teatry uliczne itp.

Planowane działania pilotażowe w zakresie partycypacji społecznej:

- zaprojektowanie miejsca spotkań, integracji i rekreacji oraz budowa atrakcyjnej oferty spędzania czasu dla całych rodzin 7 dni w tygodniu
- stworzenie stałej platformy współpracy na linii samorząd-przedsiębiorcy-organizacje non-profit przy wykorzystaniu infrastruktury centrum (wdrożenie modelu public governance)
- budowa programu koncentracji i uporządkowania strefy handlowo-usługowej wokół centrum – pierwszy krok w kierunku uporządkowania chaotycznej zabudowy obiektów handlowo-usługowych położonych wzdłuż ul. Lubelskiej
- określenie optymalnej formy wyzwolenia aktywności grup społecznych zagrożonych wykluczeniem – organizacja stałego programu warsztatów tematycznych dla wszystkich, w tym niepełnosprawnych

-
- ⇒ Do 2025 roku gmina będzie w 80% wyposażona w odpowiednią **infrastrukturę służącą odwodnieniu** w zakresie działek będących w jej władaniu.
 - ⇒ Do 2025 wszyscy mieszkańcy gminy powinni mieć zapewniony dostateczny dostęp **do wysokiej jakości podstawowych usług opieki zdrowotnej w gminie lub w Opolu Lubelskim** oraz dostęp do najważniejszych usług specjalistycznych. W zakresie obiektów ochrony zdrowia do 2030 powinni zakontraktowani specjaliści w najważniejszych dziedzinach opieki zdrowotnej (np. ginekolog, endokrynolog, kardiolog).
 - ⇒ Do 2025 roku powinny być rozwiązane wszystkie najważniejsze **problemy systemu edukacji i wychowania**. Do tego czasu wszystkie zainteresowane dzieci powinny mieć swobodny dostęp do opieki świetlicowej (również dla dzieci powyżej IV klasy SP), zajęć pozalekcyjnych, zajęć dodatkowych kształtujących dodatkowe umiejętności dzieci, zajęć typu SKS, dodatkowych zajęć kształtujących umiejętność obsługi komputera. Do 2025 roku gmina powinna wdrożyć program wsparcia dzieci o specjalnych uzdolnieniach.
 - ⇒ Do 2025 roku każdy mieszkaniec gminy powinien mieć możliwość korzystania z **ogólnodostępnych obiektów sportu i rekreacji w pobliżu swojego miejsca zamieszkania**. Dotyczy to w szczególności obiektów na potrzeby dzieci i młodzieży szkolnej. Ponadto każdy mieszkaniec będzie dobrze poinformowany o ofercie sportowo-rekreacyjnej gminy (np. za pośrednictwem aplikacji mobilnych i portali społecznościowych).
 - ⇒ Do 2025 roku **społeczność gminy powinna być zintegrowana** z znacznie większym stopniu niż dotychczas. Organizowane będą nie tylko cykliczne imprezy/eventy/wydarzenia o charakterze ogólnogminnym, lecz przede wszystkim małe spotkania sąsiedzkie. Do 2025 roku w poszczególnych sołectwach powinni pracować animatorzy integracji społecznej (w miarę konieczności finansowani ze środków UM lub OCK i/lub środków zewnętrznych), powinna być również przeformułowana rola sołtysów w kierunku osób w znacznie większym niż dotychczas stopniu organizujących integrację mieszkańców.
 - ⇒ Do 2025 roku **gminna oferta usług kulturalnych powinna zostać dostosowana do potrzeb wszystkich mieszkańców**. Organizowane będą zajęcia/imprezy dla wszystkich grup wiekowych, w tym seniorów którzy w 2025 roku prawdopodobnie stanowią będą najliczniejszą grupę mieszkańców gminy. Ponadto do 2025 roku oferta kulturalna powinna dotrzeć do mieszkańców poszczególnych sołectw – np. poprzez organizację małych imprez kulturalnych/pokazów/wystaw/odczytów/spotkań z ciekawymi ludźmi itp.
 - ⇒ Do 2025 roku gminny system pomocy społecznej powinien zostać dostosowany do oczekiwań wszystkich interesariuszy. W szczególności **oferta OPS** powinna być tak skonstruowana, aby w sposób aktywny wspierać osoby z problemami, w tym niepełnosprawnych, osoby starsze, osoby uzależnione, bezrobotni – efektem powinno być

ich faktyczne włączenie społeczne, nie zaś tylko wypłata/udzielenie określonych świadczeń. Ponadto formuła funkcjonowania OPS powinna być stopniowo zmieniana w kierunku organizacji inicjującej i organizującej niezbędną pomoc w określonych środowiskach, nie zaś organizacji biernie oczekującej na zgłoszenia osób z problemami.

- ⇒ Do 2025 roku gmina powinna stworzyć odpowiednie lokalowe i organizacyjne warunki dla **efektywnego zagospodarowania potencjału osób starszych**, którzy według szacunkowych prognoz będą stanowili bardzo wysoki odsetek mieszkańców gminy (już dziś na tle podobnych gmin Opole Lubelskie jest jedną z najstarszych wspólnot samorządowych w województwie lubelskim). Do 2025 roku powstanie w gminie dom dziennego pobytu dla osób starszych.
- ⇒ Do 2025 roku powinien być całkowicie rozwiązany problem z **chaosem i nieporządkiem w przestrzeni publicznej**, zwłaszcza w otoczeniu kompleksów leśnych. Dotyczy to nie tylko kwestii sprzątania i sprawnego usuwania odpadów i śmieci, lecz również likwidacji/znacznego ograniczenia nielegalnych reklam/banerów/bilboardów szpecących krajobraz gminy.
- ⇒ Do 2025 roku gmina powinna doprowadzić do racjonalnego wykorzystania **potencjału turystycznego otoczenia istniejących rezerwatów przyrody oraz Chodelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu**. W szczególności dotyczy to uporządkowania infrastruktury okołoturystycznej, odpowiedniego oznakowania i budowy niewielkiej bazy wypoczynkowej w miejscach, gdzie brak jest jakiegokolwiek infrastruktury służącej wypoczynkowi turystów i mieszkańców. Do 2025 roku liczba turystów odwiedzających teren gminy powinna wzrosnąć znacząco w stosunku do stanu obecnego. Powinna się w ślad za tym poprawić jakość i zakres i oferty okołoturystycznej.
- ⇒ Do 2025 roku **miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego** wszystkich sołectw gminy powinny zakładać maksymalnie restrykcyjne zapisy służące **ochronie walorów przyrodniczych i turystycznych gminy** tj. np. ograniczenie powierzchni zabudowy, uwzględnienie wymagań ochrony zieleni, zadrzewień i zakrzaczeń, wprowadzenie ograniczeń w lokalizacji zabudowy kubaturowej poprzez określenie nieprzekraczalnych linii zabudowy (w szczególności na obszarach cennych przyrodniczo – wydmach, misach deflacyjnych i innych lokalnych obniżeniach itp.) oraz szczegółowe zapisy dotyczących ochrony systemu wodno – gruntowego. W celu utrzymania obecnego charakteru wsi ograniczenie wyłączania gruntów leśnych z produkcji jedynie w niezbędnym zakresie inwestycji i zgodnie z decyzjami na zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne. W przypadku realizacji zamierzeń inwestycji polegających na budowie infrastruktury technicznej oraz urządzeniu drogi (nakładka, chodniki) należy uwzględnić

istniejącą zielen naturalną w postaci drzew oraz zadrzewień i zakrzaczeń w szczególności w pasach dróg o wyższych parametrach technicznych (większa szerokość w liniach rozgraniczających).

- ⇒ Do 2025 roku **co najmniej 50% gospodarstw domowych i 85% obiektów publicznych w gminie będzie wykorzystywać urządzenia służące pozyskaniu OZE**, zaś wszystkie obiekty publiczne będą energooszczędne według najnowszych możliwych standardów.
- ⇒ Do 2025 roku Gmina Opole Lubelskie powinna zostać integralną częścią przyszłego **obszaru funkcjonalnego Zachodniej Lubelszczyzny**. Integracja powinna dotyczyć wzmocnienia najważniejszych powiązań funkcjonalnych, w tym:
 - transportowych (dogodny dojazd systemem dróg i dróg rowerowych do Kazimierza Dolnego, Nałęczowa i Puław oraz gmin sąsiednich, integracja systemu komunikacji publicznej),
 - gospodarczych (pełna integracja oferty gospodarczej i inwestycyjnej gminy z systemem promocji gospodarczej całej Lubelszczyzny, wypracowanie stałego modelu współpracy z potencjalnymi partnerami gospodarczymi gminy),
 - społecznych (poprzez aktywny udział gminy we wspólnych projektach skierowanych do mieszkańców całego województwa, w tym głównie dzieci i młodzieży oraz seniorów),
 - administracyjnych (poprzez integrację systemu informacji gminy z aplikacjami wspólnymi dla gmin całej Zachodniej Lubelszczyzny),
 - przestrzenno-środowiskowych (uruchomienie stałej współpracy gmin Zachodniej Lubelszczyzny w zakresie planowania przestrzennego i ochrony cennych przyrodniczo terenów, stała współpraca przy planowaniu dużych międzygminnych projektów infrastrukturalnych).
- ⇒ Do 2025 roku mieszkańcy i **przedsiębiorcy z terenu gminy** powinni mieć swobodny dostęp do wszelkich informacji publicznych/rejestrów wytworzonych w Urzędzie Miejskim i jednostkach gminnych, powszechna będzie również możliwość **załatwiania spraw urzędowych drogą elektroniczną**.
- ⇒ Do 2025 roku co najmniej 30% przedsiębiorstw zarejestrowanych w gminie pozyska środki na **rozwój innowacji i nowych technologii**, zaś co najmniej 50% pozyska środki na działania skutkujące zmniejszeniem emisji CO₂, w tym urządzenia OZE.
- ⇒ Do 2030 roku cały teren gminy zostanie objęty **siecią światłowodową**.

6. Źródła finansowania

Przewidywane źródła finansowania zadań realizacyjnych „Strategii”

Przewidywanymi potencjalnymi źródłami finansowania zadań zapisanych w niniejszej „Strategii” będą:

- 1) środki własne budżetu Gminy Opole Lubelskie,
- 2) środki pochodzące z dotacji celowych będących w dyspozycji odpowiednich Ministrów,
- 3) środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego EFRR oraz z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (max. 80% kosztów kwalifikowanych zadania),
- 4) środki z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
- 5) środki z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (EFS),
- 6) środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego EFRR w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa
- 7) środki z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG),
- 8) środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Szwajcarskiego Mechanizmu Finansowego,
- 9) budżety powiatowych i wojewódzkich funduszy celowych, w tym np. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- 10) inne środki finansowe, włączając środki osób fizycznych i osób prawnych.

7. Zgodność ze strategicznymi dokumentami

Strategia Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016-2025 jest wyrazem dążenia lokalnej społeczności gminy nie tylko do osiągnięcia założonej wizji rozwoju i celów strategicznych lecz również celów rozwoju zapisanych w dokumentach strategicznych na szczeblu krajowym i regionalnym. Strategia Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016-2025 wpisuje się w obowiązujące dokumenty rozwoju strategicznego państwa, województwa lubelskiego oraz powiatu opolskiego. „Strategia” na poziomie krajowym wykazuje zgodność z Narodową Strategią Spójności na lata 2014-2020 oraz Strategią Rozwoju Kraju 2020.

Strategia Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016-2025 wpisuje się również merytorycznie w wiele zadań i priorytetów rozwoju regionu i powiatu. Strategia jest zgodna m.in. z:

1. Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020.
2. Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (program zaakceptowany przez Komisję Europejską w 2014r.).
3. Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego,
4. Strategią Rozwoju Powiatu Opolskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016-2025 pozostaje również w zgodzie z założeniami polityk horyzontalnych Unii Europejskiej, tj.:

- ✓ polityką ochrony środowiska,
- ✓ polityką społeczeństwa informacyjnego,
- ✓ polityką równego traktowania kobiet i mężczyzn.

Poniżej opisano szczegółowe odniesienia „Strategii” względem podstawowych dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

Strategia Europa 2020

Europa 2020 – program rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej na lata 2010 – 2020, który zastąpił realizowaną od 2000 roku Agendę Lizbońską. Realizacja strategii ma przyczynić się do wzrostu zatrudnienia, poprawy produktywności i spójności społecznej. Cel Strategii, jakim jest przyspieszenie wzrostu gospodarczego oraz zwiększenie zatrudnienia ma zostać osiągnięty dzięki skoordynowanemu działaniu instytucji europejskich, państw członkowskich, regionów, partnerów społeczno-gospodarczych oraz przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, skoncentrowanemu na trzech priorytetach:

1. Wzrost inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach.
(komplementarny cel Strategii: 1.1, 1.2, 1.3 oraz 3.1, 3.8),

2. Wzrost zrównoważony – budowanie bardziej konkurencyjnej gospodarki niskooemisyjnej w oparciu o racjonalne i oszczędne korzystanie z zasobów naturalnych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i ochrona bioróżnorodności. Priorytet przewiduje intensyfikację działań mających na celu opracowywanie nowych, przyjaznych dla środowiska technologii oraz poprawę warunków dla rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. **(komplementarny cel Strategii: 1.1, 1.2, 1.3 oraz 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4)**
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia, zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Priorytet koncentruje się na tworzeniu nowych miejsc pracy, inwestycjach w podnoszenie kwalifikacji (kursy i szkolenia) oraz modernizacji rynków zatrudnienia i systemów opieki społecznej. **(komplementarny cel Strategii: 1.1, 1.2, 1.3 oraz 2.1, 2.2, 2.3, 3.11)**

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Kierunki działań wyznaczone w "Strategii" wpisują się bezpośrednio w następujące cele operacyjne SRK 2020:

- **Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem**
 - *I.2.3. Zwiększenie wykorzystania środków pozabudżetowych*
- **Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela**
 - *I.3.2. Rozwój kapitału społecznego*
 - *I.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela*
- **Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki**
 - *II.2.1. Zwiększenie produktywności gospodarki*
 - *II.2.2. Wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie*
 - *II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej*
- **Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki**
 - *II.3.1. Wzrost popytu na wyniki badań naukowych*
 - *II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych - zgodnie z zapisami SRK 2020: " Jednostki samorządu terytorialnego staną się ważnymi partnerami w procesie formułowania i realizacji polityki innowacyjnej. Zasadnicze znaczenie w tym zakresie zyskają Regionalne Strategie Innowacyjności, które są podstawowym instrumentem określania inteligentnej specjalizacji województw. Stworzone zostaną*

warunki umożliwiające władzom samorządowym podjęcie roli lidera integrującego lokalne środowiska akademickie, naukowe i gospodarcze, a także koordynowanie działań podmiotów funkcjonujących w regionalnych systemach wsparcia innowacji."

- **Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego**
 - *II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej*
 - *II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego*
- **Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych**
- **Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko**
 - *II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami*
 - *II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej*
 - *II.6.4. Poprawa stanu środowiska*
 - *II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych*
- **Cel III.1. Integracja społeczna**
 - *III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym*
 - *III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych*
- **Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych**
 - *III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych*
 - *III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych*
- **Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych**

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

Zaplanowane w "Strategii" cele operacyjne oraz odpowiadające im działania w bezpośredni sposób wpisują się również w strategiczny cel polityki regionalnej Polski tj:

Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Ponadto osiągnięcie odpowiedniego poziomu rozwoju Gminy Opole Lubelskie w otoczeniu aglomeracji lubelskiej i planowanego obszaru funkcjonalnego Zachodniej Lubelszczyzny odpowiada następującym celom krajowej polityki regionalnej do 2020 roku:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),

Cel ten dotyczy jak najlepszego wykorzystania potencjału terytoriów cechujących się największą zdolnością do kreowania wzrostu gospodarczego (Lublina i pozostałych ośrodków wojewódzkich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi - w tym docelowo obszar Zachodniej Lubelszczyzny)

Kierunki działań polityki regionalnej w ramach celu 1 obejmują:

2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych,
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

W ramach Celu 1 zapisy "Strategii" wkomponowują się w następujące kierunki działań KSRR:

- Tworzenie warunków dla integracji funkcjonalnej z miastami - włączenie obszarów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe
- Rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich
- Zwiększanie wykorzystania zasobów ludzkich – zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej (w tym wahadłowej)
- Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego
- Tworzenie warunków do zwiększania inwestycji pozarolniczych
- Rozwój lokalny dla poprawy jakości życia, atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej

W ramach Celu 2 zapisy "Strategii" wkomponowują się w następujące kierunki działań KSRR:

- Zapóźnione obszary wiejskie – restrukturyzacja społeczna i gospodarcza i przestrzenna
- **Poprawianie dostępu do usług publicznych i ich jakości**
- Zwiększanie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usługi
- Przeciwdziałanie wykluczeniu z procesów rozwojowych obszarów skrajnie peryferyjnych
- **Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego,**
- **integracja społeczna**

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030)

KPZK wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze w sześciu obszarach tematycznych dla:

- poprawy konkurencyjności największych miast i powiązań między nimi (komplementarny cel: 1.1, 1.2, 1.3 oraz 2.1),
- tworzenia warunków równomiernego rozwoju poza dużymi miastami (komplementarny cel: 1.1, 1.2, 1.3 oraz 2.1),,
- rozwoju infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej (np. sieci szerokopasmowe) (komplementarny cel: 3.1, 3.8),
- poszanowania środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych (komplementarny cel: 4.1, 4.2 i 4.4),

- wzmocnienia odporności Polski na zagrożenia związane z bezpieczeństwem energetycznym (np. poprzez budowanie połączeń energetycznych z sąsiednimi państwami) czy ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi (np. powodziami) (komplementarny cel: 3.1, 4.1),
- systematycznej budowy i utrzymania skutecznego systemu planowania przestrzennego (np. eliminowania chaotycznego sposobu zabudowy przedmieść) (komplementarny cel: 3.8, 2.2, 2.3, 3.1).

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020

Polska Wschodnia to pierwszy makroregion, który miał swoją strategię ponadregionalną. Wspólnym mianownikiem dla województw Polski Wschodniej jest ich sytuacja społeczno-gospodarcza. Wskazują na to zbieżne wskaźniki rozwoju. Zgodnie ze strategią, do 2020 r. rozwój makroregionu powinien polegać przede wszystkim na:

- podnoszeniu innowacyjności gospodarki (komplementarny cel: 1.1, 1.2, 1.3, 3.8, 3.7, 3.10),
- rozwoju umiejętności osób pracujących, tak by odpowiadały one potrzebom nowoczesnej gospodarki oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu (komplementarny cel: 3.11),
- budowie nowoczesnej infrastruktury transportowej i elektroenergetycznej (komplementarny cel: 1.1, 1.2, 3.1, 4.1, 4.2, 4.4).

Strategia była podstawą przygotowania Programu Polska Wschodnia na lata 2014-2020, w ramach którego inwestowane będą fundusze unijne dla makroregionu. Pozostałe źródła finansowania strategii to również inne środki unijne ujęte w krajowych i regionalnych programach operacyjnych.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016-2025 w sposób bezpośredni odpowiada zapisom zatwierdzonego w lutym 2015 r. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. Główną osią programu jest wsparcie przedsiębiorczości, w tym rozwój innowacji oraz badań i rozwoju - jest to również jeden z głównych kierunków strategicznych działań Gminy Opole Lubelskie. Drugim filarem RPO jest wsparcie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, co również jest strategicznym wyzwaniem gminy usankcjonowanym w niniejszej Strategii. W szczególności cele wyznaczone w niniejszej "Strategii" w bezpośredni sposób wpisują się w cel główny RPO WL oraz w cele strategiczne:

CEL GŁÓWNY: *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału lubelskiego rynku pracy.*

- Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach
- Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację
- Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Lubelszczyźnie

W tak rozumianą misję wpisują się wszystkie cele strategicznego oraz odpowiadające im cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016-2025. Jednym z głównych długoterminowych efektów Strategii jest podniesienie jakości życia mieszkańców gminy oraz wypromowanie gminy jako miejsca o atrakcyjnej ofercie dla potencjalnych inwestorów krajowych i zagranicznych. Z jednej strony Gmina Opole Lubelskie stawia na rozwój przyjaznych warunków do zamieszkania w zadbanej i przyjaznej środowisku okolicy, z drugiej ukierunkowuje się na wsparcie rozwoju terenów inwestycyjnych,

Fundusze na lubelski regionalny program operacyjny stanowią około 60 proc. alokacji dla tego regionu i wynoszą 2 228 mln euro. Pozostałe 40 proc. środków z funduszy strukturalnych z puli dla lubelskiego, tj. 1,7 mld euro dostępne będą dla beneficjentów z tego regionu w programach krajowych. Ponadto, będą mogli oni korzystać ze środków Funduszu Spójności dostępnego w „następcy” Programu Infrastruktura i Środowisko, którego środki nie są alokowane na poszczególne kategorie regionów, tylko na poziomie państwa członkowskiego. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego 2014-2020 Gmina Opole Lubelskie może aplikować o środki w ramach większości obszarów priorytetowych. Należy podkreślić, iż w nowym okresie programowania RPO WL skupiać się będzie przede wszystkim na zapewnieniu jak najlepszych warunków do wdrażania innowacyjnych rozwiązań (głównie w przedsiębiorstwach) i ograniczeniu ryzyka związanego z wdrażaniem innowacji. Wsparcie dla publicznych jednostek, w tym publicznych jednostek B&R będzie oferowane pod warunkiem komercyjnego celu przedsięwzięcia. Warto podkreślić również, że preferencje w tym zakresie uzyskają projekty związane z tzw. regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami (określone w Regionalnej Strategii Innowacji dla Woj. Lubelskiego).

Kolejnym głównym obszarem wsparcia RPO WL będą wszelkiego rodzaju działania i inwestycje w OZE oraz efektywność energetyczną. Gmina Opole Lubelskie z racji na położenie oraz własny potencjał zasobów energetycznych powinna się skupić na realizacji projektów z wykorzystaniem biomasy oraz energii słonecznej (przy współpracy z sektorem rolno-spożywczym, w tym grupami producenckimi i rolnikami indywidualnymi). Duża część środków finansowych będzie przeznaczona na inwestycje proekologiczne na terenie obiektów użyteczności publicznej (kontynuacja termomodernizacji, wymiana źródeł ciepła, instalacja kolektorów słonecznych oraz

pomp ciepła). Należy podkreślić, iż preferencje w tym zakresie uzyskają projekty wprost wynikające z opracowanych strategii gospodarki niskoemisyjnej, przyczyniające się do jak największego zmniejszenia tzw. niskiej emisji.

W dalszym ciągu wsparciem objęte będą inwestycje w sektorze wodno-kanalizacyjnym. Gmina Opole Lubelskie powinna w tym zakresie aplikować o maksymalne możliwe środki z uwagi na wciąż niewystarczający poziom skanalizowania oraz zwodociągowania na terenach wiejskich.

W zakresie rozwoju infrastruktury kulturalnej gmina będzie mogła uzyskać szerokie wsparcie na rozwój i promowanie kultury na terenach wiejskich (świetlice, małe wydarzenia i imprezy kulturalne, działania na rzecz dzieci i młodzieży, seniorów i niepełnosprawnych) oraz na rozwój istniejącej oferty na terenie miasta. Preferencje uzyskają projekty o charakterze zintegrowanym przyczyniające się do rozwoju tzw. turystyki kulturowej oraz tworzące jak największą liczbę stałych miejsc pracy w sektorze kultury i okołoturystycznym.

W zakresie rozwoju sieci drogowej wsparcie dla projektów gminnych będzie ograniczone i skupione wyłącznie na infrastrukturze stanowiącej dogodny dojazd do sieci dróg krajowych oraz sieci TEN-T.

W zakresie wsparcia rynku pracy gros środków przeznaczone zostanie, podobnie jak w przypadku RPO 2007-2013, na działania skierowane do bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych. Nowe podejście zwraca jednak szczególną uwagę na kwestię bezrobocia wśród młodych osób (do 35 roku życia) w kontekście konieczności adaptacji ich umiejętności do potrzeb rynku pracy. Duża część środków zostanie również przeznaczona na aktywizację zawodową osób starszych.

W zakresie wsparcia edukacji, podobnie jak w przypadku RPO 2007-2013, większość środków będzie skierowana na zwiększenie kompetencji i rozwój wybranych umiejętności dzieci i młodzieży (projekty POKL). Warto jednak podkreślić, iż w odróżnieniu od poprzedniego programu preferencje uzyskają projekty rozwijające umiejętności matematyczno-przyrodnicze, kształtujące kreatywność i innowacyjność, skierowane do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami oraz poprawiające dostęp do informacji o edukacji zawodowej.

RPO WL 2014-2020 zakłada również szereg działań odnoszących się do problemu wykluczenia społecznego, w tym przywrócenia społecznej funkcji określonych grup mieszkańców regionu. Wsparcie uzyskają przede wszystkim osoby zagrożone wykluczeniem na terenach wiejskich, w tym niepełnosprawne oraz bezrobotne.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2020 z perspektywą do 2030 roku

Niniejsza strategia wpisuje się w następujące cele główne i szczegółowe Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego z perspektywą do 2030 roku:

❖ CEL STRATEGICZNY 1: WZMACNIANIE URBANIZACJI REGIONU:

- Rozwijanie funkcji metropolitalnych Lublina jako głównego ośrodka Polski Wschodniej, koncentrującego gospodarcze, naukowe i kulturalne kontakty ze światem, zwłaszcza ze wschodnimi sąsiadami. **(komplementarne cele: 1.1, 1.2, 1.3)**
- 1.2. Wspieranie ponadlokalnych funkcji miast (np. naukowych, akademickich, kulturalnych, turystycznych), które przyczyniają się do dynamizacji rozwoju tych miast i otaczających je obszarów. **(komplementarne cele: 1.1, 1.2, 1.3)**
- 1.3. Poprawa skomunikowania Lublina z obszarami metropolitalnymi Polski i zagranicą **(komplementarne cele: 1.1, 1.2, 1.3)**

❖ Cel strategiczny 2: Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich będzie realizowany dzięki osiągnięciu następujących celów operacyjnych:

- 2.1. Poprawa warunków dla wzrostu konkurencyjności i towarowości gospodarstw przez m.in. promowanie i wspieranie scalania gruntów i powiększania obszaru gospodarstw, poprawę struktury gospodarstw i przyspieszenie przepływu ziemi do gospodarstw większych obszarowo i nastawionych na produkcję towarową. **(komplementarne cele: 1.2, 3.8, 3.9)**
- 2.2. Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego, pozwalający na wykorzystanie istniejącego potencjału surowcowego regionu. **(komplementarne cele: 1.2, 3.8, 3.9)**
- 2.3. Wzmocnienie doradztwa rolniczego oraz promowanie i wspieranie inicjatyw współpracy rolników i mieszkańców wsi (grupy producenckie, spółdzielnie itp.). **(komplementarne cele: 1.2, 3.8, 3.9)**
- 2.4. Wspieranie przedsiębiorczości na wsi i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich w najbardziej efektywnych sektorach gospodarki (głównie usług, w tym usług dla rolnictwa). **(komplementarne cele: 1.2, 3.8, 3.9)**
- ❖ 2.5. Wyposażanie **obszarów** wiejskich w infrastrukturę transportową, komunalną i energetyczną, w sposób skoordynowany z innymi przedsięwzięciami i spójny wewnętrznie. **(komplementarne cele: 1.2, 3.8, 3.9)**

-
- ❖ **Cel strategiczny 3: Selekttywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu będzie realizowany dzięki następującym celom operacyjnym:**
- 3.1. Wspieranie najbardziej perspektywicznych kierunków badań i komercjalizacji ich wyników (**komplementarne cele: 1.2, 2.4, 3.8, 3.9, 3.11**)
 - 3.2. Wspieranie kierunków kształcenia na poziomie wyższym szczególnie istotnych dla przyszłego rynku pracy regionu oraz mających unikatowe znaczenie w skali ponadregionalnej. (**komplementarne cele: 1.2, 2.4, 3.8, 3.9, 3.11**)
 - 3.3. Stworzenie systemu wsparcia naukowego, eksperckiego i wdrożeniowego na rzecz rozwoju wybranych sektorów gospodarki. (**komplementarne cele: 1.2, 2.4, 3.8, 3.9, 3.11**)
 - 3.4. Rozwijanie systemu kształcenia dostosowanego do specyfiki regionu. (**komplementarne cele: 1.2, 2.4, 3.8, 3.9, 3.11**)
 - 3.5. Wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw. (**komplementarne cele: 1.2, 2.4, 3.8, 3.9, 3.11**)
 - 3.6. Rozwój społeczeństwa informacyjnego. (**komplementarne cele: 3.8, 3.10**)
- ❖ **Cel strategiczny 4: Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu będzie osiąganą dzięki realizacji następujących celów operacyjnych:**
- 4.1. Poprawa wewnętrznego skomunikowania regionu dzięki powiązaniu jego najważniejszych miast sprawną siecią drogową, budowaną w pierwszej kolejności tam, gdzie jej niedoskonałość jest barierą rozwoju. (**komplementarne cele: 1.1, 1.2, 1.3, 3.1**)
 - 4.2. Wspieranie włączenia społecznego. (**komplementarne cele: 2.1, 2.2, 2.3, 3.11**)
 - 4.3. Wzmacnianie społecznej tożsamości regionalnej i rozwijanie więzi i współpracy wewnątrzregionalnej m.in. przez odwoływanie się do tradycji wielokulturowości i włączaniu jej do regionalnych programów edukacyjnych i selektywnie wspieranych działań kulturotwórczych oraz stymulowanie podejmowania wspólnych przedsięwzięć gospodarczych, organizacyjnych i edukacyjnych. (**komplementarne cele: 2.1, 2.2, 2.3, 3.11**)
 - 4.4. Przełamywanie niekorzystnych efektów przygranicznego położenia regionu. (**komplementarne cele: 1.1, 1.2, 1.3, 3.8**)
 - 4.5. Racjonalne i efektywne wykorzystywanie zasobów przyrody dla potrzeb gospodarczych i rekreacyjnych, przy zachowaniu i ochronie walorów środowiska przyrodniczego. (**komplementarne cele: 4.1, 4.2, 4.3, 4.4**)

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM (OSI)

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), stanowią przestrzenne odzwierciedlenie potencjałów i problemów rozwojowych, zidentyfikowanych na obszarze województwa lubelskiego. Stanowią one wyznacznik obszarów o szczególnych potencjałach rozwojowych, jak również obszarów problemowych o znaczeniu priorytetowym dla samorządu województwa. Wyznaczenie OSI wynika z idei koncentracji interwencji na określonym terytorium.

Gmina Opole Lubelskie należy, zgodnie z przyjętą delimitacją do obszaru o bardzo wysokich walorach przyrodniczych, zdrowotnych i krajobrazowo-kulturowych o uznanej randze krajowej i międzynarodowej - w ramach **obszaru funkcjonalnego Powiśle**. Obszar funkcjonalny jest to obszar kraju wyodrębniony na podstawie wspólnych cech geograficznych i silnych wewnętrznych powiązań. Przykładem obszaru funkcjonalnego może być duże miasto i otaczające je gminy. Mieszkańcy tych gmin na co dzień dojeżdżają do pracy w mieście, uczą się w nim, studiują, chodzą do teatru. Oznacza to, że taki obszar posiada wspólny potencjał i bariery rozwojowe, niezależne od granic administracyjnych. Planowanie przestrzenne czy szerzej – planowanie rozwoju – ponad tymi granicami, pozwala osiągnąć lepsze efekty.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego interwencja w ramach obszaru funkcjonalnego Powiśle powinna obejmować działania zmierzające do wykorzystania potencjału obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo dla tworzenia warunków wzrostu społeczno-gospodarczego tych obszarów oraz określenia charakteru i natężenia funkcji turystycznej, aby nie powodowała ona dewaloryzacji lub zniszczenia walorów i zasobów przyrodniczych, które na tym terenie są podstawą jej wykształcenia. Ponadto interwencja powinna obejmować takie działania jak: aktywna ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrody, rozwój infrastruktury transportowej, poprawa dostępu do usług społecznych, poprawa warunków fitosanitarnych, przywrócenie miastom funkcji społecznych i gospodarczych z jednoczesnym wsparciem zasobów ludzkich i przedsiębiorczości.

Ponadto Gmina Opole Lubelskie przynależy do **obszaru strategicznej interwencji "Nowoczesna wieś"** - obszar rozwoju działalności rolniczej i należy do obszarów o najwyższej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (udział gleb najwyższych klas bonitacyjnych); obszary dużej koncentracji gospodarstw hodowlanych oraz wysokim udziałem trwałych użytków zielonych w strukturze użytków rolnych; obszary dużej koncentracji gospodarstw rybackich.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego interwencja w ramach OSI "Nowoczesna wieś" powinna obejmować działania mające na celu wsparcie inicjatyw na rzecz edukacji i podnoszenia kompetencji rolników, wsparcie tworzenia i rozwoju rynków hurtowych

produktów rolnych, wsparcie rozwoju grup producenckich, wsparcie rozwoju zakładów przetwórstwa, zakładów branży mięsnej i mleczarskiej, wsparcie rozwoju infrastruktury gospodarki rybackiej, uzupełnienie sieć dróg i wyposażenia w infrastrukturę komunalną oraz zaplecza sanitarnego, rozbudowę i modernizację infrastruktury elektroenergetycznej i gazowej w celu umożliwienia poboru zwiększonej ilości energii ze źródeł rozproszonych.

W związku z tym można wytypować następujące cele niniejszej Strategii, które są komplementarne z celami interwencji w ramach obszaru funkcjonalnego **Powisłe oraz OSI**

"Nowoczesna wieś"

- *Cel operacyjny 1.1 Integracja przestrzenna i społeczna gminy z jej otoczeniem zewnętrznym*
- *Cel operacyjny 1.2. Wykorzystanie potencjału związanego z Integracją gminy w ramach obszarów funkcjonalnych*
- *Cel operacyjny 1.3 Zintegrowana w układzie funkcjonalnym promocja gminy w bezpośrednim i dalszym otoczeniu (region, kraj)*
- *Cel operacyjny 2.1 Opracowanie, wdrożenie i skuteczne monitorowanie Programu Rewitalizacji Miasta Opole Lubelskie*
- *Cel operacyjny 2.2 Uporządkowanie infrastruktury technicznej terenu miasta, w tym obszarów rewitalizowanych (historyczne centrum)*
- *Cel operacyjny 2.3: Funkcjonalna, uporządkowana i estetyczna przestrzeń publiczna w mieście, Dostępna i funkcjonalna infrastruktura obiektów administracji samorządowej*
- *Cel operacyjny 2.4: Rewitalizacja "tkanki społecznej" miasta, w tym głównie grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym*
- *Cel operacyjny 3.1: Infrastruktura techniczna dopasowana do potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców, w tym w szczególności: infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna, drogowa, odwodnieniowa, energetyczna.*
- *Cel operacyjny 3.2: Baza sportowo-rekreacyjna dostosowana do wysokich wymagań mieszkańców, zapewniająca wysokiej jakości różnorodne usługi dla każdej grupy wiekowej mieszkańców.*
- *Cel operacyjny 3.3: Dobrze rozwinięta i nowoczesna baza dla rozwoju działalności kulturalnej*
- *Cel operacyjny 3.4: Nowoczesna i odpowiadająca oczekiwaniom mieszkańców baza techniczna systemu oświaty i wychowania, ochrony zdrowia oraz pomocy społecznej*
- *Cel operacyjny 3.8: Gmina w pełni przygotowana do absorpcji środków potencjalnych inwestorów prywatnych – m.in. dzięki uzbrojeniu potencjalnie atrakcyjnych terenów na inwestycje usługowo-produkcyjne (nie uciążliwe dla środowiska), wprowadzeniu korzystnych dla inwestorów zapisów poszczególnych MPZP, skuteczną promocję watorów gospodarczych gminy, poprawę warunków na rynku pracy*
- *Cel operacyjny 3.9: Sprawny i konkurencyjny sektor rolno-spożywczy, wysoka konkurencyjność i innowacyjność gminnych MSP w przestrzeni wojewódzkiej*
- *Cel operacyjny 3.11 Zaangażowani i aktywni społecznie mieszkańcy i organizacje pozarządowe*
- *Cel operacyjny 4.1: Powszechne, racjonalne i dostosowane do potrzeb wykorzystanie Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) w obiektach publicznych i prywatnych, w tym produkcja energii w skojarzeniu.*
- *Cel operacyjny 4.2: Zapewnienie odpowiedniej ochrony cennych przyrodniczo terenów wokół istniejących rezerwatów przyrody i Doliny Chodelki (Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu) poprzez działania służące bezwzględnej ochronie terenów cennych przyrodniczo, regulację stosunków wodnych*
- *Cel operacyjny 4.3: Gmina atrakcyjna dla potrzeb turystyki mieszkańców trzech województw (lubelskie, mazowieckie, świętokrzyskie), w tym głównie turystyki weekendowej, baza infrastrukturalna turystyki przystosowana do potrzeb rynku aglomeracyjnego*

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Lubelskiego do 2020 roku

Niniejsza Strategia bezpośrednio wpisuje się w następujące cele RSI Województwa Lubelskiego:

- rozwój kapitału terytorialnego, zwłaszcza w obszarach inteligentnej specjalizacji (**komplementarne cele: 1.1, 1.2, 1.3, 3.1**),
- wzmocnienie regionalnego systemu badań i innowacji oraz oparcie go na poczwórnej helisie, spinającej wszystkich interesariuszy zainteresowanych współpracą, (**komplementarne cele: 1.2, 2.4, 3.8, 3.9, 3.11**)
- włączenie regionu w krajowy, jak również międzynarodowy łańcuch innowacji i sieci współpracy, (**komplementarne cele: 1.2, 2.4, 3.8, 3.9, 3.11**)
- rozwój efektywnych instrumentów wsparcia innowacyjności i konkurencyjności gospodarki województwa, (**komplementarne cele: 1.2, 2.4, 3.8, 3.9, 3.11**)
- stymulowanie dynamicznych korzyści lokalizacji, zwłaszcza w postaci: (1) wzmocnienia instytucji otoczenia biznesu, (2) rozwoju usług rynkowych na rzecz biznesu i (3) rozwoju rynków finansowych, istotnych dla wzrostu popytu na innowacje ze strony wszystkich firm, zarówno firm zlokalizowanych w regionalnych i ponadregionalnych obszarach inteligentnej specjalizacji, jak i firm działających poza obrębem tych obszarów. (**komplementarne cele: 1.1, 1.2, 2.4, 3.8, 3.9, 3.11**)

Ponadto cele niniejszej Strategii wpisują się bezpośrednio w założenia tzw. regionalnych inteligentnych specjalizacji województwa:

❖ *Biogospodarka* (**komplementarne cele: 1.2, 2.4, 3.8, 3.9, 3.11**)

Jest kluczową inteligentną specjalizacją województwa i obejmuje wszystkie rodzaje aktywności gospodarczej oparte na biotechnologiach, zwłaszcza produkcję roślinną i zwierzęcą, produkcję pasz i przetwórstwa rolno-spożywczego, przemysł farmaceutyczny, chemiczny, odnawialne źródła energii (biorafinerie, biopaliwa) zdrowie publiczne oraz przemysły i usługi środowiskowe (ekobiznes), w tym:

- zarządzanie poziomem zanieczyszczeń;
- zarządzanie efektywnością wykorzystania zasobów; w obręb tego segmentu wchodzi zwłaszcza regeneracja produktów, ochrona przyrody i budownictwo ekologiczne.

Szczególne znaczenie tego obszaru wynika z faktu, iż potencjał naukowo-technologiczny, edukacyjny i gospodarczy województwa lubelskiego koncentruje się głównie na naukach bioinnowacyjnych, a rozwój biogospodarki umożliwi pełne wykorzystanie tego potencjału. Poza tym, biogospodarka:

- tworzy jeden z najszybciej rosnących rynków o zasięgu globalnym, co sprzyjać będzie zwiększeniu otwartości eksportowej regionalnej gospodarki i zwiększy tempo wzrostu gospodarczego,
- wykorzystuje technologie charakteryzujące się znaczną różnorodnością, przekraczającą granice poszczególnych sektorów, co będzie sprzyjać transformacji technologicznej obszarów leżących poza obrębem biogospodarki,
- jest obszarem już zapoczątkowanej przez województwo lubelskie i mającej znakomite perspektywy rozwojowe, współpracy międzynarodowej, co będzie sprzyjać szybszemu i efektywniejszemu włączeniu regionu w globalny biogospodarczy łańcuch innowacji.

❖ Energetyka niskoemisyjna (komplementarne cele: 3.9, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4)

Jest wyłaniającym się obszarem inteligentnej specjalizacji województwa, znajdującym uzasadnienie w zidentyfikowanych potencjałach rozwoju energetyki w regionie, zarówno tej konwencjonalnej, opartej na bogatych zasobach węgla kamiennego i gazu (naturalnego oraz łupkowego), jak również odnawialnej, bazującej na źródłach wykorzystujących energię z biomasy, słońca, wiatru i wody. Odnawialnych źródeł energii w ramach pakietu energetyczno-klimatycznego 3x20 oraz wdrażania Europejskiego Planu Strategicznych Technologii Energetycznych (tzw. SET-Planu), który zakłada m.in. rozwój (do 2020 roku) osiemnastu strategicznych technologii niskoemisyjnych, w tym ośmiu bazujących na odnawialnych źródłach energii. Potencjał województwa lubelskiego tworzy znakomite warunki do rozwoju niektórych z nich (np. w zakresie rozwoju czystych technologii kopalnych, produkcji bioenergii, rozwoju inteligentnych systemów energetycznych).

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL)

SRKL jest jedną z dziewięciu strategii sektorowych stanowiących „inne strategie rozwoju” w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.), realizujących średnio i długookresową strategię rozwoju kraju. Głównym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych, które są zbieżne z celami określonymi w niniejszej Strategii:

- wzrost zatrudnienia (cel 2.4 3.8, 3.9, 3.11);
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych (cel 2.4 3.8, 3.9, 3.11);
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (cel 2.4 3.8, 3.9, 3.11);

- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej (cel 3.2 3.3);
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli (cel 3.2 i 3.11).

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego

Działania wskazane w SRKS mają wspierać zaangażowanie obywatelskie, zachęcać do współpracy oraz wzmacniać kreatywność Polaków. Z perspektywy MKiDN, ale również ustaleń raportu Polska 2030. Wyzwania Rozwojowe, „wzmacnianie kapitału społecznego jest projektem cywilizacyjnym, od którego powodzenia zależy jakość życia Polaków i rozwój gospodarczy kraju.”. Zapisy SRKS są spójne z wszystkimi celami społecznymi określonymi w niniejszej Strategii, w tym głównie dotyczącymi celów rewitalizacyjnych oraz celów związanych z aktywizacją społeczną (cel 3.11).

Krajowa Polityka Miejska

Dokument Krajowa Polityka Miejska określa planowane działania administracji rządowej dotyczące polityki miejskiej i uwzględnia cele i kierunki określone w średniookresowej strategii rozwoju kraju i krajowej strategii rozwoju regionalnego. KPM wskazuje, w jaki sposób poszczególne polityki realizowane przez różne resorty i instytucje rządowe powinny być dopasowywane i kierunkowane do zróżnicowanych potrzeb polskich miast – od największych po najmniejsze. Równocześnie polityki publiczne powinny umożliwiać jak najlepsze wykorzystanie unikalnych potencjałów i przewag konkurencyjnych polskich miast dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju, a przez to – co jest w centrum polityki miejskiej – dla poprawy jakości życia mieszkańców miast. KPM koncentruje się na najistotniejszych obszarach funkcjonowania miasta, które podzielono na dziesięć wzajemnie przenikających się wątków tematycznych:

- Kształtowanie przestrzeni,
- Partycypacja publiczna,
- Transport i mobilność miejska,
- Niskoemisyjność i efektywność energetyczna,
- Rewitalizacja,
- Polityka inwestycyjna,
- Rozwój gospodarczy,
- Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu,
- Demografia,
- Zarządzanie obszarami miejskimi.

W związku z powyższym KPM jest w pełni zgodna z następującymi celami Strategii:

- Cel operacyjny 1.1 Integracja przestrzenna i społeczna gminy z jej otoczeniem zewnętrznym
- Cel operacyjny 1.2. Wykorzystanie potencjału związanego z Integracją gminy w ramach obszarów funkcjonalnych
- Cel 2.1 Opracowanie, wdrożenie i skuteczne monitorowanie Programu Rewitalizacji Miasta Opole Lubelskie
- Cel 2.2 Uporządkowanie infrastruktury technicznej terenu miasta, w tym obszarów rewitalizowanych (historyczne centrum)
- Cel 2.3: Funkcjonalna, uporządkowana i estetyczna przestrzeń publiczna w mieście, Dostępna i funkcjonalna infrastruktura obiektów administracji samorządowej
- Cel 3.1: Infrastruktura techniczna dopasowana do potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców, w tym w szczególności: infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna, drogowa, odwodnieniowa, energetyczna.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (tak brzmi jego robocza nazwa, w skrócie POIŚ), podobnie jak jego poprzednik POIŚ 2007-2013, ma przede wszystkim wspierać rozwój infrastruktury technicznej kraju, co w efekcie przyczyni się do zrównoważonego rozwoju gospodarki oraz zwiększenia jej konkurencyjności.

Gmina Opole Lubelskie może aplikować o środki finansowanie w ramach nowego POIŚ przede wszystkim w odniesieniu do infrastruktury ochrony środowiska, gospodarki niskoemisyjnej oraz w ramach działań przystosowujących do zmian klimatu. Należy jednak podkreślić, iż linie demarkacyjne pomiędzy POIŚ a programami regionalnymi dość rygorystycznie określają możliwe obszary pomocy na poziomie pojedynczych gmin. W związku z tym ew. skorzystanie z pomocy w ramach tego programu powinno być poprzedzone weryfikacją możliwości udziału gminy w tzw. projektach "wiązkowych" lub projektach o charakterze indykatywnym realizowanym na terenie woj. lubelskiego przez co najmniej kilka podmiotów partnerskich.

Należy również uwzględnić Priorytety POIŚ 2014-2020, którego beneficjentem może być Gmina Opole Lubelskie to:

- Zmniejszenie emisyjności gospodarki - poprawa efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach, sektorze publicznym i mieszkaniowym, promowanie strategii niskoemisyjnych, rozwój i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji, a także promowanie wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji;
- Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu - rozwój infrastruktury środowiskowej, ochrona i zahamowanie spadku różnorodności biologicznej, poprawa

jakości środowiska miejskiego, dostosowanie do zmian klimatu, gospodarka wodnościekowa i gospodarka odpadowa;

- Poprawa bezpieczeństwa energetycznego - rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu gazu ziemnego i energii elektrycznej, budowa i rozbudowa
- magazynów gazu ziemnego, rozbudowa terminala LNG;
- Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego – zachowanie, ochrona i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturalnego;
- Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia – inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną.

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020

Zgodnie z Załoženiami Umowy Partnerstwa (dokument przyjęty przez Rząd 15 stycznia 2013 r.) w latach 2014-2020 realizowany będzie krajowy program dotyczący innowacyjności, badań naukowych i ich powiązań ze sferą przedsiębiorstw. Jego robocza nazwa to Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (PO IR).

PO IR będzie wspierał prowadzenie badań naukowych, rozwój nowych, innowacyjnych technologii oraz działania na rzecz podnoszenia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. Jego głównym celem będzie pobudzenie innowacyjności polskiej gospodarki, poprzez zwiększenie nakładów prywatnych na B+R oraz kreowanie popytu przedsiębiorstw na innowacje i prace badawczo-rozwojowe.

Przewidziane w Programie obszary wsparcia to:

- budowa nowych i wzmacnianie istniejących powiązań między sektorem nauki a przedsiębiorstwami,
- rozwój innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzmocnienie jakości badań oraz pozycji krajowych jednostek naukowych w ramach Europejskiej Przestrzeni Badawczej.

Z uwagi na charakter działalności gminy jako JST zobligowanej w pierwszej kolejności do zaspokojenia podstawowych potrzeb komunalno-bytowych działania w obszarze PO IR powinny skupiać się przede wszystkim na tworzeniu warunków do rozwoju działalności innowacyjnej i naukowej. Należy zweryfikować możliwości zaproszenia do współpracy ośrodków naukowo-badawczych, przedsiębiorców oraz instytucji otoczenia biznesu działających na terenie województwa pod kątem sformułowania wspólnych propozycji projektów możliwości do dofinansowania w ramach ww. programu. W tym celu należy ocenić obecny i prognozowany

potencjał gospodarczy i technologiczny gminy oraz wstępnie wytypować te obszary, w których mogłyby mieć zastosowanie najnowsze technologie w gospodarce gminy.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia. Będzie też wspierał innowacje społeczne i współpracę ponadnarodową w wymienionych obszarach oraz wdrażanie w Polsce Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych.

PO WER będzie wspierać następujące obszary:

- zatrudnienie i mobilność pracowników,
- włączenie społeczne i walkę z ubóstwem,
- inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie,
- wzmacnianie sprawności i efektywności państwa.

W zakresie programu PO WER gminy będą mogły aktywnie korzystać ze środków pomocowych przede wszystkim na aktywizację zawodową osób młodych i zagrożonych bezrobociem. W celu optymalizacji szans na sukces gminy Opole Lubelskie w tym zakresie należy zidentyfikować i skwantyfikować główne problemy związane z sytuacją na lokalnym rynku pracy (zwłaszcza w odniesieniu do osób młodych, wchodzących na rynek pracy) oraz następnie sformułować cele i działania na najbliższe lata. Działania powinny koncentrować się na zwiększeniu kompetencji kluczowych dla regionalnego rynku pracy wśród mieszkańców gminy. Przy formułowaniu konkretnych projektów należy zwrócić szczególną uwagę na konieczność kształtowania umiejętności matematyczno-przyrodniczych, technicznych oraz postaw proinnowacyjnych i przedsiębiorczych.

Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020

Program Polska Cyfrowa jest nowym programem krajowym (w stosunku do poprzedniej perspektywy finansowej 2007-2013). W ramach Programu wspierane będą następujące inwestycje:

- poszerzanie dostępu do sieci szerokopasmowych,
- rozwój produktów i usług opartych na technologiach informacyjno-komunikacyjnych,
- zwiększenie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych w usługach, np. e-administracja, e-integracja, e-kultura, e-zdrowie.

W ramach tego programu gminy mogą kontynuować działania inwestycyjne podjęte w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013. Działania gminy w okresie 2014-

2020 powinny w szczególności dotyczyć problemu e-wykluczenia i e-integracji osób zamieszkujących tereny wiejskie, bezrobotnych oraz osób starszych i niepełnosprawnych.

Strategia Rozwoju Turystyki Krainy Lessowych Wąwozów

Gmina Opole Lubelskie przynależy do **Lokalne Organizacji Turystycznej "Kraina Lessowych Wąwozów"**. Lokalna Organizacja Turystyczna „Kraina Lessowych Wąwozów” skupia obecnie 8 gmin zachodniej części Lubelszczyzny: Janowiec, Kazimierz Dolny, Nałęczów, Poniatowa, Wąwolnica, Wojciechów, Opole Lubelskie i miasto Puławy. Każda gmina jest inna, wyjątkowa, ale równie atrakcyjna turystycznie. Wszystkie przyciągają urokliwymi krajobrazami, niezwykle zabytkami i wspaniałą przyrodą. Szczególną unikalność tego regionu zapewnia największa gęstość wąwozów w całej Europie. Do ich powstania przyczyniły się silne procesy erozyjne na podłożu lessowym, a także działalność człowieka – wylesianie terenu czy też intensywny transport kołowy, którego efektem są liczne głębocznice.

Projekt Zintegrowanej Sieci Szlaków Turystycznych Krainy Lessowych Wąwozów powstał w celu jej promowania na polskim rynku turystycznym. Silne więzi przyrodnicze, kulturowe i historyczne stwarzają możliwość wygenerowania wspólnej przestrzeni, której walory warunkują rozmieszczenie gęstej sieci szlaków: rowerowych, pieszych, kajakowych, ścieżek dydaktycznych i spacerowych, a także tematycznych tras turystycznych. Głównymi celami działalności Organizacji jest:

- stworzenie zintegrowanego systemu informacji, promocji i rezerwacji turystycznej
- pomoc członkom organizacji w zakresie pozyskania i wykorzystania funduszy strukturalnych
- działanie na rzecz poprawy infrastruktury turystycznej
- opracowanie i wdrażanie strategii rozwoju turystyki

Ogólne rekomendacje dla Gminy Opole Lubelskie w zakresie przygotowania i realizacji projektów planowanych do współfinansowania ze środków UE w okresie 2014-2020

Dokumenty zatwierdzone na poziomie krajowym (programy operacyjne) wskazują, że głównym kierunkiem dofinansowania inwestycji na poziomie gmin i powiatów pozostanie infrastruktura. Zmieni się jednak kierunek dofinansowania inwestycji na poziomie lokalnym. Preferencje uzyskają inwestycje o tzw. **charakterze zintegrowanym, w tym projekty realizowane w ramach tzw. obszarów funkcjonalnych**. Oznacza to, że podczas naborów wniosków aplikacyjnych do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego oraz programów krajowych wyżej oceniane będą inwestycje o zasięgu oddziaływania wykraczającym

poza teren jednej gminy lub jednego powiatu, łączące w sobie różne elementy infrastruktury, mające charakter synergiczny oraz tworzące jak najwięcej nowych miejsc pracy. W nowym okresie programowania praktycznie wykluczone z dofinansowania będą projekty małe o niewielkim zasięgu np. drogi gminne nie łączące się z drogami wyższej kategorii lub o niskim natężeniu ruchu. Dla gmin oznacza to konieczność wstępnej selekcji projektów planowanych do dofinansowania pod kątem spełnienia kryterium dla inwestycji zintegrowanych terytorialnie. Wskazane jest nawiązanie współpracy z gminami sąsiednimi, powiatem opolskim oraz innymi podmiotami zainteresowanymi realizacją wspólnych projektów infrastrukturalnych. Rekomendowane jest wykorzystanie narzędzi ułatwiających wstępną selekcję projektów mających największe szanse na dofinansowania (np. metodę analizy wielokryterialnej, analizę dynamicznego kosztu jednostkowego DGC itp.)

- niezbędne jest opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej Gminy Opole Lubelskie, który stanowić będzie jeden z głównych dokumentów planistycznych niezbędnych do efektywnej absorpcji środków UE. Plan będzie stanowił podstawę do programowania inwestycji środowiskowych oraz transportowych gminy w takim kierunku, aby minimalizować negatywne oddziaływanie na środowisko.

- ważnym kierunkiem dofinansowania w okresie 2014-2020 będą inwestycje prośrodowiskowe, głównie dotyczące wykorzystania tzw. odnawialnych źródeł energii (OZE). W tym zakresie rekomendowane jest systematyczne przygotowywanie i aktualizowanie przez gminę audytów energetycznych obiektów publicznych oraz stałe monitorowanie wykorzystania nie ekologicznych źródeł zasilania w ciepło w indywidualnych budynkach mieszkalnych. Planowane nabory wniosków będą dotyczyć m.in. instalacji zestawów kolektorów słonecznych, pomp ciepła, urządzeń służących wykorzystaniu energii wiatrowej i wodnej.

- innym istotnym kierunkiem dofinansowania ze strony UE będą wszelkiego rodzaju działania służącej rozwojowi innowacji i przedsiębiorczości na poziomie lokalnym. W tym celu rekomendowane jest nawiązanie i ciągłe wzmacnianie współpracy gminy z lokalnymi i regionalnymi środowiskami przedsiębiorców oraz środowiskami naukowo-badawczymi. Gmina powinna również monitorować możliwość przyciągania na swój teren inwestorów planujących uruchomienie nowoczesnych ośrodków naukowo-badawczych, które wspomagałyby lokalny i regionalny przemysł w zakresie nowych technologii.

- gmina z uwagi na swój potencjał na rynku rolnym i spożywczym będzie musiała zwrócić szczególną uwagę na następujące aspekty:

- efektywne wykorzystanie endogenicznego potencjału gminy dzięki tzw. **inteligentnej specjalizacji** w produkcji i eksporcie świeżych produktów rolno-spożywczych;

- wykorzystanie możliwości jakie udostępnia **bioekonomia** na rzecz poprawy efektywności gospodarki regionu oraz zwiększenie efektywności rolnictwa,
- zwiększenie znaczenia tzw. **rolnictwa ekologicznego** w gospodarce gminy.

Według ekspertów przygotowujących Regionalną Strategię Innowacji Województwa Lubelskiego², bioekonomia będzie przyszłością całego regionu. „Bioekonomia - wg Komunikatu Komisji Europejskiej „Innowacje w służbie zrównoważonego wzrostu: bioekonomia dla Europy” - obejmuje produkcję odnawialnych zasobów biologicznych (tj. zasobów świata roślinnego, zwierzęcego i mikroorganizmów) oraz przekształcanie tych zasobów i powstających w procesie ich przetwarzania odpadów w produkty o wartości dodanej, takie jak żywność, pasze, bioprodukty i bioenergia. Bioekonomia obejmuje wiele gałęzi przemysłu, w tym głównie sektor rolno-żywnościowy, a także powiązane z nim sektory leśnictwa, przemysłu chemicznego, biotechnologicznego i energetycznego”.

W nowym okresie programowania zdecydowanie mocniejszy akcent zostanie położony na rozwój szeroko rozumianej **innowacyjności i przedsiębiorczości** (cele tematyczne 1-3, 11), kosztem celów infrastrukturalnych (cele tematyczne 2, 4, 7). Znaczący wzrost alokacji nastąpi w obszarze dotyczącym wspierania badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji. W szczególności wsparcie będzie skierowane na wspólne działania przedsiębiorstw i instytucji naukowych oraz internacjonalizację i tworzenie powiązań międzynarodowych.

Zdecydowanie większe znaczenie w porównaniu do poprzedniego okresu programowania uzyska także obszar dotyczący przechodzenia na **gospodarkę niskoemisyjną** (cele tematyczne 4-6).

Gmina Opole Lubelskie programując własną politykę inwestycyjną do roku 2020 oraz współpracując z interesariuszami i partnerami powinna uwzględnić następujące okoliczności związane z priorytetyzacją działań dofinansowanych w perspektywie 2014-2020:

- W zakresie prowadzenia prac B+R+I – wsparcie uzyskają projekty związane z utworzeniem bądź rozwojem odpowiedniego zaplecza badawczego przedsiębiorstw (projekty o wartości nieprzekraczającej 25 mln zł) oraz wdrożenia wyników prac B+R, a także praw własności intelektualnej.

² Regionalna Strategia Innowacji Województwa Lubelskiego (RSIWL) została opracowana w 2004 r. (Uchwała Nr XXIX/413/04 z 28 grudnia 2004 r.).

- W zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych – wsparcie skierowane będzie do podmiotów sektora MSP, pragnących zakupić lub wdrożyć odpowiednie rozwiązania z zakresu TIK, a także szkolenia w tym zakresie.
 - W obszarze zwiększania konkurencyjności sektora przedsiębiorstw – wsparcie skierowane będzie na projekty sprzyjające tworzeniu nowych podmiotów gospodarczych, a także, rozwojowi już istniejących, ze szczególnym uwzględnieniem internacjonalizacji skali ich działalności. Szereg instrumentów regionalnych zogniskowanych będzie na wsparciu oferty przedsiębiorstw – w kierunku jej rozwoju i dostosowaniu do wymogów współczesnego, konkurencyjnego rynku. Ponadto wsparcie będzie przeznaczone na instytucje otoczenia biznesu.
 - W obszarze gospodarki niskoemisyjnej przewidziane jest wsparcie w zakresie termomodernizacji budynków, wykorzystania biomasy, budowy instalacji OZE (o niewielkiej mocy), a także zwiększenia efektywności energetycznej przedsiębiorstw z sektora MSP.
- W ramach wsparcia zatrudnienia oraz mobilności pracowników przewidziano na poziomie regionalnym dofinansowanie instrumentów związanych z rozpoczęciem prowadzenia działalności gospodarczej, ale również dostosowanie i uaktualnienie indywidualnych kompetencji.
- W zakresie inwestowania w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie, przewidziane jest wsparcie dla osób pragnących podnieść swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w formalnym i nieformalnym kształceniu.

8. System wdrażania i monitorowania

Istota systemu monitorowania i ewaluacji

Zarządzanie procesem wdrażania strategii rozwoju gminy wymaga prowadzenia monitorowania realizacji celów i zadań strategicznych oraz ewaluacji zapisów tego dokumentu. Z punktu widzenia zarządzania gminą istotą monitoringu jest gromadzenie, opracowywanie i przekazywanie informacji przydatnych w procesie koordynacji rozwoju. Stąd też przedmiotem monitoringu jest gmina, pojmowane jako spójny system społeczno - ekonomiczno - ekologiczny. Oznacza to, że rozwój będący efektem wdrażania Strategii powinien być ujmowany w następujących płaszczyznach:

- społeczność gminy,
- gospodarka gminy,
- środowisko przyrodnicze,
- infrastruktura.

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie są cele i zadania strategiczne wytyczone w strategii. Proces monitorowania ma polegać na systematycznych obserwacjach zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów i zadań wyznaczonych w Strategii.

System monitorowania i ewaluacji oparty będzie na monitorowaniu operacyjnym i strategicznym.

Na poziomie operacyjnym monitoring stanu wdrażania strategii rozwoju gminy przeprowadzany będzie na podstawie dwuletnich raportów opisujących działania podejmowane w zakresie realizacji zadań strategicznych. Raporty te przygotowywane będą przez wydziały merytoryczne Urzędu Miejskiego odpowiedzialne za prowadzenie działań w ramach wyznaczonych zadań strategicznych. Monitoring na poziomie operacyjnym może stać się podstawą dokonania aktualizacji strategii, jeśli na podstawie przedstawionych informacji uwidoczni się taka potrzeba.

Na poziomie strategicznym ocena wdrażania strategii rozwoju gminy przeprowadzana będzie na podstawie raportu o stanie gminy przygotowywanego w cyklach czteroletnich. Ocena taka będzie stanowiła podstawę dokonania planowej aktualizacji strategii.

Wdrażanie Strategii wiąże się z przeprowadzeniem szeregu działań. Każde z nich wymaga określenia celu, czasu realizacji, harmonogramu działań, budżetu, osób odpowiedzialnych za ich realizację. Z wdrażaniem strategii wiąże się również ryzyko wynikające z przyczyn organizacyjnych oraz otoczenia zewnętrznego, które należy definiować a następnie nim zarządzać.

Osiągnięcie zaplanowanej wizji i misji oraz celów strategicznych dokumentu będzie możliwe przy przestrzeganiu następujących procedur wdrażania Strategii, uszczegółowionych oddzielnym zarządzeniem Burmistrza Opola Lubelskiego:

1. Burmistrz Miasta wraz ze ścisłym kierownictwem urzędu planuje dla każdego roku budżetowego plan działania z propozycją celów priorytetowych i konkretnych działań będących uszczegółowieniem celów strategicznych i szczegółowych opisanych w Strategii.
2. Burmistrz wraz ze ścisłym kierownictwem jednostki uzgadnia działania oraz przypisanie odpowiedzialności za ich realizację z poszczególnymi komórkami organizacyjnymi i jednostkami.
3. Kierownicy komórek i jednostek organizacyjnych gminy przygotowują harmonogram przypisanych im do koordynacji działań określając: czas realizacji, budżet, osoby odpowiedzialne za realizację oraz potencjalne ryzyka związane z realizacją działania.
4. Kierownicy komórek i jednostek organizacyjnych monitorują systematycznie wdrożenie powierzonych im działań. W przypadku wystąpienia ryzyka reagują w myśl jednej ze strategii: przeniesienia, minimalizacji, akceptacji czy unikania ryzyka. O zaistniałej sytuacji powiadamiany jest Burmistrz Miasta Opole Lubelskie.
5. Burmistrz Miasta Opole Lubelskie monitoruje postęp wdrażanych działań i koordynacji poprzez weryfikację postępu wdrażania działań, podjętych przez kierowników działań kontrolnych oraz wystąpienia zdarzeń, które miały wpływ na osiągnięcie planowanych celów.
6. Na koniec roku kierownicy komórek i jednostek organizacyjnych przygotowują sprawozdanie z realizacji powierzonego im planu działania.

We wdrażaniu Strategii ważną rolę odgrywa komunikacja. Pierwszym krokiem powinno być przedstawienie dokumentu pracownikom oraz partnerom wdrażania. Komunikowanie Strategii do proces. Wymaga systematyczności i przedstawiania nie tylko sukcesów wdrażania lecz również dzielenia się niepowodzeniami i przyczynami tych niepowodzeń, celem wypracowania wniosków i działań korygujących na przyszłość.

Monitoring operacyjny

Celem monitoringu operacyjnego będzie określenie stopnia realizacji zadań zapisanych w strategii. Monitoring taki winien być prowadzony częściej niż monitoring strategiczny. Monitoring taki nie powinien być dokonywany rzadziej niż raz na 2 lata.

Najlepszym momentem przystąpienia do analizowania stanu wdrażania strategii są ostatnie miesiące roku kalendarzowego. Jest to istotne z tego względu, że w tym to okresie kończy się procedura aktualizacji.

Oczekiwany przebieg procedury wskazano w tabeli umieszczonej poniżej.

Procedura monitorowania powinna być zgodna z zarządzeniem Burmistrza nr 68/2015 z dnia 8 października 2015 r. W szczególności, w zakresie monitorowania niniejszej strategii, analizie ryzyka powinny być poddane wszystkie wskazane cele operacyjne (corocznie) oraz cele strategiczne (raz na 4 lata).

Monitoring operacyjny nie prowadzi wprost do aktualizacji zapisów strategii. Jeżeli jednak w toku dokonywania tego monitoringu wskazana zostanie potrzeba uzupełnienia lub zmiany dokumentu, która będzie istotna z punktu widzenia osiągania wizji gminy, Burmistrz Gminy Opole Lubelskie, posługując się opinią zespołu zadaniowego, winien zwrócić się do Rady Gminy z projektem uchwały o dokonanie aktualizacji strategii. Należy wówczas zastosować się do trybu prac przewidzianego dla etapu aktualizowania strategii w ramach monitoringu strategicznego.

Monitoring strategiczny

W przeciwieństwie do monitoringu operacyjnego, zadaniem monitoringu strategicznego jest umożliwienie oceny realizacji strategii z punktu widzenia jej dopasowania do rzeczywistych potrzeb gminy oraz stopnia wypełniania przez nią celów strategicznych służących realizacji wizji Gminy Opole Lubelskie zapisanej w tym dokumencie.

Jako perspektywę czasową do przeprowadzenia takiego monitoringu wskazać należy okres czteroletni. Uznać również należy, że w latach gdy monitoring taki jest przeprowadzany, zastępuje on monitoring operacyjny.

Monitoring strategiczny może stać się podstawą aktualizacji strategii. Uznać bowiem należy, że w okresie kilkuletnim pojawią się na tyle istotne zmiany w sytuacji lokalnej społeczności, że przydatnym będzie dokonanie zmian w zapisach dokumentu.

ZAŁĄCZNIK 1: KARTA MONITORINGU REALIZACJI ZADAŃ INWESTYCYJNYCH za okres 2016-2025

Cel strategiczny			
Cel operacyjny			
Podmiot odpowiedzialny			
ZADANIE STRATEGICZNE	OŚSIĄGNIĘTE EFEKTY		
	Zadanie zrealizowane (krótki opis osiągniętych rezultatów z uwzględnieniem mierzalnych wskaźników weryfikacji celów operacyjnych)	Zadanie w trakcie realizacji (krótki opis dotychczasowego wykonania z podaniem terminu planowanego zakończenia)	Zadanie niezrealizowane
	 Osiągnięty wskaźnik: - np. % zwodociągowania gminy:		Uzasadnienie propozycji kontynuacji Uzasadnienie propozycji zaniechania
Nazwa zadania:			

Opole Lubelskie, dnia.....

Wydział/Referat.....

Kierownik Wydziału.....

ZALĄCZNIK 2: Najważniejsze projekty realizacyjne Gminy Opole Lubelskie w perspektywie roku 2020

TYTUŁ PROJEKTU ZGŁASZANEGO DO „STRATEGII”		Okres realizacji	Kosz szacunkowy	Wykonawca
1.	Głęboka termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z wymianą oświetlenia Etap I: ZS Nr 1, ZS NR 2 (Fabryczna 28) Etap II: ZS Kluczkowice, SP Wandalin .SP Skoków, Etap III: budynek użyteczności publicznej przy ul. Kościuszki w Opolu Lubelskim	2016-2020	20.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
2.	Odnowa zabytkowego obiektu w centrum miasta przy ul. Kościuszki	2017-2018	1.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
3.	Termomodernizacja świetlic wiejskich wraz z elementami wyposażenia.	2018-2020	1.500.000,00	Gmina Opole Lubelskie
4.	Utworzenie otwartej strefy społeczno-rekreacyjnej przy ul. Kolejowej w Opolu Lubelskim wraz z urządzeniem zieleni miejskiej	2018-2019	6.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
5.	Opole Lubelskie - do odkrycia, do zasmakowania. Kompleksowa rewitalizacja historycznego centrum miasta Opole Lubelskie	2017-2022	10.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
6.	Rozbudowa strefy rekreacyjno-sportowej przy Zespole Szkół Nr 1	2020	1.500.000,00	Gmina Opole Lubelskie
7.	Turystyczne zagospodarowanie doliny rzeki Chodelki w celu organizacji rekreacyjnych spływów kajakowych- partnerstwo z Gminą Karczmiska i Gminą Wilków	2017-2018	550.000,00	Gmina Opole Lubelskie, Gmina Wilków, Gmina Karczmiska
8.	Utworzenie centrum edukacji i rekreacji przyrodniczej – Natura 2000 oraz Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu	2016-2018	10.900.000,00	Gmina Opole Lubelskie
9.	Przebudowa zabytkowego skweru przy ul. Stary Rynek w Opolu Lubelskim	2019	1.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie

10.	Budowa oczyszczalni ścieków w systemie kontenerowym na terenie Gminy Opole Lubelskie (Dąbrowa Godowska, Puszczo Godowska, Puszczo Skokowskie, Stanisławów, Truszków)	2019-2022	7.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
11.	Rozbudowa i modernizacja ujęć wody: Kamionka, Cwiętalka, Góry Kluczkowickie wraz z budową pompowni wody na sieci wodociągowej, rozbudowa nowego ujęcia wody w południowej części miasta Opola Lubelskiego oraz budowa odwietu i stacji uzdatniania wody w części północno-zachodniej miasta.	2016-2019	2.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie/Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Opolu Lubelskim
12.	Rekultywacja i zagospodarowanie składowiska odpadów.	2016-2020	800.000,00	Gmina Opole Lubelskie/Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Opolu Lubelskim
13.	Budowa farmy fotowoltaicznej w Ożarowie.	2020-2025	-zł	Inwestor prywatny
14.	Budowa parkingów na terenie miasta Opola Lubelskiego: ul. Długa, ul. Józefowska, ul. Podzamcze, ul. Lubelska, ul. Garbarska, ul. Fabryczna	2017-2020	500.000,00	Gmina Opole Lubelskie
15.	Przebudowa ulic w Opolu Lubelskim: ul. Fabryczna, ul. Garbarska, ul. Zielona, ul. Dolna, ul. Zajezierze, ul. Rybacka (łącznie), ul. Zagrody	2016-2022	1.600.000,00	Gmina Opole Lubelskie
16.	Przebudowa gminnych dróg wiejskich: Janiszkowice-Baba, Jankowa, Niezdów, Wrzelowiec, Emilcin, Franciszków Stary, Franciszków Nowy, Góry Kluczkowickie, Ożarów I, Ożarów II, Zajęczków, Grabówka, Pomorze, obejście drogowe Stare Komaszycy i Nowe Komaszycy (stary odcinek drogi wojewódzkiej 747), Truszków, Janiszkowice-Zajęczków, Grabówka-Zajęczków (1400m), Skoków	2016-2025	4.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
17.	Termomodernizacja obiektu przy ul. Strazackiej w Opolu Lubelskim na cele społeczno-kulturalne	2020-2022	500.000,00	Gmina Opole Lubelskie
18.	Kompleksowe wyposażenie sal lekcyjnych w sprzęt multimedialny, komputery wraz z dostępem do Internetu.	2018-2019	300.000,00	Gmina Opole Lubelskie

19.	Utworzenie usług społecznych dla osób wykluczonych wraz z zastosowaniem technologii energooszczędnych przy ul. Kolejowej w Opolu Lubelskim.	2017-2020	4.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie/Ośrodek Pomocy Społecznej w Opolu Lubelskim
20.	Modernizacja targowiska miejskiego-etap II	2020-2021	2.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
21.	Utworzenie terenów inwestycyjnych w Opolu Lubelskim, ul. Garbarska	2017-2019	3.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
22.	Zaadaptowanie terenu na funkcje rekreacyjno-sportowe z urządzeniami zieleni miejskiej w Opolu Lubelskim, ul. Józefowska	2020	1.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie/Inwestor prywatny
23.	Poprawa stanu technicznego mieszkalnych obiektów komunalnych: Wrzelowiec, Komaszycze Stare	2020-2022	1.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
24.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Opole Lubelskie etap I: Niezdów ul.Kaliszańska, Opole Lubelskie: ul.Kolejowa, ul.Popijarska, ul.Dolna, ul.Zbożowa, ul.Parkowa,	2017-2018	8.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie/Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Opolu Lubelskim
25.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Opole Lubelskie etap II: Janiszkowice, Elżbieta, Kol. Elżbieta, Jankowa, Góry Opolskie, Góra Owczarnia, Opole Lubelskie: ul. Południowa, ul.Przemysłowa)	2019-2022	8.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie/Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Opolu Lubelskim
26.	Rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie miasta Opole Lubelskie z wykorzystaniem energooszczędnych technologii.	2018-2025	5.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
27.	Budowa obiektu mieszkalnictwa wielorodzinnego wraz z usługami społecznymi przy ul. 25-lecia PRL wraz z zastosowaniem technologii energooszczędnych	2019-2023	4.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
28.	Wsparcie rozwoju usług Centrum Obsługi Inwestora w Opolu Lubelskim, ul. Strażacka	2017-2018	1.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie

29.	Modernizacja oczyszczalni ścieków-Etap II	2020-2022	3.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
30.	Instalacja OZE w budynkach użyteczności publicznej na terenie Gminy Opole Lubelskie	2018-2020	1.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
31.	Przebudowa dachu i adaptacja pomieszczeń na cele sportowo-edukacyjne w Szkole Podstawowej w Skokowie.	2016-2019	1.500.000,00	Gmina Opole Lubelskie
32.	Wymiana wężła sanitarnego w budynku Żłobka i Przedszkola Miejskiego w Opolu Lubelskim.	2017	250.000,00	Gmina Opole Lubelskie
33.	Budowa kortu do tenisa ziemnego z nawierzchnią syntetyczną z wykorzystaniem istniejącej podbudowy przy ZS Nr 2 w Opolu Lubelskim	2020	500.000,00	Gmina Opole Lubelskie
34.	Rozbudowa budynku szkoły w Ćwiężalce na potrzeby oddziału przedszkolnego.	2018	1.100.000,00	Gmina Opole Lubelskie
35.	Świetlica środowiskowa- rozwój oferty świetlicy	2020	300.000,00	Gmina Opole Lubelskie/Ośrodek Pomocy Społecznej w Opolu Lubelskim
36.	Wymiana źródeł ciepła z konwencjonalnych na OZE w budynkach mieszkalnych na terenie Opola Lubelskiego.	2016-2019	6.000.000,00	Osoby prywatne Gmina Opole Lubelskie
37.	Produkcja energii elektrycznej w instalacjach prosumenckich	2016-2020	10.000.000	Osoby prywatne
38.	Wykonanie instalacji OZE na ujęciach wody na terenie gminy Opole Lubelskie.	2018-2020	500.000,00	Gmina Opole Lubelskie
39.	Utworzenie punktu widokowo –edukacyjnego przy Potoku Wrzelowieckim w miejscowości Wrzelowiec	2016-2018	200.000,00	Gmina Opole Lubelskie

40.	Rozwiązanie problemu gospodarki ściekowej na obszarach wiejskich Gminy Opole Lubelskie	2017-2025	5.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
41.	Rewaloryzacja kamienic wraz z poprawą stanu technicznego lokali komunalnych w ścisłej strefie ochrony konserwatorskiej Opola Lubelskiego ul. Stary Rynek, ul. Nowy Rynek	2017-2025	1.000.000,00	Gmina Opole Lubelskie
1.	Kampanie promocyjne gospodarki niskoemisyjnej	2017-2020	300.000,00	Gmina Opole Lubelskie
2.	Szkolenia w zakresie gospodarki niskoemisyjnej	2016-2020	100.000,00	Gmina Opole Lubelskie
3.	Program zajęć dodatkowych dla szkół (programy tworzone indywidualnie przez szkoły)	2016-2020	800.000,00	Gmina Opole Lubelskie
4.	Nowa jakość usług administracyjnych e-administracja	2017-2020	200.000,00	Gmina Opole Lubelskie

Źródło: Urząd Miejski

9. Spis map, tabel, wykresów

Tabele

Tabela 1: Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w wybranych gminach w latach 2007-2013	15
Tabela 2: Przyrost naturalny w wybranych jednostkach przypadający na 10000 mieszkańców w latach 2007-2013	16
Tabela 3: Porównanie salda migracji na 1000 mieszkańców w wybranych gminach w latach 2007-2013	17
Tabela 4: Ludność w wieku przedprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2007 – 2014)	18
Tabela 5: Ludność w wieku poprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2007-2014)	19
Tabela 6: Wskaźnik perspektywiczności populacji Opola Lubelskiego (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2007-2013)	20
Tabela 7: Wskaźnik perspektywiczności populacji wybranych gmin (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2007-2013)	21
Tabela 8: Pracujący ogółem w Gminie Opole Lubelskie w latach 2005-2014	22
Tabela 9: Pracujący ogółem w latach 2005-2014 jako odsetek ludności Gminy Opole Lubelskie	23
Tabela 10: Wskaźnik aktywności zawodowej: pracujący jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (dane za lata 2007-2014)	24
Tabela 11: Bezrobocie w latach 2007 - 2014	24
Tabela 12: Sieć wodociągowa w Gminie Opole Lubelskie w latach 2005-2014	26
Tabela 13: Procent ludności gminy Opole Lubelskie korzystającej z sieci wod-kan w latach 2005-2014	26
Tabela 14: Sieć kanalizacji w Opolu Lubelskim w latach 2007-2014	27
Tabela 15: Procent ludności gminy Opole Lubelskie korzystającej z sieci kanalizacyjnej w latach 2002-2013	27
Tabela 16: Przeciętna powierzchnia użytkowa w 2014 roku	28
Tabela 17: Podmioty gospodarki narodowej w gminie Opole Lubelskie w latach 2005-2014	31
Tabela 18: Podmioty gospodarcze ogółem w Opolu Lubelskim i wybranych ośrodkach w latach 2007-2013	31
Tabela 19: Podmioty gospodarcze przypadające na 10000 mieszkańców w Opolu Lubelskim i innych wybranych gminach w latach 2007-2013	32
Tabela 20: Najważniejsze projekty realizacyjne Gminy Opole Lubelskie w perspektywie roku 2020	142

Wykresy:

Wykres 1: Liczba mieszkańców Gminy Opole Lubelskie w latach 2005-2013	12
Wykres 2: Liczba mieszkańców w mieście i na wsi w latach 2005-2014	13
Wykres 3: Procentowy udział liczby mieszkańców w latach 2005-2014 w odniesieniu do liczby mieszkańców z roku 2005.	13
Wykres 4: Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców Gminy Opole Lubelskie w latach 2005-2014	14
Wykres 5: Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w wybranych gminach w latach 2007-2013	15
Wykres 6: Przyrost naturalny w Gminie Opole Lubelskie w latach 2005-2014	16
Wykres 7: Saldo migracji na 1000 mieszkańców w Gminie Opole Lubelskie w latach 2005-2014	17
Wykres 8: Ludność Gminy Opole Lubelskie wg ekonomicznych grup wieku w latach 2007-2014	18
Wykres 9: Ludność w wieku przedprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2007 – 2014)	19
Wykres 10: Ludność w wieku poprodukcyjnym jako odsetek ludności w wieku produkcyjnym (lata 2007-2013)	19
Wykres 11: Wskaźnik perspektywiczności populacji Opola Lubelskiego (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2007-2013)	20
Wykres 12: Wskaźnik perspektywiczności populacji wybranych jednostek (przewaga procentowa ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w latach 2007-2013)	21
Wykres 13: Pracujący ogółem w Gminie Opole Lubelskie w latach 2007-2014	22
Wykres 14: Liczba osób niepracujących na utrzymaniu jednego pracującego: w Gminie Opole Lubelskie w latach 2007-2014	23
Wykres 15: Podmioty gospodarcze przypadające na 10000 mieszkańców w Opolu Lubelskim i innych miastach w latach 2007-2013	32
Wykres 16: Wizja i cele strategiczne	87

PODUMOWANIE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO AKTUALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY OPOLE LUBELSKIE NA LATA 2016- 2025

1. Podstawy prawne

Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016-2025 (zwanej dalej Prognozą) wynika z przepisów Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2013, poz. 1235 z późn. zm).

Zgodnie w wymogami ww. Ustawy załącza się pisemne podsumowanie z przebiegu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w zakresie wynikającym z art. 55 ust. 3 zawierającej m. in. informacje, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- ustalenia zawarte w Prognozie Oddziaływania na Środowisko;
- opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58;
- głoszone uwagi i wnioski;
- wyniki postępowania transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone;
- propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzenia monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

2. Przebieg strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

- Przeprowadzone zostały uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016-2025 z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie w piśmie z dnia 03.03.2016 r. znak: WSTV.411.8.2016.AP oraz z Lubelskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w piśmie 08.03.2016 r. znak: DNS-NZ_7016.61.2016.MW.
- Sporządzona została Prognoza Oddziaływania na Środowisko, której głównym celem była analiza oraz ocena ewentualnych skutków ól. środowiskowych związanych z realizacją Aktualizacji Strategii oraz ocena przewidywanych oddziaływań ustaleń projektu strategii na biotyczne i abiotyczne elementy środowisk oraz ludzi.

- Przeprowadzone zostało opiniowanie dokumentu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie (pismo z dnia 02.06.2016 r. znak: WSTV.410.46.2016.AP) oraz Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (pismo z dnia 23.05.2016 r. znak: DNS-NZ_7016_123_2016). Wynikiem procesu opiniowania było uzyskanie pozytywnej opinii od PWIS oraz RDOŚ, co skutkuje brakiem konieczności wprowadzania zmian do opracowanych dokumentów.
- Prognoza wraz z Aktualizacją Strategii poddane zostały konsultacjom społecznym, które trwały 11.05.2016 r. do 01.06.2016 r. Informacje o rozpoczęciu konsultacji zamieszczono na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Opolu Lubelskim, w zakładce Informacje o środowisku (WWW.umopolelubelskie.bip.lubelskie.pl).

Dokumenty dostępne były do wglądu w wersji elektronicznej na ww. stronie internetowej, a także w wersji papierowej w siedzibie Urzędu Miejskiego w Opolu Lubelskim. Uwagi do Aktualizacji Strategii oraz Prognozy mogły być składane w formie pisemnej na adres Urzędu Miejskiego w Opolu Lubelskim, ul. Lubelska 4, 24-300 Opole Lubelskie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej na adres e-mail: sekretariat@opolelubelskie.pl na formularzu konsultacyjnym.

3. Najważniejsze ustalenia wynikające z przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

3.1. Ustalenia zawarte w Prognozie Oddziaływania na Środowisko

W prognozie dokonano analizy oraz oceny środowiska przyrodniczego ze wskazaniem istniejących problemów ochrony środowisk na obszarze planu, a także przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko, przedstawiono rozwiązania mające na celu zapobiegania, ograniczenia lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na obszar Natura 2000, a także na środowisko, mogących być rezultatem realizacji Aktualizacji Strategii oraz rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzonej do tego wyboru.

Przeprowadzona analiza wykazała, że realizacja Aktualizacji Strategii będzie oddziaływać na poszczególne elementy środowiska, że pomimo bezpośredniego i stałego charakteru niektórych oddziaływań, przy zastosowaniu nowoczesnych rozwiązań technicznych, przekroczenia standardów jakości środowiska określonych prawem jest mało prawdopodobne. Z oceny przedstawionej w macierzy na stronach 66-68 prognozy oraz z

posumowania (strony: 69 i 90) wynika, że ustalenia ocenianego dokumentu nie generują negatywnego oddziaływania na środowisko, co najwyżej pozostają neutralne pod tym względem lub też prowadzą do pozytywnego oddziaływania.

Negatywne oddziaływania, związane głównie z emisją gazów i pyłów do atmosfery oraz emisją hałasu, będą miały charakter krótkotrwały, chwilowy i nie wpłyną w znaczny sposób na pogorszenie się stanu środowiska. W poszczególnych przypadkach zmiany w środowisku będą trwałe, np. nastąpi zanik bioróżnorodności w miejscu budowy nowych obiektów budowlanych (obiekty mieszkalnictwa, drogi, parkingi, ścieżki rowerowe). Oddziaływania te mogą być w znacznym stopniu ograniczone, w zależności od poprawności wykonania projektu, trzymania się harmonogramu robót i przestrzegania podstawowych zasad dotyczących bezpieczeństwa i jakości robót budowlanych.

Podsumowując Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016–2025 zarówno w kontekście oddziaływań bezpośrednich, jak i pośrednich – nie wpłynie negatywnie na środowisko.

3.2 Zgłoszone uwagi w ramach konsultacji społecznych

Mieszkańcy gminy Opole Lubelskie mieli możliwość zapoznania się z dokumentem Aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016–2025 oraz Prognozą oddziaływania na środowisko.

W ramach konsultacji społecznych mieszkańcy gminy Opole Lubelskie nie wnieśli uwag i wnosków do wyłożonej Prognozy Oddziaływania na Środowisko wraz z Aktualizacją Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016–2025, które wymagałyby uwzględnienia w niniejszym posumowaniu do powyższych dokumentów.

3.3 Opinie właściwych organów: Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie i Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Na podstawie art. 57 i 58 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2013, poz. 1235 z późn. zm) Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016–2025 wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko zostały zaopiniowane przez:

- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie;
- Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie w nadesłanym piśmie opiniuje pozytywnie przedmiotowy dokument Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016–2025 wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko. W prognozie poddano analizie i ocenie oddziaływania na środowisko planowane działania oraz dokonano identyfikacji zagrożeń i problemów wynikających z realizacji dokumentu, uwzględniając aspekty ochrony środowiska. W zależności od prognozowanych skutków oddziaływań zaproponowano stosowne działania minimalizujące i ograniczające negatywne oddziaływania. Oceniono, że nie przewiduje się negatywnego oddziaływania. Lubelski Państwowy Inspektor Sanitarny w Lublinie, po zapoznaniu się z dokumentami, pozytywnie zaopiniował przedmiotowy dokument. Działania wyznaczone w dokumencie wyznaczone zostały na podstawie wyników przeprowadzonej identyfikacji problemów i opracowanych raportów o stanie gminy. W celu zapewnienia oceny realizacji Strategii oraz możliwości weryfikacji zapisów przeprowadzony będzie monitoring realizacji określonych zadań i osiągania celów. Cele operacyjne wskazane w Aktualizacji Strategii mają charakter społeczny. Ich realizacja będzie miała pozytywny wpływ na zabezpieczenie wielu potrzeb społecznych jak: poprawę warunków zamieszkania, na stan przestrzeni publicznej, jakość infrastruktury technicznej, poprawę sytuacji materialnej poprzez zmiany na rynku pracy. Ponadto realizacja wskazanych celów wpłynie na poprawę: ochrony zdrowia, oświaty, rozwój kultury, turystyki, sportu, a także poziomu bezpieczeństwa. Strategia nie generuje negatywnego oddziaływania na środowisko, co najwyżej pozostają one neutralne pod tym względem lub będą oddziaływały pozytywnie.

3.4 Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

W przypadku realizacji strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Opole Lubelskie na lata 2016–2025 nie było wymagane postępowanie w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko nie będzie miało miejsca, ze względu na znaczną odległość od granicy Państwa.

Wobec powyższego zastrzeżeń nie wniósł Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie, jak i Lubelski Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie.

4. Propozycje dotyczące metod i częstotliwość przeprowadzania monitoringu skutków realizacji Strategii

System monitoringu i ewaluacji oparty będzie na monitorowaniu operacyjnym i strategicznym.

Na poziomie operacyjnym monitoring stanu wdrażania strategii rozwoju gminy przeprowadzany będzie na podstawie dwuletnich raportów opisujących działania podejmowane w zakresie realizacji zadań strategicznych. Raporty te przygotowywane będą przez wydziały merytoryczne Urzędu Miejskiego odpowiedzialne za prowadzenie działań w ramach wyznaczonych zadań strategicznych. Monitoring na poziomie operacyjnym może stać się podstawą dokonania aktualizacji strategii, jeśli na podstawie przedstawionych informacji uwidoczni się taka potrzeba.

Na poziomie strategicznym ocena wdrażania strategii rozwoju gminy przeprowadzana będzie na podstawie raportu o stanie gminy przygotowywanego w cyklach czteroletnich, Ocena taka będzie podstawą planowej aktualizacji strategii.